Nujeen Mustafa

si Christina Larnb. •*f*
coautoarea 'bestsellerutui *Eu sunt Maíala*

Cum a reușit o fată imobilizată în scaunul cu rotile să fugă din Siria în Germania

POLIROM

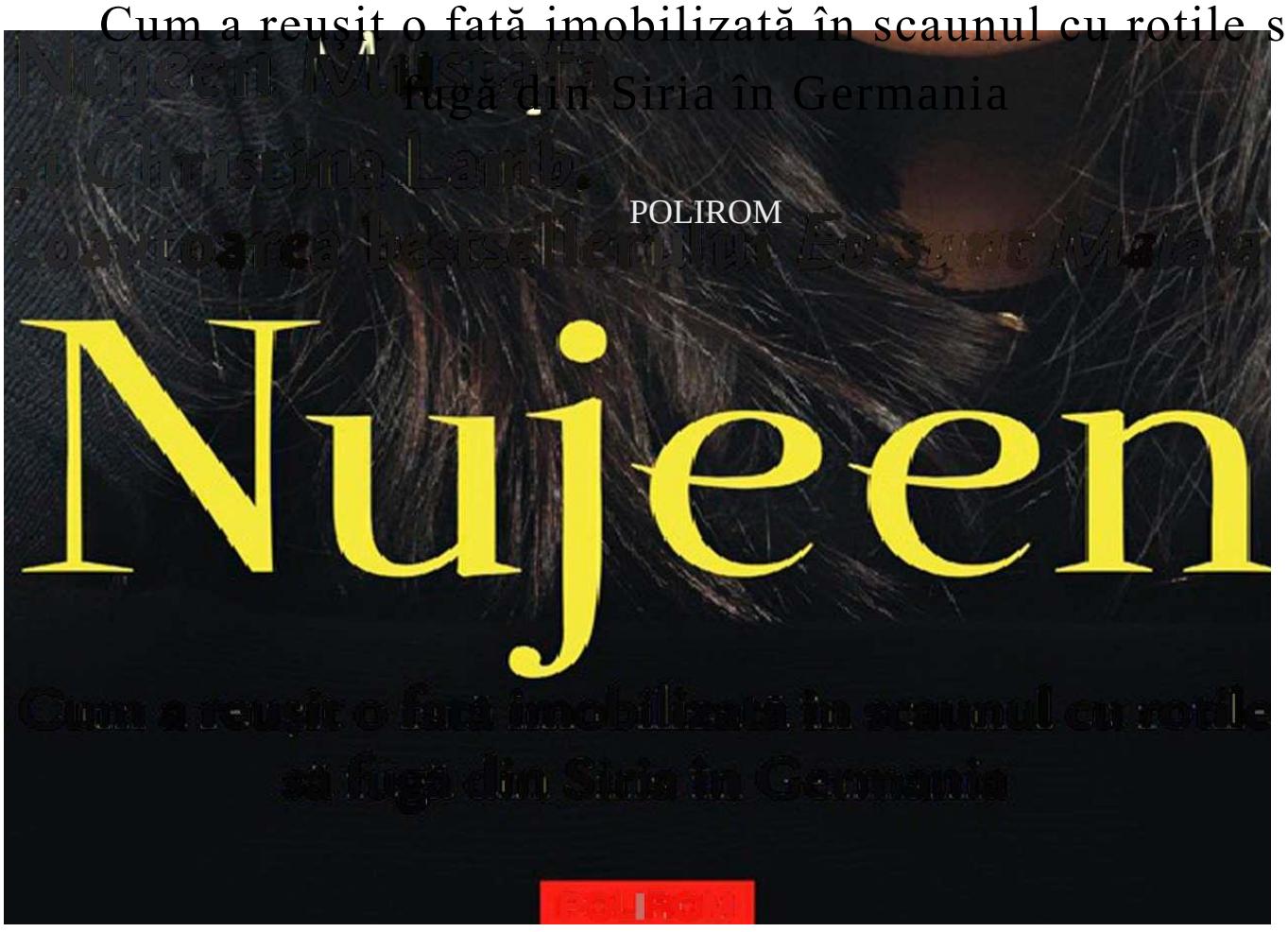

Nujeen Mustafa

si Christina Lamb

Nujeen

Cum a reuşit o fată imobilizată în scaunul cu rotile să fuga din Siria în Germania

Traducere de Irina-Marina Borţoi

POLIROM 2017

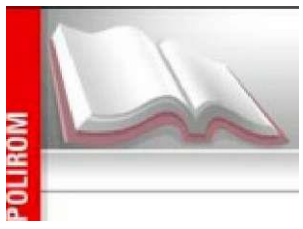

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd. under the title NUJEEN: One Girl's Incredible Journey from War-torn Syria in a Wheelchair © Christina Lamb and Nujeen Mustafa 2016 © 2017 by Editura POLIROM, pentru ediţia în limba română

www.polirom. *ro* Editura POLIROM Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506 Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1; sector 4, 040031, O P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-6850-2 ISBN PDF: 978-973-46-6851-9 ISBN print: 978-973-46-6825-0

Foto copertă: © Chris Floyd Designul copertei © HarperCollinsPublishers Ltd 2016

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Născută într-o familie de kurzi din Siria, NUJEEN MUSTAFA şi-a petrecut viaţa în scaunul cu rotile. În 2014, împreună cu o parte dintre ai săi, a fugit din calea războiului în Turcia vecină, de unde au trecut pe mare în Grecia, pentru a ajunge în cele din urmă în Germania. În prezent trăieşte şi studiază în oraşul german Wesseling.

CHRISTINA LAMB este jurnalistă la *The Sunday Times.* A obţinut numeroase premii pentru reportajele sale, între care se remarcă cele despre ocupaţia sovietică din Afganistan şi despre războiul împotriva terorismului. Este autoarea bestsellerurilor *The Africa House, Waiting for Allah, The Sewing Circles of Herat, Small Wars Permitting* şi (împreună cu Malala Yousafzai) *I Am Malala (Eu sînt Malala,* Polirom, 2014).

Văd Pământul! E atât de frumos.

Iuri Gagarin, primul om în spaţiu, 1961

Prolog

Traversarea

Behram, Turcia, 2 septembrie 2015

De pe plajă vedeam Insula Lesbos - şi Europa. Marea se întindea în stânga şi în dreapta cât vedeai cu ochii, şi nu era agitată, ci liniştită, presărată doar cu nişte tichiuţe albe care păreau că dansează pe valuri. Insula nu părea prea departe, ieşind din mare ca o franzelă de stâncă. Dar bărcile gonflabile gri erau mici şi se afundau în apă, îngreunate cu atâtea vieţi câte erau în stare să înghesuie în ele traficanţii.

Era prima dată când vedeam marea. Prima dată când făceam multe: prima dată când călătoream cu avionul, cu trenul, când plecam departe de părinţi, când stăteam la hotel, iar acum, prima dată când aveam să merg cu o barcă! In Alep nu ieşisem aproape niciodată din apartamentul nostru de la etajul al cincilea.

Auziserăm de la cei care trecuseră înainte că într-o zi de vară frumoasă ca asta, cu un motor funcţional, o barcă gonflabilă traversează strâmtoarea într-o oră şi un pic. Era unul dintre cele mai scurte trasee ca să ajungi în Grecia din Turcia - nici 13 kilometri. Problema era că motoarele erau adesea vechi şi ieftine şi forţate când bărcile luau la bord cincizeci sau şaizeci de oameni, aşa că drumurile durau trei sau patru ore. Intr-o noapte ploioasă, când valurile atingeau trei metri şi azvârleau bărcile ca pe nişte jucării, uneori nu mai ajungeau pe partea cealaltă, iar călătoriile pline de speranţă sfârşeau într-un cimitir de ape.

Plaja nu era de nisip, aşa cum îmi închipuisem că avea să fie, ci de pietriş, imposibilă pentru scaunul meu cu rotile. Vedeam că suntem unde trebuie după cutia de carton ruptă, pe care era imprimat textul „Barcă gonflabilă de cauciuc; Made in China (Capacitate max. 15 pers.)", precum şi după şirul de obiecte personale aruncate, împrăştiate de-a lungul ţărmului ca un fel de resturi ale refugiaţilor, aduse de valuri. Erau periuţe de dinţi, scutece şi ambalaje de biscuiţi, rucsacuri abandonate şi o mulţime de haine şi încălţări. Blugi şi tricouri aruncate fiindcă nu era loc în barcă şi traficanţii te puneau să călătoreşti cu cât mai puţine lucruri. O pereche de papuci gri cu toc înalt şi pompoane negre pufoase, care păreau ceva stupid într-o călătorie ca asta. O săndăluţă roz de copil decorată cu un trandafir de plastic. Pantofii de sport cu leduri ai unui băiat. Şi un urs mare, cenuşiu şi pleoştit, cu un ochi lipsă, care probabil fusese lăsat în urmă cu mare greutate. Toate lucrurile astea transformaseră un loc minunat într-o groapă de gunoi, ceea ce mă întrista.

Stătuserăm în livezile de măslini toată noaptea după ce microbuzul traficantului ne lăsase pe drumul de pe faleză. De acolo trebuia să coborâm dealul şi să ajungem la ţărm, iar asta însemna cam un kilometru şi jumătate. Poate nu vi se pare un drum lung, dar pare extrem de mult când eşti într-un scaun cu rotile pe un drum anevoios şi n-o ai decât pe sora ta care să te împingă, iar soarele cumplit al Turciei

te bate în cap şi îţi adună sudoarea în ochi. Exista alt drum care cobora dealul în zigzag şi care ar fi fost mult mai uşor, dar nu aveam cum să mergem pe el fiindcă riscam să fim zăriţi şi arestaţi de jandarmii turci, care puteau să ne închidă într-un centru de detenţie sau chiar să ne trimită înapoi.

Eram cu două dintre cele patru surori ale mele mai mari - Nahda, deşi tocmai născuse şi avea trei fetiţe de îngrijit, şi Nasrine, cea mai apropiată, care are mereu grijă de mine şi e la fel de frumoasă precum numele ei, ce înseamnă un trandafir alb care creşte pe dealurile Kurdistanului. Cu noi mai erau şi câţiva veri ai căror părinţi - mătuşa mea şi unchiul meu - fuseseră împuşcaţi de lunetiştii din Daesh în iunie, când se duceau la o înmormântare în Kobane, o zi la care nu vreau să mă gândesc.

Drumul era plin de hârtoape. Nasrine îmi trăgea scaunul cu rotile, ceea ce mă enerva, aşa că stăteam cu faţa înapoi şi zăream marea numai din când în când, dar când o vedeam era de un albastru sclipitor. Albastrul e culoarea mea preferată pentru că e culoarea planetei lui Dumnezeu. Toată lumea era agitată. Scaunul era prea mare pentru mine şi mă ţineam de margini atât de strâns, încât mă dureau braţele, iar fundul mi se învineţise de la atâta zdruncinat, dar n-am spus nimic.

Ca peste tot pe unde trecuserăm, le-am dat surorilor mele câteva informaţii locale pe care le strânsesem înainte să plecăm Eram entuziasmată că în vârful dealului ce se înălţa lângă noi se afla oraşul antic Assos, care avea un templu în ruine, închinat zeiţei Atena, şi, mai interesant, aici a locuit odinioară Aristotel. El a înfiinţat o şcoală de filosofie care dădea spre mare, pentru a putea privi mareele şi a combate teoria fostului său profesor, Platon, care spunea că fluxul şi refluxul sunt o turbulenţă provocată de râuri. Apoi a venit atacul perşilor, care i-au făcut pe filosofi să fugă, iar Aristotel a ajuns în Macedonia ca profesor al tânărului Alexandru cel Mare. Apostolul Pavel a trecut şi el pe aici când a călătorit din Siria până în Lesbos. Ca de obicei, surorile mele n-au părut foarte interesate.

Am încetat să mai încerc să le informez şi am privit pescăruşii cum se distrau gălăgios, plutind pe curenţii termali şi făcând cercuri sus pe cerul albastru, albastru, fără să încetinească. Cât îmi doream să pot zbura! Nici măcar astronauţii nu au această libertate.

Nasrine se tot uita pe smartphone-ul Samsung pe care ni-l cumpărase fratele nostru, Mustafa, pentru călătorie, ca să se asigure că urmăream pe Google Maps coordonatele pe care ni le dăduse traficantul. Totuşi, când am ajuns în sfârşit la ţărm, s-a dovedit că nu eram unde trebuie. Fiecare traficant are „punctul" lui - aveam nişte fâşii colorate de material legate la încheietura mâinii ca să ne identifice -, iar noi eram în punctul greşit.

Locul unde trebuia să ajungem nu era departe, dar o stâncă mare ne bloca drumul. Singura variantă s-o ocolim era să înotăm, ceea ce evident că nu puteam face. Aşa că am ajuns să urcăm şi să coborâm un alt deal accidentat ca să ajungem la punctul corect de pe ţărm. Pantele acelea erau infernale. Dacă alunecai şi cădeai în mare, mureai cu siguranţă. Erau atât de multe pietre, încât nu puteam fi împinsă sau trasă, ci doar cărată. Verii mei râdeau de mine: „Tu eşti Regina, Regina Nujeen!"

Când am ajuns pe plajă, soarele asfinţea într-o explozie de roz şi mov, ca şi cum una dintre nepoţelele mele ar fi mâzgălit cu creioane colorate pe cer. De pe dealurile de lângă noi am auzit clinchetul delicat al clopoţeilor de la gâtul caprelor.

Am petrecut noaptea în livada de măslini. După ce soarele a scăpătat, temperatura a scăzut brusc, iar pământul era tare şi pietros, deşi Nasrine întinsese pe jos toate hainele pe care le aveam în jurul meu. Eram însă groaznic de obosită, fiindcă nu mai petrecusem niciodată în viaţa mea atâta timp afară, şi am dormit o bună parte din noapte. Nu puteam să facem focul pentru că ar fi atras atenţia poliţiei. Unii oameni foloseau cutiile de la bărci ca să se acopere. Parcă eram într-unul dintre acele filme în care un grup merge în excursie cu cortul şi se întâmplă ceva oribil.

Micul dejun a fost format din zahăr cubic şi Nutella, ceea ce poate părea interesant, dar e destul de aiurea când asta e tot ce ai. Traficanţii ne promiseseră că aveam să plecăm dimineaţa devreme, iar în zori eram cu toţii pregătiţi pe plajă, cu vestele de salvare pe noi. Aveam telefoanele legate înăuntrul unor baloane pentru petreceri ca să le protejăm pe timpul călătoriei pe mare, un truc pe care îl învăţaserăm în Izmir.

Mai erau şi alte grupuri care aşteptau. Noi plătiserăm 1.500 de dolari fiecare în loc de 1.000, cât costa de obicei, ca să avem o barcă doar pentru familia noastră, dar se părea că şi alţii urmau să fie cu noi în barcă. Aveam să fim treizeci şi opt în total - douăzeci şi şapte de adulţi şi unsprezece copii. Acum nu mai puteam face nimic; nu voiam să ne întoarcem, şi se spunea că traficanţii foloseau cuţite şi ţepuşe pentru mânat vitele în cazul celor care se răzgândeau.

Nu era niciun nor pe cer, şi de aproape am văzut că marea nu era de o singură culoare, acel albastru uniform din imagini şi din închipuirea mea, ci turcoaz viu lângă ţărm, apoi un albastru mai profund care se închidea spre cenuşiu, iar lângă insulă, indigo. Cunoşteam marea numai din documentarele de pe National Geographic, iar acum mă simţeam de parcă făceam şi eu parte dintr- unul. Mă simţeam tare entuziasmată şi nu înţelegeam de ce toţi ceilalţi erau neliniştiţi. Pentru mine era cea mai mare aventură!

Alţi copii alergau şi strângeau pietricele de diferite culori. Un băieţel afgan mi-a dat una în formă de porumbiţă, plată şi gri, străbătută de o vână albă de marmură. Era rece la atingere şi netezită de mare. Nu mi-e întotdeauna uşor să ţin lucruri în degetele mele strâmbe, dar nu aveam de gând să-i dau drumul.

Erau oameni din Siria, ca noi, dar şi din Irak, Maroc şi Afganistan, care vorbeau o limbă pe care nu o înţelegeam Unii făceau schimb de poveşti, dar cei mai mulţi nu spuneau mare lucru. Nu era nevoie. Ca să părăseşti tot ce ai cunoscut şi tot ce ai clădit în ţara ta pentru a face această călătorie periculoasă şi nesigură, situaţia trebuie să fie gravă.

Când s-a crăpat de ziuă, am privit cum primele bărci ieşeau în larg. Două au pornit mai mult sau mai puţin drept, dar două mergeau în toate direcţiile. Bărcile nu aveau cârmaci - traficanţii lăsau unul dintre refugiaţi să călătorească la jumătate de preţ sau gratis dacă conducea barca, deşi niciunul nu avea experienţă. „E ca mersul pe motocicletă", pretindeau ei. Unchiul meu, Ahmed, avea să conducă barca noastră. Am presupus că nu mai condusese niciodată o barcă, fiindcă nu fuseserăm niciodată la mare şi ocupaţia lui era să conducă un magazin de telefoane mobile, dar ne-a asigurat că ştie cum se face.

Auziserăm că unii refugiaţi ambalau motorul ca să ajungă la jumătatea drumului, în apele Greciei, cât mai repede, şi atunci îl ardeau. Uneori, motoarele nu au suficient combustibil. Dacă se

întâmplă asta, paza de coastă din Turcia te prinde şi te aduce înapoi. In *Café Sinbad* din Izmir cunoscuserăm o familie din Alep care încercase de şase ori să traverseze. Noi nu aveam destui bani ca să încercăm de mai multe ori.

Pe la ora 9 dimineaţa, unchiul Ahmed l-a sunat pe traficant, dar acesta a spus că trebuie să aşteptăm să plece paza de coastă. „Ne-am ales omul greşit", a spus Nasrine. Mi-am făcut griji că fuseserăm păcăliţi iar. Nu ne aşteptam să stăm aici atât de mult, şi în curând ni s-a făcut foame şi sete, ceea ce era ironic, pentru că aveam atâta apă în faţa noastră. Verii mei s-au dus să caute apă pentru mine şi copii, dar nu era nimic în apropiere.

Ziua a devenit mai fierbinte. Deşi traficantul sosise cu bărci pentru noi şi celelalte grupuri, a spus că nu puteam pleca până când paza de coastă nu schimba tura. Bărbaţii marocani erau pe jumătate goi şi au început să cânte. După-amiază, valurile au început să crească, făcând un zgomot ca de palme plesnite când loveau ţărmul. Niciunul dintre noi nu voia să plece noaptea, fiindcă auziserăm poveşti despre un fel de piraţi pe jet-skiuri care se urcau în bărci pe întuneric şi furau motoarele şi obiectele de valoare ale refugiaţilor.

In sfârşit, pe la 5 după-amiaza, au spus că paza de coastă schimba tura, aşa că puteam să profităm şi să mergem M-am uitat iar la mare. Se lăsa un fel de ceaţă, iar ţipătul pescăruşilor nu mai părea atât de plin de bucurie. O umbră întunecată se întindea peste insula stâncoasă. Unii îi spun acestei traversări *rihlat al-moot,* drumul morţii. Avea fie să ne salveze ducându-ne în Europa, fie să ne înghită cu totul. Pentru prima dată mi s-a făcut frică.

Acasă mă uitam deseori la o emisiune de pe National Geographic care se numea *Îţi joacă mintea?* şi care arăta că senzaţiile de frică şi de panică sunt controlate de creier, aşa că am început să respir adânc şi să-mi spun întruna că sunt puternică.

PARTEA ÎNTÂI

Să pierzi o ţară

Siria, 1999-2014

înainte să fie numere, aceşti oameni sunt mai presus de toate fiinţe umane.

Papa Francisc, Lesbos, 16 aprilie 2016

Străini în propria ţară

Nu colecţionez timbre, monede sau cartonaşe cu fotbalişti - eu colecţionez fapte. Cel mai mult îmi plac faptele legate de fizică şi spaţiu, în special teoria corzilor. De asemenea, cele legate de istorie şi dinastii precum cea a Romanovilor. Şi de oameni controversaţi ca Howard Hughes şi J. Edgar Hoover.

Fratele meu Mustafa spune că trebuie să aud ceva doar o dată ca să-mi amintesc apoi cu exactitate acel lucru. Pot să vă enumăr toţi Romanovii, de la primul, Ţarul Mihail, la Nicolae al II- lea, care a fost ucis de bolşevici împreună cu toată familia sa, inclusiv fata cea mai mică, Anastasia. Pot să vă spun exact când a devenit Regina Elisabeta a II-a regina Angliei - atât ziua în care a murit tatăl ei, cât şi ziua încoronării - şi ambele date ale naşterii sale, cea reală şi cea oficială. Aş vrea să o întâlnesc într-o zi şi să o întreb: „Cum e să o ai stră-străbunică pe Regina Victoria?" şi „Nu e ciudat că toată lumea cântă un cântec despre salvarea ta?".

1

Pot să vă mai spun că singurul animal care nu scoate niciun sunet este girafa, pentru că nu are coarde vocale. Acesta era unul dintre faptele mele preferate, dar apoi oamenii au început să-i spună „Girafa" dictatorului nostru, Bashar al-Assad, pentru că are gâtul lung.

Hai să vă spun un fapt care nu cred că ar trebui să-i placă nimănui. Ştiaţi că în prezent, la nivel mondial, un om din 113 este refugiat sau strămutat de acasă? Mulţi dintre ei fug de războaie ca acela care ne-a devastat ţara, Siria, sau ca acelea din Irak, Afganistan şi Libia. Alţii fug de grupări teroriste din Pakistan şi Somalia sau de persecuţia regimurilor mullahe din Iran şi Egipt. Apoi mai sunt cei care fug de dictatura din Gambia, de recrutarea forţată din Eritreea şi de foamete şi sărăcie din ţări africane pe care nu le-am văzut niciodată pe hartă. La televizor tot aud reporterii spunând că fluxul oamenilor din Orientul Mijlociu, Africa de Nord şi Asia Centrală spre Europa reprezintă

/v

cea mai mare criză a refugiaţilor de la al Doilea Război Mondial încoace. In 2015, peste 1,2 milioane de refugiaţi au venit în Europa. Eu am fost unul dintre ei.

/v

Detest cuvântul „refugiat" mai mult decât orice alt cuvânt din limba engleză. In germană se spune *Flüchtling*, care e la fel de dur. înseamnă de fapt un cetăţean de mâna a doua, cu un număr mâzgălit pe dosul mâinii sau imprimat pe o brăţară, pe care toată lumea şi-ar dori să-l vadă dispărând cumva. 2015 a fost anul în care am devenit un fapt, o statistică, un număr. Oricât mi-ar plăcea mie faptele, nu suntem numere, suntem oameni şi avem cu toţii poveştile noastre. Asta e povestea mea.

/v

Numele meu este Nujeen, care înseamnă „viaţă nouă", şi cred că s-ar putea spune că am fost o surpriză. Mama şi tata aveau deja patru băieţi şi patru fete, iar când am apărut de Anul Nou în 1999, la douăzeci şi şase de ani după fratele meu cel mare, Shiar, unii erau deja căsătoriţi, iar Nasrine, mezina, avea nouă ani, aşa că toată lumea credea că familia era completă. Mama aproape a murit aducându-mă pe lume şi a fost atât de slăbită după aceea, încât sora mea Jamila a fost cea care a avut de fapt grijă de mine, şi întotdeauna am considerat-o a doua mamă. La început, familia s-a bucurat să aibă un bebeluş în casă, dar apoi nu mă mai opream din plâns. Singurul lucru care puteai să-l faci ca să mă potoleşti era să pui un casetofon lângă mine care să cânte muzica din *Zorba grecul*, dar asta îi înnebunea pe fraţii mei aproape la fel de mult ca plânsetele mele.

Trăiam într-un fel de oraş prăfos şi uitat de lume care se numea Manbij, în nordul Siriei, nu departe de graniţa cu Turcia, la vreo treizeci de kilometri vest de fluviul Eufrat şi de barajul Tishrin, care ne dădea electricitate. Cea mai veche amintire a mea este foşnetul prelung al rochiei mamei - un caftan de o culoare deschisă, care îi ajungea până la glezne. Avea şi părul lung; ei îi spuneam Ayee şi tatălui meu

Yaba, iar aceste cuvinte nu sunt din arabă. Primul fapt pe care trebuie să-l ştiţi despre mine este că sunt kurdă.

Eram una dintre cele cinci familii kurde care locuiau pe o stradă dintr-un oraş preponderent arab; ceilalţi erau beduini, dar se uitau de sus la noi şi numeau zona în care stăteam „Dealul Străinilor". Trebuia să vorbim în limba lor la şcoală şi în magazine, iar în limba noastră kurdă, kurmanji, puteam vorbi doar când eram acasă. Asta era foarte greu pentru părinţii mei, care nu vorbeau araba şi oricum erau analfabeţi. La fel şi pentru fratele meu cel mare, Shiar, de care alţi copii râdeau la şcoală pentru că nu vorbea araba.

Manbij este un loc simplu şi strict în ce priveşte islamul, aşa că fraţii mei trebuiau să meargă la moschee, iar dacă Ayee voia să facă cumpărături în bazar, trebuia să fie însoţită de unul dintre ei sau de tata. Şi noi suntem musulmani, dar nu atât de rigizi. La liceu, surorile şi verişoarele mele erau singurele fete care nu-şi acopereau capetele.

Familia noastră se mutase de pe pământul nostru, dintr-un sat kurd, la sud de oraşul Kobane, din cauza unei vendete cu un sat vecin. Noi, kurzii, suntem oameni care trăim în triburi, iar familia mea face parte din marele trib Kori Beg, care se trage dintr-un lider celebru al rezistenţei kurde, Kori Beg, ceea ce pare să însemne că aproape toţi kurzii suntem veri între noi. Satul următor era tot din Kori Beg, dar dintr-un alt clan. Problema cu acest sat s-a petrecut cu mult înainte să mă nasc eu, dar cu toţii ştiam povestea. Amândouă satele aveau oi şi, într-o zi, nişte ciobani din celălalt sat şi-au adus turmele să pască pe iarba noastră, aşa că s-au luat la harţă cu ciobanii noştri. La scurt timp după aceea, pe când nişte rude de-ale noastre se duceau în celălalt sat la o înmormântare, doi bărbaţi din celălalt sat au început să tragă în ele. Când clanul nostru a ripostat, unul dintre bărbaţii lor a fost ucis. Ei au jurat răzbunare, aşa că a trebuit să fugim cu toţii. Aşa am ajuns în Manbij.

Lumea nu ştie mare lucru despre kurzi; uneori mi se pare că suntem complet necunoscuţi în restul lumii. Suntem un popor mândru, cu propria limbă, mâncare şi cultură şi o istorie lungă, care începe acum 2.000 de ani, când am fost atestaţi prima dată drept kurti. Suntem probabil 30 de milioane de oameni, dar nu am avut niciodată o ţară. De fapt, suntem cel mai mare trib apatrid din lume. Am sperat că vom dobândi o patrie când britanicii şi francezii au împărţit Imperiul Otoman învins după Primul Război Mondial, aşa cum şi arabii au crezut că vor dobândi independenţa promisă după Revolta Arabă. Puterile Aliate au semnat chiar un acord în 1920, numit Tratatul de la Sèvres, prin care se recunoştea un Kurdistan autonom

Insă noul lider turc Kemal Ataturk, care îşi condusese ţara spre independenţă, nu l-a acceptat, iar apoi s-a descoperit petrol în Mosul, în ceea ce ar fi trebuit să fie Kurdistanul, iar tratatul nu a mai fost ratificat. De fapt, doi diplomaţi, unul britanic şi altul francez, pe nume Mark Sykes şi Georges Picot, semnaseră deja un pact secret ca să împartă între ei Orientul Mijlociu şi au tras linia aceea scandaloasă pe nisip, de la Kirkuk în Irak până la Haifa în Israel, pentru a crea statele moderne Irak, Siria şi Liban. Aşa că arabii au fost lăsaţi sub dominaţie colonială, între graniţe care nu prea respectau realităţile tribale şi etnice, iar noi, kurzii, am rămas împărţiţi în patru ţări, dintre care niciuna nu ne simpatizează.

Astăzi, cam jumătate din kurzi trăiesc în Turcia, unii în Irak, unii în Iran şi aproximativ 2 milioane în Siria, unde suntem cea mai mare minoritate, de circa 15%. Chiar dacă dialectele noastre sunt diferite, deosebesc oricând un kurd de orice alt om din lume - mai întâi după limbă, apoi după înfăţişare. Unii dintre noi locuiesc în oraşe precum Istanbul, Teheran şi Alep, dar cei mai mulţi trăiesc în munţi şi pe platouri acolo unde se întâlnesc Turcia, Siria, Irakul şi Iranul.

Suntem înconjuraţi de duşmani, aşa că trebuie să rămânem puternici. Marele nostru Shakespeare kurd, Ahmad Khani, a scris în secolul al XVII-lea că suntem ca nişte „turnuri în patru colţuri în jurul turcilor şi perşilor... ambele părţi au făcut din kurzi ţinta săgeţilor sorţii lor". Yaba crede că într-o zi va exista un Kurdistan, poate în timpul vieţii mele. „Cine are o istorie are şi un viitor", spune el mereu.

Ciudat e că mulţi dintre eroii „arabi" celebri sunt kurzi şi nimeni nu recunoaşte asta. Ca Saladin, care s-a luptat cu cruciaţii şi i-a alungat pe europeni din Ierusalim, sau Yusuf al-'Azma, care a condus forţele siriene ce au luptat împotriva ocupaţiei franceze în 1920 şi a murit în bătălie.

In salonul de recepţie din palatul lui Assad se află o pictură uriaşă cu Saladin şi armatele sale arabe, şi avem atâtea pieţe şi statui numite după Yusuf al-'Azma, dar nimeni nu spune că aceştia sunt kurzi.

In schimb, regimul sirian ne numeşte *ajanib,* adică „străini", chiar dacă trăim aici încă dinainte de Cruciade. Mulţi kurzi din Siria nu au cărţi de identitate, iar fără acele cartonaşe portocalii nu poţi să cumperi pământ sau case, să lucrezi la stat, să votezi la alegeri sau să-ţi trimiţi copiii la liceu.

Cred că Turcia este locul unde e cel mai greu să fii kurd. Ataturk a lansat o campanie numită „turcificare", iar Turcia nici măcar nu recunoaşte kurzii ca popor, ci le spune „turci de la munte". Familia noastră trăieşte de o parte şi de alta a graniţei, iar una dintre mătuşile mele care locuia în Turcia ne-a zis că nici măcar n-a putut să-i dea băiatului ei un nume kurd, ci a trebuit să-i spună Orhan, care e nume turcesc. Nasrine s-a dus să stea cu ea odată şi ne-a spus că nu vorbesc kurda şi că au închis radioul când ea a dat pe un post cu muzică kurdă.

Iată încă un fapt despre kurzi. Avem propriul alfabet, pe care Turcia nu îl recunoaşte, şi până nu demult puteai fi arestat dacă foloseai literele Q, W şi X, care nu există în limba turcă. Inchipuiţi-vă cum e să mergi la închisoare pentru o consoană!

Noi avem o vorbă: „Kurzii nu au alţi prieteni decât munţii". Iubim munţii şi credem că ne tragem din nişte copii ascunşi în munţi ca să scape de Zuhak, un uriaş malefic din umerii căruia creşteau doi şerpi, fiecare trebuind să fie hrănit cu un creier de băiat în fiecare zi. In cele din urmă, un fierar isteţ pe nume Kawa, care se săturase să-şi piardă fiii, a început să le dea şerpilor de mâncare creiere de oaie şi să-i ascundă pe băieţi, până când aceştia au format o întreagă armată care l-a ucis pe uriaş.

Când se strâng laolaltă, kurzii spun mereu poveşti. Cea mai cunoscută poveste a noastră este un fel de *Romeo şi Julieta,* intitulată *Mem şi Zîn.* E despre o insulă condusă de un prinţ cu două surori frumoase pe care le ţine închise, iar pe una dintre ele o cheamă Zîn. Intr-o zi, Zîn şi sora ei fug la un festival deghizate în bărbaţi şi se întâlnesc cu doi muschetari arătoşi, unul dintre ei fiind Mem Surorile şi muschetarii se îndrăgostesc şi se întâmplă multe lucruri, dar, pe scurt, Mem e băgat la închisoare, apoi

ucis, iar Zîn moare de tristeţe la mormântul iubitului său. Chiar şi după moarte sunt despărţiţi când între ei creşte un tufiş ţepos. Povestea începe cu cuvintele: „Dacă ar fi armonie între noi, dacă am asculta numai de unul dintre noi, acesta i-ar face vasali pe turci, pe arabi şi pe perşi, până la unul", iar mulţi kurzi spun că povestea simbolizează lupta noastră pentru a avea o ţară. Mem reprezintă poporul kurd, iar Zîn ţara kurdă, despărţiţi de împrejurări nefericite. Unii oameni cred că e o poveste adevărată şi există chiar şi un mormânt care se poate vizita.

Am crescut ascultând povestea asta, dar mie nu prea îmi place. E destul de lungă şi cred că nu e deloc realistă. De fapt, prefer *Frumoasa şi bestia,* fiindcă se bazează pe ceva bun, pe iubirea pe care o poţi avea pentru cum e cineva pe dinăuntru, pentru personalitatea sa, nu pentru cum e pe dinafară.

/v

înainte să îmbătrânească, să obosească, să nu mai lucreze şi să-şi petreacă tot timpul fumând şi bombănind că băieţii lui nu se duc la moschee, tatăl meu, Yaba, era negustor de oi şi capre. Avea vreo 24 de hectare de pământ, pe care creştea oi şi capre, ca tatăl său înaintea lui şi tot aşa până la a şaptea generaţie în urmă, care avea cămile şi oi.

Fraţii mei mai mari îmi spun că la început cumpăra doar o capră pe săptămână, sâmbăta, din piaţă, apoi o vindea altundeva săptămâna următoare cu un mic profit, dar în timp a ajuns la o turmă de 200 de capete. Cred că nu ieşeau prea mulţi bani din vânzarea de oi, de vreme ce casa noastră avea doar două camere şi o curte cu o bucătărioară în care ne înghesuiam atâţia oameni. Dar fratele meu cel mare Shiar ne trimitea bani, aşa că am mai construit o cameră unde Ayee îşi ţinea maşina de cusut, cu care mă jucam eu când nu se uita nimeni. Eu dormeam acolo cu ea dacă nu aveam oaspeţi.

Shiar locuieşte în Germania, e regizor şi a făcut un film cu titlul *Mergând,* despre un bătrân nebun care merge pe jos o grămadă într-un sat kurd din sudul Turciei. Omul se împrieteneşte cu un băiat sărac care vinde gumă de mestecat, apoi zona lor e ocupată de armată. Filmul a provocat proteste în Turcia, fiindcă bătrânul kurd pălmuieşte un ofiţer din armata turcă, iar unii oameni au protestat că nu trebuie arătat aşa ceva - de parcă n-ar putea să facă diferenţa dintre un film şi viaţa reală.

Nu l-am cunoscut niciodată pe Shiar, pentru că a plecat din Siria în 1990, când avea şaptesprezece ani, cu mult înainte să mă nasc eu, ca să nu fie recrutat şi trimis să lupte în Războiul din Golf din Irak - pe vremea aceea eram prieteni cu americanii. Siria nu voia ca noi, kurzii, să mergem la universităţile sale sau să lucrăm la stat, dar voia să luptăm în armata sa şi să intrăm în partidul Baath. Fiecare elev trebuia să se înscrie, dar Shiar a refuzat şi a reuşit să scape când el şi alt băiat au fost duşi cu forţa la sediul partidului să fie înscrişi. Visase dintotdeauna să devină regizor de film, ceea ce e ciudat pentru că pe vremea aceea nu aveam nici măcar un televizor în casa noastră din Manbij, ci doar un radio, pentru că nu erau de acord clericii. Când avea doisprezece ani, a făcut propria emisiune de radio cu nişte colegi de clasă, şi profita de orice ocazie ca să se uite la televizor acasă la alţii. Ai mei au strâns cumva 4.500 de dolari ca să-i cumpere un paşaport irakian fals în Damasc, apoi a plecat cu avionul la Moscova la studii. Nu a rămas mult în Rusia, ci a plecat în Olanda, unde a obţinut azil. Nu sunt foarte mulţi cineaşti kurzi,

aşa că el e celebru în comunitatea noastră, dar nu trebuia să-l pomenim, deoarece regimului nu-i plac filmele lui.

Arborele nostru genealogic arată doar bărbaţi, dar nu îl arăta pe Shiar în caz că cineva ar fi făcut legătura cu noi şi ne-ar fi creat probleme. Nu am înţeles de ce nu ar trebui să includă femeile. Ayee era analfabetă - s-a măritat cu tata când avea treisprezece ani, ceea ce înseamnă că atunci când era de vârsta mea era deja măritată de patru ani şi avea un băiat. Dar ea ne-a croit toate hainele şi poate spune unde se află pe hartă orice ţară din lume şi îşi aminteşte mereu drumul înapoi oriunde ar fi. De asemenea, se pricepe la adunare, aşa că ştia dacă negustorii din bazar o înşelau. Toţi din familia mea sunt buni la matematică, cu excepţia mea. Bunicul meu din partea mamei a fost arestat de francezi pentru că avea o puşcă şi a stat în celulă cu un om educat care l-a învăţat să citească, de aceea Ayee a vrut să avem şi noi o educaţie. Sora mea cea mai mare, Jamila, s-a retras de la şcoală la doisprezece ani, pentru că fetele din tribul nostru nu trebuie să fie instruite, şi a stat acasă şi a avut grijă de gospodărie. Dar, după ea, celelalte surori ale mele - Nahda, Nahra şi Nasrine - au mers toate la şcoală, la fel şi băieţii, Shiar, Farhad, Mustafa şi Bland. Există un proverb kurd: „Mascul sau femelă, leul rămâne tot leu". Yaba spunea că pot să rămână la şcoală atât timp cât îşi iau examenele.

In fiecare dimineaţă, stăteam pe treptele casei şi îi priveam cum pleacă, legănându-şi ghiozdanele şi pălăvrăgind cu prietenii. Treptele erau locul meu preferat de stat, unde mă jucam cu noroi şi mă uitam cum oamenii vin şi pleacă. Cel mai mult aşteptam un personaj anume - vânzătorul de salep. Dacă nu l-aţi încercat deja, salepul e un fel de smoothie din lapte îngroşat cu rădăcini de orhidee de munte făcute pulbere şi aromat cu apă de trandafiri sau scorţişoară, turnat într-o ceaşcă dintr-un cărucior mic de aluminiu, şi e delicios. Ştiam întotdeauna când se apropia vânzătorul de salep fiindcă din casetofonul portabil de pe căruciorul lui se auzeau versete din Coran, nu muzică, ca la alţi vânzători ambulanţi.

Mă simţeam singură când erau plecaţi cu toţii, doar cu Yaba care fuma şi se juca cu şiragul de

mărgele antistres dacă nu se ducea la oile lui. In dreapta casei, între noi şi vecinii noştri, care erau unchiul şi verii mei, se afla un chiparos înalt, întunecat şi fioros. Iar pe acoperişul nostru erau mereu pisici şi câini vagabonzi, care mă făceau să tremur pentru că, dacă veneau după mine, nu puteam să fug. Nu-mi plac câinii, pisicile sau orice se mişcă repede. Era o familie de pisici albe cu pete portocalii care scuipau şi miorlăiau la oricine se apropia şi le uram.

Nu îmi plăcea acoperişul decât în nopţile fierbinţi de vară când dormeam acolo; întunericul era

gros în jurul nostru ca o mănuşă, iar adierea proaspătă era răcită de goliciunea deşertului. Imi plăcea să stau întinsă pe spate şi să mă uit la stele, atât de multe şi atât de departe, întinzându-se pe cer ca o alee scânteietoare. Atunci am visat prima oară să devin astronaută, pentru că în spaţiu poţi pluti, aşa că picioarele nu contează.

Ciudat e că în spaţiu nu poţi plânge. Din cauza gravitaţiei zero, dacă plângi aşa cum plângi pe pământ, lacrimile nu îţi curg, ci se adună în ochi şi formează o bulă lichidă care se întinde pe restul feţei ca o excrescenţă ciudată, aşa că aveţi grijă.

Zidurile Alepului

Alep, Siria, 2003-2008

Oamenii s-au uitat mereu la mine altfel. Surorile mele sunt atât de frumoase, mai ales Nasrine, cu părul ei lung şi lucios de culoarea mahonului şi pielea albă care face uneori pistrui de la soare. Dar eu arăt mai mult a arăboaică; am dinţii din faţă mari şi ca nişte lopeţi, ochii mi se învârt în cap şi se încrucişează, iar ochelarii îmi cad mereu de pe nas. Şi asta nu e tot.

Poate pentru că Ayee era cam în vârstă când m-a făcut, la patruzeci şi patru de ani, m-am născut prea devreme - cu patruzeci de zile, cât spun creştinii că a postit profetul lor, Iisus, în pustiu înainte să fie crucificat. Creierul meu nu a primit suficient oxigen şi s-a întâmplat ceva care a făcut ca partea care răspunde de echilibru să nu funcţioneze şi să nu trimită semnalele corecte la picioarele mele, aşa că au o voinţă proprie. Lovesc singure când vorbesc, gleznele mi se întorc înăuntru, degetele mi se îndreaptă în jos, călcâiele în sus şi nu pot să merg. E ca şi cum aş fi blocată pentru totdeauna pe vârfuri. Mai mult, palmele şi degetele mele se fac convexe, nu concave, dacă nu mă concentrez. Practic, extremităţile mele sunt ca peştişorii aceia chinezeşti folosiţi la ghicit, care se încovoaie şi apoi nu mai pot fi îndreptaţi.

Când n-am fost în stare să merg ca alţi copii, părinţii m-au dus la un doctor care a spus că din creierul meu lipseşte o legătură care o să se formeze până la vârsta de cinci ani şi atunci voi putea să merg, dacă îmi dau multe proteine şi calciu. Mama m-a pus să mănânc multe ouă şi să fac injecţii cu vitamine, dar picioarele mele tot nu au funcţionat. Am fost la mulţi doctori. Fratele meu Shiar a sunat din Germania şi le-a dat numele unui specialist la care să mă ducă în Alep. M-a pus într-o maşinărie care era ca un fel de sicriu de plastic, pentru un RMN. Apoi mi-a spus că am ceva care se cheamă deficit de echilibru, care e un fel de paralizie cerebrală. Nu am înţeles cuvintele acelea lungi, dar mi-am dat seama că era ceva îngrijorător pentru Ayee şi Yaba. Doctorul a zis că aveam nevoie de operaţie şi de fizioterapie.

De asemenea, pentru că Manbij era un loc prăfos şi uitat de lume, şi poate şi din cauza mulţimii de câini şi pisici, m-am îmbolnăvit de astm atât de grav, încât uneori respiram şuierat până când mă învineţeam la faţă. Aşa că, atunci când aveam patru ani, ne-am mutat în Alep, unde eu puteam primi îngrijiri medicale, iar sora mea Nahda şi fratele meu Bland puteau merge la facultate. Nahda era atât de deşteaptă, încât era cea mai bună dintre elevii din Manbij şi a fost prima fată din familia noastră care s-a dus la facultate. Studia dreptul şi m-am gândit că poate avea să ajungă o avocată celebră.

Alep este un loc încărcat de istorie - unii spun că e cel mai vechi oraş locuit din lume - şi cel mai mare oraş din Siria. Acolo puteai găsi orice. Locuiam într-un cartier kurd din nord-vest numit Sheikh Maqsoud, care domina tot oraşul cu clădirile lui de piatră deschisă la culoare care luceau roz-migdalat în soarele de la sfârşitul după-amiezii. In mijloc era cetatea cu ziduri aşezată pe o colină, care străjuise Alepul timp de vreo o mie de ani.

Noua noastră casă era un apartament la etajul al cincilea pe Strada George al-Aswad numărul 19, numită aşa după un creştin care deţinuse pământul - circa 10% din populaţia noastră era creştină, iar cimitirul creştin se afla în apropiere. îmi plăcea mai mult ca Manbij, pentru că aici nu erau pisici şi câini care să zgârie şi să urle pe acoperiş sau un copac înfricoşător şi întunecat de care trebuia să mă ascund sub pătură, iar apartamentul era mai mare, cu patru camere, o baie şi două balcoane de unde puteai privi lumea trecând. Mama era mai fericită fiindcă avea o mulţime de kurzi în jur. Şi, cel mai frumos, una dintre camere era o sufragerie unde ne uitam la televizor.

Fraţii mei Shiar şi Farhad erau amândoi în străinătate, iar Mustafa rămăsese în Manbij să conducă o companie care săpa puţuri de apă, ceea ce era o afacere bună, fiindcă erau vremuri de secetă. La început, toate surorile mele au stat cu noi în Alep, dar Jamila, Nahda şi Nahra s-au măritat una după alta (am plâns de fiecare dată!). După nunta Jamilei, când oamenii au venit la noi acasă în Alep să felicite mireasa şi mirele, am stat pe canapea uitându-mă urât la vărul nostru Mohammed cu care se mărita. Poate că Jamila avea un temperament care se manifesta vijelios mai ales dacă încercai să te amesteci în treburile ei gospodăreşti, dar avusese grijă de noi toţi.

Apoi am rămas doar eu, Bland şi Nasrine. Bland dormea în camera cu televizorul împreună cu mine, Ayee şi Mustafa când nu mergea în călătorii. Nasrine avea o cameră mică, doar a ei.

Blocul nostru avea şase etaje, dar cel de deasupra noastră era declarat nelocuibil, aşa că noi stăteam cel mai sus. Toţi ceilalţi oameni din bloc erau kurzi, dar veneau din oraşe diferite. Vecinii de la etajul nostru aveau copii - patru fete, Parwen, Nermin, Hemrin şi Tallin, şi un băiat, Kawa, care era cel mai mic. îmi plăcea de ei, dar de fiecare dată când jucam jocuri mă simţeam veriga slabă şi deseori fugeau de mine, râzând când încercam să mă târăsc după ei în felul meu ciudat, ca un iepure. Arătam ca un iepure cu dinţii mei şi săream târându-mă ca un iepure. Altă familie care stătea cu două etaje mai jos avea o ţestoasă ca animal de companie, pe care o mai aducea sus. îmi plăcea să o ţin în poală şi stăteam şi mă uitam când ei se îndepărtau în fugă. Nu mă simţeam nici în largul meu, nici bine-venită în lumea copiilor.

Remediul pe care l-am găsit pentru acea lipsă a distracţiei a fost televizorul. Mă uitam la orice, începând cu desene animate şi DVD-uri Disney. Familiei mele îi plăcea fotbalul, aşa că ne uitam împreună. Apoi, când eu aveam opt ani şi ne-am luat o antenă parabolică, mă uitam la documentare despre istorie şi ştiinţă. Iar mult mai târziu, când ne-am luat un computer, am descoperit Google şi am început să colecţionez toate informaţiile pe care le găseam Mulţumesc, Sergey Brin, mi-ar plăcea să te întâlnesc într-o zi.

Mai întâi am fost la un centru de fizioterapie numit „Fraternitatea". Arăta ca o casă tradiţională siriană, cu o curte mare cu leagăne şi o fântână. Nu exista lift, aşa că trebuia să folosesc balustrada ca să mă târăsc pe scări în sus. Terapeuţii de acolo zâmbeau, dar mă puneau să fac lucruri complicate, cum ar fi exerciţii de echilibru cu mingi de cauciuc. De asemenea, mă legau într-un dispozitiv cu benzi fixate în jurul taliei şi de-a lungul picioarelor ca să încerce să mă facă să stau dreaptă. Arăta ca un dispozitiv pe care l-ai fi putut găsi într-o cameră de tortură a lui Assad.

Trebuia să merg la „Fraternitatea" să fac exerciţii de două ori pe săptămână, dar tot aveam crize de astm şi ajungeam la spital atât de des, încât doctorii de acolo ajunseseră să mă cunoască.

Intotdeauna crizele păreau să se declanşeze în toiul nopţii şi uneori aerul îmi ieşea atât de greu din plămânii ce şuierau, încât Ayee credea că o să mor. Jamila cea blândă mă liniştea mereu. După ce a plecat de acasă şi s-a măritat, în locul ei veneau cu mine Bland şi Nasrine. Orice părea să-mi declanşeze o criză. Cel mai rău era fumatul - în Siria fumează aproape toţi bărbaţii şi unele femei. Nimeni nu avea voie să fumeze în apartamentul nostru, dar eu simţeam mirosul şi de la parter. Mereu păream să fac câte o criză de sărbători - am petrecut patru festivaluri Eid în spital.

In ţara mea nu există aproape deloc dotări pentru persoanele cu dizabilităţi, iar crizele de astm aveau loc atât de des, încât nu am putut să merg la şcoală. A treia mea soră, Nahra, nu a avut note destul de bune încât să meargă la facultate, aşa că până s-a măritat a stat şi ea acasă. Nahra era mult mai interesată de frumuseţe şi machiaj decât celelalte surori ale mele şi trebuia mereu s-o aşteptăm să se aranjeze; ea nu a considerat că dizabilitatea mea e o scuză ca să nu învăţ. M-a învăţat nu doar regulile fotbalului, ci şi, când aveam şase ani, să citesc şi să scriu în arabă, punându-mă să scriu aceeaşi propoziţie iar şi iar până ce umpleam o foaie şi o luam razna.

Invăţam repede. Nasrine s-a dus la şcoala locală să ceară nişte manuale pentru mine, iar eu le terminam în câteva săptămâni. După ce am fost în stare să citesc, lumea mea a fost formată din cărţi, televizor şi stat pe balcon. De acolo, dintre plante, mă puteam uita vizavi la alte acoperişuri cu rufele fluturând în vânt, antene parabolice şi rezervoare de apă. Dincolo de ele se aflau minarete subţiri ca nişte creioane de unde se auzea chemarea la rugăciune de cinci ori pe zi şi care seara

erau scăldate într-o lumină verde magică. In general, urmăream ce se întâmpla la noi pe stradă. Pe amândouă părţile erau aliniate blocuri ca al nostru - singurele magazine erau un aprozar şi un magazin care vindea tricouri de fotbal. Drumul nu era prea aglomerat, din când în când mai trecea câte-o maşină care claxona sau o motocicletă şi în fiecare dimineaţă apărea un bărbat care îşi împingea căruciorul şi

vindea butelii de gaz pentru încălzit şi gătit. Presupun că era creştin, fiindcă din cutia lui muzicală se auzeau mereu colinde de Crăciun.

Pe căruciorul lui, ca peste tot, erau poze cu dictatorul nostru Bashar al-Assad. Liderii din partea aceasta a lumii se dau în vânt după cultul personalităţii. Totul se numea Assad. Assad, Assad, Assad - Lacul Assad, Academia Assad, chiar şi Clubul de Scriere Assad. Apăreau panouri publicitare cu diferite poze cu el aproape în fiecare săptămână, unele în postura omului de stat serios care se întâlneşte cu alţi şefi de stat, altele menite să-l prezinte ca pe o figură părintească, zâmbind şi făcând cu mâna sau mergând pe bicicletă cu unul dintre copiii săi în spate şi cu sloganuri optimiste de genul *„Kullna ma'ak"* („Toţi suntem cu voi"). Oamenii spuneau că i s-ar fi colorat ochii ca să pară mai albaştri. Simt că am fost păcălită de toate lucrurile astea.

Erau şi imagini cu răposatul său tată Hafez, care a început întreaga afacere de conducere a familiei în 1970. Hafez s-a născut sărac, a avut zece fraţi, dar a reuşit să devină comandantul forţelor aeriene cam pe vremea când tatăl meu a făcut armata, apoi a condus ţara mai multe decenii după ce a pus mâna pe putere printr-o lovitură de stat. La fel ca noi, cei din neamul Assad erau o minoritate - proveneau din clanul alawiţilor -, dar erau şiiţi, în timp ce majoritatea sirienilor sunt sunniţi, ca noi. Poate asta i-a făcut să se simtă nesiguri, pentru că ne-au condus ţara ca pe un stat poliţienesc, cu cincisprezece agenţii diferite de informaţii, iar dacă oamenii protestau, erau închişi sau ucişi. Hafez a supravieţuit mai multor tentative de asasinat, iar până la urmă a murit de moarte naturală, din cauza unui infarct, în 2000, anul de după cel în care m-am născut eu.

Se plănuise să fie urmat la cârma ţării de fiul său cel mare şi neînfricat, Basil, care era ofiţer în armată şi campion la călărie. Dar lui Basil îi plăceau maşinile rapide şi care îţi luau ochii şi a murit în 1994, când şi-a făcut praf Mercedesul gonind pe drumul spre aeroportul din Damasc. Aşa că a preluat puterea al doilea său fiu, slăbuţul şi timidul Bashar, căruia i se spunea „băiatul mamei". La început, lumea s-a bucurat. Spre deosebire de tatăl său, care fusese antrenat să devină pilot în Uniunea Sovietică, Bashar studiase în Anglia şi devenise oftalmolog - după facultate fusese medic la Western Eye Hospital din Londra -, iar soţia sa, Asma, se născuse în Marea Britanie (tatăl său e cardiolog în Londra). Eram mândri să avem un preşedinte tânăr şi arătos care avea o soţie frumoasă, cu care a călătorit în lumea întreagă, întâlnindu-se chiar şi cu Regina, şi am crezut că vor fi mai deschişi la minte şi că vor schimba nişte lucruri. La început aşa au şi făcut: Bashar a eliberat sute de deţinuţi politici, le-a permis intelectualilor să aibă întâlniri politice şi a autorizat lansarea primului ziar independent după câteva decenii. A redus vârsta de pensionare în cadrul armatei pentru a se descotorosi de vechea gardă a tatălui său. Oamenii vorbeau de Primăvara din Damasc.

Din păcate, în doi ani, totul a redevenit cum fusese înainte. Poate din cauza acelei vechi gărzi căreia nu-i plăceau schimbările. Oamenii trăiau din nou cu frica de Mukhabarat, poliţia noastră secretă, şi nu spuneau niciodată ce gândeau, pentru că nu ştiau cine asculta sau privea.

Proverbul meu preferat este „Râzi atât timp cât respiri, iubeşte atât timp cât trăieşti", şi nu văd de ce ar vrea cineva să se complacă în nefericire când în jurul nostru e o lume atât de frumoasă. Acesta este unul

dintre principiile lui Nujeen. Altul este că nu cred că există cineva care să se fi născut diabolic, nici măcar Assad. Problema e că a crescut ca un băiat răsfăţat care avea să moştenească regatul tatălui său. Era ca şi cum familia Assad ar fi fost stăpâna noastră şi credea că nu trebuie să renunţe vreodată la noi. Nu vorbeam niciodată despre Assad, nici măcar acasă între noi. Ştiam că au agenţi peste tot. Pereţii au urechi, obişnuiam să spunem, aşa că nu vorbiţi.

Şi eu urmăream diverse lucruri şi ştiam când se întorceau bărbaţii de la lucru după-amiaza târziu pentru că mirosul dulce de tutun urca din narghilelele pe care şi le aprindeau şi începea să-mi gâdile plămânii. Uneori, când urmăream umbrele ce se mişcau de partea cealaltă a străzii şi zăream siluete care dispăreau pe alei şerpuitoare, îmi doream şi eu să pot umbla. Cum ar fi să te pierzi într- un labirint de străzi înguste?

Alepul era un loc unde veneau mulţi turişti şi despre care toată lumea spune că e frumos, cu cetatea medievală, cu Marea Moschee şi cel mai vechi *suk* acoperit din lume, unde se vând mărfuri ce provin din locuri aflate de-a lungul Drumului Mătăsii, condimente indiene, mătăsuri chinezeşti şi covoare persane. Apartamentul nostru era sus, aşa că dacă mă ajuta cineva din familie să stau în picioare, vedeam cetatea cum se lumina seara pe o colină din mijloc. Cât îmi doream să merg să o văd! M-am rugat de mama să mă ducă, dar n-a putut din cauza treptelor.

Tot ce vedeam erau camera mea şi locurile din casă unde mă puteam mişca ţopăind ca un iepure. Ai mei au încercat să mă scoată odată, dar a fost nevoie foarte de mult efort pentru că nu aveam lift, aşa că au trebuit să mă care pe scări preţ de cinci etaje, şi apoi străzile erau atât de pline de gropi, încât îţi era greu să mergi şi dacă nu erai schilod. Singurul loc unde mă puteam duce era casa unchiului meu, pentru că era aproape şi blocul lui avea lift, aşa că a început să mă intereseze mai puţin să ies. Când mă duceam afară, după cinci minute voiam să mă întorc, aşa că presupun că aţi putea spune că eu eram cea care mă ţineam închisă.

Uneori îl vedeam pe Yaba privindu-mă cu tristeţe. Nu mă certa niciodată, nici măcar când inundam baia jucând polo pe apă, şi îmi aducea orice îmi plăcea - sau îi trimitea pe fraţii mei -, fie că era vorba de pui prăjit de la un restaurant în toiul nopţii ori de prăjitura mea preferată, cu cocos

şi ciocolată. Incercam să par fericită pentru el. Nu mă lăsa niciodată să fac ceva singură. Nasrine se supăra. Dacă îmi era sete şi ceream de băut, tata insista ca Nasrine să-mi aducă chiar şi atunci când sticla era doar puţin mai departe în faţa mea pe masă. Odată am văzut-o plângând:

— Yaba, a zis ea, acum suntem aici cu toţii, dar ce-o să se facă Nuj când om muri?

Cel mai rău lucru când ai o dizabilitate e că nu poţi să pleci şi să plângi undeva singur. Nu ai intimitate. Uneori eşti pur şi simplu într-o pasă proastă şi vrei să plângi şi să dai afară toată energia aceea negativă, dar eu nu puteam, pentru că nu eram în stare să mă duc nicăieri. Trebuia întotdeauna să mă bazez pe alţii. Am încercat să evit oamenii care se uitau la cum mergeam Când întâlneam pe cineva pentru prima dată, mama relata toată povestea naşterii mele, apoi continua spunând cât de deşteaptă sunt, de parcă voia să zică: „Fii atent, nu poate să meargă, dar nu e retardată" Eu doar tăceam şi mă uitam la televizor.

Televizorul mi-a devenit şcoală şi prieten şi îmi petreceam tot timpul cu adulţii, cu unchii mei care locuiau în apropiere. Nu mă jucam niciodată cu jucării. Când veneau rudele în vizită, uneori aduceau

păpuşi sau jucării de pluş, dar acestea rămâneau pe un raft. Mustafa spune că m-am născut cu mintea unui adult. Când am încercat să-mi fac prieteni de vârsta mea, nu am reuşit. Fratele meu cel mai mare, Shiar, are o fată pe nume Rawan, care e cu un an şi jumătate mai mică decât mine, şi

/v

ea a venit de mai multe ori să stea la noi cu mama sa. îmi doream mult să fiu prietenă cu ea, aşa că eram gata să fac orice împreună cu dânsa, să joc chiar şi cel mai plictisitor joc sau să o las să mă folosească drept model pentru experimentele ei de coafat. Dar imediat ce venea cineva care putea

/v

să meargă eram dată la o parte. într-o zi, când ea avea cinci ani, iar eu şapte, am întrebat-o de ce nu se joacă cu mine. „Fiindcă nu poţi să mergi", a răspuns. Uneori simţeam că sunt doar un membru suplimentar al populaţiei lumii.

Fata de la televizor

Alep, 2008-2010

/v

în afară de fapte, îmi plac datele. De exemplu, 19 aprilie 1770 este ziua când căpitanul James Cook a descoperit Australia, iar 4 septembrie 1998 este ziua când a fost înfiinţat Google. Data care îmi place cel mai puţin este 16 martie. E o zi neagră în istoria kurzilor, când, în 1988, în ultimele zile ale războiului dintre Iran şi Irak, vreo douăzeci de avioane de vânătoare ale lui Saddam Hussein au venit în picaj şi au lansat un amestec ucigător de gaz muştar şi agenţi neurotoxici asupra kurzilor din oraşul Halabja din nordul Irakului. Oraşul căzuse în mâinile iranienilor, care se alăturaseră kurzilor din partea locului, iar Saddam voia să-i pedepsească. Numim acea zi Vinerea Sângeroasă. Mii de bărbaţi, femei şi copii au fost ucişi - nici până în ziua de azi nu ştim câţi, dar probabil în jur de 5.000 - şi alte mii au rămas cu pielea topită şi cu probleme de respiraţie. Apoi s-au născut mulţi copii cu diformităţi.

/v

în fiecare an, în ziua aceea, canalul de televiziune kurd transmitea cântece triste despre Halabja şi arăta filmări vechi, care mă întristau foarte mult. Era înfiorător să vezi norii de fum alb, negru şi galben urcând în coloane înalte deasupra oraşului după bombardament, apoi oamenii care fugeau şi plângeau, trăgându-şi copiii după ei sau ducându-i pe umeri, şi cadavrele care se strângeau mormane. Am văzut un film în care oamenii spuneau că gazul mirosea a mere dulci şi că de atunci n-au mai putut mânca mere. Urăsc ziua asta, mi-aş dori să o pot şterge din calendar. Saddam a fost un dictator chiar mai rău decât Assad. Şi totuşi Occidentul l-a susţinut pe Saddam ani de zile, chiar dându-i arme. Uneori ai impresia că nimănui nu-i plac kurzii. Lista noastră de mâhniri este nesfârşită.

Martie este practic cea mai bună şi cea mai rea perioadă pentru kurzi, pentru că e luna festivalului nostru anual Nevruz, care marchează începutul primăverii, un festival pe care-l împărţim cu perşii. Pentru noi comemorează şi ziua în care tiranul malefic Zuhak care se hrănea cu copii a fost învins de fierarul Kawa.

In zilele premergătoare Nevruzului, apartamentul se umplea cu mirosurile divine ale mâncărurilor. Ayee şi surorile mele făceau *dolma,* frunze de viţă-de-vie umplute cu roşii, vinete, dovlecei şi ceapă, şi cartofi umpluţi cu tocătură condimentată (în afară de un cartof pe care îl lăsăm mereu gol pentru norocul cui îl primeşte). Şi era singurul moment din an când ieşeam şi eu afară. Cu câteva zile înainte de Nevruz, noi şi toţi vecinii noştri ne decoram balcoanele cu lumini colorate în roşu, verde, alb şi galben, culorile drapelului naţional al Kurdistanului. In ziua festivalului ne îmbrăcam în costum popular şi porneam la drum cu un microbuz.

Sigur că regimului nu-i plăcea asta şi punea o mulţime de poliţişti pe stradă în ziua respectivă. Permitea festivalul numai pentru că ştia cât de încăpăţânaţi suntem noi, kurzii, şi se temea că ar fi izbucnit răzmeriţe dacă îl interzicea. Dar tot aveai nevoie de un permis oficial, care era greu de obţinut, şi nu aveam voie să sărbătorim pe străzile din localitate. Trebuia să mergem într-un fel de ţinut al nimănui, numit Haql al-rmy, la marginea Alepului, pe care armata îl folosea ca poligon şi care şi înseamnă „poligon de tragere". Era un loc mohorât şi pietros, aşa că luam o mulţime de covoare pe care să stăm şi pe care să ne întindem picnicurile.

Ca să fiu sinceră, uneori speram că o să-l interzică, pentru că detestam să merg la festival. In primul rând, era aproape o tortură să fiu coborâtă cinci etaje pe trepte. Apoi, când ajungeam acolo era prea multă gălăgie şi aglomeraţie şi era foarte incomod să stai pe pământul tare. Nici măcar nu puteam să văd dansurile populare sau marşul cu cântecele noastre naţionale. Şi trebuia să avem grijă ce spunem pentru că printre petrecăreţi erau vânzători de baloane şi îngheţată şi vată de zahăr şi oamenii credeau că sunt spioni pentru serviciile de informaţii ale lui Assad. De fapt, aveam mereu grijă. Seara se făcea un foc de tabără în jurul căruia se dansa, iar artificiile luminau cerul.

Apoi, peste o săptămână sau două urmau arestările organizatorilor, ale celor care pregătiseră scena pentru muzicieni şi sistemele de sonorizare. In 2008, poliţia a împuşcat mortal trei tineri care sărbătoreau Nevruzul într-un oraş kurd şi s-a cerut interzicerea festivalului. Decât să intre în conflict direct cu toţi kurzii, regimul a anunţat că de atunci înainte, la acea dată, se va serba Ziua Mamei şi că toate festivităţile aveau să sărbătorească asta. Vedeţi ce şireţi sunt cei din neamul Assad.

Acela a fost anul în care nu am fost la Nevruz pentru că doctorii au decis să încerce să-mi lungească tendoanele lui Ahile ca să-mi permită să-mi întind picioarele şi să pun călcâiele pe pământ, în loc să stau mereu pe vârfuri. M-am trezit în spitalul Al Salam cu partea de jos a picioarelor în ghips. Mă simţeam de parcă tălpile mi-ar fi luat foc şi am plâns. Imi era dor de sora mea cea mare, Jamila cea blândă, care se măritase cu un an înainte şi se mutase de acasă. Bland îşi terminase studiile şi se angajase pe un post de contabil la o companie comercială, iar Nasrine tocmai începuse anul la Universitatea din Alep, unde studia fizica, la fel ca sora noastră Nahda. Mă bucuram pentru ei, dar asta însemna că eram singură acasă toată ziua cu Ayee şi Yaba.

într-o zi stăteam pe covor pe balconul mare când a venit Ayee cu unchiul meu Ali, care tocmai fusese în vizită la nişte rude în oraşul Homs.

— Unchiul tău are ceva pentru tine, zise ea.

Unchiul Ali mi-a dat o cutie de şerveţele şi a râs când mi-a picat faţa. O cutie de şerveţele nu mi se părea cine ştie ce cadou.

— Uită-te înăuntru, a zis el.

M-am uitat şi printre şerveţele am văzut o ţestoasă mică. Homs era celebru pentru ţestoase. Am fost atât de fericită, încât am stat cu cutia în poală toată ziua. îmi plăcea să urmăresc cu degetul modelele de pe carapacea ei bombată şi să văd cum îşi scoate capul mic, gri şi încreţit ca pielea de şarpe, cu ochi mici şi negri ca nişte mărgele. în acea primă zi abia dacă s-a mişcat şi îmi era groază să n-o fi stricat, pentru că eram celebră în familie că stricam orice lucru pe care puneam mâna. în primele zile mă uitam la ea din două în două minute, ca să mă asigur că mai trăieşte. O ţineam pe balcon, îi dădeam să mănânce frunze de salată şi îi spuneam Sriaa, care înseamnă „repede" în arabă, pentru că era foarte înceată. Chiar mai înceată decât mine.

Singura persoană căreia nu-i plăcea ţestoasa era Yaba. Se plângea că e *haram,* neislamică. Eu râdeam, dar apoi a venit vara şi am început să dormim pe balcon, iar într-o noapte ne-au trezit nişte înjurături zgomotoase. Ţestoasa se urcase pe tata, iar el era furios.

A doua zi nu am văzut-o pe Sriaa nicăieri. M-am uitat peste tot în balcon, devenind din ce în ce mai suspicioasă. în cele din urmă, m-am dus la Yaba.

— Unde e? am întrebat.

— Am dus-o la vânzare, a zis el. Aşa e cel mai bine, Nujeen, e o cruzime să ţii animalele închise.

— Nu! am strigat eu. Ţestoasa era a mea şi era fericită aici. De unde ştii ce-o să se întâmple acum cu ea?

Am plâns cu disperare.

Nu mă puteam plânge, desigur, fiindcă se descotorosise de ea din motive religioase. Iar după aceea am fost uşurată în sinea mea. îmi făcusem atâtea griji legate de moartea lui Sriaa! Dacă ţii o ţestoasă de coadă, moare. Nu aş fi fost în stare să fac faţă unui asemenea lucru.

Cum ceilalţi copii din bloc erau plecaţi la şcoală şi rămăsesem fără ţestoasa pe care s-o urmăresc, nu aveam nimic altceva de făcut decât să mă uit la televizor. Antena parabolică însemna că deodată camera mea dădea spre o întreagă lume nouă. National Geographic, History Channel, Arts & Entertainment... îmi plăceau emisiunile de istorie şi despre viaţa sălbatică - animalul meu preferat este leul, regele junglei, şi cel mai înfiorător este piranha, care poate mânca un om în nouăzeci de secunde.

Cel mai mult mă uitam la documentare. Tot ce ştiu despre extratereştri, despre spaţiu sau despre astronauţi ca Neil Armstrong şi Iuri Gagarin e din documentare. M-am supărat foarte tare pe Gagarin pentru că în 1961, când a fost primul om care a trecut de linia Kármán şi a intrat în spaţiul cosmic, a spus că nu a văzut nici urmă de Dumnezeu acolo. Asta e foarte dur pentru noi, musulmanii. Dar mai târziu am văzut altă emisiune care spunea că el nu a zis de fapt asta.

întotdeauna suntem înşelaţi.

Televizorul stătea deschis tot timpul, cu lumina sa albastră ca de acvariu pâlpâind zi şi noapte, până când uneori Ayee sau Mustafa strigau la mine să-l închid ca să poată dormi. Pentru că nu mergeam la şcoală, uneori mă uitam până la 3 dimineaţa şi apoi mă trezeam la 8.30 ca să o iau de la capăt. Ziua mea preferată era marţea, când se dădea o versiune arabă a emisiunii *Vrei să fii miliardar?* îmi plăceau foarte mult emisiunile-concurs. Mai era una în fiecare seară la ora 6, care se numea *Al Darb,* adică „Pista", la care se concura pe echipe. De obicei ştiam să răspund la toate întrebările.

Nu era un televizor mare - 51 de centimetri - şi avea o ditamai crăpătura într-o parte pentru că odată m-am sprijinit de măsuţa pe care stătea ca să mă ridic şi televizorul a căzut peste mine. Am plâns, nu pentru că m-am lovit, ci pentru că am crezut că televizorul nu avea să mai funcţioneze niciodată. Din când în când, Bland se supăra pe mine.

— Nujeen, te-ai convins singură că îţi place să stai acasă şi să te uiţi la televizor şi că e mai bine decât să ieşi afară, dar nimeni nu vrea de fapt să stea înăuntru tot timpul, zicea el.

Eu îl ignoram Dar uneori chiar mă întrebam ce făceau alţi oameni cu dizabilităţi. Apoi mă întorceam la televizor.

Lui Ayee, lui Nasrine şi mie ne plăcea să ne uităm la tenis. US Open, Roland Garros, Australian Open şi mai ales Wimbledon, cu arbitrii îmbrăcaţi în uniforme verzi şi mov aşa de elegante şi cu terenurile de iarbă desăvârşite, ca nişte covoare. Curând am învăţat toate regulile. Lui Ayee îi plăcea Andy Murray, în timp ce mie îmi plăcea Roger Federer şi lui Nasrine îi plăcea Nadal, aşa cum la fotbal eu ţineam cu Barcelona şi Nasrine cu Real Madrid.

Singura dată când toată lumea s-a uitat împreună la televizor a fost la Campionatul Mondial de Forbal din 2010. Familia mea adoră fotbalul! Ca de obicei, toţi cei care locuiau în zonă au arborat steaguri cu echipa preferată. Eu am pus steagul Argentinei la balcon pentru Lionel Messi. Vecinul nostru avea steagul Italiei. Dar eu eram distrată şi tot plângeam după Jamila, a doua mea mamă. Doctorii spuseseră că aveam să mă fac mai bine pe măsură ce creşteam, dar tălpile mele, care trebuiau să se îndrepte, păreau mai încovoiate ca oricând. Până la urmă, fratele meu Farhad din Anglia a auzit despre un chirurg ortoped celebru din Alep. Era atât de solicitat, încât am aşteptat câteva luni ca să obţinem o programare, aşa că ne-am dus într-o dimineaţă devreme la cabinetul său ca să luăm un bon de ordine şi am găsit nişte săteni care aşteptaseră toată noaptea. Noi eram numărul 51. Fiecare pacient avea la dispoziţie cinci minute şi am intrat până la urmă după-amiază târziu.

Când mi-a văzut tălpile, s-a supărat şi le-a zis părinţilor mei că nu ar fi trebuit să le lase să se deterioreze, că ar fi trebuit să fac exerciţii. A spus că trebuia să fac trei operaţii una după alta cât mai curând posibil şi ne-a trimis la spital pentru analize de sânge, după care avea să mă opereze a doua zi. Mi-a făcut o nouă operaţie la glezne şi apoi încă două ca să-mi lungească ligamentele de la genunchi, care se scurtaseră prea mult din lipsă de exerciţiu. Asta a costat familia mea 4.000 de dolari, plătiţi de al doilea frate al meu, Mustafa, din puţurile lui de apă, şi în tot acest timp picioarele mele au fost învelite complet în ghips, de la şold până la glezne, doar cu degetele ieşindu-mi afară, şi a trebuit să stau întinsă.

Trebuia să stau în spital, dar am insistat să ies după o noapte ca să mă uit la fotbal. Eram disperată să câştige Argentina sau, dacă nu, Spania. Totuşi, durerea era atât de groaznică, încât am ţipat tot drumul în taxi, iar apoi şi acasă, până când Mustafa şi Bland au fost nevoiţi să iasă din cameră pentru că nu mai suportau.

în sfârşit, durerea a încetat, dar am rămas în ghips patruzeci de zile, ceea ce mi s-a părut foarte mult. Apoi Mustafa a plătit pentru nişte orteze speciale în care să-mi pun picioarele ca să-mi întăresc muşchii. Arătau ca nişte picioare de robot şi erau un chin. Trebuia să le port zece ore pe zi şi mă plângeam întruna. Dar după o săptămână m-am obişnuit cu ele şi am putut să stau în picioare pentru prima dată cu ajutorul unui cadru. Vedeam zone din apartament în care nu intram de obicei, cum ar fi bucătăria, şi vedeam cetatea de pe balcon fără ajutor. Ayee spune că era ca şi cum m-aş fi născut din nou.

Cam în aceeaşi perioadă am început să mă uit la o telenovelă americană. Se numea *Zile din viaţa noastră* şi era despre două familii rivale, Horton şi Brady, care trăiau într-un oraş fictiv din Illinois, şi despre o familie de mafioţi pe nume DiMera şi conflictele şi triunghiurile lor amoroase. Toţi aveau nişte case mari şi frumoase, cu o mulţime de haine şi aparate, şi fiecare copil avea camera lui. Unul dintre bărbaţi era medic la un spital strălucitor şi imaculat, care nu semăna deloc cu Al Salam, unde fusesem eu. Vieţile lor erau atât de diferite de ale noastre! La început nu înţelegeam ce se întâmplă şi uneori povestea era ciudată, cu personaje care înviau, dar după o vreme am prins firul. Mă uitam cu Ayee şi asta o înnebunea pe Nasrine.

— Ce naiba vezi la asta? întreba ea.

Noi aveam propria telenovelă în familie. Părinţii mei erau disperaţi că Mustafa nu se însura. Fiind al doilea fiu, ar fi trebuit să se însoare după Shiar, în 1999, dar mai întâi a zis că ar trebui s-o aştepte pe Jamila, apoi, când ea s-a măritat, a spus că trebuie să se dedice muncii, fiindcă era cel care aducea cei mai mulţi bani în casă. Dar acum avea treizeci şi cinci de ani, ceea ce în cultura noastră e o vârstă foarte înaintată ca să fii neînsurat. Noi avem căsătorii aranjate - nu din dragoste, ceea ce nu părea un sistem prea bun, din câte vedeam în *Zile din viaţa noastră.* Mama mea se tot ducea să întâlnească mirese potrivite din tribul nostru, dar Mustafa refuza întotdeauna să meargă mai departe şi doar râdea. Nu conta dacă el se afla în apartament sau nu - părea că numai despre asta se discuta în casă. Nu suportam lucrul ăsta. De fiecare dată când abordau subiectul, strigam: „Nu începeţi iar!" şi îmi acopeream urechile.

Zilele furiei

Alep, 2011

Era 25 ianuarie 2011, la puţin timp după ce am împlinit doisprezece ani, şi mă uitam la *Zile din viaţa noastră,* temându-mă că aş putea fi o psihopată pentru că personajele mele preferate păreau mereu să fie

tipii răi, când Bland dădu buzna în casă întrocându-se de la muncă şi luă telecomanda. M-am uitat la el uluită. Toată lumea ştia că eu aveam controlul asupra televizorului.

Bland este atât de calm şi relaxat de obicei, încât simt întotdeauna că are o parte pe care nu o cunoaşte nimeni, dar de data asta părea să se învârtă ca tornadele de nisip care apăreau în deşert. Acum nu doar că luase telecomanda, ci şi dăduse pe Al Jazeera. Familia mea ştie că nu-mi plac ştirile: întotdeauna sunt veşti proaste - Afganistan, Irak, Liban, război după război în celelalte ţări musulmane cam de când m-am născut eu.

— S-a întâmplat ceva! zise el.

Pe ecran vedeam mii de oameni adunându-se în piaţa principală din Cairo, fluturând steaguri şi cerând demiterea preşedintelui lor, Hosni Mubarak, care conducea ţara de mult timp. Îmi era frică. Dictatorii trag în oameni. Ştiam asta. Nu voiam să văd. Am început să scutur din cap.

— Mă uitam la serial, am protestat eu.

Unul dintre „avantajele invalidităţii", cum le spun eu, este că fraţii şi surorile mele ştiau că nu trebuie să mă supere. Chiar şi atunci când aruncam lucrurile lui Nasrine pe fereastră, cum ar fi stiloul ei albastru şi CD-ul cu cântece kurde pe care îl asculta tot timpul.

După cum am prevestit, curând au venit gazele lacrimogene şi gloanţele de cauciuc şi tunurile cu apă menite să împrăştie demonstranţii. Pocnetul gloanţelor m-a făcut să tresar. Apoi Bland m-a lăsat să schimb postul la loc. Dar protestele nu s-au sfârşit. Mustafa, Bland şi Nasrine vorbeau numai despre asta şi de fiecare dată când nu eram în cameră schimbau pe ştiri. Nu am mai încercat să rezist şi curând stăteam şi eu cu ochii lipiţi de Al Jazeera, privind cum mulţimile din Piaţa Tahrir tot creşteau. Mulţi protestatari erau tineri ca Bland şi Nasrine şi îşi pictaseră steagul egiptean pe faţă sau purtau bandane colorate în roşu, alb şi negru.

într-o zi, ne uitam - cu sufletul la gură - cum o coloană de tancuri înainta în piaţă ca nişte monştri. Zeci de protestatari curajoşi le blocau drumul şi abia puteam să privesc. Apoi s-a întâmplat ceva uluitor. Tancurile nu au deschis focul, ci s-au oprit. Mulţimea scanda şi oamenii s-au urcat pe tancuri, mâzgălind „Pleacă, Mubarak!" pe laturile acestora, şi am văzut că stăteau chiar de vorbă cu soldaţii.

Câteva zile mai târziu, stăteam iar cu Bland şi Nasrine pe canapea în timp ce mulţimile de susţinători ai lui Mubarak înaintau în piaţă ca o cavalerie demonică pe cai şi cămile. Au fost alungaţi de protestatari, care aruncau cu pietre şi smulgeau dale de pavaj din piaţă, pe care le foloseau drept scuturi. Tancurile formau un şir între cele două grupuri şi era greu să vezi ce se petrecea, fiindcă era foarte mult praf şi unele obiecte luaseră foc. în cele din urmă, susţinătorii lui Mubarak au fost goniţi, iar partizanii democraţiei au ridicat baricade din semne de circulaţie, bucăţi de garduri de metal şi maşini arse ca să-i împiedice să se întoarcă.

Cum aveau să se sfârşească toate astea? ne-am întrebat. Protestatarii au făcut un fel de oraş din corturi în piaţă, cu un spital de campanie unde îşi tratau răniţii, cu grupuri care împărţeau mâncare şi apă şi chiar tundeau şi bărbiereau. Arăta aproape ca un festival, era oarecum ca Nevruzul nostru anual. Vedeam copii de vârsta mea care călcau în picioare fotografii ale lui Mubarak. Jurnaliştii care relatau

evenimentele erau şi ei entuziasmaţi. Aveau chiar şi un nume pentru ele. Le spuneau „Primăvara Arabă". Nouă ni se părea că suna oarecum a Primăvara din Damasc, care nu se sfârşise deloc bine.

Ocupaţia a continuat timp de optsprezece zile. Apoi, pe 11 februarie, cam pe la ora 6 seara, Nahda şi Nasrine tocmai se întorseseră de la nunta unchiului meu şi m-au trezit din somn. Am deschis televizorul şi vicepreşedintele Egiptului anunţa: „Preşedintele Hosni Mubarak a decis să se retragă". Curând a venit şi vestea că familia Mubarak fugise cu un elicopter al armatei în exil în staţiunea Sharm El-Sheikh de la Marea Roşie. După trei decenii, totul se sfârşise. Mă bucuram pentru Egipt. Au urmat focuri de artificii, soldaţi care ieşeau din tancuri să-i îmbrăţişeze pe protestatari, oameni care cântau şi fluierau. Să fi fost atât de uşor? Dacă adormeam iar, după- amiaza aveam să mă trezesc şi să văd că nu mai era Gaddafi în Libia? Sau chiar Assad?

Iar Egiptul nu a fost totul. La vremea respectivă nu ne-am dat seama că era un „curent", dar Primăvara Arabă începuse de fapt în luna decembrie a anului anterior în Tunisia, când un vânzător de fructe sărac în vârstă de douăzeci şi şase de ani, pe nume Mohamed Bouazizi, turnase gaz pe el şi îşi dăduse foc în faţa unei primării. Era ceva şocant pentru noi, musulmanii, fiindcă Sfântul Coran interzice utilizarea focului asupra creaţiei lui Allah, aşa că probabil omul era absolut disperat. Nu ştiam dacă avea să ajungă în rai sau în iad. Familia lui a spus că se săturase de oficialii locali care îl umileau şi ajunsese la disperare când i-au confiscat căruciorul cu fructe, din care se întreţineau cu toţii. Când a murit din cauza arsurilor, în ianuarie, au avut loc proteste masive în centrul
Tunisului şi zece zile mai târziu preşedintele Zine El Abidine Ben Ali şi familia lui au fugit în Arabia Saudită, după ce fuseseră douăzeci şi trei de ani la putere.

Curând, la televizor erau revolte în fiecare zi într-un alt loc. Yemen, Bahrain, Iordania, Libia, Algeria, Maroc, până şi Oman, toate s-au confruntat cu demonstraţii împotriva conducătorilor - era ca o epidemie în Africa de Nord şi Orientul Mijlociu. Sigur că noi ştiam de cei patruzeci de ani la conducere ai familiei Assad, dar nu realizam cât timp avuseseră puterea toţi aceşti dictatori. Oamenii se adunau după rugăciunile de vineri, apoi inundau străzile şi se strângeau într-o piaţă centrală. Se spunea că erau „Zilele furiei".

Când avea să fie rândul Siriei? La fel ca în celelalte ţări, populaţia noastră era majoritar tânără şi şomeră, iar drepturile ne erau încălcate de un dictator şi de o elită bogată. Chiar şi în camera mea de la etajul cinci simţeam că toată ţara părea să-şi ţină răsuflarea. Nasrine spunea că la universitate nu se mai vorbea despre altceva. Fraţii şi surorile mele veneau acasă şi povesteau incidente ciudate: un kurd din oraşul nord-estic Al-Hasakah îşi dăduse foc; câteva demonstraţii mărunte ici- colo; chiar şi un protest în Damasc după ce poliţia atacase un negustor într-unul dintre suk-urile principale. Dar nimic nu prindea.

Când a apărut în sfârşit scânteia, s-a întâmplat într-un loc improbabil - micul oraş agricol Deraa din sud-vest, aproape de graniţa cu Iordania, pe care îl ştiam drept un bastion al sprijinului faţă de regim, care îşi trimitea de mulţi ani fiii în funcţii înalte. In ultimii ani, dăduse un prim-ministru, un ministru de Externe şi un şef al partidului Baath aflat la putere.

Catalizatorul a fost arestarea la sfârşitul lui februarie a unui grup de adolescenţi care mâzgăliseră graffiti împotriva regimului pe zidurile şcolii. „*Al-Shaab yureed eskat el nizam*/", scriseseră - „Poporul vrea să răstoarne regimul" -, exact ce strigaseră mulţimile în Cairo. „Bashar, pleacă!", scrisese altul. Un al treilea scria „Tu urmezi, doctore" când a fost zărit de forţele de securitate.

In următoarele zile au adunat încă zece adolescenţi, ajungând la cincisprezece, şi i-au dus la Direcţia pentru Securitate Politică - v-am spus că avem multe poliţii secrete -, controlată de generalul Atef Najeeb, vărul preşedintelui, de care se temea toată lumea.

Incă din vremea tatălui lui Assad şi de la Războiul de Şase Zile din 1967, când Israelul a pus stăpânire pe Platoul Golan de la Marea Galileei, la sud, până la Muntele Hermon, la nord, poliţia şi serviciile noastre de securitate au avut puterea absolută de a aresta şi reţine pe oricine pe termen nelimitat fără proces. Folosesc scuza că suntem în permanentă stare de război cu „entitatea sionistă", cum îi spunem noi Israelului, deşi când ne-am luptat cu israelienii din nou în războiul din 1973 nu ne-am luat pământul înapoi. Inchisorile lui Assad sunt bine-cunoscute pentru tortură. Se spune că e mai uşor să mori decât să stai într-o închisoare siriană, deşi nu mi-e clar cum ai putea să ştii asta.

Curând au apărut relatări că băieţii aceia erau bătuţi şi torturaţi cu metodele obişnuite ale lui Assad, cum ar fi smulsul unghiilor şi aplicarea de şocuri electrice în părţile intime. Părinţii lor, disperaţi, s-au dus la autorităţi şi generalul Najeeb le-a spus: „Luaţi-vă gândul de la copiii voştri, duceţi-vă şi faceţi alţii". Vă puteţi închipui? în toată ţara, tinerii au încercat să organizeze o Zi a Furiei în semn de sprijin faţă de băieţi. I-am văzut pe Nasrine şi Bland uitându-se la o pagină de Facebook care se numea „Revoluţia Siriană împotriva lui Bashar al-Assad 2011", dar au închis-o repede. Ne era frică până şi să ne uităm la ea.

Deraa e o zonă profund tribală, iar băieţii arestaţi erau din toate clanurile mari. Şi, ca mulţi agricultori pe care îi cunoşteam, oamenii de acolo se chinuiau din cauza unei secete grozave care dura de patru ani şi nu puteau concura cu importurile ieftine din Turcia şi China. în loc să-i ajute, guvernul le-a tăiat subvenţiile. Erau furioşi şi din cauză că generalul Najeeb conducea zona ca pe un fief personal.

Aşadar, pe 18 martie, după rugăciunile de vineri, când familiile celor dispăruţi s-au îndreptat pe jos spre casa guvernatorului din Deraa şi au început s-o ocupe în semn de protest pentru a cere eliberarea lor, au fost însoţite de liderii religioşi şi comunitari locali. Jandarmeria a folosit tunuri cu apă şi gaze lacrimogene pentru a încerca să-i împrăştie, apoi poliţia înarmată a venit şi a deschis focul. Patru oameni au fost ucişi. Când oamenii au văzut sânge, au înnebunit. Ambulanţele nu puteau să treacă din cauza forţelor de securitate, aşa că protestatarii au fost nevoiţi să-şi care răniţii la străvechea moschee din Oraşul Vechi, pe care au transformat-o într-un spital improvizat.

Două zile mai târziu, protestatarii au dat foc sediului local al partidului Baath şi altor clădiri ale guvernului. Preşedintele Assad a trimis o delegaţie oficială care să prezinte condoleanţe rudelor celor ucişi, l-a demis pe guvernator şi l-a transferat pe generalul Najeeb. Era prea târziu. Acum era rândul nostru. Revoluţia noastră începuse.

în mod previzibil (dictatorii sunt atât de lipsiţi de inventivitate), primul răspuns al lui Assad a fost să trimită tancuri în Deraa ca să înăbuşe protestele. Poate fiindcă armata noastră este formată mai ales din alawiţi, ca familia Assad, nu s-au retras, cum făcuseră tancurile egiptene. în schimb, au atacat moscheea, care devenise un fel de sediu al protestatarilor, şi au făcut-o cu atâta forţă, încât zidurile ei străvechi au fost împroşcate cu sânge. înmormântările celor ucişi s-au transformat apoi în adunări de mase. Şi asupra acestora s-a tras, alţi oameni au fost ucişi, aşa că au fost şi alte înmormântări şi a ieşit şi mai multă lume.

Guvernul a emis un decret prin care tăia impozitele şi creştea salariile bugetarilor, ceea ce nu a făcut decât să enerveze şi mai mult pe toată lumea. La următoarea înmormântare, a doua zi, zeci de mii de oameni s-au adunat şi au strigat: „Nu vrem pâine, vrem demnitate!". Apoi, la sfârşitul lunii martie, Assad a ţinut un discurs în parlament în care îi acuza pe protestatari că sunt „extremişti sectanţi" şi „terorişti străini". „Conspiraţii de acest fel nu funcţionează în ţara noastră sau cu poporul nostru", tuna el. „Le spunem că au o singură alegere, aceea de a învăţa din eşecurile lor." Noi, sirienii, am fost şocaţi de acel discurs. „Ne tratează ca pe nişte trădători!", spunea Bland.

Deraa era sub asediu, dar au început manifestaţii săptămânale împotriva guvernului în alte oraşe, detaliile apărând pe Facebook şi YouTube. In aprilie şi mai au fost proteste în Homs, Hama, Damasc, Raqqa - întinzându-se din Latakia, pe coasta Mediteranei, până în regiunile rurale din nord de la graniţa cu Turcia şi provincia estică Deir al-Zour, de unde vine petrolul nostru.

De fiecare dată s-au confruntat cu o desfăşurare de forţe, fiindcă guvernul credea că poate să înăbuşe protestele. Sute de oameni erau ucişi. Dar nu s-a sfârşit. In toată ţara oamenii strigau: „Ne sacrificăm pentru tine, Deraa, cu sufletele noastre, cu sângele nostru!".

Curând, nimeni nu mai vorbea despre altceva. Până şi refuzul lui Mustafa de a se însura a fost uitat. Aerul era electrizat, aproape trosnea. Revoluţie! Era ca în emisiunile istorice pe care le urmăream la televizor. Eram plini de entuziasm la gândul că aveam să ne descotorosim de clanul Assad. Deodată oamenii vorbeau despre tot ce până atunci fusese de neimaginat. Era frumos. Oamenii inventau cântece împotriva lui Assad. Eu inventam înjurături împotriva lui Assad, pe care le spuneam uneori cu voce tare.

Noi, kurzii, credeam că era posibil să primim în sfârşit Kurdistanul nostru, sau Rojavo, cum îi spunem noi. Pe unele bannere de pe străzi scria: „Democraţie pentru Siria. Federalism pentru Kurdistanul Sirian". Dar Yaba spunea că nu înţelegem Cei mai în vârstă ca el ştiau că regimul e periculos fiindcă trăiseră anii 1980 în Hama, când Hafez al-Assad şi fratele său Rifat au înăbuşit protestele Frăţiei Musulmane masacrând 10.000 de oameni şi au făcut oraşul praf şi pulbere. Aşa că ştiau ce avea să facă neamul Assad.

Regimul părea surd şi orb la ce îi cerea poporul. In locul unei schimbări reale, Assad a anunţat măsuri noi pentru a încerca să potolească diferite sectoare ale populaţiei. A legalizat portul *niqab*- ului pentru profesoare, care fusese interzis cu doar un an în urmă. Pentru a ne opri pe noi, kurzii, să ne alăturăm protestelor, Assad a emis chiar un decret prezidenţial care acorda cetăţenie unui număr de

aproximativ 300.000 de kurzi care erau apatrizi încă din anii 1960. Pentru prima dată, purtătorul lui de cuvânt a ieşit la televiziunea de stat să le ureze kurzilor Nevruz fericit şi a cântat un cântec kurd.

Nu a fost de ajuns; oamenii voiau mai puţină corupţie şi mai multă libertate. Apelurile la reformă au devenit apeluri la îndepărtarea lui Assad. Protestatarii au smuls ultimele afişe cu Bashar - în jeanşi, îngenunchind pentru a planta un copac - şi le-au dat foc, ba chiar au dărâmat statui ale răposatului său tată, al cărui nume abia îndrăzniserăm să-l şoptim

Cele mai multe dintre aceste evenimente le urmăream pe Al Jazeera sau pe YouTube; televiziunea siriană nu transmitea aşa ceva, evident. Cea mai bună sursă de informaţii a noastră era Mustafa, fiindcă începuse o afacere aducând camioane din Liban, aşa că traversa mereu ţara cu maşina şi vedea diverse lucruri. La fel ca Yaba, şi el spunea că regimul nostru era mai dur decât celelalte. Cu toate acestea, când a văzut cum s-a răspândit primul protest din Deraa până în Homs şi Hama, şi-a schimbat părerea.

Ne-a spus că în Hama erau atât de mulţi oameni, încât părea că un val uman ar fi acoperit piaţa centrală. Hama era oraşul unde fuseseră masacraţi toţi acei oameni în 1982, iar mulţi dintre protestatari erau orfanii acelui masacru. Au inundat străzile după rugăciunile de vineri, iar regimul a ripostat ca de obicei. Trei camioane de armată cu mitraliere mari au apărut şi au deschis focul asupra lor, omorând şaptezeci de oameni. Bărbaţii din primul rând strigau „Fără violenţă!" în timp ce erau seceraţi. Crimele au înfuriat oraşul şi nu după mult timp piaţa s-a umplut.

— Asta e, ne-a spus Mustafa. Se termină în trei săptămâni.

Apoi s-a întâmplat ca Mustafa să se afle în oraşul kurd Derik din sud-estul Turciei, aproape de graniţă, unde se sărbătorea ziua de naştere a lui Abdulhamid Haji Darwish, şeful Partidului Progresist Democrat Kurd din Siria, la care toată lumea discuta cum ar trebui să răspundem noi, kurzii, revoluţiei. Toţi kurzii erau de părere că regimul era pe ducă şi discutau cum să se asigure că vom dobândi un stat al nostru sau măcar puţină autonomie, precum kurzii din nordul Irakului. Trimiseseră pe cineva la Bagdad să se întâlnească cu Jalal Talabani, preşedintele Irakului, alt kurd, ca să-i ceară părerea. El a spus că regimul lui Assad nu avea să cadă. Nu asta voiau oamenii să audă, aşa că spuneau: „Oh, Talabani a îmbătrânit".

S-a dovedit că avea dreptate - ştia ce se petrece.

Siria nu era la fel ca Egiptul şi Tunisia. Assad învăţase de la tatăl său modul brutal în care

înăbuşise revolta din Hama, şi mai înainte de asta de la stăpânii noştri francezi. în 1925, când eram conduşi de francezi, musulmanii, druzii şi creştinii s-au răsculat laolaltă în ceea ce numim Marea Revoltă. La Damasc, francezii au răspuns cu un bombardament de artilerie de o amploare atât de mare, încât a zdrobit un cartier întreg al oraşului vechi. Acea zonă e numită acum al-Hariqa, ceea ce înseamnă „Conflagraţia". Au ucis mii de oameni şi au organizat execuţii publice în Piaţa Marja din centru în chip de avertisment. După aceea, rebeliunea a fost înăbuşită şi am rămas sub conducerea franceză încă două decenii, până în 1946.

Poate pentru că nu aveam în memorie această poveste, noi, tinerii, eram siguri că trebuia să vină o schimbare. Când am auzit că Assad avea să ţină un alt discurs în iunie 2011, ne-am aşteptat să

anunţe în sfârşit vreo reformă majoră. în schimb, a adoptat iar un ton dur, denunţând ceea ce numea o conspiraţie împotriva Siriei şi dând vina pe „sabotorii" susţinuţi de puterile străine şi de „extremişti religioşi" despre care afirma că profitaseră de agitaţie . Spunea că nicio reformă nu poate avea loc cât timp continua situaţia de haos. Era clar că el - sau poate familia lui - nu avea nicio intenţie să renunţe la putere. După cum spuneam, credeau că sunt stăpânii noştri.

După aceea a început o rezistenţă organizată. Sute de grupări rebele diferite s-au adunat în ceea ce se numea Armata Siriană Liberă sau ASL şi au început să se pregătească de război. Majoritatea erau tineri, neexperimentaţi şi neinstruiţi, dar alţii erau membri nemulţumiţi ai armatei lui Assad. Se spunea chiar că ofiţeri superiori din armată dezertaseră şi se alăturaseră Armatei Siriene Libere. Kurzii nu intrau în ASL fiindcă noi aveam propriile grupări paramilitare, YPG, adică Unităţile de
Apărare ale Poporului.

Assad pur şi simplu a intensificat acţiunile militare. O mare parte din forţele sale armate se îndreptau în acele zile de început către Homs, de unde venea ţestoasa mea şi care fusese unul dintre primele oraşe ce se revoltaseră. Homs este al treilea oraş sirian ca mărime, iar acolo sunniţi, şiiţi, alawiţi şi creştini locuiau unii lângă alţii, exact ca în Alep. Poporul nu s-a dat bătut, mai ales în vechiul cartier Babr al-Amr, deşi forţele lui Assad făceau totul praf. Curând, Homs a devenit capitala revoluţiei. Am crezut că, văzând măcelul, puterile occidentale aveau să intervină, cum făcuseră şi în Libia. Acolo creaseră o zonă de interdicţie aeriană pentru a-l împiedica pe colonelul Gaddafi să-şi folosească forţele aeriene împotriva protestatarilor şi, din aprilie, lansaseră atacuri aeriene împotriva ţintelor regimului, cum ar fi complexul lui Gaddafi din Tripoli, ajutându-i pe rebeli. In august, rebelii puseseră deja stăpânire pe Tripoli şi preluaseră puterea. In octombrie, Gaddafi a murit, prins ca un şobolan într-o gaură, iar trupul său neînsufleţit a fost expus într-un congelator, aşa cum făcuse el cu oponenţii săi. Dar opoziţia noastră era împărţită şi se părea că Occidentul nu ştia cum să răspundă. Străinii au părăsit ţara, iar ambasadele au început să se închidă. Până la sfârşitul lui 2011, o mare parte din ţară era un câmp de luptă deschis între rezistenţă şi armată. Mustafa spunea că asta provoca haos, ceea ce era bine pentru afacerea lui fiindcă nu trebuia să plătească taxe vamale, dar apoi ASL a început să verifice punctele de control din zonele sale exact aşa cum făcuse şi regimul. Yaba îşi făcea griji pentru el, aşa că fratele meu nu ne spunea prea multe.

Ciudat era că pentru noi toate astea păreau îndepărtate, nu doar pentru mine, la etajul al cincilea de pe Strada George al-Aswad numărul 19, ci şi pentru Bland şi surorile mele. Chiar dacă era cel mai mare oraş, Alepul nu se alăturase cu adevărat revoluţiei. Poate fiindcă eram centrul comercial şi industrial al Siriei şi aveam mulţi oameni înstăriţi, mulţi erau fideli regimului, îngrijoraţi de efectul instabilităţii asupra afacerilor lor. De asemenea, aveam multe minorităţi, creştini, turkmeni, armeni, asirieni, evrei, circazieni, greci şi, desigur, kurzi, care nu ştiau dacă să se alăture opoziţiei, care era formată în principal din arabi sunniţi şi, se spunea, primea ajutor din Arabia Saudită şi Qatar. Era cam ciudat, ca şi cum ar fi

fost două lumi paralele. Exista această revoluţie, oamenii erau ucişi în fiecare zi, iar Homs era distrus, pe când aici, în Alep, lumea mergea la cinema sau la picnic şi construia clădiri înalte ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu avea sens.

S-a întâmplat şi ceva bun totuşi. Cam pe vremea aceea am încetat să mai am crize de astm

Un oraş divizat

Alep, 2012

Se spune că istoria e scrisă de învingători, dar eu nu înţeleg un lucru. De ce îi ridicăm în slăvi mereu pe tipii răi? Chiar dacă au făcut lucruri îngrozitoare, spunem că au carismă sau că sunt lideri militari străluciţi. Când învăţam să scriu şi să citesc, a treia soră, Nahra, mă punea să scriu propoziţii în arabă iar şi iar şi una dintre ele era: „Alexandru este un mare erou". Ulterior am aflat că era un băiat egoist şi răsfăţat şi m-am simţit păcălită.

Detest faptul că nu ştiam nimic despre oamenii buni, dar ştiam totul despre cei răi. Nu prea ştiu nimic despre vieţile lui Gandhi sau Nelson Mandela. Nu am auzit de Mandela până la Campionatul Mondial de Fotbal în Africa de Sud - şi atunci de ce ştiu atât de multe despre Stalin şi Hitler?

Pot să vă spun, de exemplu, că Hitler s-a născut pe 20 aprilie 1889, că tatăl său se numea Alois şi mama sa Klara, iar ea a murit de cancer la sân şi el a fost extrem de afectat. Apoi a vrut să fie artist, dar a fost respins de două ori de Academia de Arte Frumoase din Viena, iar el a crezut că majoritatea membrilor comisiei de admitere erau evrei - şi aşa a început Holocaustul. Şi a fost îndrăgostit de nepoata sa, Geli, care s-a sinucis când a părăsit-o, apoi de Eva Braun, care s-a sinucis împreună cu el într-un buncăr din Berlin.

Stalin a omorât 6 milioane de oameni în gulaguri şi în Marea Teroare. Regimul lui Hitler a fost şi mai sângeros - 11 milioane de oameni au fost ucişi şi 17 milioane au devenit refugiaţi. Dar pot să

/v

vă povestesc despre Stalin şi Hitler, nu despre vreuna dintre victimele lor. în cincizeci de ani o să fie la fel cu Assad? Oamenii o să-şi aducă aminte totul despre el, şi nu despre oamenii buni ai Siriei? Vom fi doar numere, eu, şi Nasrine, şi Bland, şi toţi ceilalţi, în timp ce tiranul va fi întipărit în istorie? E un gând înspăimântător.

Când în sfârşit a venit revoluţia şi în Alep în primăvara lui 2012, era ca şi cum toată lumea dormise şi s-ar fi trezit. Ca acea clipă a dimineţii când lumina inundă apartamentul şi îţi arată tot praful şi toate pânzele de păianjen.

Nasrine se bucura că primii care protestau erau studenţii de la universitate. Pe 3 mai s-a dus la cursul de fizică şi a găsit o mare demonstraţie care îi cerea lui Assad să plece. Ea şi prietenii ei sau alăturat demonstraţiei, şi era captivant să protesteze pentru prima dată în viaţă, să spună lucruri pe care nu mai putuseră să le spună înainte. Apoi au auzit o bubuitură şi imediat Nasrine a simţit cum ochii au început

să-i lăcrimeze şi să o usture, aşa că a fugit. Era multă frică, pentru că ştiam ce fel de regim aveam - dacă erai arestat, cu siguranţă erai mort, şi poate acelaşi lucru avea să se întâmple întregii familii.

In seara aceea, Nasrine a primit un mesaj de la un prieten care stătea la cămin şi care i-a spus că forţele de securitate au dat buzna în camere. Au urlat în megafoane că toţi trebuie să plece, apoi au dat cu gaze lacrimogene şi au deschis focul ca să-i împrăştie. Când unii studenţi au protestat şi nu au vrut să iasă, au tras asupra lor şi patru au murit. Mai târziu în noaptea aceea au apărut imagini pe Facebook cu un student mort, cu cămaşa plină de sânge, şi cu o cameră în flăcări.

Studenţii erau furioşi, desigur, şi când a sosit o delegaţie a Organizaţiei Naţiunilor Unite de la Damasc să vadă ce se întâmplase, au ieşit la demonstraţii şi mai mari, poate 10.000 de oameni, şi au transmis manifestaţia în direct pe internet ca să o poată urmări toată lumea. A doua zi, după rugăciunile de vineri, au ieşit iar pe străzi, ţinând ridicate fotografii ale morţilor, sub cuvintele „Eroii de la Universitatea din Alep". Intruna se auzeau scandări cu „Pleacă, Assad!" şi „Poporul vrea să răstoarne regimul", sloganul folosit în Egipt.

Yaba i-a spus lui Nasrine să nu se ducă. „Ce, crezi că o mână de studenţi o să calce în picioare regimul?", a întrebat el. „In schimb, o să vă calce el în picioare." Dar eu ştiam că se va duce. S-a întors foarte tăcută şi nu s-a mai dus din nou. Ştiu că cei din familia mea erau selectivi în privinţa lucrurilor pe care mi le spuneau, fiindcă erau de părere că nu puteam să suport, dar am aflat mai târziu că mulţi fuseseră bătuţi şi obligaţi să sărute afişe cu Assad. Chiar Nasrine îl văzuse pe unul dintre studenţi tras la o parte, un student în anul al doilea la arhitectură pe nume Ibrahim, care a fost luat de forţele de securitate şi torturat cu bastoanele electrice până a murit. Băiatul era din Hama. Mulţi dintre studenţii care demonstrau erau din Hama şi îşi pierduseră părinţii în masacrul din 1982.

In plus, la secţia ei era un băiat atât de deştept, încât toată lumea îi spunea Pitagora. A dispărut şi când s-a întors era bandajat tot, chiar şi faţa lui avea altă formă decât înainte, iar autorităţile i-au şters notele, aşa că a trebuit să repete anul.

Dar protestele nu au luat sfârşit. Fete şi băieţi pe care nu-i interesaseră decât muzica, hainele, şcoala şi prietenii se trezeau acum că încearcă să răstoarne un dictator. Universitatea era divizată, jumătate dintre profesori sprijinind revoluţia, iar cealaltă jumătate fiind cu regimul. Rectorul universităţii proteja studenţii protestatari, aşa că o săptămână mai târziu a fost îndepărtat şi înlocuit cu un susţinător al regimului. Până la urmă, toţi profesorii din opoziţie au fost daţi afară. Studenţii erau şi ei împărţiţi. Fete şi băieţi care fuseseră prieteni se denunţau acum unii pe alţii. în grupa de fizică a lui Nasrine, cei şaisprezece studenţi erau împărţiţi în două tabere, în timp ce kurzii aveau propria tabără fiindcă nu puteau avea încredere în nimeni.

în afară de demonstraţii, unii studenţi făceau voluntariat, ducând provizii protestatarilor şi postând pe reţelele sociale. Erau organizate clinici improvizate ca să-i trateze pe demonstranţi, fiindcă dacă mergeau la spitalele de stat puteau fi arestaţi şi ucişi. Era foarte riscant. în iunie, într-o suburbie din estul Alepului care se numea Neirab a apărut o maşină mistuită de flăcări, înăuntrul căreia

au fost găsite trei cadavre carbonizate şi mutilate. Unul avea o rană produsă de o armă de foc şi mâinile legate la spate, iar braţele şi picioarele îi erau rupte. Cadavrele s-au dovedit a fi ale unor studenţi - Basel, Mus'ab şi Hazem -, doi la medicină şi unul la engleză, care le acordaseră primul ajutor protestatarilor răniţi şi fuseseră capturaţi de Serviciul de Informaţii al Forţelor Aeriene cu o săptămână în urmă.

Deşi familia mea nu îmi spunea mai nimic, am văzut odată imagini cu un băiat cu capul tăiat, zăcând pe o stradă cu un ciot însângerat în locul unde ar fi trebuit să fie capul. Când bătea vântul din direcţia potrivită, mi se părea că aud sunetul protestelor scandate iar şi iar ca o bătaie de tobe. Ayee şi Yaba erau ca nişte instrumente cu coardele întinse la maxim până când Bland şi Nasrine intrau pe uşă.

Protestele principale aveau loc în estul oraşului. Vestul se afla sub controlul strict al regimului. în Sheikh Maqsoud apăreau figuri noi şi fioroase pe străzi. Erau ceea ce numeam *shabiha,* adică stafii, criminali plătiţi ca paramilitari de către regim pentru a-i împiedica pe oameni să meargă la proteste şi pentru a ne face să simţim că sunt ochi peste tot.

îi admiram pe revoluţionari şi, la fel ca ei, doream o schimbare, nevrând să ne mai conducă aceeaşi familie care domnea de patruzeci de ani, dar cel mai mult ne doream să rămânem în viaţă. Mustafa spunea că revoluţia e interesantă pentru cei de şaptesprezece până la douăzeci şi unu de ani, nu pentru oameni ca el, care sunt mai în vârstă şi muncesc ca să-şi întreţină familiile. Ne-a mai spus şi că în Kobane unii oameni primiseră bani ca să meargă la demonstraţii. Nasrine avea un cântec pro-revoluţionar pe telefon şi, aducându-mi aminte că îl întrebase pe Yaba cine avea să aibă grijă de mine dacă ei mureau, mi-am făcut griji, crezând că poate fraţii şi surorile mele ar fi făcut mai mult dacă nu ar fi trebuit să se gândească la mine. Uneori, când mă gândesc la acele zile, îmi doresc să fi fost mai mare la vremea aceea şi în stare să schimb ceva. Tot ce puteam să fac era să ascult cântecele de protest. Nici măcar nu am ajuns să rup vreun afiş cu Assad!

Aşa cum mai văzusem şi în alte părţi în Siria, unde era revoluţie a urmat curând războiul. Assad sporise acţiunile militare şi la începutul anului îşi concentrase forţele asupra oraşului central Homs, ca şi cum l-ar fi dat drept exemplu, forţele sale abătând focul tunurilor şi mortierelor asupra bastioanelor rebelilor şi bombardând clădiri vechi de sute de ani pe care le făceau praf cu oameni înăuntru. Copiii erau ucişi, jurnaliştii străini erau ucişi, iar oraşul era ţinut sub asediu, în timp ce familiile care nu fugiseră erau lipsite de mâncare, apă sau medicamente.

Deşi regimul i-a îndepărtat până la urmă pe rebeli din oraş, mulţi alţi sirieni au fost revoltaţi de felul în care o făcuse. Asemenea studenţilor din Alep, oamenii au simţit că nu mai pot să tacă. In loc să fie intimidate, şi alte oraşe s-au alăturat luptei.

Mustafa spunea că Assad pierdea fâşii din Siria cât timp se concentra să menţină controlul asupra Damascului, a oraşului Homs şi a celor două provincii de coastă de la Mediterana şi că rebelii cucereau o mare parte din zonele rurale. Aceştia preluaseră controlul şi asupra punctelor de trecere a frontierei cu Turcia şi Irakul. Dar costurile erau mari. Au fost ucişi probabil 10.000 de oameni. Ne spunea că oamenii cumpărau monede de aur pentru că se temeau că lira siriană avea să- şi piardă valoarea.

Yaba se juca cu mărgelele antistres şi spunea că lucrurile aveau să se înrăutăţească. In timp ce luptele ajunseseră într-un punct mort, rebelii au pus mâna pe arme mai eficiente, unele furate de la bazele armatei siriene, iar altele aduse clandestin din Turcia, Iordania şi Liban şi plătite cu bani din Qatar şi Arabia Saudită, în timp ce Assad era sprijinit de Rusia, China şi Iran. Era limpede că restul lumii nu avea să-l oprească.

Războiul nostru a început în timpul Ramadanului - luna de post în care toată lumea devine irascibilă -, în căldura şi praful lui iulie 2012. S-a întâmplat destul de brusc. Aproape peste noapte, rebelii au dat năvală în Alep din zonele rurale. Iniţial au avut un succes rapid, capturând sectoare din nord-est, sud şi vest în doar câteva zile. Cartierul nostru, Sheikh Maqsoud, se afla sub controlul miliţiei kurde, YPG. Dar ofensiva nu a fost decisivă şi a lăsat oraşul divizat. Rebelii controlau estul, iar forţele regimului vestul, unele părţi trecând zilnic din mâinile unora în ale celorlalţi. Curând, luptele au ajuns până la porţile oraşului vechi.

Ne era frică. Dacă ASL era în oraş, regimul avea să trimită tancurile. Mai mult, oamenii nu erau prea siguri de ASL, fiindcă i se alăturaseră tot felul de grupuri, inclusiv bande de infractori. Fraţii mei cei mari, Shiar şi Farhad, care urmăreau din Europa pe YouTube şi Facebook ce se întâmpla, îi tot sunau pe ai mei şi le spuneau: „Plecaţi, părăsiţi locul ăla groaznic, e periculos!".

Pe străzile pe care nu puseseră stăpânire rebelii apăreau *shabiha* şi semănau imediat groaza. Deseori oamenii fugeau când veneau *shabiha,* şi asta era şi ideea. Unii vecini spuneau cu glas

/v

şoptit poveşti pe care eu nu trebuia să le aud, cum că oamenii aceia violau femei. Imi făceam griji pentru Nasrine. Universitatea era într-o zonă controlată de guvern, dar devenise un centru al protestelor antiguvernamentale şi mulţi se refugiau acolo. Pentru Nasrine a devenit imposibil să mai meargă la cursuri fiindcă trebuia să traverseze linia întâi ca să ajungă acolo, aşa că a rămas acasă.

/v

Intrucât luptele continuau, ne temeam ca Bland să nu fie recrutat. Dintre toţi fraţii mei, doar Mustafa făcuse serviciul militar. Shiar şi Farhad solicitaseră azil în străinătate, iar Bland îşi amânase armata pentru că mergea la facultate. Trupele lui Assad erau insuficiente, incapabile să lupte pe atâtea fronturi. Drept urmare, aduceau luptători de la vechiul lor aliat, gruparea Hezbollah, şi intensificau recrutările. Numai cei cu pile şi mulţi bani puteau să evite înrolarea. La televiziunea siriană, soldaţii erau prezentaţi ca nişte eroi, dar ştiam cu toţii că a intra în armata lui Assad însemna să omori femei şi copii. Ne rugam să nu devenim victimele lor.

/v

Zgomotul nu dispărea. încercam să-mi acopăr urechile şi să dau volumul televizorului mai tare, dar nimic nu putea înăbuşi bâzâitul elicopterelor de luptă în timp ce zburau să bombardeze zonele rebele, urmat de păcănitul armelor.

Uneori eram singură când începea, ai mei fiind la lucru, la şcoală sau la cumpărături. La etajul al cincilea de pe Strada George al-Aswad numărul 19, urmăream *Zile din viaţa noastră* şi încercam să nu mă gândesc ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi căzut o bombă şi podeaua s-ar fi prăbuşit sub mine. Atunci la

ce mi-ar fi folosit toate informaţiile pe care le adunasem? Aveam atâtea de făcut, atât de multe lucruri de aflat, nu voiam să mor. Chiar dacă sunt musulmană şi noi credem în destin, nu voiam să mă duc înainte să fac toate astea.

Assad nu îşi permitea să piardă Alepul, aşa că trimisese elicoptere şi avioane de luptă, pe care le auzeam zburând deasupra capetelor noastre ca nişte albine furioase, gata să-şi lanseze încărcătura mortală. La fel ca în Homs, părea să aibă de gând să devasteze un sector al rebelilor, folosind bombe sau artilerie, să izoleze ruinele şi să-i oblige pe rebeli să se predea. La început, bombele erau destul de departe, dar apoi au început să se apropie de un cartier de lângă noi, pe nume Bustan al-Basha, controlat de ASL. YPG nu lăsase forţele ASL să intre, dar toată lumea spunea că aveau să intre curând în Sheikh Maqsoud, iar atunci regimul avea să înceapă să ne bombardeze şi pe noi.

Oare păsările simt când se apropie bombele? Aşa părea. Păsările încetau să mai cânte, iar aerul încremenea de parcă timpul s-ar fi oprit, apoi venea bâzâitul când avioanele zburau pe deasupra noastră, iar şi iar. Odată am văzut un documentar care spunea că albinele pot fi antrenate să miroasă explozibili - nu-i aşa că e ciudat?

Când începeau raidurile, oamenii dădeau fuga în adăposturile din subsol, dar sigur că eu nu puteam să fac la fel. Familia mea nu voia să mă lase singură, aşa că stăteam cu toţii acolo, la etajul al cincilea, în timp ce uneori clădirea se cutremura, iar geamurile zăngăneau, şi toată lumea încerca să nu pară înfricoşată. Deseori plângeam, dar aveam voie fiindcă eram cea mai mică şi invalidă.

După ce plecau bombardierele, fraţii mei se duceau la balcon, de unde vedeam coloane de fum cenuşiu înălţându-se acolo unde căzuseră proiectilele. M-am dus o dată şi atât. Era o senzaţie groaznică să ştii că în locurile acelea oamenii erau aproape sigur morţi, iar familii ca a noastră erau îngropate sub moloz. Era o senzaţie amestecată cu uşurarea că nu eram noi în locul lor. Oare e greşit? Speram că oricine o luase pe ţestoasa Sriaa avea grijă să o apere.

Curând se auzea şi alt sunet - al ciocanelor. Alţi oameni din blocul nostru începuseră să plece şi înainte să o facă băteau în cuie foi de metal peste uşi, fiindcă le era teamă de hoţi. Cei care aveau bani şi paşapoarte luau avionul, alţii mergeau pe şosele spre Damasc sau la ţară ori peste graniţă, în Liban, unde mulţi aveau rude şi unde existau tabere pentru cei care nu aveau.

In fiecare zi auzeam despre tot mai multe cunoştinţe care plecaseră. Shiar şi Farhad ne tot sunau, implorându-i pe ai mei să fugă, dar lui Yaba îi era teamă că drumurile erau blocate. Dintre noi toţi, tata era cel mai afectat de bombardamente. Şi totuşi spunea că nu se temea de bombele aeriene cât se temea de tancurile armatei, pe care se aştepta să le vadă intrând în oraş.

Până la urmă, părinţii mei au fost de acord să plecăm Planul era să ne întoarcem la Dealul Străinilor din oribilul Manbij, care fusese eliberat de ASL pe 20 iulie - primul oraş important care

a ajuns sub controlul rebelilor. Imi amintesc de ziua aceea, cum mama spunea că vom petrece festivalul Eid în vechea noastră casă din Manbij fiindcă era Ramadanul şi apoi ne vom întoarce, dar aveam senzaţia că spunea asta doar fiindcă trebuia să mi-o spună şi că de fapt nu aveam să ne mai întoarcem

/v
vreodată în Alep. Aveam însă de ales? Bombardamentele deveniseră atât de intense, încât în ultimele trei nopţi înainte să plecăm nu am dormit deloc, iar eu am crezut că o să murim

Nu îmi plăceau bombardamentele, dar nici nu voiam să mă întorc în Manbij, unde erau câini şi pisici. La ultima noastră masă din Alep am mâncat pizza. Fiindcă era Ramadan, nu puteam să mâncăm decât după asfinţit - ceea ce numim *iftar,* adică prima masă. Eu nu ţineam post - avantajele invalidităţii, iarăşi - , dar restul familiei, da. Am mâncat pizza cu ciuperci, preferata

/v
mea. In timp ce mâncam, sora mea Jamila a sunat şi a spus: „Ştiţi ceva, un elicopter tocmai a bombardat Manbij. Poate nu e cel mai bun loc unde să ne ducem". Mă bucuram să aud asta fiindcă mă gândeam că părinţii mei aveau să se răzgândească şi să mă scutească de mersul în locul acela groaznic, dar nu a fost aşa.

Am plecat vineri, 27 iulie 2012, în a opta zi de Ramadan, în timp ce regimul bombarda cartierul vecin, şi nu ştiam pe atunci că nu aveam să-mi mai văd casa vreodată. Ultimul lucru pe care l-am făcut a fost să urmăresc ştirile sportive la televizor, apoi să mă pieptăn. Nu ne-am acoperit uşa cu metal. Ayee doar a udat plantele, a lăsat ferestrele deschise şi a încuiat uşa. Eu nu m-am uitat înapoi.

Apoi mi-am dorit să fi lăsat vreo urmă pe care să o găsească cineva peste ani, poate un Top 10 cu geniile mele preferate (numărul unu, Leonardo da Vinci), astfel încât oamenii să poată afla că odată acolo a fost o fată care nu putea să meargă, dar care ştia multe lucruri.

Mustafa aranjase să vină un microbuz să ne ia pe mine, Bland, Nasrine şi părinţii noştri. Nu era prea mult loc şi ne prefăceam că e doar ceva temporar, aşa că am luat numai câteva haine, laptopul,

/v
nişte fotografii şi actele importante şi, desigur, televizorul. In timp ce ieşeam din oraş, am văzut clădiri pe jumătate făcute praf, aproape ca şi cum s-ar fi prăbuşit. Drumurile erau înţesate de sute de oameni care plecau. Părea că tot oraşul Alep era îngrozit şi fugea la ţară, lăsându-şi micul dejun pe mese.

A trebuit să trecem prin mai multe puncte de control, mai întâi cele ale regimului de la marginea oraşului, apoi cele ale rebelilor. La cele ale regimului mi-am ţinut răsuflarea, îngrijorată că aveau să-l găsească pe Bland, să descopere că nu-şi făcuse stagiul militar şi să-l ia. Din cauza punctelor de control şi a tuturor celorlalte maşini, drumul de 90 de kilometri ne-a luat trei ore în loc de una şi jumătate, ca de obicei. Dar am plecat chiar la timp. Mătuşa şi unchiul meu, care au plecat cu o zi mai târziu, au făcut şapte ore şi jumătate.

/v
Nu ştiam cum arată Manbij sub controlul ASL. Era ca un fel de experiment pentru Siria. în timp ce intram în oraş, am văzut câteva bannere care proclamau Libertatea şi un bărbat într-un tricou cu Che Guevara, dar altfel nimic nu părea diferit.

Casa noastră arăta exact la fel şi nu eram bucuroasă să fiu din nou acolo, cu familia de pisici rele alb cu portocaliu de pe acoperiş şi cu copacul negru şi înspăimântător. Ceata de pisici sporise, iar cea mai mare avea un fel de tumoră la gât şi arăta şi mai înfricoşătoare. Era vară şi extrem de cald în casă, aşa că dormeam pe acoperiş. Am plâns mult în prima noapte şi m-am rugat la Dumnezeu să oprească luptele şi

să putem merge acasă. Singurul lucru bun era că vedeam din nou stelele. Stelele şi frumuseţea tăcerii. Nici măcar Assad nu se putea amesteca în aşa ceva.

Pe măsură ce Luna Ramadanului creştea, vedeai petele întunecate şi deschise care erau mările şi munţii săi. îmi aminteam de toate documentarele pe care le urmărisem despre spaţiu şi astronauţi.

— Mă întreb ce ar fi văzut şi simţit Neil Armstrong acolo sus pe Lună, i-am spus lui Ayee.

— Culcă-te, a mormăit ea.

Era greu să dorm fiindcă eram chinuită de ţânţari, care păreau să creadă că aveam cea mai dulce piele. Mă bucuram că îi plăcea cuiva de mine! A doua zi dimineaţă eram ciuruită de înţepături şi nu mă puteam abţine să mă scarpin în timp ce urmăream deschiderea Jocurilor Olimpice de la Londra la televizor. M-am entuziasmat la vederea Reginei. A fost chiar şi un clip în care Regina se întâlnea cu James Bond. Eu aş fi extrem de emoţionată dacă aş întâlni-o pe Regină.

încă eram supărată că eram în Manbij. Dar de fapt eram norocoşi. în săptămâna de după plecarea noastră, regimul a început să folosească bombe-butoi în Alep. Acestea sunt nişte butoaie umplute cu şrapnelle sau substanţe chimice, aruncate de la mare înălţime din elicoptere, care explodează şi provoacă răni înfiorătoare pe kilometri întregi, complet aleatoriu. O mare parte a luptelor se dădeau în jurul oraşului vechi. După sute de ani de pace şi turişti, cetatea era transformată din nou într-o fortăreaţă funcţională de către forţele regimului. Acestea au folosit zidurile medievale pe post de bariere şi deschizăturile pentru arcaşi pe post de amplasamente pentru gurile de foc şi au amenajat adăposturi pentru lunetişti în turnuri şi în aceste amplasamente.

Suk-ul şi bazarul acoperit deveniseră linia întâi. Surorilor mele le plăcea mult să meargă acolo şi îmi povesteau despre kilometrii întregi de cărări magice ale bazarului, unde puteai cumpăra orice, de la săpunul său celebru până la cele mai fine mătăsuri, te puteai opri într-una dintre băi sau puteai sorbi ceai şi discuta în caravanseraiul îmbrăcat în dale. Odată i-am dat lui Nasrine toţi banii pe care îi pusesem deoparte la festivalurile Eid şi zilele de naştere, iar ea mi-a cumpărat de acolo un lănţişor de aur care era cel mai preţios lucru pe care îl aveam Acum devenise un loc unde lunetiştii rivali se antrenau cu puştile şi unde cădeau proiectile aproape în fiecare după-amiază. In septembrie am văzut la televizor că suk-ul vechi fusese incendiat. Sute de ani de istorie făcuţi scrum.

La sfârşitul lui 2012 părea că Bătălia din Alep nu se va termina niciodată. Era un război în toată regula, unde îi aveai de o parte pe Assad şi mişcarea Hezbollah, iar de cealaltă, tot soiul de grupări rebele, inclusiv bande criminale şi Jabhat al-Nusra (cunoscută şi ca Frontul al-Nusra), care este ramura al-Qaeda din Siria. Fiecare cartier devenise un fief controlat de o grupare rebelă diferită. Regimul nimicea sectoare întregi, în timp ce opoziţia tăiase aproape toate căile de aprovizionare ale oraşului.

Era mai bine să fii în partea de vest, aflată sub controlul regimului. Am auzit de la prieteni şi rude care încă mai erau acolo că în est nu aveai cu ce găti şi că arborii din parcuri fuseseră lăsaţi fără coajă şi crengi. Ca să facă rost de mâncare, trebuiau să stea la cozi lungi la pâine, care uneori erau bombardate, iar unele familii scormoneau prin gropile de gunoi, cum vezi în ţările africane sărace.

Unii credeau că se apropia Apocalipsa prevestită de Profet.

Războiul nostru

Manbij, vara lui 2012

Mă uitam la o emisiune despre bombardamentele asupra Dresdei, iar Ayee începea să se enerveze.

— De ce te tot uiţi la filmele astea vechi de război? a întrebat. Avem şi noi războiul nostru.

— Intr-o zi, peste cincizeci sau o sută de ani, toată lumea o să citească despre războiul nostru, am răspuns eu.

Imi plăcea să aflu despre Primul şi al Doilea Război Mondial. Nu-mi venea să cred că Gavrilo Princip, care l-a împuşcat mortal pe arhiducele Franz Ferdinand şi a declanşat astfel Primul Război Mondial, era un adolescent sârb de numai şaptesprezece ani. Mersi, Gavrilo, că ai distrus lumea!

Apoi s-a tăiat curentul. Era enervant, fiindcă era aproape ora când se dădea *MasterChef,* varianta americană, care devenise foarte interesantă fiindcă una dintre concurente era o fată oarbă din Vietnam pe nume Christine Ha şi voiam ca ea să câştige. Cum putea să gătească, oarbă fiind? Mă făcea să mă gândesc că oamenii trebuie să fie în locul potrivit la momentul potrivit ca să strălucească. Aşa cum Lionel Messi a fost un băiat micuţ de care îşi băteau joc toţi din cauza hormonilor lui de creştere, iar acum e cel mai bun fotbalist din lume. Nu eram sigură că mă aflam în locul potrivit.

Poate dacă m-aş fi aflat altundeva aş fi putut fi ca băiatul acela american de cincisprezece ani care a inventat o metodă de detectare a cancerului pancreatic, după ce un prieten apropiat a murit din această cauză. Vreau să fiu utilă - e groaznic să simţi că nu faci nimic. Chiar cred că fiecare se află pe lume cu un scop. Doar că eu încă nu-l găsisem pe al meu.

De când începuse războiul, ni se lua curentul tot timpul. In Manbij nu era aşa de grav ca în alte locuri, pentru că aveam barajul în apropiere. Dar era raţionalizare şi în unele zile nu aveam curent, iar în altele nu aveam apă. Ne-am obişnuit să umplem tot ce se putea cu apă când aveam Noaptea, pe stradă era beznă totală, pentru că nu existau stâlpi de iluminat. Fiecare casă era plină de lumânări şi lanterne. Când nu aveai curent şi nici televizor, nu aveai altceva de făcut decât să asculţi războiul. Auzeam tot, vâjâitul avioanelor, apoi ţăcănitul mitralierelor.

— De ce ne-ai adus aici? mă plângeam aproape în fiecare zi.

Fugiserăm din Alep pentru a scăpa de război, dar războiul venise în Manbij fiindcă regimul încerca să alunge ASL bombardând-o. Un liceu din apropiere de noi era folosit ca sediu al ASL, aşa că bombardau mult zona respectivă. Pentru mine nu avea sens ce făcuserăm. Siluetele avioanelor de pe cer arătau ca bombardierele din al Doilea Război Mondial pe care le vedeam în filmele vechi şi atacau în acelaşi mod: piloţii coborau abrupt înainte să-şi atingă ţinta, lansau bombele, apoi urcau brusc înapoi. După aceea, televiziunea siriană nu mai dădea decât aceste raiduri.

în prima săptămână la Manbij, unul dintre nătărăii noştri de vecini a scos puşca şi s-a dus pe acoperiş, încercând să doboare avioanele.

— Ai înnebunit? a urlat mama la el. Dacă îţi vede regimul puşca, o să creadă că aici e ASL şi o să ne omoare pe toţi.

Putea să fie destul de înfricoşătoare.

Am devenit experţi în arme. După sunet, puteam deosebi avioanele de vânătoare MiG-21 sau MiG-23 de elicopterele de luptă ori bombele obişnuite de bombele cu dispersie şi rachete. Bland ieşea mereu afară sau pe acoperiş să privească, iar Yaba striga la el să intre în casă.

/v

într-o zi, în jurul prânzului, Nasrine era în vizită la Jamila când a început bombardamentul. Mă uitam la un documentar fascinant intitulat *Drumul către Lună,* aşa că atunci când am auzit vuietul elicopterului deasupra capului nu mi-a venit să cred. Era ceva de genul: Assad, te pui cu mine? Voiam să mă uit în continuare, dar zgomotul a devenit tot mai puternic. Era un bombardament cu rachete. De fiecare dată când una lovea, simţeam camera vibrând. Ayee şi cu mine ne-am ascuns în baie pentru că avea cel mai rezistent tavan, cu un strat de ciment peste acoperişul de lut. Celălalt refugiu al nostru era sub scara de beton din faţa casei, dar acolo îmi era greu să intru.

Am stat în baie patru ore. Dacă era să murim cu toţii, voiam să mor eu. Toţi ceilalţi din familia mea aveau câte un rost bine definit, dar nu mi se părea că eu aş fi fost de vreun folos pentru cineva. Ramadanul şi Eidul trecuseră şi noi nu ne întorseserăm la Alep, aşa cum mi se promisese.

— M-ai păcălit! i-am strigat lui Ayee după aceea. Nu ne mai întoarcem niciodată, nu-i aşa?

/v

în altă noapte eram în casă, Yaba se ruga, iar eu şi Ayee stăteam fiindcă nu era curent şi ferestrele erau toate deschise pentru că nu puteam folosi ventilatoarele. Deodată a venit un avion de luptă şi a bombardat strada din spatele casei noastre. Totul s-a zguduit şi de pe pereţi au sărit bucăţi de ciment şi lut, iar porţile şi ferestrele s-au făcut zob.

— Bombe cu dispersie, zise Ayee.

/v

îmi era atât de frică, încât stăteam pe spate cu gura deschisă şi arătam de parcă aş fi fost moartă, aşa că s-a întins lângă mine şi m-a luat în braţe. Apoi a început să ne dea târcoale alt avion, ducându-se şi întorcându-se. Eu nu mai suportam.

— Pleacă, avionule! strigam. Du-te, du-te, du-te!

Telefonul lui Ayee a început să sune. Nasrine se uita de pe acoperişul casei Jamilei şi vedea cum bombele cădeau exact lângă casa noastră. Era îngrozită.

/v

In sfârşit, avioanele au plecat. Când a revenit curentul, am pornit televizorul şi m-am uitat la un serial turcesc intitulat *Samar,* în timp ce Ayee a luat o mătură şi a strâns cioburile de geam şi molozul.

A doua zi am descoperit că bombardaseră o înmormântare pe strada din spatele casei, omorând cinci oameni şi rănind câteva zeci. Explozia a fost atât de puternică, încât unei femei i-a fost smuls piciorul şi proiectat într-un copac. Vecinii noştri ne-au spus că un spion local dăduse de veste regimului prin telefon

că la înmormântare se aflau oameni importanţi. Nu erau - erau doar oameni obişnuiţi ca noi, care încercau să-şi trăiască viaţa. Acum, înmormântarea se transformase în alte cinci înmormântări.

După o vreme am ajuns să ne obişnuim atât de mult cu bombardamentele, încât într-o zi mi-am dat seama că nu mai ţineam minte ce era normal. Spre deosebire de Nasrine şi Bland, care urcau repede pe acoperiş, eu nu voiam să văd bombardamentele fiindcă ştiam că aveau să-mi afecteze psihicul. Văzusem emisiuni de psihologie şi nu voiam să mă transform în vreo sociopată sau ucigaşă în serie. Fraţii mei nu păreau să-şi facă griji din cauza asta.

Nasrine chiar a încercat să-şi continue studiile şi a insistat să se întoarcă la universitate la începutul lui 2013 pentru un examen de fizică. Eram foarte îngrijoraţi, pentru că universitatea fusese bombardată în prima zi de examene din ianuarie. Nasrine a spus rugăciunea călătorului în noaptea dinainte şi a făcut şaptesprezece ore pe drum, fiindcă a trebuit să facă un ocol uriaş ca să evite liniile frontului. Microbuzul care a dus-o era condus de un voluntar care a sunat înainte ca să afle ce locuri să evite, iar după ce au intrat în Alep dinspre est, pe strada Tariq al-Bab, au trebuit să o ia spre sud şi de acolo spre vest ca să înconjoare oraşul vechi, unde se dădeau cele mai grele lupte. Chiar şi aşa a trebuit să traverseze o linie la sfârşit, trecând mai întâi de un punct de control al ASL,

/v

apoi de unul al regimului, cu o alee cu lunetişti între ele. In timp ce o traversa în fugă, a văzut patru cadavre ce zăceau acolo, pe care nu le putea ridica nimeni din cauza lunetiştilor, aşa că erau mâncate de câini. După aceea nu a mai spus niciodată că vrea să se întoarcă în Alep. Şi apropo, nu a primit rezultatul la examen.

/v

Nimeni nu ştia cine deţinea de fapt puterea în Manbij. In centrul oraşului era o clădire numită „Seraiul", unde fuseseră curţile şi unde îşi aveau sediile primăria şi poliţia. Funcţionarii şi poliţiştii regimului plecaseră sau trecuseră de partea rebelilor, iar acolo se afla acum un Consiliu Revoluţionar format din ingineri, clerici, un farmacist, un fost ofiţer de informaţii care fuma ţigară de la ţigară, un avocat, un fabricant de gresie şi un poet care făcuse cincisprezece ani de închisoare.

Unele lucruri erau bune. Magazinele erau deschise, chiar şi cele ale negustorilor de aur, şi fuseseră înfiinţate două ziare independente, dintre care unul se numea *Străzile Libertăţii.* Era plin de ştiri împotriva lui Assad şi avea o bandă desenată care îi spunea „Bishu" sau „bebe Bashar". Nu mai văzuserăm aşa ceva.

/v

în schimb, nu erau deloc buni toţi militanţii înarmaţi care se învârteau cu maşinile prin oraş. Bland spunea că erau patruzeci şi şapte de brigăzi diferite. Cea mai importantă era condusă de un comandant care îşi spunea Prinţul şi conducea o camionetă Toyota Hilux albă, plină cu bărbaţi înarmaţi. Era un om scund, cu gâtul gros, care fusese borfaş înainte de război şi căpătase putere în haosul revoluţiei răpind oameni bogaţi, luându-le banii, apoi folosindu-i ca să cumpere maşini şi arme pentru susţinătorii săi. Mustafa ne-a spus că bărbatul acesta se dusese la proprietarul unei staţii de benzină care aduna combustibil şi îi furase 20 de milioane de lire turceşti.

Toate brigăzile îşi vopseau numele pe lateralele camionetelor, dar apoi le acopereau cu noroi pentru camuflaj, ca să nu fie bombardate de avioanele regimului. Uneori se luptau între ele, şi într-o zi a avut loc o mare luptă cu arme de foc între două triburi, după ce bărbaţii dintr-un trib au răpit oameni din celălalt. Noaptea, localnicii formau grupuri ca să-şi protejeze blocurile.

Regimul lui Assad era, evident, furios că pierduse Manbijul şi dacă nu putea să fie al său, părea că voia să se asigure că nu va fi nici al rebelilor, ca nişte copii care îşi distrugeau jucăriile unul altuia. Aşa că ne bombarda conductele de apă, silozurile de cereale şi clădirile administrative. Suntem oameni, reţineţi, nu jucării! Rebelii nu aveau cu ce să lupte împotriva atacurilor aeriene. De asemenea, nu aveau nici bani cu care să conducă oraşul. Presupun că era haos oficial fiindcă nu era guvern, aşa că, dacă divorţai, te căsătoreai, aveai un copil, nu existau acte, nu se înregistra nimic. Şi nu funcţionau nici şcolile.

Oamenii se plângeau că nu au apă şi nu îşi mai primesc pensiile. Regimul ne tăiase şi internetul, ceea ce era enervant pentru cei ca mine, care căutau informaţii. Singurul motiv pentru care aveam curent electric era că ne aflam aproape de baraj, care furnizează energie unei mari părţi din Siria, şi dacă ne tăiau alimentarea, rebelii puteau să-l arunce în aer cu totul.

Combustibil se aducea pe ascuns, dar era foarte scump. Erau o mulţime de haine şi aparate în bazar despre care oamenii spuneau că fuseseră furate din casele părăsite din Alep, aşa că noi nu am cumpărat nimic, deşi eram ca într-un fel de camping în casa noastră, fiindcă lăsaserăm aproape totul în urmă. Dacă aveau să apară şi lucrurile noastre acolo? Noi de pâine aveam nevoie, iar la brutării erau cozi lungi.

/v

Cealaltă problemă a războiului e că nu ai habar ce-o să se întâmple cu tine. într-o zi, Nasrine şi Ayee se duseseră la bazar, îndreptându-se spre magazinul lor preferat de haine ca să-şi cumpere ceva pentru o nuntă. Pe drum au trecut pe lângă un alt magazin, în care o jachetă lungă i-a atras atenţia lui Nasrine. Ayee a vrut să meargă mai departe, dar Nasrine se poate dovedi încăpăţânată, aşa că s-au oprit să o probeze. Abia o pusese pe ea când au auzit avioanele, apoi o explozie.

Magazinul la care se duceau fusese bombardat şi trei oameni muriseră, inclusiv proprietarul. „Jacheta asta ne-a salvat vieţile", a spus după aceea Nasrine. Mai târziu a aflat că o veche prietenă de-a ei de la şcoală, Evelin, făcea cumpărături acolo şi explozia i-a retezat picioarele, iar soţul ei a murit.

Nu doar bombardamentele erau o problemă. Mustafa conduce probabil peste 2.000 de kilometri pe săptămână aducând camioane, iar înainte de revoluţie spunea că puteai să dormi în deşert şi nimeni nu atingea şi nu fura nimic. Acum zicea că situaţia se schimbase. Punctele de control ale ASL începuseră toate să ceară bani - uneori mii de dolari - ca să-i lase să treacă pe el şi şoferul lui. A început să călătorească noaptea şi pe drumuri secundare în loc de autostrăzi ca să evite punctele de control, dar asta nu era întotdeauna suficient.

La scurt timp după ce ne-am mutat înapoi în Manbij, Mustafa a fost jefuit de 21.000 de dolari de câţiva membri ai grupării Jabhat al-Nusra. Cumpărase nişte maşini din Homs şi împreună cu şoferul

/v

lui traversase ţara cu ele până la Kobane, unde urma să le vândă. In noaptea aceea, când s-au oprit să doarmă undeva, l-a observat pe şofer vorbind mult la telefon. A doua zi şoferul i-a spus că a auzit că se dădeau lupte pe traseul stabilit de ei, aşa că ar trebui să o ia pe altundeva, printr-un sat din apropiere de Deir al-Zour, în estul Siriei. Când au ajuns acolo, au fost prinşi în ambuscadă de patru maşini cu bărbaţi înarmaţi care au început să tragă spre ei şi apoi l-au acuzat pe Mustafa că lucra pentru PKK, miliţia kurdă. I-au luat toţi banii pe care îi făcuse din vânzarea maşinilor. Pe urmă, Mustafa l-a dat afară pe şofer pentru că era sigur că uneltise cu banda aceea.

Câteva luni mai târziu, alţi militanţi l-au jefuit când a ajuns într-un loc numit al-Hasakah, unde se luptau două sate. Nişte bărbaţi înarmaţi l-au oprit şi au întrebat: „Eşti kurd?". I-au spus că trebuie să aştepte „emirul", apoi i-au dus pe el şi pe şoferul lui la o şcoală unde ţineau închişi alţi câţiva kurzi. Acolo i-au luat maşinile - două camioane Mercedes-Benz - şi banii - adică vreo trei sau patru sute de dolari -, precum şi telefoanele mobile înainte să-i dea drumul.

Mustafa nu i-a spus tatei nimic din toate astea la vremea respectivă, pentru că Yaba nu l-ar mai fi lăsat să muncească, iar noi depindeam de banii aduşi de el. Spunea mereu că războiul e bun pentru afaceri fiindcă prăbuşirea ordinii înseamnă că nu mai ai nevoie de licenţe de import şi fiindcă e cerere mai mare de maşini din partea tuturor miliţiilor. Şoferul lui obişnuia să ia cu el o ladă de bere fiindcă îi era frică. Yaba îl avertiza mereu: „Nu trebuie să fii prea lacom, pentru că asta o să-ţi facă rău".

Am avut şi veşti bune în familie. Poate ca să le închidă gura alor mei în ce priveşte pericolele la care se expunea circulând peste tot, la vârsta de treizeci şi şapte de ani, Mustafa a fost brusc de acord să se însoare, după zece ani în care refuzase orice fată pe care i-o propusese Ayee. Norocoasa era o verişoară pe nume Dozgeen, care locuia în satul de lângă Kobane. De ce a acceptat-o pe ea, şi nu pe altele, cine ştie? Eu doar i-am mulţumit lui Dumnezeu că nu mai trebuia să-mi acopăr urechile când se certau pe acest subiect. Singurul lucru enervant era că urma încă o nuntă şi urmau să vină o mulţime de oameni în casă, ceea ce nu-mi plăcea.

Când Mustafa şi tata s-au dus la Kobane să se întâlnească cu familia fetei şi să se înţeleagă în privinţa logodnei, câtă zestre să dea şi aşa mai departe, au fost opriţi la un punct de control al ASL unde comandantul le-a cerut bani. Omul i-a recunoscut, aşa că a luat 1.500 de dolari - Mustafa spunea că altfel le-ar fi cerut 5.000. De fapt, au avut noroc, pentru că avea la el brăţări, inele şi lănţişoare de aur pentru zestre şi, dacă le-ar fi găsit comandantul, le-ar fi luat pe toate.

In zilele acelea veneau mereu oameni la noi acasă, refugiaţi ca şi noi, care plecaseră din Alep sau din alte oraşe. Veneau, beau ceai şi ronţăiau fistic şi fiecare spunea povestea migraţiei sale, cum fugise. Trebuia să închid televizorul când veneau, ceea ce era enervant, dar nu era singurul motiv pentru care detestam situaţia. După ce plecau, plângeam şi odată mama m-a întrebat de ce.

— E ca şi cum toată lumea şi-ar fi deschis canalul propriu şi ar da numai ştiri despre migranţi, am spus eu.

— Nu fi supărată, a răspuns ea. Cel mai important lucru e că suntem împreună şi nu am păţit nimic.

Sora ei, mătuşa mea Shamsa, şi soţul acesteia, unchiul Bozan, a căror fiică, Azmar, studiase dreptul împreună cu Nahda şi apoi se măritase cu fratele meu Farhad în Anglia, plecaseră şi ei din Alep şi se mutaseră lângă noi cu toţi copiii. Unchiul Bozan era negustor de ulei de măsline şi în Alep fuseseră bogaţi, cu o casă frumoasă, dar lăsaseră totul în urmă, în afară de maşina lor cea grozavă. „Nu vreau decât să fie copiii mei în siguranţă", spunea mătuşa mea.

In martie 2013, unchiul Bozan şi fiul lor Mohammed au trebuit să meargă la Damasc să ia nişte documente pentru ca Mohammed să poată studia în străinătate. Imediat ce au ieşit din Manbij, au fost opriţi de un grup înarmat care şi-a aţintit puştile asupra maşinii lor şi i-a pus să coboare. L-au luat pe Mohammed şi i-au spus unchiului meu să plece şi să aducă 2 milioane de lire siriene, apoi aveau să-l elibereze.

Unchiul Bozan s-a întors în Manbij într-o stare deplorabilă. Toată lumea încerca să strângă banii. In a treia zi, Jamila a venit să stea cu mătuşa Shamsa, iar Nasrine a deschis uşa ca să meargă la ea, când a scos un ţipăt puternic. Vărul Mohammed venea pe stradă. A spus că grupul înarmat îl dusese undeva în deşert, între Hama şi Homs, unde se afla un şeic de trib local care era furios şi lea zis membrilor grupului să-i dea drumul.

La începutul lui 2013, forţele lui Assad au mărit miza şi au început să lanseze nişte rachete ruseşti uriaşe Scud asupra zonelor rezidenţiale din Alep. Şi mai mulţi oameni fugeau. Mi se părea că nu mai au cum să fie oameni în Alep. Vă puteţi imagina câte nume recunoşteam pe lista morţilor, mai ales Nasrine. Ea spunea mereu: „Oh, îl cunosc pe cutare, o cunosc pe cutare". Odată a plâns pentru că o rachetă Scud a lovit blocul prietenei sale celei mai bune, Wedad, din Alep, şi a crezut că murise. Foarte mult timp, telefonul prietenei ei a sunat în gol şi noi ne imaginam ce era mai rău. In sfârşit, prietena a sunat. Supravieţuise, dar blocul era distrus şi mulţi oameni muriseră.

Ştiam că nu aveam să ne mai întoarcem în Alep. Când eram în Manbij de vreo şase luni, părinţii mei s-au dus la Alep să ia lucrurile noastre. Yaba nu a vrut să meargă, dar noi, femeile kurde, suntem foarte puternice, iar Mustafa glumea că tatei îi era mai frică de mama decât de război. Când au ajuns acolo, au găsit praf şi dărâmături peste tot, iar blocul nostru era singurul rămas în picioare. în clădirea noastră toate ferestrele erau sparte, în afară de ale noastre, pe care Ayee le lăsase deschise. Era ca un oraş-fantomă, au spus.

Nu după mult timp, în aprilie, am auzit că avioanele regimului lansaseră substanţe chimice peste Sheikh Maqsoud - canistre care explodau şi lăsau oamenii cu spume la gură şi cu pupilele micşorate cât un vârf de ac. Printre morţi erau şi doi bebeluşi.

într-un fel, mă bucur că nu m-am întors, pentru că încă am în minte imaginea oraşului frumos pe care l-am lăsat în urmă. Nu Alepul urât pe care l-au văzut Nasrine şi părinţii mei. Nasrine spune că şi-ar dori să nu se fi întors niciodată.

Serialul *Zile din viaţa noastră* a devenit un colac de salvare - singurul lucru care mă putea face să uit de bombardamente - şi îl urmăream cu înverşunare, uitându-mă urât la oricine îndrăznea să vorbească în timp ce era transmis la televizor. Rivalitatea dintre familiile Brady şi DiMera îmi părea mai reală decât propria mea viaţă de familie. Uneori ţipam la ecran.

Mă uitam la *Zile din viaţa noastră* cu subtitrare. Apoi, într-o zi mi-am dat seama că înţelegeam unul dintre cuvintele în engleză. Acel cuvânt era „orice".

Pe aripile vântului

Manbij, 2013

Dacă aveţi impresia că nu ştiu decât chestii legate de televizor, să ştiţi că îmi mai plăcea şi să citesc cărţi. Sigur că nu aveam cum să le obţin singură, aşa că trebuia să le împrumut de la Nasrine sau, uneori, să le fur de pe raftul ei când era plecată. Chiar înainte să ne mutăm la Manbij, Nasrine luase *Pe aripile vântului* de la fiul vitreg adult al Jamilei (am uitat să vă spun că soţul Jamilei are două soţii, ceea ce m-a şocat puţin când am aflat, deşi bunicul meu are patru, aşa cum permite cultura noastră).

Aceasta a devenit cartea mea preferată. Margaret Mitchell e pur şi simplu un geniu, pentru că de-a lungul întregului roman te gândeşti că o să se întâmple ceva între Scarlett O'Hara şi Ashley, de care e interesată, apoi deodată apare netrebnicul ăla de Rhett Butler şi se dovedeşte că el e personajul principal, iar toată povestea e de fapt despre Rhett şi dragostea lui pentru ea, aşa că

reacţia mea a fost ceva de genul: poftim! îmi place la nebunie răsturnarea de situaţie, cineva e personajul negativ, apoi se dovedeşte că e personajul principal în jurul căruia se învârte povestea.

în plus, la fel ca noi în Siria, Scarlett încearcă să supravieţuiască în mijlocul unui război civil şi să păstreze casa pe care o iubeşte.

Partea bună la cărţi era că le puteai citi la lanternă sau la lumânare şi nu conta că nu era curent. Partea proastă era că nu prea păreau să existe personaje în scaun cu rotile. Mă rog, doar prietena cea bogată, Clara, din *Heidi,* dar Clara a reuşit până la urmă să meargă.

Deşi îmi place mult *Pe aripile vântului,* Scarlett e ultima persoană care aş vrea să fiu. E frumoasă şi e trasă ca prin inel, dar e mândră şi răsfăţată. Nu o învinuiesc pentru comportamentul său. Era o copilă fără experienţă şi când a vrut ceva - pe Ashley - şi nu a putut obţine ce dorea, s-a hotărât să caute răzbunare pentru mândria ei rănită. Unii oameni consideră că e o slăbiciune când femeile îşi urmează inima, dar eu personal mă bucur că aparţin genului care dăruieşte tot ce are fără să aştepte ceva în schimb. Sigur, noi nu prea avem căsătorii din dragoste în cultura noastră, aşa că nu avem problema lui Scarlett. De cele mai multe ori ne căsătorim cu verii noştri ca să păstrăm toate proprietăţile în familie, deşi uneori mă întrebam cine ar fi de acord să mă ia pe mine de nevastă aşa invalidă cum sunt.

Cam în aceeaşi perioadă, Nasrine a cumpărat *Dragostea în vremea holerei* de Gabriel Garcia Marquez, care ne-a plăcut amândurora, iar eu i-o tot luam dintre lucruri de fiecare dată când pleca de acasă. Ea se supăra, dar ce era să facă? Cum spuneam, avantajele invalidităţii.

Mi-am petrecut a paisprezecea zi de naştere citind cartea asta. Era prima dată când nu sărbătoream o zi de naştere cu tort şi dulciuri, dar nu îmi plăcea deloc în Manbij, aşa că am refuzat să sărbătoresc. In plus, e ceva în neregulă cu sărbătorirea unei zile de naştere în vreme de război. Singurul lucru bun - care a fost şi înfricoşător - era că aveam să-l întâlnesc pe fratele meu cel mai mare, Shiar, pentru prima dată. A sunat cu câteva zile înainte de Anul Nou ca să spună că se întorcea în Siria să facă un film Eu eram cam emoţionată. Dacă nu simţeam ce trebuia să simt pentru un frate şi dacă nu-i plăcea de mine sau i se părea că sunt ciudată? Nu eram sigură dacă ştia cu adevărat cât sunt de incapabilă să merg. De când plecaserăm din Alep, nu mai făcusem niciun tratament şi starea picioarelor mele se agravase din nou. In plus, nu îmi plăcea niciodată când aveam casa plină, iar acum aveau să vină şi mai mulţi oameni să-l vadă pe celebrul regizor.

Casa a devenit foarte agitată, iar mama şi surorile mele făceau pregătiri. Mustafa a reuşit să găsească un curcan, în ciuda lipsurilor războiului, care a fost gătit în prima zi în timp ce îl aşteptam pe Shiar să vină. Eu mă pregăteam pentru marele moment. Singurul lucru care nu voiam să mi se întâmple era să mă emoţionez - nu voiam să plâng. Dar când Shiar a intrat pe uşă şi m-a luat în braţe, *el* a plâns.

Am uitat curând de toate grijile mele legate de felul cum trebuie să mă port în faţa lui Shiar, pentru că el arăta şi se purta ca un membru al familiei. Oamenii veneau să-l vadă, iar după ce plecau noi stăteam de vorbă până pe la 3:30 dimineaţa. Erau vremuri fericite. Nu mai avusesem niciodată trei fraţi acasă. Nu mai lipsea decât Farhad, dar el era departe, într-un oraş din Anglia numit Sheffield, unde făcea pizza. Cu asta se ocupă, deşi a studiat ca să devină dentist. Ne închipuiam că Europa e atât de bogată, dar o vreme el a locuit pe străzi.

Shiar era şocat de bombardamente şi de felul cum ne obişnuiserăm toţi cu ele. „Cum puteţi să trăiţi aşa?", întreba iar şi iar. Venise să facă un film nou, intitulat *Drumul spre Alep,* iar Bland avea să joace în el. Bland, vedetă de cinema! Au mers cu maşina să caute locaţii de filmat şi într-o zi au fost să viziteze fosta lui şcoală din vest, apoi s-au dus la Centrul Cultural, fiindcă Shiar mergea des acolo când era mic. Atunci i-au văzut prima dată pe cei pe care i-am numit ulterior Daesh. Erau vreo opt, purtau haine negre şi aveau cagule pe faţă şi închiseseră strada cu camionetele. Pe faţada Centrului scriseseră cu vopsea cuvintele „Statul Islamic". Atunci a fost prima dată când am auzit de ei.

Odată cu primăvara, au apărut mai mulţi. Nu eram siguri dacă erau la fel ca Jabhat al-Nusra sau diferiţi, dar păreau asemănători, cu bărbile lor lungi şi pantalonii scurţi. Prinţul şi ceilalţi comandanţi dispăruseră, iar pe vecinii noştri nu îi deranja situaţia, fiindcă aceştia hărţuiau oamenii.

Bărbaţii în negru au fost amabili la început. Odată, Mustafa mânca la un restaurant şi unii au intrat şi chiar le-au plătit nota lui şi celorlalţi care luau masa acolo. Organizau forumuri *dawa* - un fel de întâlniri publice - în piaţa oraşului, unde vorbeau despre jihadul împotriva regimului lui Assad şi făceau întreceri

de luptă cu odgonul. Ofereau servicii medicale şi vindeau combustibil mai ieftin decât cel pe care-l cumpăram de pe piaţa neagră. Au organizat chiar şi un concurs de mâncat pepene galben pentru copii.

Apoi au apărut mai mulţi străini printre ei, oameni negri şi blonzi, nu doar arabi. Au apărut panouri cu sloganuri ciudate, cum ar fi „Da pentru Sharia în Manbij!". Au început să spună că toată lumea trebuie să-şi acopere cu văl nevasta şi fetele şi au început să bată femeile care nu se acopereau. Au făcut temniţe şi l-au închis pe vărul meu pentru că avea un tatuaj pe frunte. Au zis: „Eşti ca o femeie" şi l-au obligat să meargă la un curs de religie. La fel se întâmpla cu oricine purta blugi. Cât despre femei, dacă mama sau surorile mele ieşeau din casă, trebuiau să fie acoperite complet în negru.

Fiica lui Shiar, Rawan, cea care nu voia să se joace cu mine când eram mici, venise cu el. Era complet europeană, căci crescuse în Germania, iar acum trebuia să se acopere cu un *hijab* închis la culoare. La început i s-a părut amuzant, dar când a venit vara şi s-a făcut foarte cald, era greu de mers dacă nu erai obişnuită cu el. S-a săturat.

IV

Era înfricoşător şi derutant. într-o zi, Nasrine mă ducea la maşina lui Mustafa când a trecut pe lângă noi o camionetă despre care credeam că era a celor din Daesh, care a întors şi a venit înapoi. Eu aveam părut neacoperit, ca de obicei, şi ne-au stat inimile în loc.

— Soră, soră, e vreun bărbat cu care să vorbim? a strigat unul din maşină.

— Da, a zis Nasrine şi l-a chemat pe Bland.

S-a dovedit că erau de la ASL şi voiau să ştie dacă aveam nevoie de un scaun cu rotile. Am zis că nu, chiar dacă nu aveam aşa ceva.

Vecini pe care îi cunoşteam de douăzeci de ani şi care se alăturaseră ASL când veniseră intrau acum în Daesh. Poate credeţi că e ciudat că oamenii pur şi simplu acceptau ca nişte străini să le spună ce să facă, dar Bland spunea că problema era că Manbij era un oraş needucat şi oamenii se temeau să nu fie consideraţi neislamici. „Poţi să-i faci să creadă orice superstiţie. Spune doar «*Allahu akbar*» de trei ori şi toată lumea o să vină la tine", zicea el. Avea dreptate: Manbij e un loc înapoiat, unde femeile nu au avut drepturi niciodată. Când locuiam acolo înainte, Nasrine şi verişoara noastră erau singurele fete care nu-şi acopereau părul la liceu.

IV

în alt oraş, numit al-Dana, în care Daesh se mutase cam în acelaşi timp, locuitorii au ieşit pe străzi în iulie să protesteze împotriva legilor islamice dure. Circa douăzeci şi cinci de persoane au fost împuşcate mortal şi doi comandanţi ASL au fost decapitaţi, iar capetele le-au fost aşezate lângă un tomberon din centrul oraşului. Cum puteau spune oamenii aceştia că susţin islamul? Nu există nicio religie în lume care să-ţi permită să ucizi oameni nevinovaţi.

Mai târziu ne-am dat seama că se mutaseră în Manbij şi în alte oraşe fie pentru că acestea erau puncte de trecere a frontierei (ca Jarablus, de la graniţa cu Turcia), ceea ce le permitea să-şi aducă oamenii, fie pentru că erau bastioane strategice (ca Manbij şi al-Bab) pe drumul spre Raqqa, oraşul în care aveau să-şi stabilească sediul central. Aşa că acum nu trebuia să ne facem griji doar din pricina bombardamentelor regimului, ci mai aveam şi fanatici precum cei din Arabia Saudită care veneau peste noi.

Iar Assad a devenit tot mai rău. Primea sprijin din partea iranienilor, care îl ajutau să-i respingă pe rebeli. Aceştia aduceau până şi luptători afgani ca mercenari. In august 2013, Assad a folosit gaz sarin în sectoarele controlate de rebeli din Damasc. Parcă se repeta masacrul din Halabja din 1988.

Imi aduc aminte data, era 21 august şi mă uitasem la *Zile*. Când s-a terminat, am butonat telecomanda şi am văzut din întâmplare cum pe Al Jazeera arătau toate cadavrele acelea. A fost îngrozitor. Mi-am folosit cadrul ca să mă târăsc până în baie şi am dat drumul la duş, cu toate hainele pe mine. Când am ieşit picurând toată am rugat-o pe Nasrine să-mi facă o cafea, deşi nu am voie să beau.

La momentul acela Shiar terminase de turnat filmul şi se întorsese în Germania. Mi-a spus povestea filmului şi m-a întrebat ce părere aveam E despre un bărbat care se întoarce din Germania încercând să-şi găsească mama în Alep. Se întâlneşte cu o fotografa care se oferă să-l ajute, apoi dau peste un sat bombardat, iar când încearcă să aducă ajutoare pentru victime, ajung să fie închişi de rebeli.

— Nu-mi place pentru că nu există speranţă, iar noi trebuie să credem în speranţă, am răspuns eu.

A început să plângă. Cred că am spus lucrul nepotrivit.

Tot mai mulţi oameni pe care îi cunoşteam plecau din ţară. Unii dintre verii şi vecinii noştri începeau să spună că îşi doreau ca revoluţia să nu fi avut loc. Eu nu eram de acord.

— Aţi fi fericiţi dacă aţi fi conduşi de a zecea generaţie din neamul Assad? îi întrebam eu. Nu prea cred.

Şi totuşi, în unele privinţe, viaţa continua ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Tot cam pe atunci a avut loc nunta fratelui meu Mustafa. După cum spuneam, detest nunţile fraţilor mei. Episodul meu preferat din *Zile din viaţa noastră* e de fapt cel pe care fanii îl supranumesc „Nunta Neagră", când personajul meu favorit EJ DiMera - da, el e tipul cel rău - se însoară cu Sami, din familia rivală Brady.

In caz că nu ştiţi, EJ e fiul celui mai negativ personaj din serial, capul mafiot Stefano DiMera. EJ e foarte frumos şi are un accent britanic, fiindcă a fost făcut pachet şi trimis la internat în Marea Britanie - la Eton, cu Prinţul William! -, apoi la Oxford. După aceea a devenit pilot de curse, dar pe urmă l-a chemat tatăl său înapoi în America să le facă viaţa un iad celor din familia Brady. Era evident că EJ avea să facă orice pentru a câştiga iubirea tatălui său şi a deveni în sfârşit parte din familie, dar toată lumea înţelegea că Stefano doar se folosea de el şi nu era capabil de iubire.

Pentru a-i face pe plac tatălui său - şi a-i înfuria pe cei din familia Brady -, EJ o seduce pe Sami Brady, care e oaia neagră a familiei. Ea rămâne gravidă şi cei doi se căsătoresc. Asta ar trebui să pună capăt vendetei, doar că EJ e împuşcat în spate de fostul ei soţ, Lucas, imediat după ce amândoi spun „Da". Asta mi s-a părut un pic ciudat, pentru că mă gândeam că *Zile* e aşa de diferit faţă de vieţile noastre, dar şi în societatea noastră avem vendete - precum cea care ne-a făcut să ne mutăm din Kobane - şi le rezolvăm deseori prin căsătorie.

în tradiţia noastră, oamenii trag adeseori cu puşca la nuntă ca să sărbătorească. Eu nu văd ce e de sărbătorit, fiindcă de obicei nunta însemna că pierdeam încă un membru al familiei. Ayee a încercat să-

mi explice că de data asta câştigam pe cineva - pe Dozgeen, mireasa lui Mustafa, care era cu doar câţiva ani mai mare ca mine. Aveau să locuiască la noi în casă pentru început, iar noi aveam să mergem să stăm cu verii de alături. Nu înţelegeam ce era bun în asta.

Curând, Dozgeen a fost adusă din Kobane. Nu avea rochie de mireasă şi le-au trebuit patru ore să treacă prin sătucuri din cauza luptelor. Când a sosit, eu eram extrem de obosită şi deranjată la stomac, aşa că voiam doar să fiu lăsată în pace, dar era un moment istoric în familia noastră. Casa s-a umplut de oaspeţi care au rămas până târziu, au dansat dansuri tradiţionale şi s-au purtat de parcă nu exista război sau Daesh, iar eu a trebuit să zâmbesc tot timpul de parcă mă distram

/v

Ayee avea dreptate. Dozgeen era ca o nouă soră pentru mine. în prima zi după nuntă purta o rochie mov frumoasă şi a stat pe un scaun, iar eu am început să o interoghez. „Care e culoarea ta preferată? Care e filmul tău preferat? Dar mâncarea ta preferată?" Mi-a răspuns la toate întrebările, apoi mi-a spus că mama ei o sfătuise să se poarte frumos cu mine fiindcă eram foarte valoroasă pentru familie.

Era bine să fie cineva nou în casă, fiindcă televizorul se tot stingea când cădea curentul, ceea ce mă enerva la culme pentru că în fiecare dimineaţă mă trezeam disperată să văd ultima răsturnare de situaţie în povestea de dragoste dintre EJ şi Sami, sau EJami, cum le spunem noi, fanii.

După ce EJ e împuşcat, Sami e obligată să pretindă că îl iubeşte pentru a-l ajuta să-şi revină, apoi, când el se simte mai bine, are o aventură cu marea rivală a lui Sami, Nicole, şi o lasă şi pe ea gravidă. Povestea lui EJ şi Sami e practic o poveste de dragoste explozivă în care cei doi se ceartă şi se împacă, se ceartă şi mint, apoi se ceartă iar. Cumva, chiar dacă EJ e răutăcios şi crud, e totuşi foarte fragil şi disperat să fie iubit - iar tatăl său e atât de crud -, încât ajungi să ţii cu el.

Aşa că, pe lângă tot stresul bombardamentelor şi al nunţii din propria familie, trebuia să mai sufăr şi aventurile acestui cuplu răzvrătit. Uneori credeam că o să înnebunesc.

Şi tot pierdeam episoade importante, pentru că serialul era transmis pe MBC4 de sâmbătă până

/v

miercuri între orele 9:15 şi 10, iar în Manbij electricitatea era raţionalizată. în unele zile se oprea la ora 6 şi revenea la 9, la timp, dar în alte zile curentul se oprea enervant la 7 şi revenea la 10. Era o reluare la ora 16, dar atunci sufrageria era deseori plină de oaspeţi, cu veştile lor groaznice despre migranţi, sau era tata cu prietenii lui care vorbeau despre situaţia din ţară, iar eu pierdeam episodul. Când nu puteam să mă uit la *Zile* mă simţeam ca şi cum nu aş fi avut prietenii alături când aveam cel mai mult nevoie de ei, chiar dacă ei habar nu aveau de existenţa mea.

Le tot spuneam alor mei că nu mai pot să pierd vreun episod pentru că acelea erau cursurile mele de engleză. De când descoperisem că înţelegeam cuvântul „orice", încercam să înţeleg mai

/v

multă engleză. Curând am realizat că ştiam multe cuvinte şi am început să strâng expresii. Imi plăcea la nebunie când înţelegeam propoziţii întregi. Celălalt lucru bun legat de faptul că Shiar venise să stea la noi era că exersam engleza cu el, fiindcă şi el o rupea puţin. Nu mai cunoşteam pe nimeni care să ştie limba asta.

Am început să fiu mai selectivă. Mă uitam la *Dr. Oz,* o emisiune despre sănătate, pentru termenii medicali, gândindu-mă că poate într-o zi o să merg la un spital din străinătate pentru tratament; la *MasterChef,* pentru termenii culinari; la *America's Got Talent,* pentru referinţe culturale; la emisiuni

despre viaţa sălbatică, pentru numele animalelor; la documentare, pentru gândirea istorică şi ştiinţifică, care îmi putea fi de folos dacă aveam să merg vreodată la facultate (chiar dacă nu fusesem niciodată la şcoală!). Dar conversaţia generală era, desigur, din *Zile.* Uneori, personajele acestea mi se păreau mai reale decât propriii mei fraţi, pe care îi vedeam rar. Eram disperată ca povestea lor să se termine aşa cum voiam eu. Ceva trebuia să aibă un final fericit.

Iartă-mă, Siria

Manbij, iulie-august 2014

Shiar a fost cel care ne-a făcut să plecăm din Siria până la urmă. Fusese şocat de felul cum trăiam cu bombele şi cu jihadiştii şi s-a ţinut de capul nostru de când s-a întors în Germania.

Primăvara şi vara lui 2014 au fost ca un sfârşit al tuturor lucrurilor. Mai întâi am auzit că scriitorul Gabriel Garcia Marquez a murit, iar eu şi Nasrine am fost foarte triste. Apoi EJ a fost ucis în *Zile din viaţa noastră.* El şi Sami se împăcaseră în sfârşit, apoi el a fost trădat şi omorât de propriul bodyguard. Presupun că mă aşteptasem să se întâmple aşa ceva şi am fost într-un fel mulţumită că ghicisem ce aveau să facă scenariştii serialului, dar tot a lăsat un gol mare în viaţa mea.

Forţele lui Assad dispăruseră din zona noastră pentru că aveau de apărat Damascul, iar acum miliţiile kurde, YPG, erau cele care luptau împotriva Daesh. Noi, kurzii, suntem musulmani, dar asta nu ne obsedează - ne identificăm mai mult prin cultura noastră. Oamenii au început să se refere la zona noastră ca la Rojavo - statul nostru kurd.

în ianuarie, Daesh şi-a stabilit sediul central în oraşul Raqqa, aflat la mai puţin de 160 de kilometri de noi. în Manbij deveniseră mai stricţi. în afară de faptul că obligau femeile să poarte *niqab,* le spuneau bărbaţilor să meargă la rugăciune la moschee de cinci ori pe zi. Decapitaseră un băiat de paisprezece ani pe care l-au acuzat că violase o bătrână, iar mama lui a murit de inimă rea. De asemenea, au interzis muzica. Eu tocmai descoperisem muzica clasică şi eram îndrăgostită de chitara spaniolă din „Concierto de Aranjuez" al lui Rodrigo şi de Andrea Bocelli, care cânta „Time to Say Goodbye". De fapt, eram enervată: cum se face că nu descoperisem asta până atunci? Credeam că mă pricep să descopăr lucruri!

în iunie, Daesh a surprins pe toată lumea punând stăpânire pe oraşul kurd Mosul din nordul Irakului şi avansând spre Bagdad. Au făcut public un filmuleţ cu liderul lor, Abu Bakr al-Baghdadi, care ţinea o predică în moschee, proclamând un califat despre care spunea că avea să se întindă până în Spania. „Este o datorie a musulmanilor", spunea el. „O datorie care s-a pierdut de secole şi pe care trebuie să caute mereu să o îndeplinească."

Ideea e că de o mie de ani nu a mai existat califat. Acceptă situaţia şi mergi mai departe, Baghdadi! Iar dacă ai de gând să ne duci înapoi în timp, scapă de ceasul Rolex. Oricum, a fost la toate emisiunile de

ştiri internaţionale, şi deodată toată lumea din Occident părea să nu mai vorbească decât despre Daesh, ca şi cum abia atunci l-ar fi descoperit.

Intr-o zi, Nasrine şi Bland erau într-o maşină, când, în sensul giratoriu, au observat un cap înfipt într-un ţăruş. Incepea să se întâmple tot mai des. In altă zi, oameni înarmaţi au venit la casa mătuşii Shamsa şi a unchiului Bozan, al căror fiu fusese răpit, şi au tras în aer, apoi au bătut cu pumnii în uşă - poate pentru că afară erau două maşini frumoase care le aparţineau. Nimeni nu era acasă, dar imediat ce mătuşa şi unchiul s-au întors şi au auzit ce s-a întâmplat, au hotărât să plece şi să se mute în Kobane.

Mai târziu, ne-au sunat să ne spună o poveste groaznică. Mătuşa Shamsa ne-a spus că vecinul lor, care e tot kurd, avea o fată frumoasă şi că într-o zi, când tatăl ei nu era acasă, au venit militanţi din Daesh să o ia cu ei. Fratele fetei, în vârstă de treisprezece ani, a încercat să-i oprească, dar ei lau omorât. A doua zi s-au întors şi au spus: „Trebuie să se mărite cu emirul nostru. Să fie gata mâine şi vom veni să o luăm". Părinţii ei, înfricoşaţi, nu au avut de ales. Bărbaţii s-au întors şi au luat-o, iar după o săptămână a avut voie să vină acasă pentru o zi. Mama sa a întrebat-o: „Cine e soţul tău, e un om bun?". Fata a început să plângă. „Crezi că m-ai lăsat să mă mărit cu un singur bărbat?", a zis ea. „In fiecare noapte vin la mine zece bărbaţi." A doua zi familia mea a plecat.

Doar că nu era toată familia. Părinţii mei rămâneau să aibă grijă de casă. Au spus că vor veni şi ei curând, dar mi-am adus aminte de promisiunile lui Ayee de când plecaserăm din Alep, cum că aveam să ne întoarcem după Eid, şi de atunci mai trecuse Eidul de două ori. Iar în inima mea ştiam că nu vor să plece din Siria. Imi şiroiau lacrimile pe faţă când ne-am luat rămas-bun. M-am ţinut strâns de Ayee. Nu mai fusesem despărţită de ea. Intotdeauna dormeam împreună.

Am plecat de dimineaţă, după un mic dejun cu lipie înmuiată în ulei de măsline, aromată cu oregano, seminţe de sumac şi susan, un fel de variantă kurdă a sendvişurilor cu unt de arahide. Mustafa plecase dinainte în oraşul turc Gaziantep, unde locuiau mulţi sirieni, ca să ne găsească un apartament. Unchiul Ahmed ne ducea cu maşina, fiindcă avea paşaport şi putea să treacă frontiera. Bland stătea în faţă, iar eu, Nasrine şi soţia lui Mustafa, Dozgeen, care părea deja să facă dintotdeauna parte din familie, eram înghesuite în spate. Nu era prea mult loc din cauza tuturor lucrurilor pe care le duceam cu noi. Amândouă purtau *burqa*. Era o zi frumoasă şi însorită, iar pentru oricine ne privea puteam să fim o familie normală plecată în excursie. Pisica albă cea rea, cu pata portocalie în jurul unui ochi şi tumora la gât, stătea pe acoperiş, uitându-se la noi. Nu avea să- mi pară rău că le părăsesc. Erau ca nişte pisici Daesh.

Graniţa era la mai puţin de o oră distanţă. Curând ne îndreptam spre dealurile verzi vălurite şi lanurile de grâu aurii dincolo de care se întindea Turcia. Planul nostru era să trecem pe la Jarablus, care se află pe malul de vest al Eufratului şi care era tot sub controlul Daesh. Când ne-am apropiat, le-am văzut steagul negru fluturând. Era prima dată când îl vedeam Nu am putut să nu-mi aduc aminte de reportajele din ianuarie, când avuseseră loc lupte în Jarablus, iar comandanţii Daesh împuşcaseră oameni

şi decapitaseră comandanţi ai rebelilor, înfigându-le capetele în ţăruşi, în piaţa principală. Speram că n-o să văd nimic asemănător.

După câteva clipe am făcut o cotitură şi am văzut o baricadă. Bărbaţi în haine închise la culoare ţineau armele ridicate ca să ne oprească. Erau înspăimântători cu bărbile lor lungi, părul lung, pantalonii scurţi şi armele îndreptate către noi. Parcă era un film de acţiune.

Unchiul meu a deschis geamul. Părea că până şi păsările încetaseră să mai cânte.

Militanţii au arătat spre mine.

— De ce nu poartă văl? au întrebat.

Araba pe care o vorbeau suna ciudat. Eram atât de speriată, încât tremuram

— Are doar doisprezece ani, a spus Bland, şi e invalidă.

Bărbaţii au discutat o vreme. Apoi unul dintre ei s-a întors din nou către Bland.

— Spune-i fetei să-şi acopere capul pe viitor, i-au spus, de parcă eu eram surdă.

Ne-au lăsat să trecem şi am mers mai departe. De partea cealaltă vedeam un steag roşu uriaş al Turciei, cu semiluna şi steaua. Erau sute de alţi sirieni la punctul de trecere, majoritatea veniţi pe jos, cu geamantane şi boccele cu obiecte personale. Atunci am realizat pentru prima dată că suntem refugiaţi.

Unchiul meu, care traversa graniţa ca Mustafa, aducând telefoane pentru afacerea sa, îl cunoştea pe unul dintre funcţionarii de la vamă, aşa că nu a trebuit să stăm la coadă. A spus că înainte era uşor să treci - turcii şi sirienii săreau dintr-o parte în alta, turcii pentru benzină ieftină şi ţigări, iar noi, sirienii, ca să cumpărăm mărfuri de lux, aproape ca şi cum nu ar fi fost nicio graniţă.

Acelea erau vremurile când Assad şi preşedintele turc Recep Erdogan erau aliaţi şi prieteni. Situaţia se schimbase. Assad nu îi băgase în seamă pe oficialii turci care veniseră la Damasc în primele zile ale revoluţiei pentru a încerca să-l convingă să-i asculte pe protestatari şi să introducă reforme. Când rugăminţile lor nu au fost ascultate, Erdogan a permis ca prima mare grupare a opoziţiei, Consiliul Naţional Sirian, să organizeze un guvern în exil la Istanbul, iar ASL să aibă tabere de antrenament în apropiere de graniţă.

Unchiul Ahmed i-a pasat vameşului un teanc de bancnote, dar omul lui de legătură a spus că numai eu şi cu el puteam să trecem. Bland a spus că o să meargă să discute cu cineva. Am aşteptat

în maşină patru ore. Se făcea tot mai cald. în timp ce aşteptam, i-am pus unchiului Ahmed întrebări informative, cum ar fi de ce steagul turc are semiluna şi steaua pe el (mi-a zis că i-au apărut în vis primului conducător otoman) şi care e populaţia Turciei faţă de a Siriei (80 de milioane faţă de 23 de milioane - mă rog, asta era înainte să plece toată lumea). In apropiere erau nişte copii care se jucau, şi am observat că se prefăceau că se împuşcă şi îşi taie capul unul altuia. Ce se întâmplase cu ţara noastră?

Când s-a întors, Bland ne-a spus că nu putea să treacă pe acolo, dar auzise de un alt loc, aşa că el, Nasrine şi Dozgeen au luat un taxi spre un sat numit Arai, unde traficanţii te ajută să treci dincolo. Au plătit fiecare 50 de dolari şi au fost puşi împreună cu un grup de vreo douăzeci de refugiaţi. Traficantul le-a spus să meargă puţin spre gardul de la graniţă şi apoi să se ascundă în tufişurile din apropiere. După vreo jumătate de oră de aşteptare, le-a dat semnalul că pot să treacă. Graniţa era doar un gard mic peste

care puteai trece cu uşurinţă. Au mers cam jumătate de oră de cealaltă parte până au ajuns la un loc unde îi aştepta o dubă care i-a luat şi i-a adus la noi.

La Jarablus, unchiul Ahmed şi cu mine pur şi simplu am trecut graniţa cu maşina. Mi s-a părut o călătorie cât se poate de comună pentru ceva care era o schimbare atât de importantă. Pe un zid, cineva scrisese: „Patria ta nu e un hotel din care să pleci dacă serviciile sunt proaste". Imi şiroiau lacrimi pe obraji. Era greu de crezut că Alepul se afla la doar două ore distanţă. Nu aveam prieteni de la care să-mi iau rămas-bun, iar fratele meu şi sora mea aveau să fie cu mine, dar tot mă simţeam tristă. „Iartă-ne, Siria", am şoptit.

După ce i-am cules pe Bland, Nasrine şi Duzgeen, care erau înfierbântaţi şi entuziasmaţi după aventura lor, am mai mers o vreme cu maşina pe un drum paralel cu graniţa. Din când în când vedeam tabere întinse de corturi albe. Turcia primea refugiaţi şi ridicase mai multe tabere de-a lungul graniţei. Mai întâi sosise un pârâiaş de refugiaţi, apoi 10.000 în primul an, iar acum formam un adevărat fluviu. Cel puţin o jumătate de milion de sirieni trecuseră graniţa înaintea noastră. Pleca atâta lume, încât părea că Assad avea să rămână cu o ţară fără oameni - sau doar cu alawiţii lui. Taberele erau toate pline şi am văzut oameni dormind la marginea autostrăzii, sub crengi şi cearşafuri. M-am bucurat că noi aveam un loc unde să ne ducem

Drumul spre Gaziantep a durat vreo trei ore. Deodată m-am simţit groaznic de obosită. Eram entuziasmată că mă aflam într-o ţară nouă, fericită că eram departe de bombe şi de Daesh, ca şi cum o greutate ne-ar fi fost luată de pe umeri, dar îmi era dor de părinţii mei.

Am intrat în Gaziantep la lăsarea serii. Era un oraş imens, cu o fortăreaţă impunătoare de piatră, iar dealurile erau acoperite cu case din piatră, în nuanţe de gri, roz şi ocru, şi moschei cu semiluni strălucitoare de aur în vârful minaretelor. Erau lumini peste tot. Trecuse atât de mult timp de când nu mai văzuserăm felinare stradale care să funcţioneze! Străzile erau pline de oameni ieşiţi în oraş vineri seara. Am făcut ochii mari când am văzut femeile în blugi mulaţi şi tricouri pe corp sau în fuste minuscule, precum şi băieţii şi fetele care ieşeau împreună. Erau străzi mărginite de magazine de telefoane mobile şi brutării care vindeau baclavale şi restaurante cu mese care se revărsau pe trotuar. Am văzut cinematografe, mall-uri şi familii ieşite în parcuri. Când am deschis geamurile, aerul mirosea a fistic, apă de trandafiri şi narghilele.

— E exact cum era şi Alepul, a spus Nasrine.

Noua noastră casă era într-o suburbie care se numea Jinderes, în nordul oraşului, unde cele mai multe femei purtau caftan şi eşarfe. Bland a explicat că era o zonă kurdă. Mulţi refugiaţi stăteau cu rudele lor, dar noi aveam noroc cu Mustafa şi Shiar care ne dădeau bani şi care ne închiriaseră un apartament la primul etaj pe o stradă principală, deasupra unui supermarket, cu un chioşc sirian de kebab la doi paşi. Bland m-a dus în braţe până la etaj. Doar un etaj de data asta, nu cinci. Apartamentul era luminos şi aerisit, cu o cameră mare presărată cu perne pe care să dormim toţi şi, bineînţeles, un televizor. Am început imediat să caut canalele cunoscute, cum ar fi National Geographic şi MBC4 pentru *Zile din viaţa noastră.*

De asemenea, aveam internet. Nu mai folosisem niciodată Google până atunci. Primul lucru pe care l-am căutat a fost *Zile din viaţa noastră.* închipuiţi-vă ce uimită am fost când am descoperit că era cel mai longeviv serial din America.

în prima noapte, Nasrine şi cu mine ne-am uitat la un film despre o emisiune-concurs din India, care se numea *Vagabondul milionar*. Băiatul sărac face parte dintr-o gaşcă pe care o numeşte Cei Trei Muschetari şi este la doar o întrebare distanţă de marele premiu. întrebarea este cum îl cheamă pe cel de-al treilea muschetar, iar el nu ştie! Atunci am realizat că nu ştiam numele actorilor care jucau personajele mele preferate, EJ şi Sami. I-am căutat pe Google imediat.

Până la urmă, nu a trebuit să aştept prea mult ca să-i văd pe părinţii mei. La doar cincisprezece zile după ce am plecat, mama s-a îmbolnăvit în Manbij şi a făcut o criză respiratorie. Mustafa era în casă şi a dus-o la spital. Când au ajuns acolo, era plin de bărbaţi cu bărbi lungi şi părul lung, speriind lumea cu uniformele lor închise la culoare. Lăsau să intre doar oamenii în stare critică, mai ales pe cei răniţi în bombardamente. Ayee se chinuia să respire, dar i-au spus că acolo nu erau doctori şi că trebuie să plece. A doua zi, Mustafa i-a adus pe părinţii mei la Gaziantep. Eram din nou toţi împreună, chiar dacă în altă ţară. Şi nu erau bombardamente.

— Să ştiţi că cei doi ani cât am stat în Manbij au trecut ca zece, a recunoscut Ayee câteva zile mai târziu.

Şi totuşi ştiam cumva că Gaziantep nu avea să fie capătul călătoriei. Shiar pomenise despre Germania. Nu am spus nimănui, dar într-o noapte, când toată lumea dormea, am împrumutat laptopul lui Shiar şi am căutat pe Google „tratamente pentru paralizie cerebrală Germania".

PARTEA A DOUA

Călătoria

Europa, august-septembrie 2015

Pentru a fi un migrant de succes trebuie să cunoşti legea. Trebuie să fii descurcăreţ. Trebuie să ai un smartphone şi să fii pe Facebook şi

WhatsApp. Trebuie să ai nişte bani. Ar fi ideal să ştii un pic de engleză. Iar în cazul meu ai nevoie de o soră care să-ţi împingă scaunul cu rotile.

Nujeen

Lărgeşte-ţi orizonturile

Gaziantep, sâmbătă, 22 august 2015

Nu a fost uşor să-mi iau rămas-bun. In seara dinainte, Ayee preparase cina mea preferată, o mâncare tradiţională kurdă cu bulgur şi pătrunjel - foarte picantă dacă nu eşti obişnuit. Nasrine a numărat banii - avea o gentuţă de pus la gât cu 300 de dolari şi 1.300 de lire turceşti (euro urma să luăm de pe drum), apoi s-a uitat prin lucrurile noastre. Cumpărase un rucsac gri pe care erau imprimate cuvintele „Touching Air" şi în el luase câte un schimb de haine pentru amândouă - un tricou şi blugi -, precum şi pijamale, chiloţi, periuţe de dinţi şi un încărcător pentru telefonul ei, care era cel mai important obiect. Eu aveam şi un cadru, care era cam greu de cărat, dar care s-ar fi putut dovedi util când aveam să merg la baie. Nu păreau prea multe lucruri pentru o călătorie atât de lungă.

Tatăl meu era cu ochii în lacrimi, fiindcă el spune întotdeauna că familia e cel mai important lucru în viaţă.

— Roagă-te să ajungem cu bine, Yaba, i-am spus eu.

Nu voiam să vină la aeroport pentru că ştiam că o să devină prea sentimental şi nu-mi place când oamenii devin sentimentali.

IV

Doar Ayee şi Mustafa au venit să ne conducă. Inainte să plecăm, mama mi-a luat lănţişorul de aur din Alep, singurul lucru de preţ pe care îl aveam, pentru că auziserăm că puteau să fie hoţi pe drum Şi l-a pus la gât şi a început să plângă.

— Of, Doamne, nu mă duc la New York sau Los Angeles, doar în Europa, i-am spus eu îmbufnată.

Apoi Nasrine m-a împins de acolo, pe lângă o reclamă mare la Turkish Airlines care proclama „Lărgeşte-ţi orizonturile", iar eu am făcut cu mâna.

Nu mi se părea chiar un rămas-bun. Eram sigură că aveam să-i văd din nou curând. Şi eram entuziasmată. Eu, care petrecusem atâţia ani abia ieşind din apartamentul de la etajul al cincilea din Alep, mă duceam acum tocmai în Germania! Urma să zburăm spre vest, peste Turcia, la izmir, apoi peste mare şi uscat spre Germania, ca să ne întâlnim cu Bland, care plecase cu patru luni înainte. Căutasem pe Google unde se afla Dortmund şi era la 2.900 de kilometri în zbor de cioară, ceea ce e o expresie ciudată, pentru că ciorile nu prea zboară drept, şi la 3.700 de kilometri pe şosea.

Părinţii mei au spus că sunt prea în vârstă pentru o asemenea călătorie, iar Mustafa trebuia să continue să câştige bani ca să acopere chiria lor şi drumul nostru. Aşa că aveam să fim doar eu şi Nasrine. Şi scaunul meu cu rotile, pe care îl primiserăm recent de la o organizaţie de caritate.

Am decis să plecăm pentru că viaţa se oprise în Gaziantep. Poate că turcii ne lăsaseră să intrăm în ţara lor, dar nu le plăcea de noi. Odată fuseserăm sirieni mândri dintr-o cultură străveche. Acum eram refugiaţi - nimic. Bland nu putea să lucreze, Nasrine nu putea să meargă la facultate. Pe de altă parte însă, nu erau pisici şi câini sălbatici şi bombe sau bombardamente, deşi tresăream dacă cineva scăpa ceva pe jos sau dacă se auzea un rateu din eşapamentul unei maşini. Dar, într-adevăr, era foarte deprimant pentru noi, sirienii, în Turcia. Iar peste toate astea, eram kurzi. Nu puteai lucra decât la negru, şi atunci erai la cheremul şefilor turci, care profitau dându-ţi salarii de mizerie sau, uneori, nimic.

Era OK pentru mine, fiindcă îmi făceam de lucru uitându-mă la televizor pentru a-mi îmbunătăţi engleza (nu turca, mi s-a părut o limbă îngrozitor de urâtă) şi foloseam internetul pentru a afla mai multe informaţii. Senzaţia de a găsi informaţii noi e minunată, iar Shiar îmi împrumutase laptopul ca să pot căuta orice. Era ca şi cum aş fi găsit o comoară. Cine a inventat *Tom şi Jerry?* Cât de bogat e Mark Zuckerberg? De unde i-a venit lui Stephenie Meyer ideea vampirilor pentru cărţile din seria *Amurg?* Şi, cel mai important, căutam pe Google tot ce se putea afla despre James Scott şi Alison Sweeney, actorii care îi interpretau pe EJ şi Sami în *Zile.*

în plus, am devenit obsedată de Regina Victoria şi de faptul că după ce soţul ei a murit a purtat negru tot restul vieţii - şi a fost o viaţă lungă, pentru că Albert a murit când ea avea patruzeci şi doi de ani, iar ea a trăit până la optzeci şi unu.

E ciudat, pentru că în filme pare foarte mohorâtă, dar apoi am aflat că a ţinut nişte jurnale pe care le poţi citi online. Aşa că le-am citit - deşi nu toate cele 141 de volume! - şi se pare că nu era deloc aşa. Pe Albert, care era vărul ei şi neamţ, a trebuit să-l ceară ea de soţ pentru că era regină. Ce îmi plăcea la ea era că devenise regină când era atât de tânără, avea doar optsprezece ani, şi s-a măritat la douăzeci, dar nu şi-a pierdut naivitatea. Chiar dacă era cea mai puternică persoană din lume, tot scria în jurnal că era îndrăgostită la nebunie, ca o adolescentă, şi că se uita la „chipul frumos" al lui Albert în dimineaţa de după nuntă, că discutau despre operă, arhitectură şi expoziţii. Nu-mi place deloc când femeile renunţă la adevărata lor natură; trebuie să te porţi nebuneşte, să te îndrăgosteşti, să plângi la filme şi să cânţi în ploaie, oricât de puternică ai deveni.

Când Albert a murit de febră tifoidă la doar patruzeci şi doi de ani, Victoria a scris că are „inima grea şi zdrobită". Nu şi-a revenit niciodată cu totul. Nu mă gândisem vreodată că şi reginele pot avea inimile zdrobite.

Un alt fapt interesant. Primul prenume al Victoriei era de fapt Alexandrina şi a fost numită după nepotul Ecaterinei cea Mare, Ţarul Alexandru I, care l-a învins pe Napoleon şi era unul dintre Romanovii mei.

Vai, ce nevoie aveam de o regină vajnică sau de un Romanov care să rezolve toate problemele din Siria! Poate că nu ştiţi, dar acum mulţi ani chiar am avut o regină puternică în Siria: chipul ei e pe bancnotele noastre de 500 de lire. Numele său era Zenobia şi era o descendentă a Cleopatrei. Sa născut în secolul al III-lea d.Hr. în Palmira şi, la fel ca Victoria, a devenit regină foarte de tânără, pe când avea douăzeci şi ceva de ani, şi a avut propriul său imperiu, Imperiul Palmirei. Era atât de îndrăzneaţă, încât a luptat împotriva puterii Romei, cel mai mare imperiu al lumii, şi a cucerit Egiptul şi mare parte din Turcia de azi. O femeie să facă asta! Daesh o urăşte!

Eram în Gaziantep de un an, dar şansele să ne întoarcem în Siria păreau să devină din ce în ce mai slabe. Daesh se întindea ca o plagă. Eu refuz să-i spun Statul Islamic; cine a zis că e un stat? Pot să devin şi eu Statul Nujeen? Sigur că nu!

Imediat după ce am plecat din Manbij în august 2014, a asediat Muntele Sinjar, unde se refugiaseră mii de membri ai comunităţii yazidite după ce Daesh masacrase sute de yazidiţi în satele din împrejurimi, inclusiv copii, spunându-le să se convertească, altfel îşi vor pierde capetele, şi după ce luptătorii săi răpiseră sute de femei ca să le violeze şi să le facă sclave. Imaginea acelor oameni disperaţi, izolaţi pe munte fără mâncare sau apă, a făcut în sfârşit lumea să acţioneze. Statele Unite şi Marea Britanie au ajutat forţele irakiene să-i evacueze pe yazidiţi cu elicopterele de pe munte, iar luna următoare SUA şi câteva ţări arabe, precum Iordania, Emiratele Arabe Unite şi Bahrain, au început atacurile aeriene în Siria. Cam târziu, domnule Obama.

După masacrul din Sinjar, Daesh s-a îndreptat spre Kobane şi toată lumea a crezut că va face acelaşi lucru şi acolo, aşa că oraşul a fost evacuat, inclusiv sora noastră Jamila şi multe rude de-ale noastre. Numai luptătorii kurzi din YPG au rămas. Ne uitam pe YouTube cum toată lumea stătea la coadă la gardul de la graniţă, cu feţe disperate ca în filmele de război şi cu obiectele personale în

genţi şi boccele. In plus, vorbeam la telefon cu cei de acolo, care spuneau că parcă era Ziua Judecăţii. Ayee spunea că visase că Daesh cucerise oraşul. Kobane era un oraş kurd şi aşa fusese întotdeauna, aşa că era o senzaţie groaznică să vezi cum Daesh încearcă să-l captureze. Chiar nu mai voiam încă un eveniment urât în calendarul nostru, alături de masacrul din Halabja. Noi, kurzii, suntem de fapt orfanii lumii. Cum fac adeseori în situaţii disperate, ca să mă liniştesc m-am dus la Coran şi la capitolul meu preferat, sura Yasin, pe care o numim „inima Coranului" şi care mă alină întotdeauna.

Au început să sosească rude din Kobane, inclusiv mătuşa Shamsa şi unchiul Bozan, şi curând apartamentul nostru din Gaziantep gemea de lume - treizeci şi şase de persoane au venit în casa noastră. Nu aveam nici pe departe suficiente perne şi pături, aşa că în prima noapte am stat de vorbă şi m-am simţit ca acasă.

A fost nevoie de aproape cinci luni, până în ianuarie 2015, pentru ca Daesh să fie forţat să se retragă din Kobane de YPG şi de atacurile aeriene ale coaliţiei conduse de Statele Unite şi pentru ca oamenii să se poată întoarce acasă. Oraşul fusese distrus aproape în totalitate în luptă, dar nu ne pasă dacă rămân doar fărâme, atât timp cât nu sunt sub controlul Daesh.

O lună mai târziu, în februarie 2015, s-a petrecut cel mai înfiorător lucru: am văzut cum Daesh arde de viu un pilot iordanian pe care îl doborâse. L-au încuiat pe sărmanul om într-o cuşcă, i-au dat foc şi au filmat totul. Iar în mai cei din Daesh au capturat străvechiul nostru oraş Palmira şi au decapitat un arheolog de optzeci şi doi de ani căruia toată lumea îi spunea „domnul Palmira" pentru că ştia mai multe decât oricine despre ruine. I-au spânzurat cadavrul de picioare, cu capul aşezat pe pământ, lângă el, încă purtând ochelarii. Apoi au început să arunce în aer temple şi morminte vechi de 2.000 de ani şi să sfărâme statui străvechi cu barosul.

Cât despre Assad, organizase alegeri şi fusese reales pentru al treilea mandat de şapte ani. Regimul bombarda în continuare. Nu există nicio parte bună în povestea asta.

/v

între timp, noi, sirienii prinşi la mijloc, eram ucişi în continuare. Fiecare familie avea câte o tragedie şi de fiecare dată când suna telefonul îţi făceai griji. Pe 25 iunie 2015 am primit un telefon îngrozitor. Mătuşa Shamsa şi unchiul Bozan se mutaseră şi ei în Turcia când Kobane a fost atacat, dar s-au întors pentru înmormântarea unei rude prin alianţă, tatăl bărbatului însurat cu fiica lor, verişoara mea Dilba. Fusese ucis când călcase pe o mină lăsată de cei din Daesh în timp ce se retrăgeau din Kobane. Mama i-a implorat să nu se ducă, dar mătuşa Shamsa a insistat, spunând că avea să fie ultima ei vizită în Siria înainte să plece în Europa.

Dar, în primele ore ale dimineţii dinaintea înmormântării, nişte bărbaţi din Daesh care îşi răseseră bărbile şi se îmbrăcaseră ca Unităţile de Protecţie ale Poporului YPG au intrat în satul Barkh Botan de la sud de Kobane şi au mers din casă în casă, măcelărind oamenii. Din fiecare familie au lăsat câte o persoană în viaţă, care să spună ce a văzut. Apoi au detonat trei maşini- capcană la marginea oraşului Kobane şi s-au plimbat în jur în maşini albe sau pe jos, omorând oamenii care încercau să fugă. Lunetiştii de pe acoperişuri omorau pe oricine încerca să adune cadavrele de pe stradă.

Unchiul meu şi mătuşa mea au auzit exploziile şi împuşcăturile şi au fugit cu maşina. L-au sunat pe fiul lor, Mohammed, şi i-au spus: „Daesh e aici şi nu ştim unde să ne ducem". Apoi l-au sunat din nou, spunându-i cu uşurare că au ajuns la un punct de control al YPG. A fost ultima veste pe care Mohammed a primit-o de la ei. De fapt, oamenii de la punctul de control erau din Daesh şi i-au împuşcat în cap pe unchiul şi pe mătuşa. Au murit, aşa, fără nicio vină. Aceea a fost cea mai rea zi din viaţa mea.

/v

în jur de 300 de oameni obişnuiţi au fost ucişi doar în noaptea aceea. Deloc surprinzător, lumea continua să plece din Siria. Până în august, 4 milioane de sirieni ca noi plecaseră din ţară şi încă 8 milioane fuseseră nevoiţi să-şi părăsească locuinţele, ceea ce înseamnă cam 40% din întreaga populaţie. Majoritatea s-au dus în ţări vecine, ca Libanul şi Iordania sau Turcia, cum am făcut noi, dar şi acestea se umpleau şi oamenii îşi dădeau seama că situaţia avea să dureze mult timp, aşa că în jur de 350.000 au plecat spre Europa. Un val de oameni era pe drum şi, din ce vedeam la televizor şi auzeam la ştiri, se pare că UE nu făcea faţă. Plecau atât de mulţi încât, doar în luna dinainte să plecăm şi noi, UE primise 32.000 de cereri de azil.

Bland şi Mustafa ne-au spus că, dacă e să plecăm, trebuie s-o facem curând.

Cel mai uşor ar fi fost cu avionul, să zburăm într-o ţară din UE şi apoi să cerem azil la aterizare. Dar nu poţi să te îmbarci într-un zbor internaţional fără paşaport sau viză, iar noi nu aveam nici una, nici alta.

Asta însemna că mai aveam două variante principale. Era ruta central-mediteraneeană, prin Libia, apoi pe mare până în Italia, dar asta era periculoasă. Fuseserăm invidioşi când Libia scăpase de colonelul Gaddafi în 2011, dar acum era haos, toate miliţiile se luptau între ele, iar ţara era împărţită între două sau poate trei grupări. Auziserăm că străinii erau adunaţi de poliţie şi aruncaţi în centre de detenţie, unde erau bătuţi şi luau boli precum scabia. Dacă reuşeau să scape şi să găsească un traficant, erau îngrămădiţi deseori în vase şubrede care naufragiau. Intr-un singur naufragiu din aprilie 2015 s-au înecat circa 800 de

oameni. Varianta mai sigură era ruta balcanică, din Turcia în Grecia, care făcea parte din UE, şi datorită Acordului Schengen (aflaserăm despre el) nu erau controale la graniţă şi puteai trece dintr-o ţară în alta fără să prezinţi paşaportul.

Cea mai uşoară trecere pe uscat fusese cea dintre Turcia şi Grecia. Intre cele două ţări e o graniţă de 206 kilometri, de-a lungul unui râu pe care îl poţi trece cu barca sau înot, cu excepţia unei bucăţi de 12 kilometri unde graniţa se îndepărtează de râu. Cu toate acestea, grecii au problemele lor cu criza economică şi ultimul lucru pe care îl voiau erau mai mulţi migranţi. Aşa că în 2012 închiseseră bucata scurtă de pe uscat cu un gard de sârmă ghimpată înalt de 3 metri şi jumătate, prevăzut cu camere video cu detecţie de căldură şi păzit de poliţişti de frontieră. Asta însemna că singura rută terestră rămasă era prin Bulgaria, şi aşa plecase Bland.

De la Istanbul până la graniţa cu Bulgaria sunt mai puţin de 160 de kilometri, dar problema era că ultima porţiune e prin nişte munţi înalţi şi împăduriţi. Acolo oamenii se rătăceau sau mureau îngheţaţi iarna. Acum era vară, dar era imposibil să urc în scaunul cu rotile. In plus, odată cu creşterea numărului de migranţi, poliţiştii de frontieră bulgari băteau oamenii şi asmuţeau câinii asupra lor, apoi îi trimiteau înapoi. Bland plătise un traficant de persoane să-l ajute să facă această călătorie, dar tot a avut nevoie de trei încercări. Când a reuşit în sfârşit să treacă graniţa, a fost arestat la un punct de control al poliţiei chiar înainte de Sofia şi a fost ţinut optsprezece zile în închisoare, unde i s-au furat o parte din bani.

De fapt, e ilegal să închizi solicitanţii de azil. Convenţia ONU privind statutul refugiaţilor îi permite unei persoane care fuge din calea războiului să intre într-o ţară fără acte - ea poate fi închisă abia după ce i s-a refuzat cererea de azil. Dar multe ţări din UE procedează aşa de ani de zile - Malta, Italia şi Grecia - şi nimeni nu a făcut nimic.

Condiţiile din închisoarea bulgară erau îngrozitoare, dar teama cea mai mare a lui Bland era că i se vor lua amprentele. Toţi migranţii ştiu despre Regulamentul Dublin, care spune că o persoană trebuie să ceară statutul de refugiat în prima ţară UE în care ajunge. Odată ce ai atins tuşiera cu degetele şi le-ai apăsat pe hârtie, eşti blocat în acea ţară şi înseamnă că ai depus o cerere acolo, chiar şi fără voia ta, şi trebuie să rămâi acolo până când autorităţile ţării respective fie aprobă cererea de azil, fie te trimit acasă. Auziserăm despre o mulţime de oameni blocaţi într-o ţară în care nu voiau să se afle şi care nu voia să-i primească, aşteptând ca roţile birocraţiei să se învârtă încet.

Bland ştia că trebuie să evite acest lucru, aşa că a dat mită să nu i se ia amprentele şi a fost eliberat. A luat un autocar până la Sofia şi a stat trei nopţi cu un prieten. Bulgaria e cea mai săracă ţară din UE şi nu era deloc ca Europa bogată pe care şi-o imaginase. Nu ieşea în oraş pentru că nu voia să ajungă într-o tabără bulgară, unde auzise că erau condiţii îngrozitoare, cu refugiaţi care erau înghesuiţi în încăperi aglomerate nepotrivite pentru oameni şi cărora li se dădea puţină mâncare şi doar apă rece pentru spălat. Dacă nu te găsea poliţia, mai exista riscul să fii bătut de mardeiaşi din partidele de extremă dreaptă care cereau ca imigranţii să plece.

Prietenul lui Bland l-a pus în legătură cu un mafiot bulgar care i-a luat 1.300 de euro (euro sunt principala monedă a traficanţilor, deşi unii acceptă şi dolari) ca să-l ducă într-un loc de lângă graniţa cu Serbia, unde a fost ţinut într-o cămăruţă timp de trei zile. Apoi a fost trezit la ora 2 noaptea şi încărcat alături de alţi treizeci de refugiaţi într-un camion alimentar închis, unde nu vedeau nimic şi abia puteau respira.

Tocmai când credeau că aveau să se sufoce, şoferul camionului a oprit şi i-a dat jos într-o pădure, apoi le-a spus că au de mers preţ de două ore până să treacă graniţa. Un bărbat mascat i-a întâmpinat acolo ca să-i conducă şi drumul a fost de fapt unul de cincisprezece ore sub o ploaie rece. Ajunşi în sfârşit în Serbia, au fost transferaţi unor sârbi care i-au dus cu maşina la Belgrad. De acolo, Bland a fost urcat într-un tren cu alţi trei sirieni care se îndreptau spre un sat numit Horgos, de lângă graniţa cu Ungaria. Abia începeau să se relaxeze când a urcat poliţia sârbă în tren şi le-a spus că o să-i trimită înapoi în Bulgaria. Bland şi tovarăşii lui de drum erau disperaţi, aşa că au plătit fiecare câte 50 de euro şi poliţia i-a lăsat în pace.

Când au ajuns în Horgos, s-au dus în parc, aşa cum fuseseră instruiţi, dar acolo nu era nici urmă de traficantul care trebuia să se întâlnească cu ei. Au aşteptat toată noaptea în parc, până când, la 7 dimineaţa, traficantul a răspuns în cele din urmă la telefon. Le-a spus să stea acolo, că va veni o maşină să-i ia, dar aceasta a sosit abia în ziua următoare. Maşina i-a dus până aproape de graniţă, unde poliţiştii fuseseră plătiţi să-i lase să treacă, apoi au mai plătit 1.500 de euro ca să meargă la Viena cu un microbuz. La momentul acela, Bland devenise deja atât de suspicios, încât urmărea mereu călătoria pe Google Maps, ca să se asigure că nu se întoarce în Bulgaria. Din Viena a luat un tren spre Germania şi, în sfârşit, a solicitat azil.

Planul era să obţină permis de şedere în Germania şi apoi să ne aducă şi pe noi printr-un proces numit „reîntregirea familiei", care înseamnă că dacă un membru al familiei primeşte azil, acesta îi

poate aduce pe toţi ceilalţi. Dar erau atâţia refugiaţi care soseau, încât încă aştepta. Intre timp, vedeam la televizor că plecau valuri de oameni şi auzeam de la mulţi dintre prietenii noştri că drumul devenise mai uşor.

Nasrine era foarte încăpăţânată şi tot spunea că ar trebui să mergem înainte ca Europa să-şi închidă porţile, şi până la urmă familia a fost de acord. Nu am crezut vreodată că o să se întâmple, dar când s-a întâmplat am fost foarte încântată. Intrebarea era cum anume. Călătoria lui Bland costase peste 6.000 de euro şi durase mai bine de o lună, cu foarte mult mers pe jos. Eu, Nasrine şi scaunul cu rotile nu puteam face asta. Oricum, ruta prin Bulgaria nu mai era posibilă. Cum criza se agrava şi tot mai mulţi refugiaţi năvăleau în Europa, guvernul bulgar voia ca UE să vină cu o soluţie pe termen lung. Miniştrii UE tot organizau summituri şi reuniuni. Dar nu au făcut decât să discute şi să spună cât de gravă era situaţia. Bulgarii s-au săturat şi au decis să imite Grecia şi să-şi construiască propriul gard ca să-i împiedice pe refugiaţi să pătrundă.

Aşa că acum singura cale era pe apă, traversând Marea Egee spre una dintre insulele greceşti, Lesbos, Samos, Kos sau Chios. Bland a spus că întâlnise mulţi oameni care făcuseră asta. Pe hartă nu părea departe.

IV

In căutarea unui traficant de persoane

izmir, 22 august - 1 septembrie 2015

Când am văzut unde stăteam în avion, am început să scutur violent din cap. Rândul 14, chiar în mijloc. Văzusem o mulţime de documentare despre accidente aviatice şi ştiam că în spate era cel mai sigur loc. De aceea acolo se păstrează cutia neagră care înregistrează toate informaţiile despre zbor. La mijloc era cel mai rău.

— Nu putem să stăm la mijloc! i-am şoptit repede lui Nasrine în timp ce însoţitorul mă aşeza pe scaun şi îmi lega centura.

— Nu te prosti, zise ea. Nu putem să ne mutăm

Motoarele s-au turat sub noi, iar însoţitoarea de zbor a trecut printre pasageri cu un coş cu dulciuri.

Avionul rula pe pista din Gaziantep, iar eu am apucat strâns braţele scaunului. Ştiam din documentare că majoritatea accidentelor au loc la decolare sau aterizare. In timp ce decolam, am închis ochii şi am spus o mică rugăciune. Roţile s-au ridicat şi m-am simţit aşa cum îmi închipui că trebuie să te simţi într-un *montagne russe* dintr-un parc de distracţii. Deşi voiam să mor în spaţiu, nu voiam să mor sub linia Kármán de la marginea atmosferei.

Când am deschis ochii, am văzut că Nasrine îi închisese. Nu am aflat decât mai târziu că şi ei îi era frică, iar ea nici măcar nu avea informaţiile despre accidente aviatice! Se pare că nici măcar pentru cineva care studiază fizica la universitate şi care ştie despre forţele de portanţă şi rezistenţă o greutate uriaşă care străbate cerul nu pare ceva foarte natural.

După ce am decolat fără să avem vreun incident şi ne-am aşezat pe traiectorie, m-am uitat pe geam Totul era extrem de mic acolo jos, oamenii erau ca nişte furnici. Sus, printre toţi acei nori pufoşi, m-am simţit entuziasmată că mă aflam pentru prima dată într-un avion. Zborul până la izmir a durat doar două ore, apoi a venit momentul aterizării, care era cealaltă parte foarte riscantă. Am încercat să nu-mi amintesc de toate documentarele pe care le văzusem. Nu am avut accident, dar urechile îmi explodau şi după aceea n-am auzit foarte mult timp.

Apoi m-am simţit extrem de obosită şi i-am spus lui Nasrine că sufeream de *jetlag*. Mi-a spus că era imposibil pentru că nu traversaserăm niciun fus orar. Am luat un taxi şi Nasrine a început să sune lumea. Unele dintre rudele noastre erau deja în izmir, inclusiv sora noastră mai mare, Nahda, care venise acolo

cu un an în urmă împreună cu soţul ei, Mustafa, şi părinţii lui. Scuze, sunt mulţi Mustafa în familia noastră!

Taxiul ne-a dus într-un loc numit Piaţa Basmane, vizavi de o moschee şi o secţie de poliţie. Peste tot erau sirieni şi negustori cu vrafuri de veste de salvare portocalii şi colaci negri. Mustafa s-a întâlnit cu noi lângă chioşcul de ziare şi ne-a dus pe una dintre străzile din apropiere, unde grupuri mici de oameni stăteau pe trotuar sau la mese, fumând şi bând ceai, jucând dame sau pur şi simplu aşteptând. Toţi aveau mici rucsacuri lângă ei, unele în saci negri de gunoi ca să le protejeze de apă.

Ne-am oprit la un hotel lăsat în paragină, unde Mustafa a spus că sora şi rudele noastre stăteau în subsol. Nişte bărbaţi tineri m-au coborât în braţe pe scările de beton. Locul era un adevărat talmeş-balmeş, era plin de oameni şi saltele şi pachete goale de biscuiţi. Nahda ne aştepta cu cele patru fete ale ei, de la Slav, care avea nouă ani, până la micuţa Helaz, pe care încă nu o cunoscuserăm, şi câteva dintre rudele lui Mustafa care urmau să călătorească împreună cu noi. Mustafa avea să rămână în izmir pentru că părinţii lui erau bătrâni şi nu ar fi rezistat călătoriei, aşa că nepotul lui, Mohammed, urma să aibă grijă de Nahda (avem şi mulţi Mohammed!).

Ei deja petrecuseră acolo două nopţi. Cineva ne-a adus sendvişuri, pentru că ne era extrem de foame, şi în timp ce le mâncam unul dintre veri ne-a spus că fusese o pisică în subsol în noaptea precedentă. O pisică! Am înnebunit.

— Eu nu dorm aici! am zis.

Eram atât de obosită şi stresată din cauza pisicii, încât nu am observat că mulţi din grupul nostru au fost îngroziţi când mi-au văzut scaunul cu rotile. Nahda nu le spusese rudelor sale. Nu îşi închipuiau cum o să încapă în barcă.

S-au mai dat nişte telefoane şi până la urmă ne-au dus la casa unei cunoştinţe, unchiul Ismael. Era cam ora 2 după-amiaza, dar eram atât de obosită, încât am adormit pe canapea fără să spun un cuvânt nimănui.

Când m-am trezit, în jur erau o mulţime de oameni pe care nu îi cunoşteam „Acum am dat de belea", m-am gândit, „pentru că o să încerce să afle de ce sunt cum sunt, cum m-am născut prematur şi toate cele". Asta e partea pe care o detest când întâlnesc pe cineva pentru prima oară. N-am spus nimic. Puteam să ţin o prelegere despre toate lucrurile pe care le ştiu. Puteam să le spun că, de vreme ce nu mă puteam dezvolta cum trebuie din punct de vedere fizic, am compensat acest lucru
prin dezvoltarea intelectuală şi am dobândit informaţii noi în fiecare zi. Dar ar fi fost ciudat. în loc să fac asta, am rămas cu privirea în podea, aşa că probabil au crezut că sunt autistă.

Apoi au început să o întrebe pe sora mea de ce a plecat cu cineva ca mine şi cum o să poată face acea călătorie lungă cu mine în scaunul cu rotile.

— Nu am avut de ales, a spus Nasrine.

Barca spre Grecia era organizată de unchiul Ahmed, care ne dusese cu maşina din Manbij şi care avea să meargă şi el cu soţia lui, mătuşica Shereen. Cei trei veri ai noştri, Mohammed, Dilba şi Helda, ai căror părinţi fuseseră ucişi în Kobane, veneau şi ei, ca şi soţia lui Mohammed, Farmana,

precum şi alţi veri şi copiii lor. In total, eram nouăsprezece adulţi şi unsprezece copii - presupun că la şaisprezece ani încă puteam fi considerată copil.

Am crezut că o să stăm puţin în izmir, dar avea să dureze mai mult decât ne închipuiserăm să aranjăm călătoria. M-am bucurat când ne-am mutat iar la un hotel, deşi asta însemna să cheltuim din banii noştri preţioşi. Hotelul se numea Daria, care înseamnă „mare" în kurdă, iar eu şi Nasrine am stat în camera 206, care reprezintă numărul oaselor din corpul uman.

Hotelul se afla foarte aproape de Piaţa Basmane, unde mergeam în fiecare zi. Toată lumea părea să stea la telefon şi să se tocmească. Era ca un fel de agenţie de voiaj în aer liber, cu refugiaţii care negociau traversarea cu traficanţii sau agenţii acestora. Eram şocată să văd că unii traficanţi erau sirieni, majoritatea dintr-un oraş numit Azaz, care e faimos. Toţi cei care nu vindeau bărci păreau

să cumpere sau să vândă veste de salvare. In afara maldărelor din piaţă, toate magazinele din zonă, chiar şi magazinul de pantofi şi chioşcul de kebab, vindeau veste. Magazinele de îmbrăcăminte le expuneau pe manechine, îmbrăcate peste haine, ca şi cum ar fi fost la modă.

Unchiul Ahmed ne-a dus să luăm prânzul sus, la Café Sinbad, care era locul principal unde se făcea schimb de informaţii şi se aranjau traversări. Vărul meu Mohammed m-a cărat în braţe, ceea ce i-a făcut pe unii să se încrunte, fiindcă eu am trecut de pubertate. Am mâncat lipie şi kebab, dar cei mai mulţi oameni doar fumau şi beau ceai, încercând să-şi economisească banii.

La televizor era Angela Merkel, cancelarul Germaniei, ţara în care aproape toţi încercau să ajungă deoarece asigura condiţii bune pentru migranţi. Acolo sau în Danemarca ori Suedia. Erau veşti bune. Mai devreme în acea dimineaţă, guvernul lui Merkel scrisese pe Twitter că sirienii nu vor mai fi supuşi Regulamentului Dublin, aşa că aveau să ne primească în Germania chiar dacă ni se luaseră amprentele altundeva.

Ciudat, după toate documentarele de război pe care le urmărisem, mă gândisem întotdeauna la germani ca la personajele negative, iar acum ei erau salvatorii noştri. Poate că doamna Merkel încerca să repare greşelile trecutului şi ale lui Hitler sau poate că era diferită deoarece crescuse în Germania de Est, dincolo de Zidul Berlinului, care a fost construit când ea avea şapte ani.

Toată lumea din cafenea încerca să aranjeze traversarea în Grecia. Unii ca noi veniseră pe şosea şi cu avionul, alţii numai pe şosea tot drumul. Mulţi spuneau că vânduseră tot ce aveau ca să vină aici, inclusiv obiecte lăsate moştenire şi case părinteşti, sau se împrumutaseră. Un bărbat a spus că întâlnise chiar pe cineva care îşi vânduse un rinichi ca să finanţeze călătoria.

Unii încercaseră deja să traverseze. Am cunoscut o familie care nu reuşise pentru că barca lor fusese prea aglomerată şi se scufundase rapid. Dar încercau din nou. „Ori mori de bombe în Siria, ori mori pe mare", zicea tatăl, ridicând din umeri. Deşi traversarea pe Marea Egee era mult mai scurtă şi

incomparabil mai puţin periculoasă decât marea deschisă dintre Libia şi Lampedusa, cel puţin cincizeci de oameni se înecaseră în apele ei în anul acela. „Nu mai există viaţă în Siria", era de acord altcineva. „E ca şi cum te-ai afla într-o casă care arde - e riscant să sari pe fereastră, dar ai de ales?"

Preţul era de obicei cam 1.000 de dolari de persoană, dar unii spuneau că e mai bine să iei o barcă de lemn, care era mai scumpă. Noi încercam să obţinem un fel de iaht cu motor din cauza scaunului meu cu rotile, despre care toată lumea credea că ar fi prea greu pentru o barcă gonflabilă, aşa că eu sunt mereu obstacolul. Vărul lui Mustafa, Mahmud, a spus chiar că n-ar trebui să-l iau.

/v

în timp ce unchiului Ahmed i se recomandau traficanţi, noi ceilalţi ne-am dus să cumpărăm veste de salvare. Una bună costa 50 de euro. Oamenii din cafenea ne sfătuiseră să nu le cumpărăm pe cele mai ieftine, produse local, care costau doar 15 euro, dar erau umplute cu spumă sau ambalaje care absorbeau apa şi nu pluteau. Fetele Nahdei au fost entuziasmate să le testeze, cu excepţia uneia care a plâns. La sfatul celor din cafenea, am cumpărat şi o pungă cu baloane. Cel mai bun mod de a proteja telefonul atât de preţios pe timpul traversării cu barca era să-l pui într-un balon, după spusele lor.

Când ne întorceam la hotel, am traversat piaţa, unde lumea vorbea grăbită la telefon.

— Trebuie să vă hotărâţi acum, nu mai rămân locuri! am auzit un bărbat.

— Eu n-am pierdut niciodată vreun pasager, insista altul.

în fiecare seară, pe la asfinţit, în piaţă se adunau şiruri de oameni, în timp ce autocare turistice veneau să-i ia pe cei care urmau să traverseze, ca şi cum ar fi plecat în vacanţă.

De parcă nu era şi aşa destul de rău că aveam nevoie de o barcă specială fiindcă scaunul meu îngreuna barca gonflabilă, Nasrine şi cu mine îi întârziam pe toţi fiindcă Shiar trebuia să ne transfere banii pentru traversare şi aceştia nu mai soseau. Ştiam că Mahmud şi alţi câţiva spuneau că ar trebui să plece fără noi. Până la urmă banii au intrat, iar unchiul Ahmed a sunat să spună că a găsit o barcă potrivită şi că urma să plecăm în seara următoare. Nu-mi venea să cred că plecăm în sfârşit. Nu aveam multe lucruri de pregătit, dar Nasrine a pus din nou rucsacul nostru în ordine ca să-şi facă de lucru şi a încărcat telefonul.

A doua zi, telefonul nu a sunat. Ne tot uitam să vedem dacă e pornit, deşi ştiam că e. Apoi a sunat unchiul. I-a spus lui Nasrine că traficantul nu mai răspundea la telefon. Am stat treze până târziu, gândindu-ne că o să sune din clipă în clipă, dar nimic. Când nu a răspuns nici la 2 dimineaţa, am ştiut că e semn rău.

După două zile ne-am dat seama că bărbatul dispăruse şi că fuseserăm păcăliţi, ca mulţi alţii.
Unchiul Ahmed plătise un avans, din fericire nu prea mare.

Apoi s-a întâmplat din nou acelaşi lucru. Am aşteptat şi am tot aşteptat fiindcă bărcile potrivite erau greu de găsit. Cum august era pe sfârşite, am început să ne îngrijorăm Auzeam că marea se înfuria, că valurile creşteau şi apa se făcea mai rece, şi eram panicaţi. Cu cât aşteptam mai mult, cu atât avea să fie mai periculos. Ştiam că ceilalţi simţeau că îi ţinem în loc. Până la urmă, unchiul Ahmed a spus că va trebui să plecăm cu o barcă gonflabilă, dar că vom plăti mai mult ca să avem una doar pentru familia

noastră. S-a stabilit că dacă scaunul cu rotile devenea o problemă, aveam să scăpăm de el. Nimeni nu a spus ce avea să se întâmple cu mine.

De data aceasta, unchiul meu a făcut lucrurile altfel. In încercarea de a evita înşelătoriile, se dezvoltase un sistem în care dădeai banii unui terţ, apoi aceştia îi erau înmânaţi traficantului abia după ce ajungeai în siguranţă pe partea cealaltă. Modul de funcţionare e următorul: plăteşti banii unui „birou de asigurări", care îţi dă un cod numeric. Apoi, când ajungi în Grecia, suni şi îi dai codul agentului ca să poată ridica banii. Dacă un pasager nu sună după trei zile, traficantul poate obţine banii oricum, aşa că e plătit şi dacă persoana se îneacă.

In comparaţie cu experienţele altora, aveam noroc. Am cunoscut o familie cu un ţânc ce abia începea să umble şi o fetiţă de zece zile care dormeau afară, pe terasa din faţă a moscheii, pentru că pierduseră totul. Ne-au spus că erau din Deraa, unde începuse revoluţia, şi că fugiseră după ce un bombardament le distrusese casa. Plecaseră într-o grabă atât de mare, încât femeia, Rasha, născuse pe drum Avuseseră nevoie de douăzeci de zile ca să ajungă în izmir, apoi îi plătiseră unui traficant 2.700 de dolari pentru traversare, iar el dispăruse.

După cum v-am spus când am vorbit despre principiile lui Nujeen, nu-mi place să cred că oamenii sunt răi din fire, dar când am întâlnit oameni ca traficanţii de persoane nu am fost sigură că am dreptate. Luau banii unor oameni care deja pierduseră aproape totul şi îi lăsau în sapă de lemn. Apoi mai erau cei care trimiteau oameni, chiar şi copii, pe mare în nişte bărci inadecvate. Nu-mi place să judec pe nimeni, dar ce fel de om trimite pe cineva la moarte şi face bani de pe urma acestui lucru?

Asta mi-a amintit de discuţia pe care o avusesem cu Nasrine la Alep în 2006, când Saddam Hussein fusese executat. Eu eram tulburată pentru că îmi părea rău. Adică ştim cu toţii ce le-a făcut Saddam kurzilor - era ceva personal pentru noi. Dar Nasrine mi-a spus că nu e nicio ruşine să-ţi pară rău, că noi voiam dreptate, nu răzbunare, şi că oricum nu ar fi trebuit executat de sărbătoarea Eidului.

In timpul Ramadanului, înainte să plecăm din Turcia, la televizor era o emisiune despre versetele Coranului şi despre felul cum i-au venit în minte Profetului (pacea fie asupra sa). Unul dintre ele era povestea bărbatului etiopian care îl ucisese pe unchiul Profetului, Hamza cel Viteaz, cu o suliţă. Profetul l-a iertat, iar bărbatul a devenit musulman şi mai târziu a folosit aceeaşi suliţă pentru a răpune un fals Profet. Eram extrem de fericită că şi Coranul sprijinea viziunea mea potrivit căreia omul are o fire bună în esenţă.

Dar traficanţii de persoane chiar îmi puneau această viziune la încercare. Şi făceau o grămadă de bani. Am calculat că dacă oamenii plăteau în medie 1.000 de dolari fiecare, iar traficantul îngrămădea şi şaizeci de persoane o dată, asta însemna 60.000 de dolari la fiecare traversare. Chiar şi după ce scazi costul bărcii, comisioanele pentru agenţi şi transportul cu autocarul până la plajă, probabil fac în jur de 30.000 de dolari la fiecare traversare. Până atunci, în anul acela traversaseră 300.000 de oameni - ceea ce înseamnă milioane de dolari!

La Café Sinbad, ne uitam la ştiri pe CNN şi Al Arabiya. Majoritatea reportajelor păreau să fie despre „criza refugiaţilor", arătând mulţimi de oameni care soseau în insulele greceşti şi în Macedonia, Ungaria şi Austria, exact unde mergeam şi noi.

Pe 31 august am văzut-o din nou pe doamna Merkel ţinând o conferinţă de presă, cerând Uniunii să facă mai mult. „Dacă Europa dă greş în chestiunea refugiaţilor, atunci nu va fi Europa pe care neam dorit-o", a spus ea. „Noi trăim într-un context liniştit, foarte liniştit", a adăugat. „Cei mai mulţi dintre noi nu cunosc senzaţia epuizării complete combinate cu frică." A încheiat spunând: *„Wir schaffen* das" („Putem face asta"). îmi place de femeia asta. Poate ea va fi Regina Zenobia pentru noi.

în sfârşit, în ziua următoare, a zecea zi pe care o petreceam în Izmir, a venit şi telefonul aşteptat. Unchiul Ahmed găsise o barcă să ne ducă în Lesbos. Era rândul nostru să plecăm

Traseul morţii

Behram-Lesbos, miercuri, 2 septembrie 2015

Era trecut de miezul nopţii când în cele din urmă ne-a luat autocarul din Piaţa Basmane, unde aşteptam de ore întregi cu vestele noastre de salvare şi câteva obiecte personale. Alte grupuri care aşteptau plecaseră şi de fiecare dată noi rămâneam In sfârşit, a venit şi autocarul nostru. Vărul Mohammed m-a urcat în el, iar eu i-am spus lui Nasrine să aibă grijă ca scaunul cu rotile să nu fie lăsat în urmă de cei care nu erau de acord cu el. Apoi am mers cu autocarul prin noapte şi cei mai mulţi dintre noi au aţipit.

Deodată, autocarul s-a oprit scârţâind. Uşile s-au deschis şi a urcat jandarmeria turcă, luminând cu lanternele ca în filmele acelea vechi de război în care naziştii îi caută pe evrei. Ce puteam spune? Le-am spus adevărul, că eram sirieni care fugeam de război. Ei ne-au spus că trebuie să ne întoarcem de unde am venit. Autocarul a făcut cale întoarsă şi s-a îndreptat spre izmir. Nu-mi venea să cred că urma să ne întoarcem după toate astea. Dar şoferul era un om bun. După câţiva kilometri a tras pe dreapta şi ne-a spus să ieşim şi să aşteptăm puţin, fiindcă o să vină altcineva să ne ia. Era în jur de 5 dimineaţa. Locul unde ne lăsase era o fabrică părăsită de ulei de măsline. Ne-am strâns pe lângă ziduri, tremurând în întunericul dinaintea zorilor, departe de ochiurile de lumină aruncate de felinarele de pe străzi, îngrijoraţi că o să fim zăriţi din nou de jandarmerie. Am văzut că Nahda plângea. Una dintre fetiţele ei rămăsese în autocar. Din fericire, şoferul a observat şi a adus-o înapoi după câteva minute.

Imediat ce a răsărit soarele, unchiul a început să-l sune pe traficant, dar acesta nu răspundea.

— Nu pot să cred că se întâmplă din nou! am zis eu.

Strălucirea soarelui devenea insuportabilă şi îmi era frică să nu fim prinşi într-un cerc vicios de înşelătorii nesfârşite.

In cele din urmă, traficantul a răspuns şi după nouă ore, în jurul orei 2 după-amiaza, au venit cinci taxiuri să ne ia. Ne-au dus pe şoseaua principală cu vedere spre mare, au trecut de drumul care ducea spre Assos şi au tras pe marginea carosabilului, lângă o livadă de măslini.

— Uau, am exclamat în timp ce eram scoasă în scaun.

în taxi fuseserăm prea înghesuiţi ca să putem vedea cum trebuie pe geam, dar acum vedeam câmpuri verzi presărate cu stânci cenuşii şi măslini răsuciţi, care coborau spre o mare de un albastru scânteietor. M-am uitat în jurul meu, fascinată. La vest de noi, pe o terasă, se aflau ceea ce trebuie să fi fost coloanele antice din Assos şi ruinele şcolii de filosofie a lui Aristotel. De partea cealaltă a apei era o insulă întunecată şi stâncoasă.

— Aia e Grecia, a spus unchiul Ahmed.

Nasrine a introdus în telefon coordonatele Google care ne fuseseră date ca punct de plecare şi am început să coborâm spre ţărm Google spunea 1,77 km, ceea ce nu era mult, dar nu puteam merge pe drumul care şerpuia pentru că riscam să fim zăriţi, fiind nevoiţi să mergem prin livezile de măslini. Drumul era dur şi stâncos, iar Nasrine şi unul dintre verii mei au trebuit să mă care cu scaunul o mare parte din drum, fiindcă era imposibil pentru rotile. Nu după mult timp a început să mă doară rău spatele pentru că ne hurducam şi eram zguduită foarte tare, dar toată lumea spunea: „Tu eşti Regina, Regina Nujeen pe tron!". Mă simţeam ca un monarh din vechime, cărat peste tot într-o lectică, aşa cum îl văzusem pe regele Irod într-un film biografic despre Iosif, căruia noi îi spunem Yusuf.

Când am ajuns la ţărm, nu era nisipos, cum îmi închipuiam că o să fie, aşa că scaunul meu tot nu se mişca. Ne-am gândit că suntem în locul potrivit pentru că pe plajă erau o mulţime de scutece, haine şi medicamente aruncate, precum şi veste de salvare vechi, urmele refugiaţilor.

Dar s-a dovedit că ne aflam de fapt în locul folosit de alt traficant. Locul corect era la vreo opt sute de metri mai departe, dar în drum era o faleză pe care nu o puteam ocoli. Singura variantă era să urcăm dealul şi apoi să coborâm. Era destul de greu să urci, dar să cobori cu scaunul meu cu rotile era aproape imposibil, fiindcă terenul era alunecos şi se tot desprindeau pietre. Toată lumea începea să se enerveze. Jos era un grup de oameni care aşteptau deja şi care vedeau că ne chinuim, aşa că şase marocani au venit să ne ajute. S-a întâmplat să aibă nişte sfoară la ei, pe care au folosit- o ca să lege scaunul şi să facă un fel de sistem de scripeţi.

în cele din urmă, am reuşit. Era deja 5 după-amiaza şi marea sclipea în soarele care scăpăta. Şi plaja aceasta era plină de obiecte rămase de la refugiaţi, dar nouă nu ne păsa. Eram obosiţi şi fericiţi că ne aflam acolo. Unele bărci plecau, dar ni s-a spus că a noastră o să plece abia dimineaţă, aşa că trebuia să dormim în livada de măslini. Aşa că am mai petrecut o noapte rece sub cerul liber. Nu mai auzisem niciodată valuri spărgându-se de ţărm şi le-am ascultat zgomotul şi briza printre copaci până când m-au trimis în braţele somnului.

Traficantul, care era turc, dar kurd, astfel că avuseserăm încredere în el, a sosit a doua zi dimineaţă cu bărcile în cutii „Made in China" pentru noi şi celelalte grupuri care aşteptau. După ce am umflat barca, unchiul Ahmed s-a înfuriat foarte rău. Plătiserăm mai mult ca să avem o barcă

gonflabilă nouă, dar era evident că era veche şi pe fund avea un petic mare unde fusese reparată. In plus, motorul exterior avea doar 20 de cai putere în loc de 30, ca de obicei. Traficantul s-a mulţumit să ridice din umeri. Ce puteam face? Nu puteam să ne întoarcem în izmir şi să luăm totul de la capăt.

La 11 dimineaţa, toate cele patru bărci erau pregătite şi noi ne puseserăm vestele de salvare, dar traficantul a spus că aştepta ca paza de coastă turcă ieşită pe mare să se îndepărteze.

Apoi am aşteptat toată ziua fără nimic de băut şi de mâncat, în afară de zahăr cubic şi Nutella, şi fără altceva de făcut decât să ne uităm la apa pe care trebuia s-o trecem Am obosit şi ne-am scos vestele de salvare. După-amiază vântul a început să se înteţească, iar valurile au crescut. Pe la 16:30, traficantul ne-a spus să ne punem iar vestele de salvare şi fiecare grup să aibă cârmaciul

pregătit. In cazul nostru, acesta era unchiul Ahmed, dar celelalte grupuri nu păreau să-şi fi dat seama că n-o să aibă pilot, aşa că nu aleseseră pe nimeni. Apoi, la ora 17 s-a schimbat paza de coastă şi a venit momentul să plecăm Nahda şi soţul ei, Mustafa, îşi luau la revedere, fiindcă el rămânea să aibă grijă de părinţii lui.

Motoarele au fost ataşate, iar bărcile au fost împinse în apă, apoi toţi au mers prin apa mică pentru a se urca în bărci, unii dintre ei cărând copii mici în braţe. Deodată mi-am dat seama că

eram singura rămasă pe ţărm In nerăbdarea ei de a pleca, chiar şi Nasrine urcase la bord.

— Şi eu? am strigat atunci.

Prietenii noştri marocani încă îşi aşteptau barca, aşa că m-au cărat la barcă în scaun şi m-au urcat în ea.

— La revedere, Turcia, am spus când unchiul Ahmed a pornit motorul.

De pe mare, insula părea mult mai departe. Barca noastră gri-închis era foarte mică. Plătiserăm mai mult ca să fim doar noi treizeci şi opt, ceea ce era mult mai bine decât în jur de cincizeci, câţi văzuserăm îngrămădiţi în alte bărci, dar era totuşi mai mult decât dublu faţă de „Capacitatea max. 15 pers.", cum scria pe cutie, mai ales că aveam şi scaunul meu cu rotile, şi eram foarte înghesuiţi.

Ca tot ce făceam, era prima dată când mă aflam într-o barcă. Mă simţeam ca o fată de şase ani, nu de şaisprezece.

— De ce eşti agitată? m-a întrebat Nasrine.

— Nu sunt agitată, sunt entuziasmată că e prima dată când fac toate astea, am răspuns eu.

— Nu e entuziasm, e frică, a spus ea. Să nu-ţi fie frică.

Ea nu îşi arăta niciodată frica, pentru că ştia că tot ce face mă va afecta. Ea era cea care cunoştea lumea exterioară, iar eu îmi luam toate reperele despre cum să reacţionez de la ea.

Am respirat profund, cum învăţasem din *Îţi joacă mintea?,* şi m-am uitat la toată lumea din barcă. Eram toţi aerieni după două zile cu prea puţin somn şi în care stătuserăm în soarele fierbinte fără nimic de băut. Cei trei veri ai mei ai căror părinţi fuseseră împuşcaţi erau trişti şi tăcuţi. Mulţi oameni închiseseră ochii şi se rugau. Nasrine era ghemuită pe fundul bărcii, încercând să-mi ţină scaunul pe loc.

Sora noastră mai mare, Nahda, nu se uita la mare. Cele patru fetiţe plângeau toate, iar ea se străduia să le potolească. Era stresată fiindcă hotărâse să-şi scoată fetele din mediul otrăvit al războiului şi să le ducă undeva unde aveau să poată continua să trăiască şi să meargă la şcoală, dar acum asta părea o responsabilitate mare pentru o femeie de treizeci şi trei de ani singură şi se întreba ce făcuse de fapt.

Unchiul Ahmed era încruntat şi se străduia să conducă barca. Petrecuse ultimele două zile la hotelul din izmir studiind videoclipuri pe YouTube despre cum se procedează. La început a ambalat motorul prea tare şi am ţâşnit în faţă, apoi am mers un pic în zigzag în timp ce el încerca să corecteze cursul.

— Ai grijă! a strigat mătuşa Shereen când ne-am izbit drept într-un val şi a intrat apă peste bord.

Marea era mult mai puţin calmă decât fusese mai devreme în cursul zilei. La început era plăcut să simţim stropii de apă după ce stătuserăm în soarele fierbinte toată ziua. In sfârşit, era spălat şi tricoul meu cu „Young Forever Love" pe care îl purtasem zile întregi. Dar pe măsură ce valurile ne aruncau dintr-o parte în alta, unora dintre verii mei a început să li se facă rău. Alţii plângeau şi strigau: „O, Doamne!".

La un moment dat, un val ne-a aruncat pe toţi într-o parte şi mătuşa mea şi-a pierdut geanta cu toate obiectele de valoare. Părea că barca se afundă foarte tare în apă. Verii mei şi-au folosit pantofii să scoată apa din ea. Uneori oamenii aruncă lucruri peste bord, dar noi nu aveam prea multe.

— Nu trebuia să luăm scaunul cu rotile, a zis Mahmud.

Am simţit că ar trebui să mă îngrijorez - ştiam că apele acelea puteau să fie cimitirul nostru. Şi, bineînţeles, nu ştiu să înot. N-am fost niciodată în apă. Niciunul dintre noi nu ştia să înoate. Şi totuşi, stând în scaunul cu rotile, mai sus decât toţi ceilalţi, m-am gândit la mine ca la Poseidon, Zeul Mării, în carul său. Am încercat să-mi închipui hipocampul, creatura jumătate cal, jumătate peşte care îl trăgea, şi m-am gândit că prin ceaţa fină de apă pulverizată le puteam vedea pe Nereide, fiicele lui Poseidon, călare pe peştele-cal, scuturându-şi pletele şi râzând în bătaia vântului.

Am zâmbit la gândul acela.

— Uite, Nahda, ce frumos e! strigam eu când eram aruncaţi încolo şi încoace.

Râdeam de fiecare dată când eram loviţi de alt val, deşi eram făcuţi fleaşcă.

— Iţi trebuie un psihiatru la cum râzi tu aici, a spus cineva.

De fapt, şi eu mă rugam, dar în tăcere.

Eram atât de concentraţi asupra bărcii noastre, încât nu am văzut ce s-a întâmplat cu celelalte trei care au plecat odată cu noi. Dar Mustafa, care se cocoţase pe faleză să ne urmărească drumul cu binoclul şi să le dea raportul părinţilor noştri, era îngrozit. In timp ce privea, prima barcă a început să meargă în sensul valurilor şi a fost răsturnată repede. Noi eram a doua barcă. A treia a făcut o mare parte din drum şi s-a răsturnat aproape de insulă, lăsându-i pe oameni să se salveze înot. A patra a fost prinsă de paza de coastă

turcă. Mustafa plângea la telefon cu tatăl meu, pentru că nu ştia dacă eram noi în acele bărci. De fapt, nouă ne mergea mai bine, pentru că eram mai puţini decât în celelalte bărci şi lecţiile de pe YouTube ale unchiului Ahmed se dovediseră folositoare. A mers contra valurilor, nu în sensul lor, şi ne-a pus să stăm mai mult pe partea pe care valurile loveau barca, pentru a o ţine pe linia de plutire.

După o vreme s-a lăsat ceaţa şi nu am mai văzut insula Lesbos în faţă. Speram că mergem în direcţia bună. Mahmud se tot uita la scaunul meu cu rotile. Ştiam că fuseserăm de acord că dacă devenea un pericol o să-l aruncăm în mare, dar sigur nu ar fi făcut asta.

Eu mă uitam după piraţi şi paza de coastă turcă, dar singurii oameni de pe mare păreau să fie refugiaţi. Sute de oameni traversau în fiecare zi şi două bărci erau nu prea departe în urma noastră. Nu-mi dădeam seama cât de aproape era moartea. O mică tăietură în material dacă mi se prindea scaunul în ceva ar fi fost de ajuns ca să ne răsturnăm; sau un val mare ne-ar fi putut da barca peste cap în orice moment.

Asta i s-a întâmplat altei familii de sirieni care a traversat în aceeaşi zi. Nu ştiam atunci, dar mai devreme în ziua respectivă, în apele acelea agitate, puţin mai la sud faţă de noi, pe ruta dintre

IV

Peninsula Bodrum şi Kos, era o barcă gonflabilă ca a noastră. In ea se aflau şaisprezece sirieni, printre care un frizer pe nume Abdullah Kurdi, soţia sa Rehanna şi cei doi băieţi ai lor, Ghalib, de cinci ani, şi Aylan, de trei ani. La fel ca noi, erau kurzi din Kobane şi sperau să înceapă o viaţă nouă în Germania.

Deşi traversarea spre Kos e scurtă, de doar 6 kilometri şi jumătate, chiar mai scurtă decât cei 13 kilometri dintre Behram şi Lesbos, marea e mai expusă la sud şi, după ce au fost săltaţi pe valuri timp de o oră, unul mai mare a venit şi le-a răsturnat barca pe nevestite, aruncându-i pe toţi în apă. Abdullah a încercat să-şi ţină aproape mica sa familie, dar au fost luaţi de valuri unul după altul. A stat trei ore în apă, căutând cu disperare, dar toţi s-au pierdut. Unsprezece pasageri s-au înecat, cinci dintre ei copii.

A doua zi, fotografia micului Aylan Kurdi zăcând fără suflare cu faţa în jos la mal, pe o plajă din Turcia, într-un tricou roşu şi pantaloni scurţi albaştri, a făcut înconjurul lumii. Când am văzut-o mai târziu pe Facebook, m-am gândit că aş fi putut să fiu eu. A trebuit să închid telefonul, să inspir adânc şi să încerc să mă gândesc: „E un băiat nevinovat, acum e în rai şi e fericit".

Când am discutat cu surorile mele, am fost toate de acord că, dacă am fi auzit despre asta înainte să traversăm, ne-am fi întors în Gaziantep.

Pentru un om normal, feribotul din vestul Turciei până în Mytilene, capitala insulei Lesbos, costă 10 euro şi face nouăzeci de minute. Pentru a face aceeaşi traversare, ca refugiaţi, am avut nevoie de douăsprezece zile ca să aranjăm totul şi ne-a costat 1.500 de dolari pe fiecare.

Eram pe mare de trei ore şi jumătate, soarele asfinţea şi începeam să tremurăm când deodată am văzut insula ridicându-se din mare ca o stâncă uriaşă şi neagră în faţa noastră. Curând îi puteam vedea pe oamenii care aşteptau pe ţărm.

— Vorbeşte cineva engleza? am auzit pe cineva strigând.

— Eu! am răspuns.

Toată lumea s-a uitat la mine. Acela a fost un moment de cotitură în viaţa mea, chiar în mai mare măsură decât cel când Nasrine a spus că e în regulă să-mi pară rău că Saddam fusese executat. Era prima oară când vorbeam engleza cu un vorbitor adevărat de engleză.

Libertatea unui om normal

Lesbos, 2-9 septembrie 2015

Ne simţeam ca şi cum făcuserăm un duş sărat. Barca a lovit malul stâncos şi chipuri prietenoase şi mâini întinse ne aşteptau cu prosoape, sticle cu apă şi biscuiţi. Unele dintre rudele mele erau prea buimace ca să iasă singure, aşa că voluntarii au intrat în apă şi ne-au ajutat. Au fost uimiţi să vadă scaunul cu rotile şi l-au ridicat ca să-l ducă pe ţărm.

— Eşti primul refugiat în scaun cu rotile pe care l-am văzut, mi-au spus.

Mătuşa mea Shereen a sărutat ţărmul şi a început să se roage. Alţii îi îmbrăţişau pe voluntari sau se luau în braţe între ei. Nahda plângea. Unii au început pur şi simplu să meargă mai departe pe plajă. Unul dintre verii mei a ţinut minte să ia un cuţit şi să găurească barca, pentru că traficantul ne spusese că, dacă mai putea fi folosită, paza de coastă greacă putea să ne trimită înapoi. Un pescar a venit şi a luat motorul.

Persoana care întrebase dacă vorbeşte cineva engleza era un fotojurnalist spaniol. M-a întrebat cum a fost drumul.

— Mi-a plăcut pentru că nu cred că o să mai am ocazia altă dată, am spus.

— E prima dată când vezi marea? a întrebat.

— Da, şi mi se pare frumoasă, am zâmbit eu.

— Ce aşteptări ai de la Europa? a fost ultima lui întrebare.

M-am gândit o clipă, fiindcă era ceva important.

— Mă aştept la libertatea unui om normal, am răspuns.

Ajunseserăm într-un loc denumit Skala Sikamineas, un sătuc de pescari de pe malul nordic al insulei Lesbos, unde ajungeau multe bărci. Ştiam că Grecia e într-o situaţie economică dificilă şi am fost copleşiţi de cât de buni erau oamenii. Printre voluntarii de pe plajă erau trei femei bătrâne îmbrăcate în negru care au adus lapte cald pentru fetiţa Nahdei şi mi-au amintit de bunica mea din Kobane. Am aflat mai târziu că, la fel ca mulţi oameni din Lesbos, şi mamele şi taţii lor veniseră pe insulă cu bărci de refugiaţi din izmir pe când acesta se numea Smyrna, în vremea când era un oraş majoritar grecesc. Soldaţii turci l-au atacat în 1922, în timpul războiului greco-turc, măcelărindu-i pe greci şi dând foc centrului istoric. Mii de oameni au fugit traversând Marea Egee.

Doamnele în vârstă ne-au condus de-a lungul ţărmului la un fel de golf cu bărci de pescuit vopsite în culori vii, cu o bisericuţă albă pe o stâncă, numită Fecioara Sirenă, şi oameni care stăteau la mese în faţa barurilor, mâncând şi bând. Satul era atât de frumos, încât părea o carte poştală ilustrată. Peste drum se afla un centru comunitar unde o cameră era plină cu haine uscate donate de localnici. Ne-am scos hainele ude, care deveniseră scorţoase din cauza sării, şi ne-am îmbrăcat cu altele noi. Nimic nu se potrivea perfect şi râdeam de copiii în tricouri pentru adulţi, cu mânecile care le fluturau.

Voluntarii ne-au explicat că a doua zi dimineaţă urma să vină un autocar care avea să ne ducă în oraşul şi portul principal, Mytilene, unde refugiaţii trebuiau să se înregistreze pentru a călători mai departe. Intre timp, trebuia să ne petrecem noaptea afară, pe drumul principal, unde urma să oprească autocarul, pentru că nu aveam unde dormi. Engleza pe care o vorbeam se dovedea foarte folositoare. Era ca şi cum aş fi fost interpretul oficial al întregului grup. Pentru prima dată în viaţa mea, toată lumea avea nevoie de mine!

Apoi a venit cineva care vorbea repede în greacă. Ne-au spus că avusese loc o tragedie şi o barcă de după noi se răsturnase.

— Marocanii! am exclamat eu.

Eram devastată.

Se întuneca şi, înainte de orice altceva, trebuia să mâncăm fiindcă muream de foame. Ne-am dus la o cafenea de lângă un dud mare şi eu am comandat un sendviş. Arăta foarte ciudat şi avea un gust neobişnuit. Mă aşteptasem ca toată mâncarea occidentală să fie frumos prezentată, cum văzusem la *MasterChef*.

— Ce e asta? am întrebat-o pe ospătăriţă.

— Nu-ţi face griji, nu e porc, a spus ea. E curcan.

Oricum, avea un gust oribil. Mâncarea occidentală mereu mi se pare că are un gust de crud, fiindcă mâncarea noastră kurdă e mult mai gătită.

Ca de obicei, Nasrine se plângea că fac mofturi, dar s-a dus să caute un magazin ca să cumpere biscuiţi. Când s-a întors, a zis că întâlnise un sirian care i-a spus că el şi familia sa încercaseră mai întâi să traverseze prin Bulgaria, ca Bland, dar că rămăseseră izolaţi în pădure timp de zece zile. Până la urmă au rămas fără apă şi au ieşit din pădure, aşa că poliţia i-a arestat şi i-a trimis înapoi în Turcia. Apoi au hotărât să traverseze marea spre Grecia, dar la vreo 3 kilometri de mal barca lor sa răsturnat şi au fost nevoiţi să înoate. Ne-am dat seama cât de norocoşi fuseserăm noi.

Drumul spre şosea prin sat era extrem de abrupt şi avea să fie foarte greu să fiu împinsă. Dar autorităţile locale stabiliseră că era ilegal ca persoanele fizice să ducă refugiaţii cu maşina. Un lucrător umanitar turc pe nume Sardar, care mânca la masa de lângă a noastră din restaurant, ne-a auzit.

— Fata nu poate să urce drumul pe jos! a zis el.

S-a dus la poliţie şi a obţinut permisiune specială să mă ia cu maşina. Ne-a dus pe mine şi pe Nasrine, dar restul grupului a fost nevoit să facă pe jos cei trei kilometri prin sat. Avantajele invalidităţii, iarăşi.

Din păcate, până şi acestea aveau o limită. Sardar ne-a lăsat lângă şosea, unde a spus că urma să vină autocarul, şi mi-a dat numărul lui de telefon. Era un fel de parcare unde se aflau alţi refugiaţi care dormeau. A treia noastră noapte sub cerul liber, şi asta a fost cea mai rea, pentru că

/v

eram chiar la baza unei faleze abrupte. A fost o noapte groaznică. îmi aminteam de desenele animate cu Road Runner şi m-am gândit că o piatră mare de pe faleză avea să cadă şi să mă zdrobească. Am încercat să dorm în scaunul cu rotile, dar n-am putut. Eram înţepenită şi învineţită de la hurducăielile prin livezile de măslini şi apoi din barcă.

/v

în cele din urmă s-au ivit zorii, iar soarele a apărut tot odată, ca un grepfrut mare şi palid. Cineva a strigat: „Nujeen!". Spre bucuria noastră, erau marocanii care ne ajutaseră. Ne-au spus că barca lor se răsturnase, într-adevăr, dar ştiau să înoate, aşa că au scăpat. Am fost nespus de uşurată.

Am aşteptat şi am tot aşteptat să vină autocarul, dar nu se zărea nicăieri. Se făcea tot mai cald şi unii porneau pe jos, dar Lesbos e o insulă mare şi era o distanţă de vreo 50 de kilometri până la tabăra refugiaţilor de lângă port. Nasrine a spus că mă împinge ea, dar m-am gândit că o să dureze zile în şir şi o să ne topim în căldura de 39°C.

Din fericire, telefonul meu încă avea semnal din Turcia, aşa că l-am sunat pe Sardar şi i-am spus că eram izolate. El a aranjat să vină o localnică voluntară pe nume Kristine să ne ia pe mine şi pe Nasrine. A sosit pe la prânz într-o maşinuţă galbenă plină cu provizii pentru refugiaţi, cum ar fi apă şi biscuiţi. Era atât de plină, încât era greu să mai intrăm şi noi. Nahda şi fetele ei nu aveau cum să încapă, iar Kristine i-a spus să aştepte fiindcă avea să vină înapoi după ea. Restul familiei plecase deja pe jos.

A fost un drum de o oră, lung şi întortocheat, dar pur şi simplu frumos. Am urmat o şosea care şerpuia pe lângă mare, trecând pe lângă un şir aparent interminabil de refugiaţi care mergeau pe jos. De o parte era marea, iar de cealaltă erau păduri de măslini noduroşi şi dincolo de ei, munţii. Kristine ne-a spus că insula era celebră pentru măsline. Asta mi-a adus aminte de unchiul Bozan şi m-am întristat. Am trecut pe lângă un vechi castel bizantin de pe faleză şi am început să vedem periferia unui oraş cu case din piatră şi acoperişuri din ţiglă: Mytilene. Kristine ne-a lăsat la o cafenea, iar eu am comandat în engleză o ciocolată caldă. Am aşteptat acolo două ore, până s-a întors cu Nahda şi fetiţele ei.

/v

în timp ce aşteptam, ne uitam la turiştii cu pielea ca un homar fiert, cu ochelari de soare supradimensionaţi şi pălării de pai, mirosind a ulei de cocos şi comandând cocteiluri colorate. Mam gândit cât de înşelătoare e imaginea asta, oamenii se distrează în vacanţă şi nimeni nu ştie că puţin mai încolo sunt familii care dorm pe şosea şi care au fugit din calea războiului şi a bombardamentelor.

Principala tabără pentru refugiaţi din Lesbos se numeşte Moria. Am fost şocaţi când am văzut-o. Era o fostă tabără militară şi arăta ca o închisoare cu ziduri înalte şi sârmă ghimpată. Şi erau atâţia oameni! Un funcţionar ne-a scris numere pe încheieturile mâinilor cu carioca şi ne-a dus la o colibă în care erau înghesuiţi alţi refugiaţi. Locul era infect şi mulţi oameni păreau să fie bolnavi, tuşind sau suferind de

probleme la stomac. Când am văzut baia şi toaleta, nu erau potrivite pentru mine - nu era nimic de care să se ţină o persoană invalidă.

Restul grupului nostru încă mergea pe şosea spre tabără, dar nu vedeam cum am fi putut rămâne într-un asemenea loc. Aşa că am fost duşi de Kristine la altă tabără din apropierea ţărmului, care se numea Pikpa şi care fusese înfiinţată de o organizaţie caritabilă pentru bolnavi sau nevoiaşi. Trebuia să fie pentru familiile siriene, dar acolo erau afgani şi irakieni. Pikpa avea căsuţe de lemn, însă toate erau ocupate, aşa că voluntarii ne-au dus la un cort de familie de 3,5 pe 3,5 metri. Eram eu, cele două surori şi patru nepoate ale mele şi Mohammed, nepotul lui Mustafa, care trebuia să aibă grijă de Nahda.

Lângă noi era altă familie siriană, cu o fetiţă care avea ochii foarte roşii şi infectaţi. Ne-au spus că barca lor se răsturnase pentru că se stricase motorul şi au stat unsprezece ore în apă până să fie salvaţi. Altă familie ne-a spus că le intrase atât de multă apă în barcă, încât aruncaseră totul din ea, chiar şi geanta cu bijuteriile de aur şi banii, aşa că nu le mai rămăsese nimic.

Am primit saltele pe care să dormim, dar unii oameni dormeau pe cartoane. Tabăra era aproape de aeroport şi era un adevărat baraj de zgomot de la avioanele care coborau deasupra noastră şi de

/v

la toţi copiii. Imi aducea aminte de Manbij şi de bombardamente şi mi-am acoperit urechile. Uram locul acela. Era prea cald ziua şi plin de ţânţari noaptea. Fetele Nahdei se tot văicăreau, iar surorile mele se plângeau de lipsa de igienă - era gunoi peste tot şi alţi refugiaţi se refereau la tabără spunându-i „Jungla". Erau toalete separate pentru bărbaţi şi femei, dar nu şi băi. Doar o perdea separa bărbaţii de femei şi mirosul era atât de scârbos, încât nu puteai suporta mai mult de cinci minute. Am observat că multe femei purtau vălul şi se plângeau că le era imposibil să-şi facă abluţiunile pe care le facem înainte de rugăciuni. Unii bărbaţi făceau baie în mare. Nasrine şi Nahda voiau să ne spele hainele, dar trebuia să stai la o coadă lungă ca să foloseşti chiuveta.

Toţi cei cu care ne întâlneam se uitau lung la scaunul meu cu rotile şi întrebau: „Oh, ea cum a ajuns aici?". Unul dintre voluntari mi-a spus că mă văzuse la televizor. Interviul pe care îl dădusem la sosire mă făcuse celebră! E ciudat, pentru că uit mereu că sunt într-un scaun cu rotile. Când îmi imaginez că sunt la vreun obiectiv turistic, cum ar fi Muzeul Victoria şi Albert din Londra, mă imaginez întotdeauna mergând pe picioarele mele. Uit că mă aflu într-un scaun cu rotile şi cineva mă împinge.

Bland ne spusese că primul lucru pe care trebuie să-l facem de fiecare dată când ajungem într-o ţară nouă e să ne luăm o cartelă SIM locală. Am găsit oameni care vindeau sticle de apă şi cartele preplătite la poartă, iar în tabără era o zonă de încărcare la care trebuia să stai la coadă - toată lumea voia să-şi încarce telefonul. Erau creioane colorate pentru copii şi câteva dintre desenele lor fuseseră agăţate pe pereţi. Unele înfăţişau case cu familii de oameni reprezentaţi schematic la poartă şi avioane de luptă deasupra capetelor. Un desen arăta o floare de pe care picura sânge.

/v

In timp ce aşteptam acolo să ni se încarce telefoanele, am auzit prima dată de micul Aylan Kurdi. Am refuzat să mă uit la fotografie, pentru că ştiam că nu-mi va face bine.

Săptămâna pe care am petrecut-o în Lesbos a fost dură. Grecii treceau prin propria criză. Ţara era în faliment şi jumătate dintre tineri nu-şi găseau de lucru. Ultimul lucru de care aveau nevoie eram noi, refugiaţii. Deloc surprinzător, nu prea era de mâncare în tabără. Ne dădeau spaghete, dar nu aveam pe ce să le gătim In fiecare zi surorile mele cumpărau roşii şi un fel de salam din carne de vită şi pâine ca să facem sendvişuri. După o săptămână am zis că nu o să mai mănânc salam un an întreg. Nasrine s-a plâns că grecii ne ţineau acolo special ca să facă bani pentru economia lor.

Dar voluntarii erau foarte prietenoşi. Şi erau pur şi simplu copleşiţi de numărul nostru. In curând aveam să fim 37.000 de refugiaţi pe insulă, aproape jumătate din populaţia ei. Mohammed s-a dus în oraş să vadă la ce oră plecau feriboturile şi cât costau biletele şi a zis că a văzut mulţi oameni dormind în parcuri şi pe străzi.

Faptul că vorbeam engleză s-a dovedit de folos şi mă bucuram, pentru că simţeam că fusesem nevoită să o învăţ cu greu, fără cărţi sau lecţii. Intr-o zi, un voluntar m-a rugat să traduc pentru o doamnă kurdă a cărei fată se simţea rău. Avea o infecţie la rinichi şi au vrut să le explic despre medicamente. După aceea, femeia nu mai contenea să-mi mulţumească. — Sunt atât de fericită, eşti îngerul meu, a spus ea. Totul, datorită *Zilelor din viaţa noastră*!

Deşi toţi încercam să scăpăm de conflicte, când ai atâţia oameni disperaţi adunaţi laolaltă, care vor să fie de fapt altundeva, apar inevitabil tensiuni şi certuri. Ca să mergi mai departe din Lesbos pe continent aveai nevoie de o hârtie de la guvern prin care ţi se acorda permisiunea să rămâi în Grecia timp de trei săptămâni. Grecii puseseră la punct un sistem rapid pentru sirieni, prin care eram procesaţi în doar două zile, în timp ce pentru alte naţionalităţi putea să dureze mai mult de o lună. Asta îi enerva pe alţii, bineînţeles, mai ales pe afgani şi irakieni, care fugeau şi ei din calea războiului. Intr-o zi s-a produs agitaţie. Izbucnise o mare încăierare, iar afganii şi irakienii dăduseră foc centrului unde se aflau toate actele în semn de protest împotriva tratamentului special aplicat sirienilor.

Asta a încetinit lucrurile pentru toţi. Nahda se enerva rău de tot, îşi făcea griji că fetele ei aveau să se îmbolnăvească în căldura şi mizeria aceea şi mă tot ruga să vorbesc cu oamenii şi să-i sun pe Sardar şi Kristine. In cele din urmă, în a şaptea zi, ni s-a spus că venea poliţia şi că trebuia să ne adunăm în piaţa centrală. Apoi au venit oficialii greci şi ne-au cerut numele, data naşterii şi locul de unde veneam Oamenilor le era teamă să-şi dea amprentele din cauza Regulamentului Dublin, chiar dacă germanii spuseseră că nu contează.

Când a venit rândul nostru, eu am fost traducătoarea. Am explicat că eram kurzi care fugeam din Alep şi nu aveam acte. Era greu să mă concentrez pentru că poliţistul avea o cană cu cafea pe masă, la care nu mă puteam abţine să nu mă uit, pentru că îmi doream foarte mult să o beau.

La sfârşitul zilei aveam acel permis preţios. Spunea că autorităţile greceşti nu aveau să-şi exercite dreptul să ne aresteze şi era valabil timp de trei săptămâni. Bucata aceea de hârtie parcă era unul dintre

biletele aurii ale lui Willy Wonka. Nu avea rost să mai rămânem Era un feribot în seara aceea care ne-ar fi dus la Atena în douăsprezece ore pentru 60 de euro de persoană. Dar am mai rămas o noapte pentru că Mohammed a uitat să ia permisele noastre când s-a dus să cumpere biletele. Aşa că restul rudelor noastre, care erau toate în Moria, au plecat mai departe fără noi.

In seara următoare am chemat un taxi pentru ora 8, înainte de apus, dar nu a venit. Am aşteptat în faţa taberei. Paznicul avea şase câini, iar eu am înnebunit văzându-i pe toţi în jurul nostru. In sfârşit, la miezul nopţii, taxiul a sosit şi ne-a dus pe toţi în port. Am coborât în faţa unei clădiri frumoase şi vechi, cum aveau bogaţii din Europa acum câteva secole, şi m-am întrebat cine locuise acolo.

Feribotul spre Atena pleca la ora 3 dimineaţa, iar debarcaderul era plin de refugiaţi care aşteptau. Unii îşi ridicaseră mici corturi şi dormeau. Nahda şi fetiţele ei s-au ghemuit împreună pe scările clădirii vămii. Exact când era să adorm în scaun, a apărut iar o haită de câini, doisprezece sau treisprezece, care ne tot dădeau târcoale. Nu-mi venea să cred. Parcă animalele astea m-ar urmări.

Nasrine a încercat să mă liniştească.

— Potoleşte-te, zicea ea. Uite ce căţeluş frumos.

— Nu e un căţeluş frumos, e un monstru! m-am răstit eu.

Apoi am văzut feribotul plutind spre noi cu luminile lui verzi strălucitoare. Era foarte mare, ca o clădire cu mai multe etaje, şi nu-mi puteam închipui cum avea să intre în port. Am crezut că va trebui să mergem la el cu barca, dar a venit până la debarcader.

In cele din urmă, la 4 dimineaţa, poliţia ne-a spus că ne putem îmbarca. M-au dus în faţa cozii, aşa că am fost prima care a urcat. Feribotul avea cinci punţi; locurile noastre erau pe puntea a treia şi de data aceasta exista şi un lift.

Auzeam zumzetul motorului, apoi am simţit cu toţii cum feribotul se pune în mişcare. Nasrine sa dus pe puntea cea mai de sus să privească soarele răsărind deasupra acoperişurilor de teracotă din Mytilene în timp ce ne îndepărtam

Eram entuziasmată. Era prima dată când mă aflam pe o navă. Şi ne îndreptam spre leagănul democraţiei. Dar eram frântă de oboseală. Nici nu ieşiserăm bine din port când am adormit.

Prin Poarta cea Frumoasă

Atena-Macedonia, 10-15 septembrie 2015

Mă uitam fix la îngerul de pe peretele camerei de hotel, de parcă l-aş fi putut face să zboare. Poate că sună nebunesc, dar mai mult decât orice îmi doream să fac călătoria la fel ca toţi ceilalţi.

Celelalte rude ale noastre se îndreptaseră spre nord, către graniţa cu Macedonia, temându-se că poliţia avea să o închidă pentru că atâtea mii de refugiaţi se adunau acolo. Unchiul Ahmed, mătuşa Shereen şi toţi verii noştri porniseră încă dinainte să ajungem noi la Atena.

Rudele prin alianţă ale Nahdei se aşteptau să sosim cu feribotul cu o zi în urmă. Eu eram entuziasmată că ajunsesem în Atena, dar portul Pireu era imens şi derutant şi puţea atât de tare a

peşte, încât mi s-a făcut greaţă. în timp ce Nasrine mă împingea pe rampă, am văzut o tabără sărăcăcioasă de refugiaţi în corturi improvizate în zona docurilor. De asemenea, auzeam strigăte - un grup de muncitori din port care protestau împotriva vânzării acestuia. Apoi, ca muştele care te sug de sânge, au apărut traficanţii, întrebând: „Vreţi cu avionul, pe uscat, aveţi nevoie de paşapoarte?". Am încercat să luăm un taxi, dar ne cereau de trei ori mai mult decât ni se spusese să plătim Din fericire, o rudă de-a Nahdei ne-a condus la tren; a fost cam complicat de mers cu scaunul cu rotile, dar mult mai ieftin. Uneori ai impresia că toată lumea încearcă să-i păcălească pe refugiaţi.

Rudele Nahdei stăteau într-un apartament din Atena cu pereţi unsuroşi şi fără ferestre, găsit de traficantul pe care îl plătiseră ca să ajungă în Macedonia. Ne-au pregătit ouă şi roşii în timp ce Mohammed s-a dus să ne găsească o cameră de hotel în apropiere, fiindcă ei urmau să plece a doua zi dimineaţă, luând autocarul de la ora 10 până la graniţa cu Macedonia. Nu e prea uşor să rezervi o cameră la un hotel dacă eşti refugiat. Deseori suntem refuzaţi sau ni se cer mai mulţi bani pentru că nu avem acte. Parcă au impresia că suntem murdari sau infractori - suntem la fel ca toţi ceilalţi, dar ne-am pierdut casele. Locul unde stăteam se numea New Dream Hotel. Camera noastră avea lumini albastre şi un tablou cu un înger deasupra patului. Nahda a stat cu rudele ei pentru că urma să plece cu ele. Ne-au cumpărat nişte pâine şi salam *halal,* apoi am îmbrăţişat-o pe Nahda, luându-ne rămas-bun şi urându-ne noroc unii altora.

Aşadar, eram doar eu şi Nasrine, cele două surori. Era prima dată când trebuia să ne descurcăm singure, ca să nu mai vorbim că ne aflam într-un oraş mare şi străin. Am deschis televizorul, unul vechi, alb-negru, şi am butonat telecomanda, căutând ceva în engleză. In cele din urmă am găsit ceva - o emisiune pe MTV care se numea *I Used to Be Fat.* M-am întins pe pat şi am fost transportată înapoi la zilele când stăteam la etajul al cincilea în Alep.

Din baie am auzit apa curgând şi pe Nasrine cântând.

— Apă caldă! a strigat ea. E aşa de bine să fii curat!

Era prima dată în cele unsprezece zile de când plecaserăm din izmir când puteam să ne spălăm

cum trebuie. Acum nu mai aveam nevoie decât de haine curate. Incă le foloseam pe cele pe care le primiserăm la sosirea în Lesbos.

Familia noastră nu ne lăsase pur şi simplu în voia sorţii. Shiar venea cu avionul şi planul era să ne găsească nişte paşapoarte false, care se presupunea că sunt uşor de procurat în Atena, pe care urma să le folosim ca să cumpărăm bilete de avion direct spre Germania şi să nu trebuiască să facem drumul pe

uscat. Toţi considerau că o astfel de călătorie avea să fie prea anevoioasă în scaunul cu rotile. Poate s-au gândit chiar că aveam să-i încetinim

Eu eram tristă.

— Ştii ceva, Nasrine? am zis. Vreau să fac drumul ăsta ca toţi ceilalţi. Ştii ce înseamnă asta?

— Da, şi eu vreau, a răspuns ea.

Curând a sosit şi Shiar, ca de obicei, vorbind mult. Ne-a spus să rămânem în cameră şi să ţinem perdelele trase. Asta era foarte enervant, fiindcă eu eram disperată să văd Acropolea. Nu-mi venea să cred că eram în acest oraş antic, leagănul democraţiei şi filosofiei şi al lui Aristotel, şi trebuia să ne ascundem după perdele. Dar Nasrine a spus că nu trebuie să ieşim. Avuseseră loc atacuri asupra refugiaţilor comise de membrii unui partid denumit Zorii Aurii; poate numele lui sună nevinovat, dar partidul e de extremă dreaptă şi are un fel de svastică pe steag.

Tot auzeam sirene. Atena ni se părea bogată, cu cafenelele şi barurile ei moderne, dar observaserăm şi mulţi oameni fără adăpost. Criza datoriei lăsase jumătate dintre tineri şomeri şi cei care puteau părăseau ţara. Grecia era într-o stare atât de proastă, încât trebuise să fie salvată de două ori de instituţiile internaţionale şi tocmai obţinuse un al treilea plan de salvare cu condiţii dure impuse de germani. Băncile erau închise. Zilnic aveau loc proteste în Piaţa Syntagma din faţa Parlamentului, iar poliţia folosea gaze lacrimogene ca să împrăştie mulţimile. Mă uitam la toate

IV

aceste lucruri la televizor când nu urmăream programele mele preferate dinainte. Incercam să-mi depăşesc aversiunea faţă de urmărirea ştirilor pentru că trebuia să ştim ce se întâmpla pe ruta migranţilor.

Doar o dată Shiar şi Nasrine m-au scos în oraş. Sigur că nu m-au dus la Partenon, ci doar la un restaurant turc, ca să mâncăm kebab. Oraşul mi se părea foarte vechi şi mai mult oriental decât occidental. Am observat o mulţime de oameni în vârstă jucând zaruri. In meniu, alfabetul grec mi se părea ciudat, ca ebraica. Era întuneric când am ieşit din restaurant, dar erau oameni peste tot. Era prima dată când vedeam un oraş atât de viu noaptea, dar mi-a adus aminte de Alep. Am încercat să nu mă gândesc la ce se întâmpla acolo. Ştiu că Nasrine se uita pe Facebook.

IV

In fiecare zi, în timp ce Shiar se ducea în Piaţa Victoria să discute cu traficanţii, eu şi Nasrine studiam hărţi ale Europei pe telefon şi ne uitam pe grupurile de pe Facebook pentru migranţi, cum ar fi „Calea sigură şi liberă a sirienilor către azil", care dădeau ponturi despre lucrurile de care

IV

aveau nevoie refugiaţii şi sfaturi despre cele mai bune trasee. Intre timp mă uitam la înger şi îl imploram: „Te rog, te rog, lasă-mă să merg pe calea normală".

Uneori Dumnezeu îţi răspunde la rugăciuni. După câteva zile, Shiar ne-a spus că era foarte greu şi prea scump să ne găsească paşapoarte şi nu ştia ce să facă.

Nasrine şi cu mine ne-am uitat una la cealaltă.

— Ştii ceva, a zis ea, ce-ar fi să mergem pe uscat?

Da! De la o închisoare totală la libertatea totală. Ştiam că avea să fie o experienţă unică în viaţă. M-am gândit că o să am ce să le povestesc nepoţilor, aşa cum vorbeau părinţii mei despre 1973, când am fost în război cu Israelul - ne spuneau că fusese un an rău, anul războiului. Avea să fie greu pentru Nasrine să mă împingă, dar şi foarte distractiv.

Şi măcar o dată în viaţă aveam să fiu ca toţi ceilalţi.

Am luat trenul de 16:30 de la staţia principală până în Salonic, un drum de şase ore. Deşi majoritatea refugiaţilor merg spre graniţă cu autocarul fiindcă e mai ieftin, peronul era plin de refugiaţi, mulţi dintre ei cu copii mici; erau şi mulţi turişti în pantaloni scurţi şi tricouri, cu rucsacuri mari. Când a sosit trenul, era acoperit cu graffiti-uri. Toată lumea s-a îmbulzit în faţă şi m-am întrebat cum aveam să urcăm, dar cineva ne-a ajutat şi am găsit locuri. Toate scaunele păreau uzate. Cineva ne-a spus că în Grecia căile ferate pierdeau atât de mulţi bani, încât, dacă le-ar fi dat tuturor pasagerilor bani să călătorească cu taxiul în loc să folosească trenurile, ar fi costat mai puţin. Mă uitam cum peisajul trecea pe lângă noi - câmpuri arse de soare, munţi verzi, rândunele negre care spintecau văzduhul, soarele care se înroşea -, era fascinant. Trenul mergea foarte repede, iar imaginile se succedau rapid, încât m-am gândit la teoria relativităţii.

— Ce s-ar întâmpla dacă trenul ar merge cu viteza luminii? am întrebat-o pe Nasrine. Ce am vedea?

Mi-a spus că, din cauza unui lucru care se numeşte „dilatare temporală", timpul ar fi fix, iar noi am ajunge oriunde fără să vedem cum timpul trece pentru orice nu se mişcă odată cu noi. Aşa că soarele pe care îl vedeam în timp ce goneam pe lângă el avea să arate întotdeauna roşu ca asfinţitul.
Nu prea înţelegeam, dar aveam să mă documentez mai târziu. Apoi mi-a spus că oricum nu era posibil să mergi cu viteza luminii. Cu alte cuvinte, voia să tac din gură.

S-a dus să ia ceva de băut, iar imaginaţia mea şi-a luat zborul, cum îi place să facă dacă nu o ţin sub control. Nu mă puteam abţine să nu mă gândesc la filme în care trenul cade în prăpastie. Dacă s-ar fi întâmplat asta şi aş fi pierdut-o pe Nasrine, cum aş fi ajuns la graniţă de una singură?

Din fericire, nu s-a întâmplat aşa ceva. Afară s-a întunecat şi am încercat să dormim Auziserăm că poliţia greacă îi dădea jos pe refugiaţi fiindcă actele noastre nu ne permiteau să călătorim atât de departe în nord. Unii s-au închis în toalete, dar nu a venit nicio poliţie. în sfârşit, am ajuns la Salonic. Autocarele care mergeau la graniţă se opriseră pe timpul nopţii, aşa că oamenii au început să negocieze cu şoferii de taxi de afară. „Nu suntem turişti", l-am auzit pe un bărbat plângându-se de preţurile mari. Unii au decis să petreacă noaptea în staţie şi să ia autocarul a doua zi dimineaţă, dar noi voiam să mergem mai departe, aşa că am plătit cei 100 de euro şi am luat un taxi.

Ştiam de la grupurile de pe Facebook că nu puteai trece graniţa noaptea, aşa că şoferul ne-a dus 88 de kilometri, până la un orăşel de lângă graniţă care se numea Evzonoi. Acolo ne-am cazat la Hotelul Hara, ultimul hotel din Grecia. Sau primul, în funcţie de direcţia din care vii. Pe un indicator din parcare

era reprezentat un bărbat grec în pantaloni albi, care ţinea în mână un fes roşu şi spunea: „Bine aţi venit în Grecia".

Hotelul era un imobil cam dărăpănat aflat imediat lângă autostradă, care fusese cât pe ce să fie închis până când criza refugiaţilor l-a salvat. Acum oamenii veneau şi plecau de acolo non-stop. Unii ca noi stăteau, dar hotelul îşi transformase barul într-un mini-market care vindea mâncare refugiaţilor, cum ar fi sardine la conservă şi biscuiţi, dar şi scutece şi şerveţele umede. Muream de

foame şi ne-am dus în restaurant. încăperea avea neoane ca spitalele în care fusesem eu şi totul părea galben. Am comandat o pizza şi a fost prima dată când am folosit cuţitul şi furculiţa. A fost foarte ciudat, fiindcă e *haram* pentru noi, musulmanii, să mâncăm cu mâna stângă, aşa că încercam să folosesc atât cuţitul, cât şi furculiţa cu dreapta.

în depărtare vedeam luminile cazinourilor din Macedonia unde merg grecii şi joacă noaptea, deşi nu le prea place Macedonia şi cred că ar trebui să fie a lor. Din acest motiv susţin că Alexandru cel Mare era grec, deşi era de fapt macedonean. Nici măcar nu-i spun Macedonia, ci Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei. Chiar şi aşa, ei pot să treacă graniţa normal. Noi a trebuit să mergem pe un câmp.

A doua zi, Nasrine a primit un mesaj pe WhatsApp de la Nahda. „Am ajuns!", scria. Erau deja în Germania, după ce făcuseră drumul în numai cinci zile.

— Vezi, cât de greu poate să fie? am întrebat-o pe Nasrine.

înainte să pornim la drum trebuia să rezolvăm o problemă cu transportul meu. Era o fâşie de cauciuc care ţinea suportul pentru picioare, dar când am coborât pe rampa din feribot fâşia a plesnit şi suportul s-a rupt. Acum stăteam cu picioarele bălăngănindu-se, ceea ce era foarte incomod. Din fericire, am găsit un bărbat amabil, cu o pălărie neagră şi o pasăre pe post de animal de companie, care a înfăşurat nişte sârmă în jurul suportului, ca să-mi pot sprijini picioarele pe el.

Nasrine mă împingea pe drumul principal. Soarele tocmai răsărea şi totul în jur era foarte verde, cu dealuri împădurite pretutindeni. Nu mai auzisem niciodată o asemenea gălăgie de păsări,

dar era foarte frig. Incă de pe vremea când aveam astm, mereu am simţit frigul şi sunt prima care se îmbolnăveşte. Nasrine spune că sunt un magnet pentru viruşi. Nu eram sigure că mergeam în direcţia potrivită, dar apoi am ajuns la o cale ferată dezafectată, aşa cum ne povestise Nahda, unde aşteptau o mulţime de oameni, ţinuţi la distanţă de poliţişti îmbrăcaţi în negru, ca nişte ninja. Alţi poliţişti priveau din dube, de pe o culme care avea vedere la calea ferată.

Evzonoi e un oraş mic, dar acum era înţesat cu mii de refugiaţi ca noi. Fusese înfiinţat un centru temporar de tranzit şi câteva grecoaice ofereau scutece şi biscuiţi. Poliţia macedoneană cu pistoale şi bastoane ne-a pus să ne adunăm în grupuri de câte cincizeci ca să trecem graniţa. Noi am intrat într-unul dintre cele trei grupuri cu ceea ce ei numeau SIA - sirieni, irakieni şi afgani -, cărora li se dădea voie să treacă. Pentru cei din Bangladesh, Maroc şi aşa mai departe nu exista decât calea ilegală. Trebuia să mergem pe jos cam opt sute de metri, dar drumul era OK, deşi eram mai încete decât ceilalţi. Apoi

poliţiştii greci ne-au ajutat chiar să trecem scaunul cu rotile peste calea ferată. Nu era nimic care să marcheze graniţa, doar linia neagră de pe GPS-ul din telefonul nostru. Mai târziu am aflat că ridicaseră un punct de trecere improvizat care se numea Borna 59.

După ce am intrat în Macedonia, drumul a devenit stâncos şi mai dificil. Scaunul cu rotile se tot poticnea în pietre. Din fericire, nişte băieţi macedoneni care vindeau biscuiţi au văzut că ne chinuiam şi ne-au ajutat. Mi-au întors scaunul cu spatele la drum şi l-au tras.

Era un şuvoi de oameni care mergeau toţi în aceeaşi direcţie. Unii cărau bebeluşi în spate sau pe umeri - şi Nahda probabil făcuse la fel cu câteva zile în urmă. Un bărbat şchiopăta, probabil fusese rănit într-un bombardament. Nimeni nu prea vorbea. Toţi păreau disperaţi. Eu eram singura care zâmbea. Oamenii se grăbeau fiindcă auziserăm cu toţii că maghiarii începeau să construiască un gard la graniţă, aşa că trebuia să ajungem acolo rapid.

In cele din urmă am ajuns la un lan frumos de floarea-soarelui, aşa cum se spunea pe Facebook, cu o cale bine bătută prin mijloc. De o parte şi de alta era mizerie, sticle de apă, pungi de plastic, pantofi, saci de dormit şi alte gunoaie ale migranţilor, ceea ce era destul de trist, fiindcă nu voiam ca oamenii să ne urască, dar nu aveai unde altundeva să arunci lucrurile.

Totul a mers foarte bine până când am ajuns la un şanţ abrupt şi la un pârâu pe care nu aveam cum să le traversăm Din fericire, nişte afgani ne-au ajutat să trecem pe partea cealaltă. Atunci am încetat să mai zâmbesc, pentru că mă durea spatele de la hurducăială, tot lovindu-mă de spătarul scaunului. Scoteam mici zgomote, iar Nasrine a şuierat la mine să mă opresc. Mă simt foarte neajutorată când sunt cărată de alţii şi detest asta. Nu după mult timp m-au lăsat jos. A început o ploaie de vară şi auzeam clopotele unei biserici şi broaştele orăcăind de parcă se veseleau. După ce am mers vreo oră pe câmp, am ajuns la primul sat macedonean, Gevgelija. „Oare cum se pronunţă?", m-am întrebat. Am urmat un indicator pe care scria „Punct umanitar al guvernului Macedoniei sprijinit de UNHCR" şi am ajuns la o zonă cu multe corturi albe şi rulote, precum şi un şir de toalete ecologice urât mirositoare. UNHCR este agenţia Naţiunilor Unite pentru refugiaţi. O mulţime de oameni aşteptau acolo. Din când în când ieşea un bărbat cu un teanc de foi şi citea nişte nume.

Când refugiaţii au început să inunde Macedonia, nu aveau voie să folosească transportul în comun, aşa că erau nevoiţi să se agaţe de trenuri de marfă sau să meargă cu traficanţii, dar unii fuseseră jefuiţi de diverse găşti, ceea ce nu dădea bine pentru Macedonia. Drept urmare, la sfârşitul lui iunie parlamentul votase să li se acorde refugiaţilor din SIA vize de trei zile, care le permiteau să străbată legal teritoriul şi să ia trenul până la graniţa cu Serbia.

Mica secţie de poliţie de la care trebuia să luăm aceste acte nu părea că avea să facă faţă. Cred că înainte fusese un loc foarte liniştit. Dacă am fi sosit cu câteva zile mai târziu, ne-am fi blocat complet: din cauza acestei strangulări a fluxului, macedonenii au ajuns să blocheze graniţa, să tragă şi să folosească gaze lacrimogene împotriva refugiaţilor ca să-i împiedice să mai vină. Am trecut exact la timp.

In plus, datorită scaunului meu cu rotile, am fost duse în faţa cozii. Ne speria puţin gândul că vom merge mai departe singure, fiindcă fuseserăm avertizate că în pădure erau bandiţi, iar eu spuneam că Macedonia era ţara lui Alexandru cel Mare şi a lui Ginghis Han (am confundat-o cu Mongolia). Alţii cred că Alexandru e un erou, dar după părerea mea a fost un dictator care a omorât o mulţime de oameni. Unii refugiaţi îi spuneau ţării Mafiadonia şi ziceau că era mai bine să călătorim în grup pentru siguranţă, în niciun caz doar două surori.

Alţii erau îngrămădiţi în trenuri vechi acoperite cu graffiti. Nu ne puteam imagina cum aveam să urcăm scaunul cu rotile. Poliţiştii macedoneni ne-au spus să nu ne facem griji. După ce ne-au înregistrat, au chemat un taxi care să ne ducă la graniţa cu Serbia pentru 200 de euro, apoi ne-au lăsat să ieşim pe poarta centrului de tranzit. Pentru mine, aceasta era Poarta cea Frumoasă. Eram pe drum

Ungaria, deschide-ne!

Macedonia-Serbia-Ungaria, 15-16 septembrie 2015

Macedonia nu era o ţară mare - am traversat-o în întregime de la sud la nord în doar două ore. Asta era bine, fiindcă toată lumea spunea că maghiarii terminaseră de construit un gard uriaş de-a lungul graniţei şi că la miezul nopţii aveau să închidă punctul prin care le dădeau voie oamenilor să treacă, făcând traversarea ilegală. Era o cursă contracronometru, ca una dintre emisiunile la care mă uitam la televizor.

Mai întâi a trebuit să mergem din Macedonia în Serbia. Taxiul ne-a dus vreo 200 de kilometri şi ne-a lăsat în localitatea de graniţă Lojane, în munţii din nordul Macedoniei. Şoferul ne-a spus că dealurile sunt pline de vechi trasee ale traficanţilor, folosite pentru a transporta ţigări, droguri şi arme şi care acum erau utilizate de refugiaţi.

Lojane era un sat cu case cu acoperişuri de ţiglă roşie, câteva ceainării şi o moschee mare şi albă, iar locuitorii erau în majoritate albanezi care fugiseră şi ei de războiul din ţara lor în trecut. Asta nu însemna că le plăceau migranţii. Unii localnici erau bucuroşi fiindcă ştiau că venim cu bani - mereu ne umflă preţurile la mâncare şi băutură -, dar alţii se plângeau că aducem infracţionalitate şi boli infecţioase şi le speriem nevestele şi copiii.

Soseau mulţi alţi refugiaţi - unii ca noi, cu taxiul, alţii cu trenul. Pe o pajişte fusese amenajată o tabără căreia îi spuneau „Jungla" (se pare că toate taberele de migranţi au acelaşi nume), dar nimeni nu se oprea, chiar dacă mulţi aveau chipurile marcate de oboseală. Ne-am alăturat unui fel de autostradă umană care se îndrepta spre graniţă.

Drumul trecea printr-un câmp cu verze, care nu era prea uşor de străbătut, fiindcă în noaptea dinainte plouase şi era mult noroi. Un bărbat făcea ture cu un tractor pe câmpul următor, cu o ţigară atârnându-i între buze, iar de undeva se auzea un cocoş. Nasrine se chinuia cu scaunul cu rotile prin noroi, dar nişte

voluntari elveţieni şi olandezi care împărţeau batoane energizante şi sticle cu apă au observat în ce situaţie ne aflam şi au trimis înapoi patru refugiaţi afgani să mă care.

— Bine aţi venit în Serbia, a spus unul dintre voluntari când bărbaţii m-au lăsat jos.

— Este ţara celebrului tenismen Novak Djokovic, am răspuns eu.

Nasrine nu a spus nimic.

M-am gândit la tânărul Gavrilo Princip, a cărui crimă a declanşat Primul Război Mondial, şi la Radovan Karadzic, liderul sârb din Bosnia responsabil de măcelărirea a mii de musulmani în anii 1990, apoi m-am supărat pe mine că iarăşi îmi aminteam tot de tipii cei răi! Nu ştiam nimic altceva despre Serbia.

A durat vreo jumătate de oră să trecem graniţa la Miratovac, care este punctul oficial de intrare. Funcţionarii sârbi ne-au verificat actele din Grecia şi Macedonia. Acum aveam nevoie de un document sârbesc, pentru care a trebuit să aşteptăm mult timp. Nasrine se tot uita la ceas. Ştiam că încerca să calculeze dacă puteam ajunge în Ungaria până la căderea nopţii.

Când a început criza, Serbia a încercat să-i oblige pe refugiaţi să se întoarcă în Macedonia, dar când am ajuns noi traversau cam 4.000 pe zi, iar autorităţile deciseseră că era mai uşor să ne ajute să trecem mai departe. Aranjaseră chiar şi autocare ieftine spre capitala Belgrad, ceea ce însemna că nu mai trebuia să apelăm la traficanţii de persoane. Ne-am luat după toţi ceilalţi la deal, pe un drum plin de praf, unde voluntarii împărţeau apă şi sendvişuri vegane.

Era în jur de 1 după-amiaza când am urcat în autocar. A trebuit să plătim 35 de euro, ceea ce era mult mai ieftin decât un taxi, dar era plin de imigranţi - sirieni ca noi, dar şi irakieni, afgani şi eritreeni. Avantajele invalidităţii: am putut să stau în faţă.

Mă uitam lung pe geam. Altă ţară, altă limbă, altă cultură, iar noi nu aveam să cunoaştem niciuna dintre ele. A fost un drum lung, de vreo şase ore. Mă tot săgeta câte o durere ascuţită în umeri şi în braţe şi am început să mă tem că am un atac de cord, fiindcă văzusem la *Dr. Oz* că astea pot fi simptomele. Am înghiontit-o pe Nasrine ca s-o trezesc şi i-am spus, iar ea s-a supărat.

— Eşti doar obosită, a zis. N-o să ai un atac de cord la şaişpe ani!

Scaunele aveau măsuţe, aşa că am pus capul jos şi am încercat să dorm, dar n-am putut. Apoi am încercat să mă rezem de Nasrine, dar nici asta n-a mers.

— Mai lasă-mă în pace, a mormăit ea.

Belgradul e un oraş mare pe malul Dunării şi eram entuziasmată să-l văd. Am ajuns acolo pe la ora 7 seara, tocmai când oamenii obişnuiţi se strângeau în cafenele şi baruri să se relaxeze după o zi de muncă. Aveau o privire dură cumva, poate fiindcă şi ei trecuseră printr-un război civil în anii 1990. Poate că viaţa noastră în Siria va reveni oarecum la normal într-o bună zi.

Următoarea oprire, Ungaria şi UE, dacă puteam să ajungem la timp. Nasrine îmi spune mereu să nu-mi fac griji - ea va rezolva totul. Aşa că am încercat să nu mă gândesc la ce s-ar fi întâmplat dacă nu puteam trece.

Din nou ne-am luat după cei care plecau. Erau atâţia oameni pe ruta migranţilor, încât nu prea aveam nevoie de grupurile de pe Facebook. Parcul de lângă staţia de autocare arăta ca un camping, plin de oameni şi corturi printre care se întindeau sârme cu rufe atârnate la uscat. Ca în Piaţa Basmane, vedeam refugiaţi care se îngrămădeau să negocieze cu traficanţi pe străzi lăturalnice şi maşini şi dube trase pe dreapta din când în când ca să culeagă grupuri de oameni pe care să-i ducă la graniţa cu Ungaria.

Incercaserăm să facem economii pentru ca Mustafa şi Farhad să nu mai fie nevoiţi să ne trimită bani şi ne gândeam să luăm trenul. Spre deosebire de alţi refugiaţi care plăteau traficanţii pentru tot drumul, noi eram migranţi care plăteau pe parcurs. Dar Nasrine se temea că nu aveam timp, aşa că am găsit un taxi al cărui şofer ne-a spus că ne duce până la graniţă pentru 210 euro. Nasrine şi-a rezemat capul de geam ca şi cum ar fi dormit, dar şoferul vorbea puţină engleză, aşa că i-am spus:

— Imi place Novak.

Mi-a răspuns că Djokovic avea un restaurant nu departe de locul unde ne aflam Mi-ar fi plăcut să mergem acolo. Uneori îmi doream să nu fi făcut călătoria asta atât de în grabă.

Era în jur de ora 10 seara când ne-a lăsat într-un orăşel agricol numit Horgos, pe unde trecuse şi Bland mai demult în acelaşi an. Mă bucuram că traversaserăm două ţări europene în aceeaşi zi, dar se pare că nu fuseserăm destul de rapide. Toată lumea spunea că graniţa era închisă; ajunseserăm prea târziu.

Nu puteam face nimic, aşa că am căutat un loc unde să dormim. Mulţi oameni stăteau pur şi simplu adunaţi pe câmpuri, dar noi nu voiam să facem la fel. Spre miezul nopţii am găsit un cort mare pe care scria „UNHCR". Inăuntru erau mulţi refugiaţi care dormeau, aşa că ne-am întins şi noi pe jos. Era foarte frig şi nu aveam pături, iar eu eram intimidată fiindcă erau o mulţime de oameni străini, aşa că nu prea am dormit.

Când m-am trezit la 8, toată lumea discuta ce să facă. Micul dejun n-a fost decât un măr pe care mi l-a dat cineva. Deşi graniţa era închisă, câteva femei spuneau că poliţia maghiară îi lăsase pe unii să treacă. Ne-am gândit că, dacă tot am făcut drumul, ar trebui măcar să încercăm

Trebuia să fie un autocar spre Roszke, la câţiva kilometri distanţă, unde era punctul de trecere. Am tot aşteptat şi eram gata-gata să renunţăm şi să luăm un taxi când a sosit autocarul. Erau de mers vreo 800 de metri de unde ne-a lăsat autocarul până la frontieră, de-a lungul vechii căi ferate, şi m am zdruncinat un pic în scaun. In timp ce ne ţineam după toţi ceilalţi - bărbaţi tineri, femei însărcinate, bărbaţi cu copii în cârcă -, vedeam gardul înalt care tocmai fusese completat cu colaci de sârmă ghimpată deasupra şi auzeam mult zgomot. Spaţiul prin care intrau refugiaţii se închisese şi oamenii protestau.

Când am ajuns acolo şi am văzut mulţimea împingându-se în gard, cu jandarmeria de partea cealaltă, mi-am dat seama pentru prima oară că ne aflam în mijlocul unei mari tragedii. Până atunci mă gândisem

la călătoria noastră ca la o aventură. Acum vedeam că era foarte multă durere. „Fugim din calea războiului!", a strigat cineva. Să fim întorşi din drum acum, după tot ce înduraserăm, era de neimaginat.
Ai zice că o ţară ca Ungaria, care a fost izolată de vestul Europei prin Cortina de Fier până acum douăzeci şi cinci de ani, ar fi ultima care să construiască un gard.

Dar, spre deosebire de primirea pe care o avuseserăm în Serbia, prim-ministrul de dreapta al Ungariei, Viktor Orbán, părea să urască cu adevărat migranţii. Se plângea că migraţia alimentează terorismul şi instalase panouri care avertizau: „Dacă veniţi în Ungaria, nu le luaţi locurile de muncă maghiarilor!" şi „Cine vine în ţara noastră trebuie să ne respecte legile". Orbán susţinea că Ungaria pur şi simplu încearcă să aplice regulile de azil ale UE oprindu-i pe refugiaţi să călătorească mai departe. În acest scop, ridicase un gard de sârmă ghimpată înalt de 3 metri şi jumătate de-a lungul întregii graniţe de 177 de kilometri cu Serbia, folosind deţinuţi ca să-l construiască.

Până în seara când am ajuns acolo, lăsaseră oamenii să treacă printr-un spaţiu de lângă vechea cale ferată, dar acum îl închiseseră. Nu aveam noroc. Trecuseră deja 180.000 de refugiaţi prin Ungaria, aşa cum plănuiserăm şi noi să facem, mergând cu trenul sau cu maşina de la graniţă până la gara Keleti din Budapesta şi de acolo cu maşina sau cu trenul în Austria. Erau o mulţime de traficanţi de persoane gata să te ajute.

Cu vreo zece zile înainte să sosim acolo, Orbán scrisese chiar un articol de ziar în care spunea că noi, migranţii, ameninţăm identitatea creştină a Europei. „Cei care sosesc au fost crescuţi într-o altă religie şi reprezintă o cultură complet diferită", scria el. „Cei mai mulţi nu sunt creştini, ci musulmani. Aceasta este o chestiune importantă, fiindcă Europa şi identitatea europeană îşi au rădăcinile în creştinism Nu e un fapt îngrijorător că acum creştinismul european abia poate să menţină Europa creştină? Nu există alternativă şi nu avem altă alegere decât să ne apărăm graniţele."

Nu era doar guvernul. O jurnalistă maghiară fusese filmată întinzând voit piciorul ca să pună piedică unui refugiat.

Nasrine mă enervase când îi spusese cuiva că vorbesc engleză şi sugerase că ne-am putea folosi de faptul că sunt în scaunul cu rotile ca să-i convingem să deschidă iar poarta. Aşadar, am fost împinsă
/v
până în primul rând, cu faţa la poartă şi la poliţiştii cu căşti şi scuturi de protecţie. În spatele meu, oamenii strigau „Germania! Germania!", blestemând Ungaria şi cerând să se redeschidă graniţa. Unii aveau pancarte pe care scria „Europa, ruşine". Alţii strigau „Mulţumim, Serbia!". Nu puteam suporta zgomotul, aşa că mi-am acoperit urechile.

Apoi, cei de la televiziunea maghiară au împins o cameră de filmat în faţa mea.

— Dacă ar fi Angela Merkel aici, ce i-ai spune? au întrebat ei.

— Ajutaţi-ne, am răspuns eu.

Nu am vrut să spun mai mult. Detestam modul în care scaunul cu rotile era folosit pentru a-i determina pe soldaţii maghiari să li se facă milă de mine. Detestam să văd poliţiştii purtând măşti chirurgicale albe de parcă sufeream de boli infecţioase.

Era o grămadă de sârma ghimpată, iar o fetiţă cu păr blond stătea ca o statuie şi cu o mână încerca să deschidă poarta.

— Ungaria, deschide-ne! Ungaria, deschide-ne! plângea ea; asta mi-a frânt inima.

— Vreau să plec de-aici, i-am spus lui Nasrine.

Pe măsură ce trecea timpul, situaţia se înrăutăţea. Nasrine m-a dus înapoi, pe lângă şirul de refugiaţi şi gunoaie aruncate, la drumul principal, care era mărginit de corturi, şi ne-am uitat cum o coloană de maşini blindate sosea pe partea maghiară. Sute de jandarmi au ieşit din maşini şi au început să îndrepte tunuri cu apă şi gaz lacrimogen spre cei care protestau la frontieră. „Ungaria e o ţară cu o cultură creştină de o mie de ani", le spusese Orbán poliţiştilor înainte să-i trimită la datorie. „Noi, maghiarii, nu vrem ca o mişcare la scară globală să schimbe Ungaria."

Ulterior, poliţia a susţinut că migranţii „agresivi" spărgeau gardul „înarmaţi cu ţevi şi beţe", dar noi nu am văzut aşa ceva, ci doar oameni care aruncau cu sticle de plastic.

Nu-mi venea să cred că asta era Europa la care visaserăm

Oamenii spuneau că şi dacă treceai graniţa şi ajungeai pe partea cealaltă, tot nu aveai unde să stai, era doar un câmp noroios, fără facilităţi. Din când în când veneau autocare, iar poliţia strângea oamenii în ele ca să-i ducă la taberele de înregistrare. Numai cei disperaţi mergeau, fiindcă toţi se temeau să nu rămână acolo sau să nu fie trimişi înapoi, şi auziserăm poveşti oribile despre condiţiile din tabere - că era mizerie şi plin de gândaci, iar gardienii băteau oamenii sau îi obligau să ia tranchilizante ca să stea liniştiţi. Pe Facebook vedeai clipuri filmate pe furiş cu gardienii care tratau oamenii ca pe nişte animale, aruncând cu mâncare în ei. E ciudat, fiindcă de fapt costă să fii refugiat. Printre noi erau avocaţi, medici, profesori universitari, oameni de afaceri. Eram fiinţe umane şi avuseserăm casele noastre înainte.

După câte se părea, mulţi erau blocaţi şi în gara Keleti, unde fuseseră instalate corturi, fiindcă poliţia maghiară refuza să-i lase să urce în trenuri. O vreme chiar au închis gara cu totul. Unii oameni fuseseră urcaţi într-un tren şi li se spusese că mergeau în Austria, dar trenul s-a oprit înainte de graniţă şi toţi au fost duşi la o tabără. Acum oamenii mergeau pe jos.

Toată lumea acuza Ungaria. Cancelarul Austriei, Werner Faymann, comparase ceea ce făceau ungurii cu deportarea evreilor de către nazişti în lagărele de concentrare. „Să înghesui refugiaţii în trenuri şi să-i trimiţi într-un loc complet diferit de cel în care se aşteaptă să meargă e un lucru care ne aminteşte de cel mai întunecat capitol din istoria continentului nostru", a spus el.

întreaga scenă era incredibilă. Aceasta era o ţară din care fugiseră circa 200.000 de oameni în 1956, după propria revoluţie eşuată, pe care tancurile sovietice veniseră să o înăbuşe. Unii au trecut graniţa la care stăteam noi, spre ceea ce era atunci Iugoslavia, iar cei mai mulţi au plecat spre nord, în Austria, şi au

fost primiţi de vecinii lor. Văzusem, bineînţeles, un documentar despre asta, care arăta toate biletele de mulţumire scrise de maghiari către austrieci, despre cât de bine fuseseră trataţi.

Nasrine mă împingea încolo şi încoace de-a lungul drumului, dar nu ştiam totuşi ce să facem. Părea că ne-am împotmolit de partea greşită a graniţei. Ne întrebam dacă nu era mai bine să căutăm traficanţi. Dacă traversam, aveam de gând să mergem la o staţie de benzină de pe partea autostrăzii unde îşi făceau meseria traficanţii ca să luăm un „taxi" spre Budapesta. Vedeam nişte maşini şi dube care dădeau târcoale.

Cred că localnicilor le era milă de noi. Voluntarii împărţeau tot felul de alimente. Mă uitam la o fetiţă care devora o conservă de porumb dulce. Eu n-am luat nimic fiindcă eram disperată să fac pipi. Nu era uşor să găsesc un loc, aşa că aveam mare grijă cât beam ca să nu fac probleme. Din fericire, am o vezică rezistentă.

/v

încercam să mă concentrez asupra altor lucruri. O femeie stătea pe marginea drumului plângând, în timp ce alăpta un bebeluş îmbrăcat într-o salopetă lila decorată cu nori albi şi pufoşi. Era foarte mic, probabil se născuse pe drum. Cineva spunea că pierduse alt copil în trenul dinspre Macedonia. Ştiam că multe familii erau separate şi nu voiam să ascult poveştile ca să nu mă deprim şi mai tare.

Apoi un fotograf şi-a îndreptat aparatul spre ea, iar femeia şi-a tras vălul peste faţă. Erau o mulţime de jurnalişti la faţa locului, cu dubele lor cu antene pentru satelit şi maşinile mari parcate peste tot pe lângă şosea. Ştiam că încercau să-şi facă treaba şi să spună lumii ce se întâmpla, dar presupun că nu ştiau că noi avem o cultură diferită. Iar uneori e periculos. Unii dintre tinerii care fugeau de recrutarea forţată încă aveau rude în Siria, aşa că nu voiau să le fie dezvăluită identitatea.

Am observat că jurnaliştii purtau un fel de uniformă, cu cămăşi, jeanşi şi ghete. Eu purtam aceiaşi jeanşi şi cămaşa mea preferată din denim cu broderie pe umeri pe care o purtam de la Gaziantep şi nu mă schimbasem de când plecaserăm din Atena. Am observat şi că toţi le luau interviuri aceloraşi oameni, ca vulturii care se năpustesc asupra prăzii.

— Hei, aici e o siriană în scaun cu rotile care vorbeşte engleza! am auzit pe cineva strigând.

Dintr-odată toţi au tăbărât pe mine. Unul dintre jurnalişti era o doamnă americană de la ABC care voia să ştie cum de vorbeam engleza. I-am explicat că am învăţat uitându-mă la *Zile din viaţa noastră.* Era uluită.

— E un serial grozav, am spus eu. Dar l-au omorât pe personajul principal care-mi plăcea!

Altul era un bărbat amabil de la BBC, pe nume Fergal Keane, pe care Nasrine îl cunoscuse pe puntea superioară a feribotului la Atena, când se dusese să vadă răsăritul. Avea o voce plăcută, ca mierea care se întinde pe pâine. I-am spus că vreau să fiu astronaută şi să merg în cosmos şi să găsesc un extraterestru, dar şi să merg la Londra ca să o întâlnesc pe Regină, iar el s-a amuzat copios.

La momentul acela ne pierduserăm speranţa că Ungaria avea să-şi deschidă porţile şi cineva povestea că preşedintele croat ţinuse un discurs în care spunea că îi primeşte pe refugiaţi. Aşa că puteam să

încercăm să mergem pe acolo, iar apoi din Croaţia prin Slovenia. Despre unele dintre aceste ţări nu auziserăm niciodată. Am auzit pe cineva spunând că oamenii trec din Croaţia în
Slovenia şi un bărbat a răspuns: „Asta n-are cum să fie adevărat, Slovenia e în Asia!".

Nasrine m-a împins prin lanuri de floarea-soarelui uscate şi am luat un taxi înapoi pe drumul pe care veniserăm cu o seară în urmă, apoi spre vest, spre Croaţia. Parcă eram într-un joc pe computer în care ţi se tot închid drumurile şi trebuie să găseşti altă cale.

Cea mai grea zi

Croaţia-Slovenia, 16-20 septembrie 2015

Nu mai fusesem niciodată în viaţa mea numărul unu la ceva până când am ajuns în Slovenia, şi sigur că s-a dovedit că nu era un lucru bun.

De la graniţa dintre Serbia şi Ungaria, am acceptat să plătim 125 de euro pe un taxi înapoi prin Serbia, apoi spre vest, până la graniţa cu Croaţia, un drum de circa o oră şi jumătate. Mare parte din acea graniţă merge de-a lungul Dunării, dar exista un punct de trecere în Apatin, pe malul vestic al fluviului, pe unde am intrat în Croaţia printr-un lan de porumb. Eram entuziasmată să văd altă ţară, chiar dacă mă simţeam vinovată fiindcă asta însemna mai mult de mers şi de împins pentru Nasrine, şi mă bucuram să văd semnul albastru cu cercul de stele galbene care arăta că ne întorseserăm în UE, deci nu mai erau graniţe.

Acum că păream să fim iar pe traseu, am încercat să discut cu Nasrine despre viitorul meu în Europa. Poate aveam să merg la şcoală, sau chiar la facultate, iar ea mă putea ajuta cu fizica. Uneori îi place să vorbească cu mine. Zice că sunt o bună ascultătoare şi că îmi poate spune lucruri pe care nu le spune nimănui, iar eu îi dau sfaturi înţelepte. Dar îmi dădeam seama că e epuizată şi nu vrea să vorbească - mereu ştiu când să tac când sunt cu ea.

După ce am trecut graniţa, poliţia croată ne-a băgat într-o dubă închisă cu care sunt transportaţi deţinuţii şi ne-a dus într-un sat din apropiere. Acolo am fost urcaţi într-un autocar împreună cu alţi refugiaţi. Nimeni nu avea habar unde mergem şi auziserăm că ni se vor lua amprentele, ceea ce ar fi fost o catastrofă, fiindcă ar fi însemnat să rămânem în Croaţia. Cu toţii ne făceam griji.

Drumul a durat vreo cinci ore prin întuneric şi s-a încheiat în capitala Zagreb. Ne-au dus la o clădire care arăta ca şi cum fusese cândva spital. Fiecare a primit un număr pe o foaie de hârtie şi ni s-au făcut poze ţinând-o în mâini ca nişte infractori. Nasrine era numărul 80, iar eu 81. Partea bună era că exista un duş, aşa că ne-am putut spăla şi schimba. Nasrine a spălat hainele pe care le purtam încă din Grecia şi le-a întins la uscat. Când am terminat era 3 dimineaţa şi, în sfârşit, am adormit.

A doua zi, situaţia era foarte confuză, iar unii spuneau că urma să ni se ia amprentele. Totuşi, asta nu s-a întâmplat. Apoi, pe la prânz, ne-au dat drumul pe neaşteptate. Mai târziu am auzit că tuturor refugiaţilor din autocarul de după noi li s-au luat amprentele, aşa că noi am avut noroc.

Ne-am dus în centrul oraşului, clipind în lumina soarelui ca nişte cârtiţe. Zagrebul e un oraş frumos, cu clădiri mari din vremea Imperiului Habsburgic. Până şi gara seamănă cu un palat, cu o faţadă maiestuoasă cu colonade şi o statuie uriaşă a Regelui Tomislav, care a fost primul rege al Croaţiei acum mai bine de o mie de ani şi care părea cam morocănos. S-a dovedit că nu era niciun tren spre

/v

Slovenia până la ora 4 după-amiaza, aşa că aveam trei ore de pierdut. In sfârşit, poate reuşeam să vedem unul dintre locurile pe unde călătoream.

Atunci am văzut semnul roşu şi arcadele galbene: primul meu McDonald's. Eram deja hămesită şi am făcut cea mai bună faţă de copil care imploră la Nasrine. Ştiam că îşi făcea griji când era vorba de mers în locuri publice.

— OK, a zis ea.

Sigur că văzusem toate reclamele. Am comandat un Big Mac, după ce am verificat să nu aibă carne de porc, cu cartofi prăjiţi şi Cola. Burgerul a venit învelit în hârtie, iar cartofii într-o pungă maro, nu pe o farfurie. Burgerul era mic şi cenuşiu, nu lucios şi dolofan ca în reclame, iar eu posedam o mulţime de informaţii despre cât de proastă e carnea din burgeri şi ce efecte are asupra organismului. Aşa că nu aveam mari aşteptări, dar mi-a plăcut, mai ales cu mult ketchup.

Cola avea bule, ceea ce nu îmi place prea mult, şi i-am spus lui Nasrine un fapt interesant: islandezii consumă mai multă Coca-Cola pe cap de locuitor decât orice altă naţiune. Nu prea asculta, fiindcă stătea pe Google Maps, încercând să-şi dea seama care era traseul nostru. S-a dovedit că nu eram departe de Italia. Eram entuziasmată să mergem acolo şi să vedem toate ruinele romane şi arta, dar am fi ocolit mai mult decât prin Slovenia.

Apoi ne-am dus la un mall, primul meu mall, şi acolo am avut o altă primă experienţă - prima dată pe o scară rulantă. Am stat mult timp să ne gândim cum să o folosim cu scaunul cu rotile. A fost grozav, deşi un pic înfricoşător la coborâre.

Amândouă am făcut ochii cât cepele când am văzut toate magazinele. Deşi noi nu ne acoperim capetele, purtăm mereu haine cu mâneci lungi şi pantaloni care ne acoperă corpul, aşa că încă nu eram obişnuite cu Europa, unde femeile lasă la vedere atâta piele. Eu mă bucuram că mă întorsesem la o viaţă normală după atâta timp de război şi bombardamente şi pene de curent. Pentru o oră şi ceva mă puteam preface că sunt o fată care locuieşte acolo, nu o refugiată fără casă. Nasrine, pe care o usturau ochii de la praf şi polen, a încercat chiar nişte ochelari de soare, ca şi cum am fi fost nişte cumpărătoare obişnuite.

Atunci am văzut o fată care se uita la noi. Eram îngrijorate, dar era foarte prietenoasă.

— Eşti refugiata din poza din ziar! a spus ea.

— Eşti celebră! a râs Nasrine.

Dar eu îmi făceam griji că oamenii erau interesaţi de mine doar din cauza scaunului cu rotile.

— Poate asta i-a atras, a spus ea, dar au vrut să vorbească cu tine datorită personalităţii tale. Uneori surorile pot fi foarte drăguţe chiar dacă nu ţin cu echipa de fotbal care trebuie.

La gară am auzit că Slovenia oprea trenurile care veneau din Croaţia. Am decis să folosim o parte din banii noştri preţioşi ca să luăm un taxi până la graniţă. Am avut noroc, fiindcă sora şoferului locuia acolo, iar el ştia exact unde să meargă. Peisajul era frumos. Incă nu ne venea să credem cât de verde e Europa. Şi curată peste tot. Mirosea altfel decât Siria, aproape ca şi cum oamenii ar fi parfumat străzile.

Drumul spre vest a durat vreo oră şi jumătate, iar şoferul ne-a lăsat lângă graniţa cu Slovenia, pe un drum cu nume imposibil de pronunţat, Zumberacki put. Era ciudat să te gândeşti că toate ţările prin care trecuserăm de când părăsiserăm Grecia formaseră o singură ţară - Iugoslavia - până acum puţin mai bine de zece ani. M-am întrebat dacă şi ţara noastră va sfârşi prin a fi fărâmiţată. Şoferul de taxi ne-a arătat un câmp de flori pe care trebuia să-l traversăm Soarele asfinţea şi nu vedeam nimic în faţă decât păduri şi siluetele mov estompate ale munţilor. In curând am ajuns în Slovenia. Era ciudat să nu vedem alţi refugiaţi. In apropiere era un sătuc şi câinii lătrau când ne apropiam. Eu eram fascinată de privelişte şi îmi plăceau senzaţia adierii vântului prin păr şi parfumul proaspăt al pinilor. Dar Nasrine era îngrozită. Nu aveam unde să mergem, se întuneca şi auziserăm că erau bandiţi care jefuiau refugiaţii - nu că am fi avut mari avuţii asupra noastră.

— O, Doamne, o să trebuiască să dormim în pădure, a zis ea.

Atunci am auzit paşi. Unii localnici probabil chemaseră poliţia. Cred că Nasrine a fost un pic uşurată să-i vadă, chiar dacă atunci când am spus că suntem din Siria ne-au arestat. Din nou am fost urcate într-o dubă de poliţie. Ne-au dus la o secţie dintr-un oraş din apropiere, care se numea Perisce. Surprinzător, în acest oraş mic exista un translator irakian şi au început un interogatoriu, întrebându-ne cum am trecut graniţa şi cerându-ne să le spunem despre toată călătoria din Siria prin Turcia, Grecia, Macedonia etc. Eu nu înţelegeam de ce voiau să ştie.

După ce am spus toată povestea, au zis că ni se vor lua amprentele. Ultimul lucru pe care-l voiam era să rămânem în Slovenia, aşa că am refuzat. Poliţistul insista. Eu am întrebat dacă eram obligate să ne supunem.

— Pari o fată de treabă, a răspuns el. Vrei să facem asta cu binişorul sau cu forţa? Am înţeles că nu aveam cum să evităm situaţia.

Atunci am aflat că eram foarte ghinioniste, fiindcă guvernul sloven spusese că primii 100 de oameni care intră în Slovenia vor fi interogaţi şi trimişi înapoi în Croaţia. Noi eram numerele unu şi doi. Tipic - prima dată în viaţă când sunt numărul unu şi e un lucru rău!

Se făcuse deja foarte târziu, aşa că am fost încuiate într-o celulă cu gratii din secţia de poliţie şi ni s-a spus că o să fim trimise înapoi în Croaţia a doua zi. Celula avea două paturi suprapuse şi un buton ca să

chemăm gardianul dacă aveam nevoie de ceva. Nu mă bucuram să fiu la închisoare, dar eram atât de obosită, încât a fost prima dată după mult timp când am dormit ca lumea.

A doua zi dimineaţă am aşteptat şi am tot aşteptat. Ne-au spus că vom fi luate de acolo la 9 dimineaţa, dar se făcuse 1 şi nu ne spusese nimeni nimic. In cele din urmă am chemat gardianul. A zis că guvernul croat refuzase să ne primească înapoi.

Apoi ne-au dus afară într-o curte unde erau mulţi alţi refugiaţi. Ne-au spus că veniseră cu trenul din Croaţia şi fuseseră încuiaţi în vagoane ore în şir, după care fuseseră aduşi în cele din urmă aici. Un funcţionar de la UNHCR mi-a zis că ar trebui să solicităm azil în Slovenia. M-am enervat şi i- am spus:

— Voi trebuie să protejaţi refugiaţii! Suntem două fete singure într-un oraş străin, nu avem de gând să rămânem aici singure şi să aşteptăm luni întregi. Ce-o să se întâmple cu noi?

In sfârşit a sosit un autocar turistic şi ni s-a spus să urcăm cu ceilalţi refugiaţi. Ca de obicei, stăteam în faţă. Din nou, habar nu aveam unde mergem Mai erau şi alţi sirieni în autocar, precum şi afgani, dar cei mai mulţi păreau irakieni, inclusiv un grup de yazidiţi. Ei nu doar că făcuseră călătoria pe care o făcurăm şi noi, dar trebuiseră mai întâi să traverseze Siria. Ne părea rău pentru ei fiindcă fuseseră nevoiţi să traverseze două zone de război, iar la sfârşitul călătoriei germanii spuseseră că îi primesc doar pe sirieni.

Autocarul a străbătut un peisaj alpin, cu munţi împăduriţi, cascade, lacuri şi pante abrupte presărate cu copaci. Semnele de circulaţie nu ne ajutau prea mult să ne dăm seama încotro mergem, cuvintele lor fiind de neînţeles şi arătând de parcă le lipseau vocalele, dar unii oameni urmăreau drumul pe Google Maps şi spuneau că ne îndreptăm spre vest, spre capitala Ljubljana.

Se lăsa seara când am ajuns la Centrul pentru Străini din Postojna, o clădire cu două etaje, cu gratii la geamuri, care arăta foarte înfricoşător şi s-a dovedit că fusese o tabără militară. Poliţiştii au urcat în autocar şi au anunţat că ne vor lua telefoanele, banii şi obiectele de valoare. Toată lumea s-a îngrijorat.

— O să ne închidă aici, altfel de ce ne-ar lua telefoanele? a spus un bărbat.

— Nu ne dăm jos din autocar! a strigat cineva.

Cred că irakienii erau şiiţi, pentru că au început să spună rugăciuni către Ali - nu mai auzisem şiiţi rugându-se până atunci. Noi, sunniţii, spunem: „Nu există alt Dumnezeu decât Allah, al cărui profet e Mahomed (pacea fie asupra sa)", dar şiiţii au adăugat încă o propoziţie la sfârşit: „iar Ali e prietenul lui Dumnezeu". Am încercat să nu ascult, fiindcă nu suntem politeişti.

Auzindu-i, mi-am adus aminte de nunta regală pe care am văzut-o la televizor în Alep. Nasrine făcea curat în cameră atunci, iar când Prinţul William şi Kate au început să spună jurămintele şi au făcut schimb de inele, au spus: „In numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh". Nu am înţeles, fiindcă nu ştiam nimic despre creştinism pe vremea aceea, dar Nasrine a spus: „Ce oameni ignoranţi!".

Şiiţii ne speriau cu rugăciunile şi gemetele lor. Nasrine a început să plângă. Apoi cineva a spus că ştia o persoană care fusese închisă în tabără timp de două luni, iar atunci toată lumea a luat-o razna. Oamenii au început să întrebe ce garanţie aveam că puteam să mai plecăm după ce ajungeam înăuntru.

în cele din urmă, poliţiştii şi-au pierdut răbdarea şi ne-au ordonat să ne dăm jos din autocar, apoi ne-au îngrămădit în centrul de detenţie. Deşi ne-au lăsat să păstrăm telefoanele, nu era semnal sau conexiune wireless, aşa că nu puteam vedea unde suntem. Am început să plâng pentru că am crezut că n-o să mai văd vreodată lumina soarelui.

Dar apoi m-am gândit că acestea sunt genul de obstacole cu care mă voi confrunta într-o ţară nouă şi am început să mă liniştesc. M-am gândit la Nelson Mandela şi la cei douăzeci şi şapte de ani pe care i-a petrecut în închisoare, fără să-şi piardă niciodată cumpătul, şi la Abdullah Ocalan, liderul partidului kurd PKK, care e în închisoare în Turcia din 1999. Dar ei nu erau ideali pentru a te înveseli, aşa că am încercat să mă concentrez pe enumerarea conducătorilor din dinastia Romanov, ceea ce mă ajută de obicei.

IV

înăuntrul centrului am fost împărţiţi în două grupuri: bărbaţi singuri şi familii. Nasrine şi cu mine am fost duse într-o încăpere împreună cu o familie afgană. Femeia purta văl şi pe lângă ea mai erau un bărbat şi un băieţel, dar nu înţelegeam nimic din ce spuneau. Eram puţin speriate de afgani după încăierarea pe care o provocaseră în Lesbos şi fiindcă întotdeauna refuzau să stea la rând la punctele de trecere a frontierei. Uneori se prefăceau că sunt sirieni ca să treacă graniţa, fiindcă germanii spuseseră că îi vor primi doar pe sirieni, dar noi nu credeam că ar fi convins pe cineva, fiindcă arată şi vorbesc complet diferit faţă de noi.

Apoi am auzit pe cineva vorbind în arabă afară, un bărbat sirian care se plângea unui gardian că soţia lui nu ar trebui să fie în aceeaşi cameră cu un bărbat străin. După aceea, gardianul a intrat şi a luat afganii şi i-a adus pe sirieni în locul lor.

Erau din Idlib, o localitate din nordul Siriei, care după o mare luptă nu se mai afla sub controlul lui Assad şi fusese cucerită de Frontul al-Nusra. Grupul era format dintr-un bărbat însurat, nevasta şi bebeluşul lui, fratele ei şi o mamă singură care a spus că venise pe cont propriu fiindcă soţul îi fusese ucis într-un bombardament. Ne-a arătat fotografii pe telefonul ei cu copiii pe care îi lăsase într-o tabără din Liban. Fiindcă nu îi putea lua pe toţi în Germania, planul ei era să meargă singură acolo, să ceară azil, apoi să-i aducă prin procedura reîntregirii familiei. Mulţi oameni păreau să facă asta, dar noi ştiam de la Bland că nu era prea uşor.

Familia din Idlib era amabilă, dar eu eram prea obosită ca să mai ascult poveşti triste. A fost o noapte grea. Erau şase paturi suprapuse, iar sora mea şi cu mine am luat două, eu pe cel de jos şi Nasrine pe cel de sus. Erau neconfortabile şi îmi era teamă să nu mă rostogolesc jos, iar un ţânţar mă tot sâcâia. Am visat-o pe Ayee; se făcea că dormeam lângă dânsa, dar când am încercat să mă întorc ca să ajung aproape de ea m-am trezit şi am văzut că nu e acolo, ceea ce m-a întristat.

Apoi ne-am trezit la 4 dimineaţa fiindcă cealaltă familie îşi pusese alarma la telefon ca să se roage.

Nasrine a spus că atunci când a auzit alarma în somn a început să viseze că era într-un pelerinaj cum e Haj, la Mecca, doar că în Slovenia şi că toţi pelerinii erau îmbrăcaţi în alb. De obicei se roagă în fiecare zi şi cred că se simţea vinovată că nu se ruga în timpul călătoriei.

După micul dejun, format din pâine şi brânză, am ieşit afară. Era o curte unde unii refugiaţi jucau fotbal şi care avea plasă peste tot în jur şi deasupra, aşa că arăta ca şi cum până şi cerul ar fi fost încuiat. Asta a fost cea mai îngrozitoare parte pentru mine. M-am gândit că sunt prizonieră acolo.

Înăuntru era o sală mare cu un televizor pus pe canalul Al Jazeera. Ştirile principale erau despre criza refugiaţilor - eram numiţi o „maree umană" - şi ne-am uitat ca să vedem ce se întâmpla la graniţe. Am văzut că Ungaria era închisă în continuare şi tot mai mulţi oameni intrau în Croaţia - 11.000 deja -, iar aceasta închisese aproape toate punctele de trecere pe şosea şi spunea că nu mai poate primi alţi oameni. Slovenia oprise tot traficul pe calea ferată principală dinspre Croaţia şi susţinea că va introduce controale la graniţă. Chiar şi Germania era copleşită în asemenea măsură, încât suspendase trenurile care veneau din Austria. Erau filmări cu oameni care se călcau în picioare ca să urce într-un autocar spre Croaţia şi alţii care roiau pe câmpuri. Era ca şi cum am fi fost un trib pierdut, aruncat de la o graniţă la alta.

Apoi reportajul a ajuns la Bruxelles, unde liderii UE îmbrăcaţi în costume aveau tot felul de reuniuni ca să discute despre „criza migranţilor" Cu toţii erau de acord că era o situaţie foarte gravă şi trebuia făcut ceva, dar nimeni nu părea să ne vrea şi toată lumea părea foarte supărată pe Germania. Nu puteam să nu mă gândesc că poate eram mulţi, dar chiar dacă eram un milion, nu reprezentam nici 0,2% din cei 500 de milioane de oameni care trăiesc în UE, iar în tradiţia noastră, noi nu i-am respinge niciodată pe cei aflaţi în nevoie.

„Uniunea Europeană nu este într-o situaţie bună", a spus un bărbat serios cu ochelari, pe nume Jean-Claude Juncker, căruia îi ieşea capul dintre umeri ca la ţestoasa mea şi care era descris drept Preşedintele Comisiei Europene (nu eram sigură ce însemna asta). „Există atât o lipsă de Europa, cât şi o lipsă de uniune în Uniunea Europeană." M-am întrebat de ce nu făcea nimic dacă tot era la conducere. În schimb, era ca şi cum restul lumii îşi dorea pur şi simplu să plecăm.

Toată lumea vorbea numai despre criza migranţilor. Mulţi oameni de la centrul de detenţie erau din Alep, ca noi, dar plecaseră mai recent şi aveau de spus poveşti înfiorătoare despre bombardamente şi foamete.

Nasrine a vorbit cu refugiaţii yazidiţi - dialectul lor este asemănător cu dialectul kurmanji pe care îl vorbim noi. Era o fată ai cărei doi fraţi fuseseră ucişi de Daesh în timp ce fugeau în munţi, iar sora ei fusese răpită. Ea şi altele care scăpaseră se zgâriaseră pe faţă ca să pară urâte şi să nu fie răpite de Daesh. Părinţii vânduseră tot ce le rămăsese, inclusiv aurul mamei sale, ca să poată pleca ea.

— Nu e nimic bun pentru noi în Irak, a spus.

Işi tatuase numele pe încheietura mâinii în caz că avea să fie ucisă şi nimeni nu avea să ştie cine era.

Am întâlnit şi o familie de palestinieni cu şase copii, inclusiv două perechi de gemeni, care ne- au spus că erau refugiaţi de două ori - familia lor fugise în Siria în 1948 după ce Mandatul Britanic pentru Palestina luase sfârşit, iar miliţia evreiască începuse să distrugă sate ca să confişte pământuri pentru noul stat Israel. Noi am avut o jumătate de milion de palestinieni în Siria, fiindcă odată a fost un loc bun în care să trăieşti.

Familia aceasta crescuse într-o tabără întinsă de la sud de Damasc, denumită Yarmouk, care era ca un oraş cu şcoli, spitale şi chiar ziare proprii. Incercaseră să nu se implice în revoluţie, dar în 2012 regimul a decis că zona devenea un refugiu pentru luptătorii rebeli, aşa că a fost bombardată de avioanele lui Assad. Au început confruntări armate zilnice între cele două părţi, iar ei au fugit într-o tabără din Liban. Viaţa de acolo, spuneau, era groaznică - palestinienii nu beneficiază de acelaşi tratament ca sirienii şi trebuiau să plătească pentru permisele de şedere şi chiria în tabără. Iniţial au crezut că Assad va fi îndepărtat de la putere curând, iar ei se vor putea întoarce în Yarmouk. Dar nu s-a întâmplat aşa. Pe măsură ce trecea timpul şi soseau tot mai mulţi refugiaţi, simpatia Libanului faţă de ei a cam dispărut. Acum sunt 1,2 milioane de sirieni acolo - echivalentul a aproape un sfert din populaţia Libanului - şi e doar o mică fâşie de pământ.

Banii familiei se terminau, la fel şi raţiile de mâncare din tabără. Când au auzit cuvintele doamnei Merkel şi au văzut că oamenii mergeau în Germania, au decis să încerce şi ei.

Au plătit traficanţi care să-i ducă în Turcia şi de acolo au traversat marea cu o barcă spre Grecia, în insula Kos. Din câte spuneau, condiţiile de acolo erau mai rele decât în Lesbos, fiindcă primarul detesta refugiaţii şi i-a închis pe un teren de fotbal fără apă de băut. In sfârşit, au obţinut hârtiile oficiale şi au rezervat biletele de feribot spre Atena. La fel ca al nostru, şi al lor pleca dimineaţa devreme, iar ei au adormit cu toţii. Când s-au trezit a doua zi, au văzut că feribotul nu se mişcase din loc. Oamenii au fost atât de furioşi, încât au avut loc revolte. Până la urmă feribotul a plecat. După opt ore s-a oprit, iar ei au coborât. Abia atunci şi-au dat seama că erau în Mytilene, adică în Lesbos, nu în Atena.

In timp ce spuneau povestea făceau mare haz. Refugiaţii sunt oameni rezistenţi.

Eram uimită de cât de calmă era Nasrine. Poate calmul ei se datora faptului că familia din Idlib promisese că avea să ne însoţească spre Germania ca să nu fim singure.

Pentru mine a fost cea mai grea zi a călătoriei. Pierduserăm totul - ţara, casa, pe mătuşa noastră şi unchiul nostru - şi fuseserăm separate de familie, iar acum eram închise. De fapt, e ilegal să plasezi refugiaţii în detenţie, dar ce puteam face? Imi era frică să nu fim ţinute acolo trei sau patru luni.

Acolo, înconjurate de poliţie şi neputând să ieşim, mi-am dat seama cât de preţioasă e libertatea şi cât de important e să fii liber. In ziua aceea am înţeles de ce începuserăm toată această revoluţie, chiar dacă Assad răspunsese conducând ţara spre distrugere. Nu mă mai puteam preface că sunt într-o vacanţă prin Europa; acum ştiam că eram cu adevărat o refugiată.

Singurul lucru bun la centrul de detenţie era mâncarea, mai ales o băutură roşie de măceşe numită Cockta, care avea gust de plante şi petale şi îmi aducea aminte de salepul pe care îl beam cu atâta plăcere când eram mică.

Dar apoi am auzit că irakienii reuşiseră să plece intrând în greva foamei şi am decis să facem la fel. Ameninţarea a funcţionat şi, în cele din urmă, a doua zi slovenii ne-au dat drumul şi ne-au urcat într-un autocar spre o tabără deschisă dintr-un loc care se numea Logatec.

Abia când plecam din Postojna mi-am dat seama cât de frumoasă era localitatea, înconjurată de natură, dealuri unde totul era verde. Mai târziu am căutat informaţii despre Postojna şi am citit că nişte pui de dragon se născuseră într-o peşteră din acei munţi, chiar deasupra locului unde stătuserăm noi. Nici măcar nu ştiam că există dragoni. Mi-a părut rău că în aceste ţări nu vedeam altceva decât poliţie şi refugiaţi.

Sunetul muzicii

Slovenia-Austria, 20-21 septembrie 2015

îmi era puţin teamă să intru în Austria din două motive. Unu, aşa cum îi spusesem lui Nasrine, acolo s-a născut Hitler, omul care a provocat ultima mare criză a refugiaţilor din Europa. Doi, cu o lună în urmă acolo muriseră şaptezeci şi unu de refugiaţi, sufocaţi într-un camion destinat transportului de pui congelaţi. Camionul fusese abandonat pe marginea unei autostrăzi dintre Budapesta şi Viena şi atrăsese atenţia poliţiei austriece pentru că din spate se scurgea lichid. Când l-au deschis, duhoarea morţii era copleşitoare, fiindcă era plin de cadavre în putrefacţie, printre care opt femei, trei copii şi un bebeluş de numai optsprezece luni, şi erau adâncituri în pereţii containerului unde probabil oamenii disperaţi bătuseră cu pumnii în timp ce rămâneau fără oxigen.

Pe drum, în afară de partea dintre Turcia şi Grecia, încercaserăm să evităm traficanţii, deşi fuseserăm încărcate la plată de multe taxiuri. Dar în general avuseserăm noroc, poate datorită invalidităţii mele, şi oamenii de pe drum încercaseră să ne ajute. Ştiam că mulţi refugiaţi merseseră pe jos sute de kilometri. Numai în Turcia şi Grecia dormiserăm în aer liber. Uneori glumeam că suntem refugiate de cinci stele.

Acum eram atât de aproape de capăt - mai aveam o singură ţară de traversat -, încât nu voiam să riscăm nimic. Austria reinstaurase controalele la graniţă şi unul dintre verii noştri ne spusese că Austria trimitea refugiaţii într-un centru de detenţie pentru a reduce presiunea asupra Germaniei. Aşa că am decis să coborâm din trenul de la Logatec spre Austria cu o staţie înainte de graniţă, în caz că urca poliţia şi aresta lumea acolo.

Trenul mergea spre oraşul austriac Graz, iar noi am coborât în ultimul oraş sloven, care era Maribor. Familia din Idlib, cu care călătoriserăm după ce plecaserăm din centrul de detenţie, a

/v

crezut că suntem nesăbuite şi a rămas în tren. în timp ce Nasrine mă dădea jos din tren, mai mulţi oameni au încercat să ne oprească, strigând:

— Asta nu-i Austria, e Slovenia!

— Ştiu, am răspuns eu.

M-am gândit că planul e stupid, fiindcă arătam oribil şi eram obosite şi oamenii s-ar fi întrebat ce făceam acolo şi ar fi devenit suspicioşi.

Austria este atât de aproape, încât mulţi oameni din Maribor trec graniţa zi de zi ca să meargă la lucru, dar s-a dovedit că era totuşi la 22 de kilometri, deci nu tocmai distanţa potrivită pentru mers pe jos, aşa cum crezuserăm noi. Am pornit pe lângă autostradă, căutând un taxi. Arătam atât de jalnic, încât cred că dacă oamenii ne-ar fi văzut ar fi început să plângă.

Am descoperit repede că planul nostru chiar era stupid, pentru că nişte voluntari s-au oprit cu o maşină plină cu mâncare pentru refugiaţi şi ne-au spus că nu aveam cum să evităm poliţia de la graniţă dacă mergeam cu maşina sau pe jos; cel mai bine era cu trenul. Apoi ne-a sunat familia din Idlib şi a spus că ajunsese în Graz fără probleme. Aşa că aleseserăm varianta greşită.

Voluntarii au chemat un taxi. Şoferul ne-a cerut jumătate de preţ pentru că eram refugiate. Atunci ne-am dat seama că traversaserăm toată Slovenia aproape gratis. Nu toată lumea ne detestă.

Aşa cum părea să se întâmple de fiecare dată când ajungeam într-o ţară nouă, era aproape de asfinţit când am intrat în Austria. Eram nedumerită, fiindcă nu era niciun semn care să arate că ne aflam în altă ţară - niciun steag, nimic.

Taxiul ne-a lăsat la o barieră a poliţiei, într-un loc numit Spielfeld, unde erau multe corturi şi nişte voluntari de la Crucea Roşie şi Ordinul de Malta. Un interpret care vorbea un dialect egiptean ne-a îndrumat spre un cort unde am primit un sendviş şi o pătură şi ni s-a spus că mai târziu urma să vină un autocar care mergea la o tabără din Graz. Nu îmi plăcea locul acela, fiindcă era foarte frig şi nu erau nici măcar saltele, nici suficiente corturi, aşa că unii oameni erau nevoiţi să doarmă afară. Cineva a spus că eram libere să plecăm, dar, dacă eram prinse, era posibil să ni se ia amprentele şi să fim obligate să cerem azil în Austria. Nu ştiam ce să facem

Erau mulţimi întregi de oameni acolo şi unii ne-au spus că aşteptau autocarul încă de la 8 dimineaţa. Am aşteptat şi am tot aşteptat şi am crezut că vom fi nevoite să petrecem noaptea acolo.

Eu eram complet epuizată şi tremuram In cele din urmă, la miezul nopţii a sosit autocarul. Ne-a dus la Graz, care este locul naşterii arhiducelui Franz Ferdinand. Ştiam asta pentru că mă uitasem odată la o emisiune despre cele mai importante asasinate din istorie. Eram convinsă că numărul unu avea să fie Mahatma Gandhi, dar s-a dovedit că era arhiducele Franz Ferdinand, pentru că, desigur, judecaseră crima după impactul pe care l-a avut asupra lumii. Ce fraieră eram!

Am coborât din autocar în tabără şi interpreţii îmbrăcaţi în veste de un portocaliu aprins strigau la noi în diferite limbi, la megafoane, să ne aliniem Unii dintre acei refugiaţi erau avocaţi, medici sau oameni importanţi în comunităţile lor de acasă, dar cum stăteau acolo obosiţi, cu numai câteva obiecte personale în rucsacuri, genţi şi sacoşe de cumpărături, toţi arătau sumbri şi înfrânţi.

Am fost împărţiţi în două, cei care voiau să rămână în Austria şi cei care sperau să ajungă în

Germania, adică aproape toată lumea.

Fiecare persoană, inclusiv copiii şi bebeluşii, a primit câte o brăţară verde. Eram şocată fiindcă asta îmi amintea de felul cum naziştii îi obligaseră pe evrei să poarte steaua galbenă, dar voluntarii ne-au explicat că aveam nevoie de ele ca să primim mâncare. Brăţările aveau numere şi când era strigat numărul nostru ne urcam într-un autocar care ne ducea la graniţa dintre Austria şi Germania. Noi eram numerele 701 şi 702, ceea ce însemna că puteam să stăm acolo foarte mult timp, pentru că fiecare autocar lua patruzeci de oameni şi ni se spusese că plecau doar patru sau cinci pe zi. E ciudat, Austria e o ţară bogată, şi totuşi părea că nici austriecii nu puteau face faţă unui număr atât de mare de refugiaţi.

După ce am primit brăţările, am fost duse la centrul pentru refugiaţi, care era într-un fost supermarket. Inainte să plecăm din Turcia învăţasem câteva cuvinte în germană ca să mă pregătesc, aşa că am încercat să-i cer unui voluntar ceai fierbinte. Am primit lapte rece. Erau prelungitoare care atârnau la intrare şi, la fel ca toată lumea, primul lucru pe care l-am făcut a fost să ne încărcăm telefonul, fiindcă asta era vital pentru noi.

Inăuntru erau rânduri-rânduri de paturi pliante verzi din metal, ca paturile de campanie sau cele pentru consultaţii medicale. Aproape fiecare pat era ocupat de cineva. Cred că erau vreo mie de oameni acolo. Incăperea era complet închisă şi foarte aglomerată, iar aerul era stătut de la atâţia oameni care nu se spălaseră zile sau săptămâni întregi, ca şi noi. De asemenea, venea multă lumină de la nişte neoane mari. Am fost conduse la două paturi şi voluntarii ne-au oferit fiecăreia câte o pătură gri, groasă, *Decke* - primul cuvânt nou pe care l-am învăţat în germană.

Incercam să dormim când au izbucnit nişte strigăte furioase. Un grup de bărbaţi afgani şi sirieni se băteau pe prizele din zona de încărcat. Mi-am dat seama cât de groaznic devenise comportamentul nostru din cauza războiului.

Luminile s-au stins brusc şi am încercat să dorm, dar era greu cu atâţia copii care plângeau, şi mai era şi frig. Cortul avea un singur calorifer, care evident că nu era suficient pentru a încălzi toată încăperea, iar păturile nu erau de ajuns. Nasrine a scos toate hainele pe care le aveam în rucsac şi le-a întins peste mine, dar tot îmi era frig şi mă dureau dinţii.

Tabăra era administrată de armata austriacă, iar soldaţii veneau să cureţe cortul dimineaţa, să strângă sticlele de apă şi gunoiul.

In timp ce aşteptam, Nasrine a început să discute cu oamenii din paturile de lângă noi. Eu nu prea vorbeam cu ei, desigur, fiindcă mereu îmi astupam urechile ca să nu aud lucruri rele. Unii discutau despre locurile în care să meargă - dacă să încerce în Suedia, Danemarca sau Olanda, fiindcă Germania se umplea. Alţii spuneau fragmente din povestea lor.

Una dintre ei era o fată frumoasă pe nume Hiba, cu câţiva ani mai mare decât mine, care plângea fiindcă fusese separată de iubitul ei în Ungaria. Ea era din Damasc, studentă la economie, şi plecase cu fraţii ei şi cu familia iubitului după ce fratele ei cel mare fusese recrutat şi ucis în război. Călătoriseră într-

un grup mare, dar trecuseră prin momente groaznice în Ungaria, unde rămăseseră zile întregi în gara Keleti. Apoi apelaseră la un traficant ca să-i ducă la graniţa cu Austria, dar fuseseră trimişi înapoi. La graniţă auziseră despre oamenii sufocaţi în camion cu doar o zi înainte. Apoi familia iubitului ei a decis să renunţe şi să meargă într-o tabără din Ungaria ca să ceară azil acolo. El nu a avut de ales şi a mers cu ai lui. Ea şi fraţii ei au hotărât să se ducă înapoi la Budapesta şi să apeleze la alt traficant ca să-i ducă în Austria. De data aceasta au reuşit. Acum îi trimitea băiatului mesaje pe Facebook Messenger, iar el nu răspundea. Nu avea decât un ursuleţ roz pufos pe care i-l lăsase el. Când a descris cum îl privise îndepărtându-se în autocarul poliţiei maghiare, a spus: „E nasol să-ţi iei rămas-bun" Era ca în *Romeo şi Julieta* sau ca în *Mem şi Zîn.*

Când am mers la toaletă, am văzut multe femei acoperite cu văl, dar şi o fată din Siria cu părul lung şi blond care părea europeană. Ne-a spus că oamenii rămâneau în tabără două-trei zile aşteptând autocarele. Nu-mi puteam imagina să stau trei zile în locul acela oribil, aşa că am încercat să folosim astmul meu ca scuză. Ne-am dus la centrul de prim ajutor şi i-am zis doctorului că nu pot rămâne acolo pentru că sunt claustrofobă, dar el a spus că trebuie să aşteptăm

Apoi un voluntar a strigat numerele pentru următorul autocar. Erau mult mai mici decât ale noastre. Zeci de refugiaţi s-au grăbit spre porţile care, când urmau să se deschidă, aveau să-i conducă la autocarul ce-i ducea la graniţa cu Germania. Oamenii se împingeau ca să urce, deşi nu era rândul lor, în timp ce voluntarii în veste portocalii încercau să ţină mulţimea sub control.

Eram disperată să ies de acolo. Refugiaţii trăiesc cu zvonuri şi mesaje de pe Facebook şi am auzit că circulau din nou trenuri dinspre Austria spre Germania. Cineva ne-a spus că, dacă aveai bani, puteai să iei taxiul până la gara din Graz şi să prinzi un tren, aşa că am decis să procedăm astfel, deşi ne era frică să nu fim prinse şi să ni se ia amprentele.

Şoferul nostru era egiptean şi a început să ne povestească despre impactul pe care îl avea sosirea bruscă a refugiaţilor - aceştia mergeau pe lângă autostradă, iar austriecii nu ştiau ce să facă. Spunea că era ca şi cum ar fi crescut deodată nişte plante străine: tot ce făceau era diferit. Am început să râdem la gândul că suntem nişte plante exotice.

Datorită scaunului cu rotile, cineva ne-a ajutat să urcăm în tren. Când am intrat, alţi sirieni au încercat să vorbească cu noi, dar nu le-am răspuns fiindcă, dacă urca poliţia, nu voiam să părem un grup de refugiaţi.

Nasrine se simţea uşurată că eram aproape în Germania.

— Asta chiar arată a Europa de Vest, a zis ea.

Faptul că eram atât de aproape de destinaţie mă făcea să mă simt fericită, dar şi tristă în acelaşi timp. Europa era exact cum mi-o imaginasem în vise - natura, verdele -, chiar dacă, desigur, prefer ţara mea. Nu ne venea să credem cât de curate erau străzile. Şoferul de taxi egiptean ne-a spus că în Austria plăteşti amendă dacă arunci pachetul de ţigări pe geamul maşinii, cum se face tot timpul în Siria.

Dar eram tristă că drumul nostru aproape se sfârşise şi că aveam să fiu din nou fata care stă

închisă în camera ei. în ultimele trei săptămâni mă simţisem ca toţi ceilalţi, trăisem evenimente din viaţa reală, chiar dacă aveam nevoie de sora mea ca să mă împingă.

în timp ce înaintam prin Alpi, pe lângă munţi cu vârfurile acoperite de zăpadă, sătucuri cu cabane de lemn şi biserici cu turle în formă de ceapă, m-am gândit la Heidi, care locuia cu bunicul ei irascibil, şi la Peter, păstorul de capre. Am citit în repetate rânduri cartea aceea pentru că nu multe cărţi au personaje cu dizabilităţi, dar Heidi are o prietenă invalidă, Clara, care vine la ea, ceea ce-i stârneşte gelozia lui Peter. El îi aruncă scaunul cu rotile pe deal în jos, iar ea învaţă să
meargă în aerul sănătos din Alpi. îmi place şi partea în care Heidi salvează un coş cu pisicuţe din turnul cu ceas al conacului Clarei, iar menajera ţipă. Şi eu aş fi ţipat.

Pajiştile verzi îmi aduceau aminte de *Sunetul muzicii* şi de Maria care ţopăie pe iarbă, încinsă cu şorţul ei de guvernantă. Nu mi-o puteam închipui decât ca în film, ceea ce era enervant, fiindcă citisem *Povestea familiei de cântăreţi von Trapp,* cartea adevăratei Maria von Trapp, iar filmul a stricat-o.

Apropo, ştiu cum se numeau în realitate toţi copiii din *Sunetul muzicii* - cel mai mare era un băiat pe nume Rupert, nu o fată pe care o chema Liesl - şi erau zece, nu şapte. Mai mult, căpitanul von Trapp nu era sever, ca în film, şi cânta la vioară, nu la chitară. E ca şi cu Siria şi Assad, cum suntem întotdeauna păcăliţi de oamenii care ne conduc.

Şi cei din familia von Trapp erau refugiaţi, părăsind Austria după ce naziştii au preluat puterea în 1938. Şi ei au mers cu trenul - nu au fugit peste munţi, ca în film Au mers într-un turneu de concerte din care nu s-au mai întors niciodată. Apoi au călătorit cu vaporul până la New York, iar când au ajuns aveau buzunarele goale.

Povestea asta ne era cunoscută, deşi noi fugeam în Germania, nu o părăseam Aveam noroc că aproape ajunseserăm în Germania, fiindcă şi noi rămăseserăm fără bani, după ce cheltuiserăm toate fondurile trimise de fraţii noştri Mustafa şi Farhad.

Când trenul a intrat în Salzburg, a urcat poliţia şi i-a pus pe toţi sirienii să coboare. Atunci ne-am
dat seama că eram cu sutele. încercările noastre de a nu atrage atenţia nu au fost de niciun folos. Şi gara era plină de refugiaţi - veniseră atât de mulţi când Ungaria îşi închisese porţile şi se deschisese noul traseu prin Slovenia, încât primarul a fost nevoit să transforme parcarea subterană în tabără. Părea bine organizată, cu paturi şi un punct de prim ajutor, precum şi un loc de joacă pentru copii. Erau chiar şi localnici care ţineau pancarte pe care scria „ *Wilkommeri*' şi „Bun venit, refugiaţi" şi care împărţeau pere şi banane.

Am fost îndrumaţi spre un autocar care ne-a dus la o bază militară de lângă un pod peste râul Saalach. Apoi a urcat iar poliţia şi ne-a spus să coborâm Soldaţii austrieci ne-au dat atunci apă şi
biscuiţi. în sfârşit, ni s-a dat semnalul şi am mers în grupuri de câte douăzeci peste pod, spre Germania. Mă rog, eu nu am mers. Aş fi vrut. Poate am nevoie de un Peter care să-mi arunce
scaunul cu rotile.

Pe pod, cineva mi-a dat o pungă de ursuleţi gumaţi. Când am ajuns pe partea cealaltă, nu ştiam încotro să mergem, dar cineva mâzgălise „Germani" pe pământ cu cretă portocalie, precum şi nişte săgeţi portocalii, ca drumul din *Hansel şi Gretel,* ghidându-ne de parcă Germania era casa noastră. Nu erau însă steaguri germane, aşa că nu eram siguri dacă ajunseserăm

— Unde e Germania? am întrebat un poliţist.

— Bine aţi venit în Germania, a spus el, zâmbind.

Mulţumesc, Mama Merkel

Rosenheim, Dortmund, Essen, Germania,
21 septembrie - 15 octombrie 2015

/v

In ziua în care am intrat în Germania, Nasrine împlinea douăzeci şi şase de ani. Drumul din Gaziantep durase fix o lună, iar partea inferioară a braţelor mele era acoperită de vânătăi de la cât mă lovisem de scaun. Dar reuşiserăm De când plecaserăm din Alep, parcurseserăm peste 5.600 de kilometri, traversând nouă ţări de la război la pace - drumul spre o viaţă nouă, ca numele meu.

Deodată, totul devenise *când,* nu *dacă.* Mă uitam la germani şi mă gândeam că într-o zi o să vorbesc ca ei, o să trăiesc ca ei, o să iubesc ca ei. Poate chiar o să şi merg ca ei. I-am sunat pe Ayee şi pe Yaba să le spunem că am ajuns, iar ei au plâns, apoi l-am sunat pe Bland să-i zicem că o să-l vedem curând. Şi noi plângeam, la fel şi alţi refugiaţi. Era ca şi cum ni se luase o piatră de pe inimă. Nu ştiam ce avea să se întâmple mai târziu, dar ne atinseserăm obiectivul geografic.

Mai întâi a trebuit totuşi să aşteptăm, pentru că după ce am trecut podul Saalach şi am intrat în Freilassing, în Germania, erau oameni de ambele părţi ale drumului. Poliţia ne-a dat instrucţiuni să mergem sub pod şi să ne aliniem. Era o coadă lungă de sirieni, irakieni, afgani, pakistanezi şi nişte oameni cu pielea foarte neagră care cred că veneau din Africa.

— Eu mă duc în faţă. Nu pot să stau la coada asta lungă, i-am spus poliţistului.

Dar de data aceasta avantajele invalidităţii nu au mai funcţionat. S-a uitat la ursuleţii gumaţi pe care îi primisem

— Eşti musulmană, aşa-i? a întrebat el.

— Da, am răspuns eu.

— Dă-mi dulciurile, a zis poliţistul. Sunt pline de gelatină.

Apoi am fost lăsaţi să aşteptăm Nu am primit nimic de băut şi a început să se facă mai frig. Nu era tocmai primirea pe care ne-o imaginaserăm

Am stat până la urmă cinci ore sub pod. Poate nu pare mult după toate săptămânile de mers şi anii de Assad sau talibani sau cine ştie de ce monştri mai fugeam, dar era greu să fii atât de aproape de capăt şi să rămâi blocat dintr-un motiv pe care nu-l înţelegeai.

In cele din urmă, ni s-a spus să ne ducem din nou pe pod. Ni s-au verificat bagajele, am fost urcaţi într-un autocar al poliţiei şi am mers iar prin munţi şi păduri ca din Heidi, am trecut pe lângă un lac cu apă albastră ca gheaţa, după care am ajuns într-un oraş aflat la vreo 80 de kilometri spre vest, pe nume Rosenheim, în Bavaria.

Tabăra era într-un fel de piaţă închisă. La fel ca în Austria, am primit brăţări cu numere, de data asta roşii, şi ni s-a spus că urma să ni se strige numărul când ne venea rândul să urcăm în autocarul spre etapa următoare. Nasrine şi cu mine am primit brăţările 12 şi 13, aşa că am crezut că suntem printre primii, dar s-a dovedit că mai erau 300 de brăţări verzi, 300 albastre şi 100 portocalii în faţa noastră. Apoi ne-au spus că pot procesa doar cincizeci pe zi, aşa că probabil aveam să stăm acolo mai multe zile.

Aşa cum ne imaginaserăm, totul era foarte organizat. Am fost îndrumate spre ceea ce se numea Bearbeitungstrasse, Strada Prelucrării, către o sală de sport. Ne-au dat pungi de plastic pentru telefoane şi obiectele de valoare, ne-au fotografiat şi ne-au examinat ca să vadă dacă aveam boli contagioase, cum ar fi TBC sau râie. înţeleg că trebuie să înregistreze pe toată lumea, dar, sincer, nu suntem o boală sau o epidemie. Totuşi, nu mă pot plânge, fiindcă măcar în Germania uşa era deschisă, spre deosebire de alte ţări din UE.

La sfârşit ni s-au luat amprentele. Era ciudat să nu ne mai fie frică de aşa ceva. Ne-au dat un document numit *Anlaufbescheinigung,* ceea ce însemna că puteam merge la München să cerem azil.

Nu am vrut să mergem la München, fiindcă Bland locuia în Dortmund. Le-am spus:

— Nu vreau să stau aici, vreau să-l văd pe fratele meu.

Dar ei mi-au spus că München era punctul oficial de intrare pentru refugiaţi. Problema era că devenise supraaglomerat, cu vreo 13.000 de refugiaţi care soseau în fiecare zi.

Asta însemna că iar aveam de aşteptat. Tabăra din piaţă era înţesată cu sute de oameni întinşi pe paturi de campanie, cu feţe plictisite. Era o zonă cu jucării de tip Lego şi ursuleţi de pluş donaţi de oameni, dar mulţi copii plângeau, sătui să tot fie târâţi şi închişi într-un spaţiu strâmt. Căldura era sufocantă şi oamenii cădeau din picioare - am văzut o femeie leşinând la baie. Trebuia să stai la cozi lungi chiar şi numai ca să iei un sendviş.

Pentru prima dată am întâlnit oameni care veniseră pe celălalt traseu, pe mare, către Italia. Călătoriile lor pe Mediterana, din Libia până la o insulă minusculă numită Lampedusa, în bărci de pescuit şubrede, păreau înfiorătoare. Multe bărci se răsturnaseră şi sute de oameni se înecaseră în mare.

Mulţi oameni ca noi încercau să ajungă în diferite locuri din Germania unde aveau deja rude. In cele din urmă, cu ajutorul unui voluntar căruia i s-a făcut milă de noi, am reuşit să ne ascundem brăţările şi să urcăm mai repede într-un autocar. Acesta mergea la o altă tabără dintr-un oraş care se numea Neumarkt, aflat nu departe de Nürnberg. Acolo ni s-a cerut iar să ne spunem numele şi să ne înregistrăm Nu am vrut

să rămânem, aşa că am zis că ieşim să luăm aer. Peste drum era o benzinărie, iar cei de acolo au chemat un taxi care să ne ducă la Nürnberg.

Nürnberg e un oraş foarte drăguţ, cu clădiri frumos colorate, ca nişte căsuţe de turtă dulce, şi turnuleţe pe tot felul de turnuri mai mari, ca în basme. Ne-am uitat în vitrinele brutăriilor cu prăjituri cu ciocolată moale şi *Apfelstrudel,* despre care citisem Nasrine a spus că se bucura că am călătorit aşa, fiindcă trecând prin multe ţări am avut mai mult timp să ne adaptăm, pe când dacă am fi zburat cu avionul direct într-un loc ca Germania am fi fost complet zăpăcite. Am fost de acord: am fi fost stupefiate.

Apoi am văzut alt McDonald's şi am mâncat prima dată de la fast-food în noua mea ţară. In timp ce mâncam, pleoapele au început să mi se închidă. Brusc, mă simţeam îngrozitor de obosită. Făcusem tot posibilul şi venisem în locul potrivit, iar acum voiam doar să termin cu călătoriile. Planul era să luăm trenul spre Köln, unde locuia fratele nostru cel mare, Shiar, apoi, a doua zi dimineaţă, să mergem să cerem azil. Era un tren rapid la ora 9 seara, pentru care abia ne ajungeau

banii. In gară am fost uimite de lifturi şi de toate lucrurile menite să le facă viaţa mai uşoară persoanelor cu dizabilităţi. După cum spune Nasrine, totul e altfel în Germania.

In vagonul nostru erau doi bărbaţi afgani care au început să se roage, cu capetele legănându-se în sus şi în jos, rostind repetitiv *„Allahu akbaf*. Ne era puţin teamă şi vedeam că germanii din tren păreau alarmaţi. Atunci a fost prima dată când m-am gândit la ce ar putea crede germanii despre noi, refugiaţii, care veneam şi ne stabileam în ţara lor în număr atât de mare.

Nu toţi bavarezii se bucuraseră să vadă cum landul li se transformă în poarta prin care zeci de mii de refugiaţi intră în prima economie a Europei. Premierul landului, Horst Seehofer, avertiza în legătură cu „o situaţie de urgenţă pe care curând nu o vom mai putea controla". Vicepreşedintele partidului său, Hans-Peter Friedrich, prevedea „consecinţe catastrofale" şi specula că jihadiştii din Daesh s-ar ascunde printre noi.

Din fericire, doamna Merkel e o femeie hotărâtă şi energică. „Dacă trebuie să începem să ne cerem iertare că întindem o mână de ajutor în situaţii de urgenţă, aceasta nu e ţara mea", a declarat ea.

Mulţumesc, Mama Merkel.

Drumul cu trenul a durat în jur de patru ore şi am ajuns, de-a lungul Rinului, drept lângă Catedrala din Köln, care era înaltă, sumbră şi închisă la culoare şi părea să acopere tot cerul. Nu mai văzusem niciodată o biserică atât de mare. La un moment dat a fost cea mai înaltă clădire din lume. Cum de nu fusese distrusă în război?

Apoi am tras la peron, unde ne aştepta Bland cu părul lui moale şi în neorânduială şi rânjetul melodramatic. Venise de la Dortmund să ne întâmpine. Nu îmi venea să cred că eram din nou împreună. Mă bucuram atât de tare să-l văd - Bland luase parte la fiecare eveniment din viaţa mea.

Când am ajuns la casa lui Shiar, am găsit-o pe Nahda cu fetele ei - ne aşteptase să ajungem ca să putem solicita azil împreună. M-am simţit atât de bine şi de confortabil că eram cu toţii împreună! M-am gândit că noua noastră viaţă începuse. Nu ştiam cum o să fie şi aveam o nevoie disperată de lucruri şi oameni cunoscuţi în jurul meu.

A doua zi dimineaţă, cu toţii, trei surori, doi fraţi şi patru nepoate, am luat trenul spre Dortmund. Trenul a trecut prin Düsseldorf. Nu mai văzusem niciodată atâtea clădiri înalte din sticlă, scânteind în ploaie. Nu m-am uitat prea mult totuşi. Eram atât de fericită că mă aflam din nou alături de Bland, încât nu puteam să nu mă uit la el.

Bland ne-a condus pe cele trei surori şi pe fetele Nahdei la biroul a ceea ce germanii numesc BAMF, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Oficiul Federal pentru Migraţie şi Refugiaţi), care era aglomerat cu refugiaţi.

— Suntem sirieni, i-am spus recepţionerului.

Am fost trimişi să ni se facă fotografii, apoi am aşteptat să ne vină rândul să mergem la un ghişeu şi să completăm un formular pentru azil. Printre întrebări era o listă de boli sau afecţiuni pe care trebuia să le bifezi dacă le aveai. Paralizia cerebrală nu era pe listă, aşa că Shiar mi-a sugerat să scriu la sfârşit: „*Ich kann nicht laufen*" („Nu pot să alerg").

Asistentul ne-a spus că din pricina cazurilor restante avea să dureze cam trei luni până să fim chemaţi la interviul pentru azil. Bland îşi depusese cererea pe 15 iulie la Bremen şi încă aştepta interviul într-o tabără din Dortmund. Până atunci, urma să fim trimişi într-o tabără în timp ce încercau să găsească o cazare pentru o durată mai lungă. Ne-au explicat că în mod normal solicitanţii de azil sunt trimişi într-o tabără în aceeaşi zi, dar în cazul nostru, fiindcă eu eram minoră, iar părinţii noştri nu erau cu noi, trebuia să aşteptăm peste noapte în centrul de înregistrare.

Ne-au dus într-o cameră goală, doar cu nişte paturi suprapuse şi o grămadă de graffiti pe pereţi. Shiar şi Bland nu au avut voie să rămână şi au fost trimişi de acolo, lucru la care nu m-am aşteptat. Mi s-a părut că abia ne reîntregiserăm familia şi acum iar ne despărţeam

A doua zi am avut un interviu cu persoana responsabilă de minori, care m-a întrebat dacă voiam să stau cu fratele şi surorile mele sau să intru sub tutela autorităţilor germane şi să merg în ceea ce ei numeau o tabără pentru minori. Ce întrebare prostească! Totuşi, mai târziu am aflat că taberele pentru minori aveau condiţii mult mai bune şi o tachinam pe Nasrine, spunând că ar fi trebuit să mă duc şi să mă bucur de paturi confortabile, îngheţată cu ciocolată şi televizor.

După interviu ni s-a spus că trebuie să aşteptăm până la ora 2 ca să vedem unde vom merge. Germania distribuie refugiaţii în toată ţara, proporţional cu populaţia şi cu veniturile celor şaisprezece landuri ale sale, folosind un sistem denumit *Königsteiner Schlüssel*. Landurile îi distribuie apoi în localităţi, care primesc fonduri de la conducerea federală, de land şi locală pentru a le oferi cazare şi alte servicii. Problema era că eram atât de mulţi, încât autorităţile locale făceau faţă cu greu. Municipalităţile

fuseseră anunţate cu nici patruzeci şi opt de ore înainte să găsească variante de cazare pentru sute de refugiaţi. Foloseau centre sportive, stadioane, săli de sport ale şcolilor, centre de asistenţă pentru copii, spaţii de birouri, chiar şi fostul aeroport din

Berlin, construit de naziști, şi ridicau baloane presostatice în parcuri sau pe terenuri de sport. In Köln cumpărau chiar hoteluri de lux.

Landul în care ne aflam era Renania de Nord - Westfalia, care primea peste 20% din refugiaţi. Se spunea că e un loc în care e mai uşor să fii refugiat şi că oamenii de acolo erau obişnuiţi cu străinii pentru că în anii 1960 şi 1970 s-au stabilit în acel land mulţi kurzi din Turcia, fiindcă industriile aveau nevoie de muncitori. Aşa că era mai puţin rasism. Din acest motiv Shiar şi unchiul nostru se stabiliseră acolo. Şi premierul e o femeie.

In sfârşit, au fost anunţate numele noastre şi ni s-a spus că urma să mergem într-o tabără din Essen cu un autocar şi că plecam la 4:15 după-amiază.

Autocarul a plecat la 4:30 - târziu, după standardele germane. Unchiul Ahmed şi mătuşa Shereen, cu care luaserăm barca spre Lesbos, erau şi ei într-o tabără din Essen, aşa că ne bucuram că urma să fim în acelaşi loc. Am început să urmărim călătoria pe Google Maps şi vedeam cum ne apropiem tot mai mult de tabăra lor, dar apoi autocarul nostru s-a oprit.

Tabăra în care am fost duşi era un fost spital şi ni s-a dat o cameră la parter pentru mine, Nahda, Nasrine şi fetele Nahdei. Au venit nişte asistenţi să ne controleze în păr să nu avem păduchi, să le facă vaccinuri copiilor şi să ne ia sânge. La mine, când au băgat acul, nu a curs sânge. Asistenta a spus că era din cauză că eram deshidratată fiindcă nu mâncasem şi nu băusem mai nimic pe drum şi

a spus că trebuie să mănânc. Dar mâncarea era oribilă, aşa că n-am mâncat, ca de obicei. In cel mai bun caz sunt mofturoasă, iar Nasrine se supără foarte tare fiindcă nu beau decât ceai. Dacă schimbă un singur ingredient într-o mâncare, îmi dau seama întotdeauna şi nu mănânc.

In prima dimineaţă, Nasrine s-a dus să-mi ia ceva de mâncare pentru micul dejun şi s-a întors uluită. Un alt văr de-al nostru, pe nume Mohammed, stătea la coadă - ultima dată îl văzuserăm în Manbij.

După toate experienţele din timpul călătoriei, mă obişnuisem să mă aflu într-o tabără şi să am multă lume în jur, dar era plictisitor, mai ales fiindcă stăteam mai mult în cameră. Exista o curte mică în care Nasrine mă împingea cu scaunul să iau aer curat şi era o lecţie zilnică de germană la ora 2 după-amiaza, dar ne învăţau doar lucruri de bază, cum ar fi numerele, zilele şi lunile, pe care eu le învăţasem deja.

Am rămas în Essen douăzeci de zile. Ne făceam griji în legătură cu locul unde urmau să ne trimită. Am auzit că rămâneau fără spaţiu pentru refugiaţi şi ne preocupa gândul că puteam ajunge să dormim într-o sală de sport. Am folosit pretextul invalidităţii pentru a cere să vorbesc cu directorul taberelor şi i-am explicat că nu puteam să locuiesc pe un stadion şi, oricum, voiam să mergem la
Wesseling, lângă Köln, fiindcă acolo era fratele nostru, care ne putea ajuta.

Pe 28 septembrie, când ne aflam acolo de patru zile, mă simţeam tare deprimată. Mă gândisem că o să ajungem în Germania şi o să merg la şcoală; în loc de asta, iar eram blocată într-o tabără. In dimineaţa aceea, Nasrine şi Nahda s-au dus într-o cameră unde se împărţeau haine care fuseseră donate de oameni şi m-au lăsat să-i supraveghez pe copii. Fetele făceau năzbâtii, iar eu nu aveam decât vocea la dispoziţie ca să le controlez şi am ajuns să ţip la ele. Asta m-a făcut să simt cât de slabă şi neputincioasă eram şi am început să plâng.

Apoi Nasrine a intrat cu telefonul în mână şi a zis că avea o surpriză pentru mine.

— Ce e, Masoud Barzani [preşedintele Kurdistanului Irakian] vrea să vorbească cu mine? am glumit eu.

— Nu, a răspuns ea. Uită-te la asta.

A deschis un link să-mi arate un videoclip. Era o emisiune americană denumită *Last Week Tonight,* prezentată de un britanic pe nume John Oliver, care vorbea despre refugiaţi. Din păcate, în tabără aveam o conexiune wireless foarte lentă, fiindcă o foloseau mulţi refugiaţi, şi clipul se tot oprea. Apoi Oliver m-a arătat pe mine vorbind cu reporterul BBC Fergal Keane, când i-am spus că vreau să fiu astronaută şi să mă întâlnesc cu Regina. Aproape am scăpat telefonul din mână.

John Oliver a explicat cum am învăţat eu engleza urmărind *Zile din viaţa noastră* şi cum m-am întristat când EJ a murit în serial. „Cum să n-o vrei pe fata asta în ţara ta?", a întrebat el. „Ar face să devină mai bună orice ţară care ar primi-o." Nu-mi venea să cred că vorbeşte despre mine. Dar asta nu era tot. A vorbit despre situaţia gravă cu care se confruntau refugiaţii, despre faptul că prim-ministrul britanic David Cameron a spus că „dăm năvală", iar Danemarca rezerva spaţiu publicitar în ziarele libaneze în care spunea „Nu veniţi" şi despre ostilitatea din Ungaria, inclusiv despre jurnalista care a întins piciorul să pună piedică unui refugiat.

Apoi a spus că aveau o surpriză pentru un refugiat. Au arătat o filmare cu mâna unui bărbat care suna la o uşă. Persoana care a deschis uşa era Sami din *Zile din viaţa noastră,* iar când ea a deschis, bărbatul care stătea în faţa uşii era EJ! „Nu-mi vine să cred", a strigat ea. Şi eu am strigat. Apoi bineînţeles că s-au îmbrăţişat. EJ a explicat că după ce fusese împuşcat sora lui l-a salvat de la morgă, l-a dus în Germania cu avionul, iar acolo nişte vraci l-au înviat prin magie.

— Nu-mi pot închipui cât de cumplit a fost pentru tine, a spus Sami.

— Nu e greu să învii din morţi, a răspuns el. Ştii ce e greu? Să ajungi din Siria în Germania.

A vorbit puţin despre criza migranţilor. Apoi a spus că citise despre „o fată incredibilă de şaisprezece ani din Kobane, pe nume Nujeen Mustafa".

— Nuj een Mustafa.

Sami mi-a repetat numele de parcă era ceva minunat.

Eram complet uluită, ţipam şi urlam Personajele mele preferate din serialul meu preferat tocmai din America vorbeau despre mine. Au înviat pe cineva din morţi pentru o refugiată din
Siria! Nu mă aşteptam nici să-i văd iar îndrăgostiţi.

La scurt timp după aceea, m-a sunat o doamnă din America şi m-a întrebat dacă mi-a plăcut videoclipul. „Sigur că da", am spus. Apoi a zis că actorii, Alison Sweeney şi James Scott, care îi joacă pe Sami şi EJ, ar vrea să vorbească cu mine. Când mi i-a dat la telefon, am fost atât de entuziasmată, încât n-am ştiut ce să spun. Le-am zis că primul lucru pe care l-am făcut când am avut acces la internet în Turcia a fost să îi caut pe Google şi că ştiam că Alison era măritată şi avea doi copii. Am spus că serialul era fad fără ei. Probabil am părut o fană prostuţă.

Nasrine era în stare de şoc.

— Trei ani de zile ne-ai bătut la cap cu oamenii ăştia dintr-un serial american, a spus ea. Acum, ei se ţin după tine. Cum Dumnezeu or fi dat de tine?

A doua zi m-am uitat iar la videoclip, apoi am filmat un mesaj din mica noastră cameră şi l-am pus pe YouTube.

— Azi este ziua mea norocoasă, am spus eu. Iar în ziua mea norocoasă am ceva de spus victimelor războaielor din întreaga lume. Sunteţi mai puternici şi mai curajoşi decât credeţi. De asemenea, le mulţumesc tuturor celor care m-au sprijinit de-a lungul călătoriei mele. Uraţi-mi noroc şi noroc şi vouă!

Totuşi, a doua zi dimineaţă m-am trezit şi m-am simţit de parcă mi se furase ceva. *Zile din viaţa noastră* fusese ceva doar al meu, ceva privat. Mai mult, videoclipul nu era realist - EJ şi Sami s-ar fi certat. Mi-ar fi plăcut asta mai mult decât să vorbească despre mine.

PARTEA A TREIA

O viaţă normală

Germania, 2015-

La urma urmelor, şi mâine e o zi.

Scarlett O'Hara în *Pe aripile vântului*, de Margaret Mitchell

Străini într-o ţară străină

Köln, 1 noiembrie 2015

Nimeni nu-şi părăseşte casa fără motiv. Uneori mă trezesc în miez de noapte din coşmaruri cu bombardamente şi mă întind după mama, dar ea nu e aici şi mă întristez. Însă după două sau trei minute mă gândesc: „Nujeen, încă eşti în viaţă şi eşti departe de bombardamente, totul e OK". Aici, în Germania, mă simt în siguranţă. Poţi să ieşi la plimbare şi să nu te aştepţi să mori până a doua zi dimineaţă. Nu sunt bombe, nu sunt tancuri, nu e nicio armată, niciun Daesh pe străzi.

Pe 1 noiembrie ne-am mutat în noul nostru cămin, care e parterul unei case germane cu două etaje de pe o stradă dintr-un orăşel numit Wesseling, la 16 kilometri sud de Köln. E făcută din beton şi cărămizi, nu din turtă dulce, şi e maro şi bej, nu roz sau albastră, dar pentru mine tot e ca la Disneyland, genul de casă în care am visat întotdeauna să locuiesc.

Avem o sufragerie, o mică baie cu duş, o bucătărie şi doar două dormitoare, ceea ce e cam puţin pentru noi, trei surori şi patru copii, mai ales că Bland stă de multe ori cu noi. Dar e a noastră - şi numai a noastră. Avem o canapea şi o masă, un ceas pe perete şi o cutie de metal pentru biscuiţi de Crăciun pe care ne-a dat-o cineva pe post de decoraţiune. Mi-aş dori să avem ceva din Siria - o refugiată ne-a spus că a traversat toată Europa cărându-şi formele de falafel de acasă. Nu avem nici măcar o fotografie cu familia din Alep - presupun că dacă am fi ştiut când am plecat acum patru ani că o să fim separaţi şi n-o să ne mai întoarcem, am fi făcut una, dar la vremea aceea eram mai preocupaţi să supravieţuim

Casa ne e dată de statul german, care plăteşte şi facturile. Primim 325 de euro pe lună pentru fiecare adult şi 180 pentru fiecare copil, pe care îi folosim ca să plătim mâncarea, hainele şi transportul. Nu mai trebuie să ne bazăm pe Mustafa.

E a doua noastră casă din Köln. Când am fost mutaţi prima oară din tabăra din Essen, pe 15 octombrie, ne-am dus într-un bloc cu apartamente pentru refugiaţi. Apartamentul era la primul etaj, după un rând de scări, ceea ce nu era prea uşor pentru mine, şi trebuia să-l împărţim cu o familie algeriană - o văduvă, fiica ei şi un nepot. Noi aveam două dormitoare şi ele aveau două dormitoare, dar împărţeam bucătăria şi baia. Fiecare a primit câte o saltea, o pătură, o oală, o farfurie, un cuţit, o furculiţă şi o lingură. Apartamentul era încălzit cu cărbune, care nu încălzea prea bine, aşa că era foarte răcoros şi rău pentru astmul meu.

Totuşi, cea mai mare problemă era că soţul femeii, care era sirian, tocmai murise şi au venit multe rude algeriene de-ale ei din Franţa la înmormântare. Şase adulţi şi patru copii au venit în casă şi în fiecare zi era un val de vizitatori care trebuiau hrăniţi. Era o nebunie, iar pentru noi era imposibil să intrăm în bucătărie. A trebuit să-l rugăm pe Bland să ne aducă de mâncare.

/V

După o săptămână, am mers la Serviciile Sociale şi am spus că nu puteam sta acolo. în cele din urmă, ne-au găsit o casă pe o stradă mare cu familii germane. Nu ne cunoaştem vecinii. Pentru noi, Germania e un loc rece - oamenii nu intră în casa altora aşa cum facem noi în Siria. Nu apreciază legăturile de familie ca noi. Am văzut în filme cum copiii îşi abandonează părinţii, aşa că ştiam, dar să vedem asta în viaţa reală e straniu pentru noi.

Germania e foarte ciudată. Oamenii sunt ca nişte roboţi: se trezesc la o anumită oră, mănâncă la o anumită oră şi se stresează dacă un tren întârzie două minute. Noi râdem de disciplina lor, dar ne place faptul că totul e foarte corect, nu ca în Siria, unde ca să obţii un loc de muncă bun trebuie să cunoşti pe cineva sus-pus în regim Aici toată lumea îşi plăteşte impozitele, totul e foarte curat şi toţi par extrem de muncitori - de asta produce Germania atât de mult.

Lui Bland îi place chiar şi vremea, mai ales ploaia. Mie îmi place că există anotimpuri, culori diferite ale frunzelor şi nori diferiţi. Din când în când, îmi e dor de stelele pe care le priveam de pe acoperişul nostru din Manbij. Cel mai mult îmi place că suntem în siguranţă. Cea mai mare provocare este limba. Nahda spune că îi este greu la treizeci şi patru de ani să înveţe o limbă nouă.

/v

îi pare rău că diploma ei în drept, pe care a obţinut-o atât de greu, fiind prima femeie din familia noastră care a mers la facultate, e inutilă acum, dar e fericită că le vede pe fetele ei mergând la şcoală fără frică.

Mi-e dor de lipii şi încă mi se pare ciudat că toată lumea mănâncă aici cu furculiţa şi cuţitul, nu cu mâinile. Mi-e dor de familiaritatea din Siria - aici nimic nu îmi e familiar şi mi-e teamă ca unele aspecte ale comportamentului meu să nu facă o impresie greşită, deşi sunt normale în ţara mea.

Există un singur nor negru deasupra noului nostru cămin - oamenilor de deasupra nu le place de noi. Sunt un cuplu german de vârsta a doua cu un băiat adult şi imediat ce ne-am mutat aici s-au plâns la Serviciile Sociale: „De ce avem refugiaţi sub noi?". Odată, fetele Nahdei se jucau şi femeia a ieşit urlând ca un personaj negativ din filme şi a chemat poliţia. Ne era teamă că o să fim luate de acolo, aşa că încercăm să facem linişte şi le interzicem fetelor să facă zgomot, ca să nu se mai plângă vecina. Chiar şi aşa, tot ţipă de multe ori la noi.

Am fost şocate că cineva ar putea să aibă o problemă cu noi - suntem doar un grup de femei tinere şi fete, iar surorile mele ţin mereu totul imaculat. Purtăm jeanşi şi cămăşi, nu vreun *hijab* gen Daesh. Presupun că vecina are o problemă cu refugiaţii, nu cu noi în mod deosebit. Nu prea mă gândisem la ce înseamnă să fii refugiat, la faptul că nu ai drepturi şi că poate oamenii sunt intimidaţi şi se uită la noi ca la nişte extratereştri sau ca la nişte oameni care nu au o viaţă şi care se omoară unii pe alţii, fără să-şi dea seama că facem exact ce fac şi ei - ne trezim dimineaţa, ne spălăm pe dinţi şi mergem la şcoală sau la muncă.

Abia ne mutaserăm din tabără când am primit o veste şocantă. Sâmbătă, 18 octombrie, o politiciană pe nume Henriette Reker, care candida la funcţia de primar în Köln, a fost înjunghiată în gât în timp ce era în oraş făcând campanie. Oferea trandafiri într-o piaţă când a venit un bărbat cu un trandafir, a scos un cuţit de 30 de centimetri şi i l-a înfipt în gât, retezându-i traheea şi lăsând-o într-o baltă de sânge.

Bărbatul era un om bun la toate, şomer, în vârstă de patruzeci şi patru de ani, pe nume Frank S., şi era supărat din pricina imigrării. Frau Reker fusese directoarea serviciilor pentru refugiaţi din Köln în ultimii cinci ani şi era foarte înţelegătoare faţă de situaţia noastră disperată, făcând apel la integrare socială pe măsură ce tot mai mulţi refugiaţi soseau în oraş - 10.000 în ultimul an şi 200300 care veneau cu trenul în fiecare zi. „Aşa-ţi trebuie!", a strigat bărbatul când femeia s-a prăbuşit la pământ. Apoi i-a lovit cu cuţitul pe patru membri din echipa ei, strigând: „Străinii ne iau locurile de muncă".

Am fost îngrozite că o femeie atât de bună la suflet poate fi atacată fiindcă sprijină refugiaţii -

/v

atacarea politicienilor părea mai degrabă genul de lucru care se întâmplă în ţara noastră. In noaptea aceea ne-am rugat toate pentru ea. Frau Reker era în comă la spital a doua zi, când au avut loc alegerile. A câştigat cu peste 52% din voturi. Slavă Domnului că şi-a revenit şi a devenit prima femeie primar a oraşului Köln.

Cât despre Frank S., s-a dovedit că era implicat de mult timp în mişcări neonaziste şi că petrecuse deja trei ani în închisoare pentru agresiune. Ba chiar participase la o demonstraţie în onoarea adjunctului lui Hitler, Rudolf Hess, care s-a sinucis în închisoare în 1987.

Din fericire, majoritatea germanilor nu sunt aşa. Din contră, sunt foarte primitori, aproape ca şi cum

ar vrea să compenseze ororile din al Doilea Război Mondial. Intr-o zi am mers la o plimbare cu autocarul în oraşul Brühl din apropiere, unde este un palat mare, galben, cu grădini ornamentale şi multe fântâni şi un lac. In timp ce ne plimbam pe lângă lac, oamenii ne zâmbeau şi chiar şi raţele păreau că ne salută. De Crăciun, doi oameni au bătut la uşa noastră şi au adus multe cadouri pentru fiecare dintre noi, pentru copii, inclusiv pentru mine. M-am bucurat că încă sunt considerată un copil. Iar în altă zi Nasrine şi cu mine tocmai ne întorceam de la o consultaţie medicală când ne-am întâlnit cu un vecin de pe stradă. El i-a întins o pungă - era plină cu ciocolată.

La mai puţin de două săptămâni după ce ne-am mutat în casă, Shiar a venit la noi şi ne-am uitat la fotbal pe laptopul lui, aşa cum făceam acasă. Meciul era Franţa-Germania, la Paris, iar noi ţineam cu Germania, fiindcă era noua noastră ţară şi juca împotriva celor care ne ocupaseră în trecut, dar, din păcate, a pierdut cu 2-0. Discutam după meci când am văzut deodată că toţi spectatorii se adună pe teren. Mai întâi am crezut că sărbătoresc, dar apoi am ascultat comentariul. Avusese loc un atac terorist - trei atentatori sinucigaşi se aruncaseră în aer în faţa stadionului -, aşa că poliţia îi ţinea pe toţi înăuntru. Jucătorii au ajuns chiar să doarmă acolo.

Apoi am auzit că se trăseseră focuri de armă în baruri şi restaurante unde lumea ieşise să se distreze, precum şi într-o sală de spectacole denumită Bataclan, unde un mare număr de tineri

asistau la concertul unei trupe americane de heavy metal. In total, 130 de persoane au fost ucise în acea seară.

Nu după mult timp, Daesh a emis un comunicat prin care revendica atentatele. „Franţa şi toate naţiunile care îi calcă pe urme trebuie să ştie că vor continua să se numere printre ţintele din capul listei pentru Statul Islamic şi că mirosul morţii le va rămâne în nări atât timp cât iau parte la campania cruciată... şi se laudă cu războiul împotriva islamului în Franţa şi cu atacurile aeriene împotriva musulmanilor pe pământul Califatului."

„Este doar începutul furtunii", avertiza Daesh.

Cu toţii am fost extrem de supăraţi. Sigur că nu fuseserăm niciodată la Paris, dar toată lumea ştie că e Oraşul Luminilor.

— Lumea asta a luat-o razna, a spus Nasrine. E foarte trist că unul dintre cele mai frumoase oraşe din lume se transformă într-o înmormântare. Ce fel de oameni cred că dacă se moare în Siria trebuie să se moară şi la Paris?

Curând, atacurile au fost legate de criza refugiaţilor, fiindcă s-a găsit un paşaport sirian lângă unul dintre atentatorii sinucigaşi, care se aruncase în aer în faţa stadionului. Era pe numele lui Ahmad al-

Mohammad, un bărbat de douăzeci şi cinci de ani din Idlib, iar oficialii greci au spus că amprentele sinucigaşului se potriveau cu un set de amprente luate în octombrie când o persoană cu acel paşaport intrase în Grecia prin insula Leros, venind din Turcia. Ca şi noi, bărbatul a intrat ulterior în Serbia, unde autorităţile i-au luat amprentele, care se potriveau cu cele luate în Grecia. A doua zi a trecut în Croaţia, potrivit unui responsabil pe probleme de securitate din Serbia.

Prim-ministrul francez a spus: „Aceste persoane au profitat de criza refugiaţilor. de haos, poate, ca să pătrundă" în Franţa. Alt sinucigaş, Najim Laachroui, luptase alături de Daesh în Siria şi călătorise ascuns printre refugiaţi la începutul lui septembrie, ajungând la Budapesta, unde fusese preluat de alt atacator.

Era groaznic să te gândeşti că poate unii oameni care călătoreau printre noi, pe drumurile de pe câmpurile de floarea-soarelui şi cu autocarele şi trenurile cu care merseserăm şi noi, fuseseră terorişti. Deşi, cum spunea Bland, părea ciudat să iei paşaportul la tine când te duceai să te arunci în aer, iar pe drum văzuserăm o mulţime de traficanţi care vindeau paşapoarte false.

Eram foarte îngrijoraţi că oamenii aveau să creadă că refugiaţii sunt terorişti şi că avea să li se facă frică de noi. Şi noi fugim de terorism şi căutăm o viaţă sigură, fiindcă genul acesta de atacuri
au loc şi în ţara noastră. Noi nu vrem să facem rău nimănui.

După atacuri s-au desfăşurat demonstraţii împotriva migranţilor. Germania a început să reexamineze cererile de azil ale sirienilor, în loc să-i accepte pe toţi, cum făcuse tot anul. Asta nu era bine pentru noi, fiindcă încă aşteptam interviurile. Unii oameni chiar au dat foc unor adăposturi pentru refugiaţi - peste 800 au fost atacate în 2015. Dar, în general, germanii erau încă deschişi şi prietenoşi, aşa cum fuseseră de când sosiserăm. Poate e mai uşor pentru mine fiindcă sunt în scaunul cu rotile şi par inofensivă.

Când auzeam despre lucruri ca atacurile de la Paris, mă bucuram că nu avem televizor. O mulţime de lucruri oribile se întâmplă în lume şi nu voiam să mă uit la ele. Acesta e un vechi principiu al lui Nujeen: dacă vrei să rămâi fericit şi sănătos, nu te uita la ştiri.

În sfârşit la şcoală

Köln, 30 noiembrie 2015

În ziua când am mers prima dată în viaţă la şcoală mai aveam o lună şi împlineam şaptesprezece ani. Eram emoţionată, dar şi fericită, fiindcă în sfârşit puteam spune că am făcut ceva normal în viaţa mea. Sigur că nu era ca în visurile mele, în care credeam că o să arăt ca o fată din filmele americane, plimbându-mă cu cărţile în braţe, cu părul fluturând şi discutând cu prietenele despre iubiţi sau filme.

În visurile acelea, după şcoală mergeam la o tonetă de îngheţată şi le întrebam pe prietenele mele dacă ştiau povestea cu faraonul şi Sfinxul. Dacă spuneau că nu, le povesteam cum prinţul egiptean Tutmes se dusese la vânătoare de gazele în deşert, lângă piramide, şi se culcase la umbra Sfinxului, fiindcă era cald. În timp ce dormea, a avut o viziune în care a apărut Sfinxul şi i-a spus: „Dacă dai la o parte tot nisipul care mă îngroapă, vei deveni rege". Aşa a făcut şi a devenit faraonul Tutmes, în locul fraţilor săi, şi până în ziua de azi întreaga poveste e scrisă pe o lespede de granit roz dintre labele Sfinxului. Eu trebuia să fiu fata isteaţă, tocilara grupului. Asta îmi închipui. Apoi mă uit în jos şi văd că sunt într-un scaun cu rotile şi mă întorc la realitate. Da, sunt într-un scaun cu rotile, iar şcoala mea e o şcoală specială, nu una ca în *Liceul muzical.*

Un autocar vine să mă ia la ora 7 în fiecare dimineaţă şi mă duce la LVR-Christophorusschule din Bonn, unde stau de la 8 până la 15:30. Şcoala e o clădire mare şi bej cu două etaje, cu panouri verzi în faţă şi o terasă de beton pe acoperiş, iar când intri, în loc de biciclete şi scutere, găseşti o mulţime de scaune cu rotile şi cadre de mers. Mai sunt şi două mese de fotbal, la care vreau să joc într-o bună zi.

Sunt într-o clasă cu zece elevi de cincisprezece ani, deci sunt cea mai mare şi mă simt ca o babă. Majoritatea sunt germani, dar o fată s-a născut în America, alt băiat are un tată american şi o mamă englezoaică, iar altul e iordanian. Toţi sunt „speciali", dar în feluri diferite: unii nu au probleme fizice, dar sunt autişti, doi nu vorbesc şi folosesc iPaduri ca să comunice, la fel ca Stephen Hawking, deşi nu sunt la fel de deştepţi. O fată are doar nişte butoane roşii şi galbene pe care le apasă şi care redau mesaje înregistrate ca să arate ce vrea.

Prima zi a fost grea, desigur, fiindcă eu abia rupeam câteva vorbe în germană. Din fericire, prima oră la care m-am dus a fost cea de engleză, aşa că am dat impresia că ştiu foarte multe. Apoi am făcut o plăcintă şi un fel de biscuiţi, ceea ce era ciudat pentru mine, căci nu mai gătisem vreodată. Nu sunt îndemânatică, aşa că am cam făcut mizerie.

Avem trei profesori la clasa mea, care ne predau germană, matematică, istorie, engleză şi ştiinţe. La început mi-a fost foarte greu. La matematică nu eram în stare să lucrez pe liniile din caietul de exerciţii şi nu mai făcusem niciodată lucruri precum înmulţirea. Profesorii şi ceilalţi copii erau uluiţi că nu mai făcusem aşa ceva, dar eu învăţ repede şi fac singurul lucru la care mă pricep, adică ascult, ascult şi iar ascult. Când mă simt frustrată pentru că nu pot să fac ceva, mă liniştesc spunându-mi că mulţi oameni celebri au fost refugiaţi - Albert Einstein, Madeleine Albright, Gloria Estefan, George Soros. Chiar şi Steve Jobs era fiul unui refugiat sirian.

Avem ore de sport, cum ar fi înotul, la care eu nu particip, şi luăm pauză la prânz. Dar sigur că mie nu-mi place mâncarea de la şcoală, aşa că Nasrine se trezeşte la 6 ca să-mi pregătească un termos cu ceai şi un sendviş. Profesorii se plâng că nu socializez, dar eu vreau să-mi petrec timpul învăţând şi, după cum le spun, nu sunt o persoană foarte sociabilă. Toată viaţa am stat într-un cerc în care mă simţeam confortabil şi am crescut printre adulţi. Nu e vorba că nu îmi plac ceilalţi copii. E o fată drăguţă pe nume

Lily şi sunt şi altele care îmi plac, pe care le cheamă Carmen şi Amber. Dar ele au alte preocupări; celelalte vorbesc despre Justin Bieber şi filme cum ar fi *Regatul de gheaţă,* nu *Pe aripile vântului.*

îmi place biologia fiindcă mă ajută să învăţ totul despre corp în caz că mă îmbolnăvesc şi trebuie să ajung la medic. Şi, desigur, fizica, pentru că vreau să devin astronaută, deşi după prima oră de fizică am venit acasă şi am plâns fiindcă nu părea fizica uneia care avea să fie mare om de

/v

ştiinţă. în loc să învăţăm despre spaţiu sau gravitaţie, făceam brazi de Crăciun pe o plăcuţă de lemn. Ba mai rău, din cauza mâinilor mele slabe şi a degetelor neîndemânatice, nu puteam să ţin plăcuţa dreaptă ca să înşurubez bradul. Arăta cam ridicol, iar când l-am dus acasă, fetele Nahdei lau stricat.

Ideea acestei şcoli e să ne înveţe să devenim cât de independenţi se poate, iar când terminăm aici, la optsprezece ani, facem un fel de formare în ceea ce ei numesc studii profesionale. Nu avem asemenea facilităţi în Siria şi ştiu că sunt foarte norocoasă - chiar şi unii oameni din Germania cred că şcolile speciale ca aceasta sunt prea scumpe şi că persoanele cu dizabilităţi ar trebui să meargă la şcoală cu toţi ceilalţi. Poate că într-o zi aşa o să fac. Ştiu că nu mi-am înfruntat dizabilitatea în Siria pentru că nu ieşeam din casă şi, ca atare, evitam ca oamenii să se uite la mine. Profesorii de aici cred că trebuie să fiu realistă şi să accept felul cum sunt şi să merg mai departe, să învăţ să mănânc singură şi să-mi mişc scaunul, nu să vorbesc întruna despre faptul că vreau să devin astronaută sau să merg. Dar eu nu pot să-mi scot din minte momentul în care am văzut-o pe Nasrine stând în scaunul meu cu rotile, când eram într-un parc în Turcia, şi cât de urât mi s-a părut că arăta.

Iar după telenovela care a fost viaţa mea, cred că totul este posibil.

La şcoală merg la o fizioterapeută care e foarte drăguţă, dar care a fost şocată când a auzit că nu am făcut exerciţii atâţia ani. I-am explicat despre astm, despre revoluţie şi despre războiul care a oprit totul. Mă pune să mă întind pe un covoraş ca să fiu mai flexibilă şi să folosesc un fel de bicicletă ca să-mi întăresc muşchii. Deja simt o diferenţă.

Imediat după ce am început şcoala, am mers la un spital din Bonn pentru teste. Atunci am aflat prima dată denumirea corectă a afecţiunii de care sufăr: tetrapareză spastică. Vestea proastă e că doctorul mi-a explicat că n-o să treacă şi că o să trebuiască să mă obişnuiesc să trăiesc cu ea. A spus că o să fiu nevoită să fac altă operaţie şi mi-a prescris nişte pastile speciale ca să-mi reducă spasmele picioarelor - cumva, pastilele nu lasă să treacă de la creier la nervi impulsul care face ca totul să încremenească şi picioarele să-mi zvâcnească. Am noroc că sunt abia în stadiul unu. Dacă aş fi în stadiul doi, trei sau patru, ca unii copii de la şcoala mea, nu aş putea ţine un pix în mână.

Şcoala m-a trimis şi la oftalmolog şi la dentist.

— Sunt multe de rezolvat! le-am spus eu.

Nasrine a venit la mine la şcoală într-o zi şi mi-a arătat că mulţi dintre colegii mei, deşi sunt mult mai invalizi ca mine, sunt mult mai independenţi. Se pot deplasa singuri, îşi iau singuri de mâncat şi de băut,

nu stau după sora lor. Aşa că acum încerc să fiu mai independentă. Pentru prima oară, mă îmbrac şi mă pieptăn singură, deşi Nasrine tot trebuie să se trezească devreme ca să mă pregătească dimineaţa. Incă visez că într-o zi Nasrine se va mărita şi va avea copii, iar eu voi merge la facultate şi ea mă va ajuta la fizică.

Nu-mi închipui cum ar vrea cineva să se însoare cu o persoană care nu poate sta în picioare. Cred că am capacitatea de a iubi pe cineva şi mă văd mamă, dar mi-e teamă să mă gândesc la lucruri de genul ăsta. In societatea noastră, nu avem iubiri ca în filme. Căsătoria e un lucru pe care ar trebui să-l aranjeze mama mea, dar, de fiecare dată când vorbesc despre asta cu Ayee, ea îmi spune imediat: „Opreşte-te". Poate o să mă transform complet într-o nemţoaică şi o să urmez felul lor de a se căsători. Oricum, deocamdată sunt prea tânără şi am o grămadă de alte lucruri la care să mă gândesc.

Mi se pare că am pierdut foarte multe lucruri. Vreau să spun că eu abia acum merg la şcoală, deci, dacă m-aş duce la facultate, la absolvire aş avea treizeci de ani. Principalul e că în sfârşit am viaţa normală la care am visat, mă trezesc dimineaţa, mă duc la şcoală, apoi îmi fac temele. Mi-aş dori totuşi ca Ayee şi Yaba să poată veni să mă vadă cum fac lucrurile astea, cum mă trezesc devreme şi merg la şcoală cu ghiozdanul meu roz cu albastru, plin cu dosarele roşii de la fiecare materie.

Un An Nou înspăimântător

Köln, 1 ianuarie 2016

Astăzi am împlinit şaptesprezece ani, prima mea aniversare în noua noastră ţară. Nu am sărbătorit - nu mi-am mai serbat ziua de naştere de când a început războiul şi am plecat din Alep. Dar am avut parte de o surpriză. A sosit un pachet cu un cadou de la James, actorul care îl juca pe EJ, un lănţişor de argint cu un mic animal fabulos, jumătate ţap, jumătate peşte, simbolul zodiei mele, Capricorn. Lui Nasrine nu-i venea să creadă.

Până la urmă s-a dovedit că nu a fost o zi aşa grozavă. Mai târziu am aflat că în noaptea dinainte, noaptea de Anul Nou, se întâmplase ceva cumplit. Cum facem şi noi de Nevruz, germanii sărbătoresc Anul Nou cu focuri de artificii şi petreceri. La Köln se strâng de obicei în jurul catedralei. In noaptea aceea, în piaţa de lângă gară, peste 600 de femei au fost atacate, multe dintre ele fiind agresate sexual. Bande de bărbaţi beţi, cu „ochii holbaţi şi injectaţi", se dezlănţuiseră în mulţime, agresând sexual femei tinere, furându-le banii şi telefoanele. Unora le-au rupt chiloţii sau le-au aruncat petarde în haine.

Poliţia a încercat să înăbuşe ştirile despre ceea ce se întâmplase, poate de teamă să nu alimenteze tensiunile, şi au trecut câteva zile până să apară relatările. Când s-a aflat, s-a declanşat o isterie în masă,

fiindcă Ralf Jäger, ministrul de Interne al landului, a spus că atacatorii erau „exclusiv" persoane „din rândul migranţilor" Oamenii au fost şocaţi, iar opoziţia a spus că aşa se întâmplă când laşi prea mulţi migranţi să intre. O organizaţie numită Pegida, abreviere de la Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes („Europenii Patrioţi împotriva Islamizării Occidentului"), a cerut ca refugiaţii să plece, membrii ei strigând „Germania pentru germani!".

Nu ştiam ce să credem Nu ni-i puteam închipui pe bărbaţii sirieni pe care îi cunoşteam făcând aşa ceva. Cum spune Nasrine: „Problema e că există refugiaţi buni şi refugiaţi răi, aşa cum există oameni educaţi care îi judecă pe ceilalţi după cine sunt ei, nu după locul de unde vin, şi oameni needucaţi care nu fac asta". Cultura noastră e diferită şi poate că unii bărbaţi musulmani, fiindcă văd nemţoaice tinere îmbrăcate foarte sumar sau aud de fete care rămân gravide fără să fie măritate, îşi fac o idee greşită despre felul cum trebuie să se poarte. Dar molestarea e ceva rău oriunde.

Nişte refugiaţi sirieni şi pakistanezi au fost atât de supăraţi, încât i-au scris Angelei Merkel: „Noi ne străduim să apărăm demnitatea şi onoarea femeilor. Respectăm fără discuţie legile ţării- gazdă. Suntem fericiţi că Germania ne-a oferit protecţie". Oricum, nu a durat mult până să vină o mulţime furioasă în zonă şi să-i atace pe migranţi. Doi bărbaţi pakistanezi au fost bătuţi crunt, la fel şi trei guineeni şi doi sirieni. De asemenea, au avut loc demonstraţii la care oamenii duceau pancarte pe care scria „Refugiaţii violatori nu sunt bine-veniţi - Staţi acasă!".

S-a dovedit că în noaptea de Anul Nou au avut loc atacuri similare şi în Hamburg şi în alte oraşe, iar starea de spirit se schimba. În toată ţara au fost incendiate mai multe adăposturi, iar Consiliul Central pentru Musulmani, care este principalul grup musulman din Germania, a primit atâtea telefoane injurioase, încât a fost nevoit să-şi deconecteze liniile telefonice. Preşedintele Consiliului, Almin Mazjek, a declarat: „Ne confruntăm cu o nouă dimensiune a urii... extrema dreaptă îşi vede confirmate prejudecăţile şi găseşte o oportunitate de a da frâu liber urii faţă de musulmani şi străini".

Eram şi mai speriate decât după atacurile de la Paris, fiindcă asta se întâmpla aici, unde trăiam noi. Ne era teamă ca atacurile şi furia pe care o stârniseră acestea să nu aibă consecinţe pe termen lung, ca opoziţia germană să nu spună: „Dumnezeule mare! Ce-ai făcut, doamnă Merkel? Ai adus plantele astea ciudate pe pământul nostru", iar ea să nu regrete şi să se răzgândească. Mai puţin de jumătate dintre germani îi susţineau poziţia, şi nu cred că politicienii fac vreodată ceva fără să-şi pună propriile interese pe primul loc. Asta e lumea reală şi mi-aş dori să trăiesc într-una mai bună.

Am început să ne temem că vom fi alungaţi şi nu ştiam unde să fugim „Oamenii o să devină agresivi", ne-am gândit noi, „o să fie tot mai rău şi trebuie să fim pregătiţi". Ne-am aşteptat la multe proteste şi la oameni care să strige: „Închideţi poarta!".

— Trebuie să fim ambasadoare pentru ţara noastră şi pentru refugiaţi, i-am spus lui Nasrine.

Poliţia din Köln a arestat cincizeci şi opt de persoane. Dar în februarie un raport al procurorului local Ulrich Bremer a arătat că doar trei dintre bărbaţii arestaţi erau refugiaţi - doi sirieni şi un irakian. Ceilalţi erau imigranţi nord-africani care trăiau în ţară de mulţi ani, iar trei erau germani.

Acum sunt dube de la poliţie şi de la ordinea publică în faţa catedralei în fiecare seară, ca o aducere aminte a acelui An Nou groaznic. Slavă Domnului, doamna Merkel a continuat să reziste cererilor de a închide graniţele în faţa migranţilor. Iar refugiaţii soseau în continuare.

Un total de 91.700 de persoane au intrat în Germania în ianuarie 2016 - cam 3.000 pe zi, mai puţin de o treime din numărul maxim din perioada când sosiserăm noi, în toamna precedentă, dar tot
erau mai mulţi decât spun oficialii guvernului că pot gestiona. În 2015, Germania a înregistrat 1,1 milioane de cereri de azil, de peste cinci ori mai multe decât în 2014. Cea mai numeroasă categorie era reprezentată de sirieni.

Una dintre aceştia era a treia mea soră, Nahra, cea care e pasionată de modă şi care m-a învăţat să citesc. A venit pe acelaşi traseu ca noi, traversând marea cu soţul ei şi cu bebeluşul lor de şapte luni. Ar fi trebuit să fie mai greu deoarece plecaseră mai târziu, dar marea a fost foarte calmă când au traversat ei şi a filmat-o cu telefonul.

Un loc numit acasă

Köln, iulie 2016

Ieri am făcut o listă cu toţi regii şi toate reginele Angliei din 1066 încoace - am numărat treizeci şi nouă.

Mi-ar plăcea să merg într-o zi în Anglia ca să le văd castelele şi Turnul Londrei, fiindcă am auzit despre prinţii tineri închişi acolo care au dispărut, poate au fost ucişi, ceva ce ar face şi Assad. Mi-ar plăcea să merg şi la New York, să văd Empire State Building, şi la Sankt-Petersburg, să văd Palatul de Iarnă unde au trăit Romanovii şi unde îşi organizau balurile lor fastuoase.

Niciunul dintre aceste lucruri nu mai pare imposibil. Tocmai am fost în prima excursie cu şcoala. Am stat două nopţi la un hostel pentru tineri dintr-un parc numit Panarbora, la o oră cu maşina de Köln, înconjurat de pădure şi natură cât vezi cu ochii. A plouat, desigur, aşa că totul era fleaşcă.

Ziua, profesorii ne-au scos afară şi ne-au spus numele plantelor, copacilor şi păsărilor. Ne-au dus şi în vârful unui turn înalt de observaţie, deasupra vârfurilor copacilor, dar nu am văzut decât ceaţă. La hostel am jucat jocuri cum ar fi Provocarea - când a fost rândul meu, am zis că pot numi zece capitale într-un minut şi jumătate în timp ce beau ciocolată caldă. Una dintre colegele mele, care e foarte înceată, a spus că o să-l picteze pe unul dintre noi, iar la sfârşit a trebuit să ghicim pe cine anume - s-a dovedit că mă pictase pe mine!

Apoi am făcut Turul Complimentelor, un joc în care ne-am aşezat în semicerc, apoi fiecare dintre noi s-a dus în faţă şi ceilalţi au trebuit să scrie pe un cartonaş ce le place la persoana
respectivă. In cazul meu, au spus că vorbesc bine germana, că sunt un geniu la învăţat limbi străine, că am un zâmbet frumos şi că sunt amuzantă şi iubitoare.

Mi-am dorit întotdeauna să am amintirile astea dintr-o excursie cu şcoala. Au apărut târziu în copilăria mea, dar mai bine mai târziu decât niciodată. Am stat în cameră cu alte trei fete din clasa mea. Numai una putea să meargă. Dar am început să realizez că asta nu contează. Era prima dată

când dormeam undeva şi nu avea nimeni grijă de mine, şi era o senzaţie plăcută. în prima noapte, totuşi, aproape am plâns, pentru că am făcut un foc de tabără şi ni s-au dat nişte pâinici speciale germane pe băţ, pe care să le coacem la foc, dar eu nu ştiam cum şi le tot ardeam. Nu suport să mă simt prostuţă sau străină, şi sigur că atunci când au început să cânte eu nu ştiam niciun cântec german.

Când m-a adus autocarul înapoi în Wesseling, ai mei m-au întrebat: „Ţi-a fost dor de noi?". Atunci mi-am dat seama că nu, fiindcă fusesem prea ocupată cu toate lucrurile acelea noi. Cel mai trist a fost la sfârşitul excursiei, când profesorii au spus că mergem acasă. M-am gândit: „Ce înseamnă acasă?". Eu nu mă mai pot întoarce în ţara mea.

Sigur că nu uit niciodată Siria. Acum avem televizor şi un iPad trimis de fanii serialului *Zile din viaţa noastră* şi în fiecare zi ne uităm la ce se întâmplă acasă, la ştiri sau pe Facebook. într-o zi, cineva a postat o filmare cu strada noastră din Alep, George al-Aswad, şi totul era distrus ca într-o scenă din Dresda, în afară de blocul nostru, care era încă în picioare ca în ziua când s-au întors părinţii mei. Uneori, când mă uit la alte şi alte bombardamente, la alţi şi alţi oameni nevinovaţi care fug de acasă, războiul pare că se desfăşoară într-un loc îndepărtat, că nu are nicio legătură cu mine.

Nu părea posibil, dar lucrurile s-au complicat şi mai rău acolo. La scurt timp după ce am ajuns în Germania, ruşii - care îl sprijiniseră pe Assad tot timpul - s-au implicat şi mai mult în războiul nostru, trimiţând forţele aeriene şi începând să facă raiduri, uneori până la şaizeci pe zi. Spuneau că atacă Daesh, dar în general păreau să vizeze rebelii şi spitalele. Au recucerit pentru Assad Homsul, care arată ca un oraş-fantomă, şi i-au alungat pe luptătorii Daesh din oraşul antic Palmira, apoi au trimis o orchestră simfonică să ţină un fel de concert straniu al victoriei printre ruine. Acum oraşul se află sub controlul Rusiei.

Assad a lansat un atac masiv asupra Alepului pentru a prelua controlul, chiar dacă îl face praf, şi blochează toate drumurile care intră sau ies din oraş. Şi asta nu e tot. A aruncat atâtea bombe- butoi asupra oraşului Daraya de lângă Damasc a doua zi după ce ONU şi Crucea Roşie au trimis primele ajutoare alimentare în mai bine de trei ani oamenilor înfometaţi de acolo, încât un oficial al Naţiunilor Unite a descris recent oraşul drept „capitala siriană a bombelor-butoi".

„Este ceva fundamental greşit într-o lume în care atacurile asupra spitalelor şi şcolilor... au devenit atât de obişnuite încât nu mai stârnesc nicio reacţie", a declarat Stephen O'Brien, secretar general adjunct al ONU pentru probleme umanitare. El a spus Consiliului de Securitate: „Vom avea adevărata măsură [a succesului] când aceste atacuri medievale nu se vor mai produce, când copiii nu vor mai risca să fie împuşcaţi de lunetişti când le aduc medicamente mamelor lor, când medicii vor putea administra

tratamente care salvează vieţi fără să se teamă de atacuri iminente, când fetele yazidite nu vor mai trebui să se zgârie pe faţă ca să nu fie cumpărate şi transformate în sclave sexuale. Aceasta este realitatea dezgustătoare din Siria de azi".

Şi totuşi, politicienii occidentali au început să spună „mai bine un drac ştiut..." despre Assad şi se pare că lumea pur şi simplu l-a acceptat după toate discuţiile despre barbaria lui şi despre faptul că încalcă interdicţiile. Occidentului nu pare să-i pese decât de Daesh, fiindcă a atras atâţia tineri din Vest să lupte, iar apoi i-a pus să se întoarcă acasă şi să atace oraşe occidentale cum ar fi Paris şi Bruxelles. Ii tot bombardează pe luptătorii Daesh în Irak şi Siria şi se spune că Daesh a pierdut multe teritorii şi mulţi lideri şi se pregăteşte pentru sfârşitul Califatului.

Cât despre Manbij, după ce doi ani a fost controlat de Daesh, se aude că ar fi fost recucerit în mare parte de gruparea kurdă YPG, în colaborare cu câţiva şeici arabi locali şi ajutată de raidurile aeriene americane. Din păcate, auzim că unele raiduri au ucis zeci de civili, printre care şi copii. Circa 45.000 au fugit, dar mii de oameni sunt blocaţi în oraş fără mâncare. Manbij este un punct de aprovizionare esenţial pentru Daesh pe drumul spre capitala sa Raqqa, aşa că pierderea acestui oraş ar fi foarte importantă. Pentru că veni vorba, YPG, ajutată de SUA, e responsabilă pentru aproape toate teritoriile recuperate de la Daesh în nordul Siriei, ceea ce ne dă speranţă că vom redobândi Kurdistanul. Dar oamenii se tem fiindcă preşedintele turc Erdogan şi-a trimis avioanele militare să bombardeze ţinte de peste graniţă. „Manbij nu le aparţine kurzilor; este un loc unde trăiesc arabi", a declarat el. „Dacă va fi nevoie, ne vom ocupa noi de asta."

Vorbesc pe Skype în fiecare zi cu părinţii mei, care au rămas în Gaziantep. Yaba e trist. — Cred că ţara mea e pierdută, spune el. Peste tot sunt lupte. Mi-am părăsit câmpurile şi copiii mei nu se roagă.

Mereu se plânge că nu ne rugăm, ceea ce nu e adevărat. Sunt mai evlavioasă decât par şi am fost crescută într-o ţară în care credinţa religioasă e foarte strictă. Toate surorile mele ţin post de Ramadan. Dar nu i-am spus un lucru. Şcoala mea ne duce uneori la biserică. Imi place muzica, e grozavă, dar eu nu cânt cu ceilalţi, ca să nu cânt din greşeală vreun verset din Biblie. In islam, totul are consecinţe. Să mergi la biserică în timpul Ramadanului - ce ironie!

Incep să mă obişnuiesc cu şcoala, vorbesc germana şi chiar mi-am făcut prieteni care îmi apar în vise în loc de bombardamente, deşi profesorii se plâng în continuare că nu socializez. Şcoala mi-a făcut rost de alt scaun cu rotile, care e albastru, culoarea mea preferată, şi mai puţin lat ca acela dinainte, în care mă afundam cu totul. Principalul e că e mult mai uşor şi îl pot manevra singură, inclusiv ca să urc sau să cobor bordurile, şi am început chiar să joc baschet din scaunul cu rotile.

Nasrine ia şi ea lecţii de germană în fiecare după-amiază, aşa că poate o să-mi pierd ocupaţia de translator al familiei. Nu-mi mai pasă chiar atât de mult, fiindcă mă gândesc că poate sunt în stare şi de altceva.

Acum că avem televizor acasă, ne întâlnim cu toţii şi ne uităm la fotbal ca înainte, ba chiar comandăm şi pizza mea preferată. Dacă joacă Barcelona şi pierde, mai ales cu Real Madrid, strig la Nasrine: „Ieşi afară, nu vreau să vorbesc cu tine!". Nu-i place asta, dar mă bucur că, în ciuda tuturor lucrurilor, încă sunt o adolescentă normală care poate să ţipe dacă pierde Barcelona şi că nu mi-a fost zdrobit spiritul. La Campionatul European de Fotbal am ţinut cu noua noastră ţară, Germania, şi ne-am întristat când a pierdut în semifinale.

Intr-o zi am fost la Grădina Zoologică din Köln şi am văzut multe animale pe care le văzusem în documentare, cum ar fi flamingii roşii, girafele fără coarde vocale şi piranha care pot face să dispară carnea de pe un om în nouăzeci de secunde. O pasăre cu un fel de fustă din pene colorate a venit să se uite la scaunul meu cu rotile de parcă amândouă eram nişte creaturi ciudate. Când eram acolo ne-am întâlnit cu nişte kurzi - noi, kurzii, mereu ne recunoaştem unii pe alţii!

Acum că ne-am stabilit aici, am o listă lungă de oameni despre care vreau să caut informaţii şi pe care să-i cercetez: Margaret Thatcher, Steve Jobs, Bill Gates şi Einstein - a fost nebun sau geniu? Mi-ar plăcea să mă întorc în Alpi, în Austria, şi să găsesc castelul unde există un portret cu Frumoasa şi Bestia din realitate - povestea mea preferată când eram mică. In Alep am văzut odată un documentar cu titlul *Frumoasa şi Bestia din realitate,* despre un bărbat pe nume Petrus Gonsalvus, născut în Tenerife în secolul al XVI-lea, care era acoperit cu păr din cap până în picioare, ca un lup. Suferea de o boală rară, numită hipertricoză, care afectează numai bărbaţii şi de care astăzi suferă cincizeci de oameni în toată lumea. Petrus a fost luat de acasă când era mic şi oferit Regelui Henric al II-lea al Franţei, iar regina Caterina de Medici l-a însurat cu o femeie frumoasă care nu ştia cum arată. Dar femeia a rămas cu el şi au avut şapte copii, aşa că probabil i-a plăcut frumuseţea lui interioară. Au fost duşi într-un tur al curţilor europene, ca nişte curiozităţi, şi li s-au făcut portrete. Dar când au făcut copii, cei care au moştenit sindromul le-au fost luaţi şi daţi unor nobili europeni, ca nişte animale de companie.

Apropo de curiozităţi, în iunie 2016 am fost invitată împreună cu un grup de refugiaţi să merg la Berlin ca să întâlnesc o doamnă pe nume Samantha Power, ambasadoarea americană la ONU. Am mers cu Nasrine cu trenul şi am râs că devenise ceva normal să luăm trenul. Abia aşteptam să văd acest oraş celebru care, până în anul când s-a născut Nasrine, a fost împărţit în două de un zid şi unde Hitler şi Eva Braun s-au sinucis într-un buncăr.

Erau vreo doisprezece refugiaţi şi fiecare şi-a spus povestea, iar aceste poveşti au fost sfâşietoare şi mi-aş fi dorit să nu trebuiască să le ascult. Dar oamenii au arătat şi cum încearcă să aducă o contribuţie pozitivă la viaţa în noua lor ţară.

Era un medic pe nume Hamber, care fusese deţinut politic în Damasc şi încerca să obţină acreditarea pentru a practica medicina în Germania. Intre timp, lucra ca interpret voluntar pentru refugiaţii care erau consultaţi de medicii din Berlin.

Era apoi un tânăr pe nume Bourak, din Alep, ca şi noi. Fusese şi el la facultate, ca Nasrine,

unde studiase informatica, şi sigur că studiile lui fuseseră întrerupte ca şi ale ei. Invăţa germana şi îşi dorea cu disperare să se întoarcă la facultate; crease o aplicaţie numită BureauCrazy pentru a-i ajuta pe solicitanţii de azil să se descurce în tot procesul pe care îl implicau cererile şi care le punea la dispoziţie formularele în mai multe limbi.

Ambasadorii nu au mult timp la dispoziţie, aşa că nu am vorbit prea mult. Când a venit rândul meu, i-am spus:

— Suntem doar nişte oameni care murim în fiecare zi pentru şansa de a ne spăla pe dinţi dimineaţa şi de a merge la şcoală. Toată lumea vrea să vorbească cu mine pentru că zâmbesc - e aşa de rar să vezi un refugiat care zâmbeşte? Sunt un fel de extraterestru?

Bland, Nasrine şi Nahda au primit toţi azil după ce au mers la un tribunal din Düsseldorf şi au răspuns la nişte întrebări, iar acum au documentele de şedere. Eu însă aştept în continuare, poate şi pentru că sunt minoră. În loc să mă duc la tribunal, eu am avut un interviu cu tutorele meu german. Doamna respectivă m-a întrebat despre călătorie şi de ce am plecat din Siria, dacă am văzut lucruri oribile şi dacă am vreo dovadă a dificultăţilor din ţara mea natală. Nasrine şi cu mine am râs după aceea - oare ea nu se uita la ştiri?

Nahda a solicitat reîntregirea familiei şi speră că soţul ei Mustafa va putea să vină după ele. A trecut aproape un an de când şi-au luat rămas-bun pe plaja din Turcia. Nahra s-a stabilit lângă Hamburg cu soţul ei, în aşteptarea azilului, şi sperăm să o vedem Numai Jamila mai e în Siria, în Kobane, fiindcă soţul ei nu vrea să plece. Acum au electricitate şi cei din Daesh au plecat de acolo, dar viaţa e grea şi nu există şcoli deschise pentru copiii ei.

Ştiu că noi avem noroc. Verişoara mea Evelin, care a traversat Europa în acelaşi grup ca Nahda, se află încă într-o tabără amenajată pe un teren de baschet. Spune că i se fură mereu lucrurile - telefonul, chiar şi hainele când le atârnă la uscat - şi primeşte aceleaşi trei felii de pâine cu unt şi cu gem la micul dejun în fiecare dimineaţă. Cei de acolo stau la coadă ore în şir ca să strângă bani de buzunar. De asemenea, auzim de la prieteni din Berlin că le e frică să iasă pe stradă din cauza ostilităţii. Unii vor chiar să se întoarcă în Turcia sau în Siria, dar acum nu se mai poate. Fratele meu Mustafa şi soţia lui, Dozgeen, au făcut cerere să plece în America prin intermediul UNHCR din Turcia acum un an, dar încă aşteaptă să se stabilească data interviului.

Nimeni nu mai face călătoria pe care am făcut-o noi. Pentru că Germania s-a răzgândit în ceea ce priveşte primirea refugiaţilor după atacurile din Köln, în martie Uniunea Europeană a semnat un acord cu Turcia prin care îi dă 6 miliarde de euro ca să-şi închidă graniţele şi zona de coastă şi să oprească fluxul migranţilor. Mustafa spune că acum e plin de sârmă ghimpată şi de militari turci cu tancuri la Jarablus. Foarte mulţi oameni au rămas blocaţi în Grecia când s-au închis graniţele. Peste 50.000 sunt încă acolo, inclusiv în taberele din Lesbos, şi printre ei se află câţiva dintre verii noştri care erau la Idomeni, încercând să intre în Macedonia, când Europa şi-a închis porţile.

Acum, singurele variante pentru cei care părăsesc Siria sunt Libanul, care şi-a atins limitele, fiindcă unul din cinci locuitori e sirian, şi Iordania, care are 1,3 milioane de refugiaţi sirieni pe lângă populaţia sa de 6,5 milioane de locuitori şi care şi-a închis recent punctele de trecere a frontierei, lăsând mii de oameni izolaţi în deşert, la graniţă. Călătoria noastră spre Germania pare că s-a întâmplat cu foarte mult timp în urmă. Deşi la originea ei stă o tragedie, mi-o amintesc ca pe cea mai mare aventură din viaţa mea, o poveste de spus nepoţilor.

De curând, câţiva fani ai *Zilelor din viaţa noastră* care au auzit povestea mea au venit să ne întâlnească şi ne-au adus nişte cadouri grozave - nişte căşti albastre şi iPadul - şi ne-au dus pe mine şi pe Nasrine la o plimbare cu barca pe Rin. Spre surprinderea mea, mi-am dat seama că Nasrine plângea. Mi-a spus că îşi amintea drumul cu barca spre Grecia.

— Pentru tine era frumos, nu tu erai responsabilă, a spus ea.

Cea mai mică particulă din univers este un quarc şi aşa mă simt şi eu în masa aceasta mare de migranţi. Circa 5 milioane dintre compatrioţii mei au plecat din Siria de când a început războiul, în 2011, şi 1,1 milioane au călătorit ca noi, traversând Europa. In jur de 430.000 au venit în Germania. Un sfert din numărul total de refugiaţi sunt copii ca mine, de şaptesprezece ani sau mai mici.

Nu prea avem de ales. Dintre cei care au rămas în Siria, peste 250.000 au fost ucişi. Unii sunt sub asediu, încât nu au mai văzut luna pe cer de doi ani. In Germania ni se spune *Flüchtlinge*. Nasrine spune că sună ca o pasăre, dar eu detest cuvântul acesta, la fel cum detest şi cuvintele „refugiat" şi „migrant". Sunt foarte dure.

Recent a avut loc procesul lui Frank S., cel care a încercat s-o ucidă pe Frau Reker, doamna primar din Köln. El s-a plâns că Germania se îndreaptă spre „autodistrugere" acceptând atâţia refugiaţi. „Mi s-a părut oportunitatea finală de a schimba ceva", a declarat în instanţă. Ba chiar i-a spus unui poliţist după ce a fost arestat că voia să o omoare şi pe doamna Merkel. A fost condamnat la paisprezece ani de închisoare pentru tentativă de omor. „A vrut să trimită un semnal guvernului federal cu privire la politica în domeniul refugiaţilor", a declarat judecătoarea, Barbara Havliza. „A vrut să creeze un climat de teamă şi să influenţeze politica."

Apoi, în a treia săptămână din iulie, când şcoala se terminase şi toată lumea intra în starea de vacanţă, Germania a avut deodată parte de şapte zile de teroare. Totul a început într-o zi de luni, când un refugiat de şaptesprezece ani, descris iniţial ca afgan şi ulterior ca pakistanez, a scos un topor într-un tren din Würzburg, rănind patru pasageri şi o femeie care îşi plimba câinele înainte ca poliţia să îl împuşte.

Patru zile mai târziu, într-un centru comercial din München, un iraniano-german în vârstă de optsprezece ani a ademenit nişte adolescenţi într-un McDonald's promiţându-le mâncare gratis şi a început să tragă la întâmplare, omorând nouă oameni. Două zile mai târziu au mai avut loc două atacuri în Bavaria. Un sirian de douăzeci şi unu de ani înarmat cu o macetă a omorât o femeie poloneză, iar altul

a detonat o bombă ascunsă într-un rucsac la intrarea la un festival de muzică, aruncându-se în aer şi rănind cincisprezece oameni.

Trei dintre cei patru atacatori erau refugiaţi, doi dintre ei fiind sirieni. Aşa că din nou toată lumea arată cu degetul spre refugiaţi. Un politician olandez a spus chiar că UE ar trebui să refuze intrarea tuturor musulmanilor. „Am importat un monstru, iar monstrul se numeşte islam", a spus el.

Cuvinte ca acestea ne fac să ne cutremurăm De fapt, aceşti atacatori sunt complet ignoranţi în ceea ce priveşte adevăratul spirit al islamului. Dar sigur că asemenea violenţe îi fac pe oameni să fie suspicioşi în privinţa refugiaţilor. Cumva mă bucur că au blocat intrarea şi nu mai vine nimeni.

Ne întrebăm cu îngrijorare cât mai poate să reziste doamna Merkel. Până acum i-a înfruntat pe cei care vor să scape de noi, dar aceste atacuri îi vizează pe cetăţenii ei şi, spre deosebire de felul cum stau lucrurile în colţul nostru de lume, politicienii din ţări precum Germania ascultă de poporul lor. Nimeni nu va avea grijă de noi dacă le stricăm ţara.

Bieţii europeni se confruntă şi ei cu ce ne-am confruntat noi. Să nu te simţi în siguranţă nu e un lucru bun. Noi încă tresărim la bubuituri şi la sunetul unei voci ascuţite. Nu vreau să fie aşa şi în noua mea ţară.

Femeia de deasupra tot nu vorbeşte cu noi. Dar acum am aflat că motivul nu e doar acela că suntem refugiaţi. Se pare că de fapt casa a fost a unui bărbat care a avut două fiice şi a lăsat fiecăreia jumătate de casă când a murit. Una dintre fiice e femeia de deasupra şi vrea să cumpere apartamentul nostru şi să aibă toată casa, dar soţul surorii ei nu e de acord şi ni-l închiriază nouă.

Iată aşadar cum văd eu lucrurile. Da, ştiu că suntem costisitori. îngrijirea migranţilor în 2015 a costat contribuabilii germani peste 23 de miliarde de dolari, potrivit Institutului de Cercetări Economice din München. Dar, dacă ne daţi o şansă, putem avea o contribuţie. Dacă nu vreţi să lăsaţi refugiaţii să intre din motive umanitare, ce spuneţi de beneficiul pe care îl aducem economiei? Trebuie să fii destul de rezistent şi de inventiv ca să navighezi până aici, trecând de toţi oamenii care vor să te jefuiască, să te păcălească sau să-ţi închidă calea. Cei mai mulţi dintre cei care am plecat suntem oameni calificaţi sau educaţi. Ştiu că eu nu am mers la şcoală, dar vorbesc fluent engleza din serialele de televiziune.

Germania, de exemplu, are cea mai mică natalitate din lume, iar populaţia sa scade de ani de zile. In 2060, populaţia sa va ajunge de la 81 de milioane la 67 de milioane. Pentru a-şi păstra industria funcţională şi pentru a rămâne cea mai mare economie a Europei, are nevoie de forţa de muncă străină pe care noi i-o putem oferi. Germania a acordat deja azil unui număr de 240.000 de sirieni, inclusiv fratelui meu şi surorilor mele, chiar dacă mie încă nu. Cât despre Uniunea Europeană, are 500 de milioane de locuitori, deci, aşa cum spuneam mai demult, chiar dacă i-ar primi pe toţi cei 1,1 milioane de sirieni care au venit în Europa, ar însemna doar cu puţin peste 0,2% - mult mai puţini decât cei primiţi de diferite ţări după al Doilea Război Mondial, despre care continuă să vorbească toată lumea. Marea Britanie a primit doar 5.465, un sfert din numărul acceptat anul trecut de oraşul Köln. Presupun că, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în Germania, populaţia britanică e în creştere. Prim-ministrul David Cameron a promis că

va primi 20.000 până în 2020, dar a fost nevoit să demisioneze după ce a pierdut un referendum la care populaţia a votat ieşirea din UE, în parte şi pentru că vrea să împiedice venirea migranţilor.

Când ajungi să ne cunoşti, vei vedea că nu suntem atât de diferiţi. După cum v-am spus, motivul pentru care nu avem o fotografie de familie este că nu ne-am închipuit vreodată că o să ni se întâmple aşa ceva.

Am vrut să merg în cosmos şi să găsesc un extraterestru, dar uneori mă simt eu însămi ca un extraterestru aici.

Mi-e dor de camera mea de la etajul al cincilea din Alep, unde mă uitam la televizor. Acum am o viaţă adevărată. Uneori încerc să ignor totul punându-mi căştile, pornind televizorul şi revenind la zilele din trecut. Mă simt ca şi cum vechea Nujeen este ştearsă şi se naşte una nouă. Mi-e dor de ţara mea, chiar şi de casa cu câini şi pisici, şi mi-e dor de casele noastre cu uşile mereu deschise. Mi-e dor de sunetul a ceea ce noi numim *azaan* - chemarea la rugăciune care urca până la balconul nostru. Am auzit chiar că unii refugiaţi şi-au instalat pe telefon o aplicaţie cu chemarea la rugăciune. Mă simt vinovată că mi-am părăsit ţara.

Cel mai mult mi-e dor de Ayee şi de Yaba şi de sora mea Jamila şi mi-e teamă că n-o să-mi mai văd niciodată părinţii fiindcă sunt bătrâni. Mi-e teamă că o să rămân singură.

Nu mi-e dor de Siria când mă gândesc cât de grea era viaţa mea. Când îmi aduc aminte cât de înspăimântată eram, în ce pericol trăiam, îmi zic: „Slavă Domnului că suntem aici". Doar Dumnezeu ştie când se va sfârşi toată treaba asta, iar Siria pe care o cunoşteam noi nu va mai exista niciodată. Aştept ziua în care moartea va deveni din nou ceva anormal pentru mine. Poate într-o zi vom dobândi Kurdistanul nostru, Rojava noastră. Chiar acum mă uitam la un filmuleţ pe YouTube intitulat „10 ţări care ar putea exista în viitor", şi ghiciţi care era numărul unu: Kurdistan!

Şi mă întreb: dacă ne vom întoarce vreodată, ne vom mai recunoaşte unii pe alţii? Eu m-am schimbat şi ţara mea s-a schimbat.

Să vin în Germania a fost visul meu. Poate n-o să ajung astronaută. Poate n-o să învăţ niciodată să merg. Dar în această societate există o mulţime de lucruri bune şi aş vrea să le pun laolaltă cu lucrurile bune din societatea mea şi să fac un cocteil Nujeen.

Mă duc la şcoală mândră, în noul meu tricou galben pe care scrie „Girls Love Unicorns" şi cu lănţişorul de argint primit de la o vedetă de serial de televiziune, şi pot să visez. Iar acum că mi-aţi citit povestea, sper că aţi înţeles că nu sunt doar un număr - niciunul dintre noi nu este.

Post-scriptum

Singura fãclie

Köln, ianuarie 2017

Sunt în Germania de şaisprezece luni şi vestea cea mare e că am primit azil chiar înainte de Crăciun. Mai mult, am primit şi un act de invaliditate, ceea ce înseamnă că pot merge gratuit cu mijloacele de transport în comun din Germania, precum şi la zoo sau la cinema. Asta e grozav, pentru că sunt înnebunită după *Frumoasa şi Bestia* şi abia aştept noul film, deşi îmi e şi cumplit de

teamă să nu-mi strice povestea preferată. Încă sunt supărată pe Nasrine că în timpul călătoriei noastre prin Austria spre Germania nu am căutat castelul din munţi în care au trăit adevărata Bestie şi soţia lui.

Faptul că am primit drept de şedere în Germania înseamnă că pot depune actele pentru paşaport şi curând voi putea călători. De data asta de plăcere, nu ca să fug din calea războiului. Am o listă lungă de locuri pe care vreau să le vizitez: Palatul Buckingham, desigur, pentru Regină. Sărbătoreşte şaptezeci de ani de la nunta cu Philip anul acesta - s-au căsătorit pe 20 noiembrie 1947, Doamne, acum atât de mult timp! Şi vreau să văd atâtea muzee şi tablouri, cum ar fi *Noapte înstelată* de Van Gogh, care se află la MOMA, în New York, asta dacă domnul Trump îmi mai dă voie să intru în America. Probabil că nu, fiindcă sunt musulmană şi siriană. Mai vreau să văd şi *Persistenţa memoriei* de Salvador Dali, tabloul acela cu ceasurile topite.

Am făcut tot felul de cercetări despre memorie - face parte din studiile mele de psihologie. Anul trecut am descoperit testul Myers-Briggs, prin care îţi dai seama ce tip de personalitate ai, şi am început să-l fac tuturor, ceea ce i-a înnebunit pe ai mei. Eu sunt INFP, ceea ce mă bucură, pentru că oamenii INFP sunt idealişti şi e o personalitate destul de rar întâlnită, aceeaşi cu a lui Shakespeare, a Prinţesei Diana şi a lui Johnny Depp.

„I" vine de la „introvertit", ceea ce sunt. Nu timidă, care e altceva. La şcoală, ceilalţi cred că ar trebui să interacţionez mai mult cu colegii şi să socializez, dar eu prefer să ascult în loc să vorbesc şi am crescut mereu printre adulţi, nu alături de copii. Am un mic grup de prietene la şcoală şi sunt mulţumită de asta.

Altfel, şcoala merge grozav. In prima zi din acest an am împlinit optsprezece ani şi ştiu că e ciudat că sunt abia în al doilea an de şcoală, dar mă descurc mult mai bine decât mă aşteptam. Engleza, desigur, e materia la care sunt cea mai bună - mulţumesc, *Zile din viaţa noastră.* Mă pricep mai bine la mate şi învăţ cum să fac procentaje. Germana mea se îmbunătăţeşte. E amuzant, Bland şi Nasrine învaţă şi ei germana şi spun: „Noi suntem în clasa întâi şi tu eşti în clasa a noua" - aşa că îi ajut. E ca şi cum ni s-ar fi inversat rolurile.

De fapt, devin un pic germanizată, mă trezesc la 6 dimineaţa şi fac lucruri nemţeşti, cum ar fi să-mi programez întâlnirile şi să fiu punctuală. Totuşi, încă nu-mi place mâncarea germană, care e prea lipsită de culoare şi pare că n-a fost gătită destul.

Acum mi-e greu să-mi închipui viaţa mea altfel decât constând în trezit, pregătit şi mers la şcoală cu autobuzul alb special. Dacă mi-aţi fi spus acum un an că voi avea această rutină şi că mi se va părea ceva normal, v-aş fi răspuns: „Aţi înnebunit?".

Imi place până şi faptul că mi-am pus aparat ca să-mi îndrept dinţii - mi se pare un lucru atât de normal pentru adolescenţi. Şi, după cum spuneam, sunt multe de rezolvat.

Fizioterapeutul spune că mobilitatea mea se îmbunătăţeşte şi că starea mea fizică e mult mai bună decât a altor copii cu paralizie cerebrală, aşa că am şanse de ameliorare dacă depun mult efort. Simt că picioarele sunt mai flexibile şi mă descurc mult mai bine cu mâinile. Sunt mai independentă: am mers într-o excursie cu şcoala la Târgul de Crăciun din Bonn, care a fost absolut magic, cu toate luminiţele şi căsuţele de turtă dulce, şi mi-am cumpărat un inel - prima dată când am cumpărat ceva singură. Dar încă mi se pare că fac un pas înainte şi doi înapoi şi colegii mei au multe abilităţi practice pe care eu nu le am.

Cred că m-am maturizat prea mult în ultimii doi ani. Familia mea spune că exagerez şi că dramatizez lucrurile, dar nu e uşor să fii adolescentă.

Când nu sunt la şcoală, seara şi în weekend suntem cu toţii acasă, în apartamentul nostru din Wesseling. Eu, cele două surori ale mele, patru nepoate gălăgioase şi doi fraţi. Ne uităm la fotbal, la Premier League şi La Liga, unde evident că ţin cu Barcelona, iar Nasrine cu Real Madrid. Când a primit Ronaldo Balonul de Aur (din nou!), Doamne, ce m-am mai enervat! Apoi s-a întâmplat cel mai grozav lucru: a sosit un colet pentru mine în care era un tricou semnat de Messi. Nasrine a fost extrem de invidioasă. „Mi-aş dori să-mi trimită şi mie Ronaldo un tricou", a spus ea. Oricum, nu vreau să-l port, fiindcă e prea preţios şi încă de când eram mică se ştie că stric tot ce ating.

Intr-o zi m-am uitat la un documentar despre cel mai vechi oraş din lume, Uruk, care se află în Irak, iar asta m-a făcut să mă documentez despre Imperiul Persan şi apoi despre Imperiul Roman, creat de primul împărat, Augustus, care locuia pe Colina Palatină, una dintre cele şapte coline ale Romei. E colina pe care se spune că gemenii Romulus şi Remus au fost găsiţi într-o peşteră de o lupoaică, care a avut grijă de ei. Unii spun că erau fiii zeului Marte. Apropo, ştiaţi că singura planetă care nu e denumită după un zeu grec sau roman e Pământul? Sunt atâtea lucruri de cercetat.

în plus, citesc mult. Agatha Christie, *Frankenstein* - ce poveste deprimantă! -, dar şi despre Regele Arthur şi Cavalerii Mesei Rotunde, pentru că am văzut sabia înfiptă în piatră în multe filme şi voiam să văd dacă e o poveste adevărată.

Şcoala mea a aranjat să merg într-un plasament de trei săptămâni la o bibliotecă, şi abia aştept, fiindcă o să pot căuta o mulţime de lucruri şi poate chiar să le împărtăşesc şi altora o parte din informaţiile pe care le am.

Sunt în clasa a noua, iar la şcoala mea când intri în clasa a zecea începi studii mai practice, profesionale, ca să ai în viitor o meserie despre care ei consideră că se potriveşte unei persoane cu dizabilităţi. Dar eu nu am renunţat la visul meu de a deveni astronaută. Mi-ar plăcea mult să termin liceul şi să merg la facultate să studiez fizica. Nu ştiu de ce creierului meu îi plac lucrurile astea complicate, dar fizica e foarte interesantă dacă o înţelegi, iar mie îmi place ordinea, poate şi pentru că în viaţa mea a fost atâta dezordine.

/v

încerc să nu mă gândesc la război, dar nu prea îl poţi evita. Chiar dacă nu mă uit la ştiri, toată lumea postează pe Facebook. Asediul asupra părţii de est a Alepului şi atacul organizat de regimul lui Assad au fost foarte dure. Oraşul arăta ca la sfârşitul lumii, cu toate clădirile acelea prăbuşite sau găurite şi cu moloz peste tot. Cum poţi să bombardezi şcoli şi spitale? Şcolile s-au mutat sub pământ, dar tot le-au bombardat. Am citit că, de înfometaţi ce erau, copiii visau cartofi. Tuturor le părea rău de copiii aceia care făceau foamea şi mureau acolo în timp ce noi ne mulţumeam să privim Dar pentru mine asta era ţara mea.

M-am supărat foarte tare că lideri mondiali precum preşedintele Obama şi prim-ministrul Theresa May nu făceau nimic. Are importanţă sau nu pentru întreaga lume că mii de sirieni sunt ucişi? Asta chiar m-a enervat. Nu e de niciun folos dacă-şi frâng mâinile şi nu fac nimic. Oamenii aceştia puternici trebuie să-şi asume responsabilitatea şi să-şi facă temele. Nu e matematică, e vorba de salvat vieţi. Am încercat din răsputeri să urmez principiile lui Nujeen şi să gândesc pozitiv, dar e foarte greu.

Zona noastră, Sheikh Maqsoud, a rămas sub controlul grupării kurde YPG, dar sigur că a fost puternic bombardată. După ce ofensiva a luat sfârşit şi forţele lui Assad au capturat oraşul chiar după Crăciun, unii dintre vecinii noştri care stăteau cu două etaje mai jos, cei care aveau ţestoasa, s-au întors ca să vadă ce s-a întâmplat cu blocul de la numărul 19 de pe strada George al-Aswad. Clădirea noastră nu e complet dărâmată; de fapt, e într-o stare mult mai bună decât altele de pe stradă, dar chiar şi aşa totul e zdrobit şi distrus. Terasa unde stăteam şi priveam e acoperită cu moloz. Nimeni nu mai locuieşte pe stradă, e un oraş-fantomă. Magazinul cu tricouri de fotbal, chioşcul cu pui prăjit, toate au dispărut. S-au vărsat lacrimi. Nu am vrut să mă uit la fotografii, ci să-mi aduc aminte cum era.

Anul acesta se împlinesc cinci ani de când am plecat. Sigur că vreau să mă întorc, dar nu va mai fi niciodată la fel. Nu cred că se mai întoarce nimeni acolo - jumătate din Siria a plecat şi e în Germania sau în alte locuri. Când schimb mesaje pe Facebook cu prietenii şi rudele, trebuie să ţin minte unde e fiecare: Turcia, Liban, Europa.

E sfâşietor să te gândeşti că o parte din viaţa ta a dispărut. Şi să mă gândesc că nu voi mai vedea vreodată vechiul *suk* sau Palatul de Justiţie şi toate celelalte locuri istorice care au fost distruse.

Mi-e cumplit de dor de casă, mai ales noaptea, şi îmi lipsesc tare mult mama şi tata. Aş vrea să vină să mă vadă aici, fericită şi normală. Mă gândeam că poate după ce eu obţin azil vor putea să vină în Germania prin reîntregirea familiei, dar pare destul de dificil. E o persoană în mine care uneori vrea să

plângă, dar mereu urmez sfatul lui Julie Andrews şi „îmi amintesc de lucrurile mele preferate şi nu mă mai simt aşa tristă".

Assad a numit capturarea părţii de est a Alepului „un moment hotărâtor" şi ştiu că unii spun că a câştigat împreună cu prietenii lui ruşi şi iranieni. Poate sunt doar un copil, dar eu cred că oamenii răi nu câştigă niciodată. Intotdeauna va fi dreptate în lume, iar dreptatea e de partea noastră, şi încă mai cred că vom învinge şi că el nu va rămâne acolo pentru totdeauna. A omorât atâţia oameni, cum să-l acceptăm? Mi-e teamă că peste cincizeci de ani o să mă uit la documentare şi o să ne descrie ca pe o revoluţie eşuată, dar eu nu cred că am eşuat. Incă mai cred în oameni. Uitaţi-vă la Trump şi la marşurile femeilor. A fost extraordinar să văd atâţia oameni uniţi în toată lumea.

Uneori cred că sunt prea pozitivă. Dar când te gândeşti la toată nebunia care se întâmplă în lume şi la cât de multă tristeţe există şi încerci să fii singura făclie, asta nu e un lucru rău, nu-i aşa?

Tristeţea asta nu ar trebui să fie contagioasă; trebuie să ai un sistem imunitar puternic, fiindcă în zilele noastre germenii disperării sunt pretutindeni.

Nu e întotdeauna uşor. Războiul de acasă nu e singurul lucru rău. Aici, în noua noastră casă, anul care a început cu indignare, după ce sute de femei au fost molestate la Köln în noaptea de Anul Nou, s-a terminat cu un bărbat care a intrat cu un camion într-un târg de Crăciun din Berlin, omorând doisprezece oameni care se distrau împreună cu prietenii, mâncând cârnaţi şi cumpărând cadouri.

Ucigaşul era tunisian, nu sirian, dar venise în Germania ca solicitant de azil în 2015, ca şi noi, aşa că atunci când am vorbit cu profesorii mei le-am spus că înţeleg că unii germani simt că am adus cu noi ceva ce nu au mai avut în ţara lor. Dar şcoala şi toţi ceilalţi au fost foarte săritori şi s-a demarat o campanie, *Keine Angst* sau „Nu vă fie frică de refugiaţi".

Angela Merkel le-a spus oamenilor să-şi trăiască viaţa ca de obicei, altfel teroriştii au câştigat. „Este deosebit de dureros şi revoltător când atacurile teroriste sunt săvârşite de oameni care caută protecţie în ţara noastră", a declarat ea în mesajul său de Anul Nou, dar „mergând mai departe cu viaţa şi cu munca noastră le spunem teroriştilor că sunt nişte criminali plini de ură, dar că nu ei vor decide cum trăim şi cum vrem să trăim".

Cu toate acestea, politicienii din opoziţie spun că Merkel a adus dezastrul în Germania odată cu toţi refugiaţii. Mă întristează că faptul de a face un lucru bun e considerat o greşeală.

Ştim că suntem oaspeţi. Tocmai de aceea cred că ar trebui să fac ceva pentru a îmbunătăţi imaginea refugiaţilor şi pentru a fi o bună ambasadoare a culturii şi regiunii mele şi să realizez nişte clipuri cu lucrurile care i-ar şoca pe germani în ceea ce ne priveşte şi viceversa, ca să ne putem înţelege unii pe alţii.

Am văzut pe traseul refugiaţilor atâţia oameni care nu şi-au întors privirea în altă parte, ci au dat o mână de ajutor, iar asta îmi dă speranţă.

In balcon încă mai avem scaunul cu rotile la mâna a doua, care era prea mare şi rupt, cu suportul pentru picioare legat cu sârmă, în care am străbătut Europa hurducându-mă, împinsă de Nasrine. Uneori mă uit la el şi mă gândesc: oare chiar am făcut noi asta?

Anexă

Călătoria mea

Distanţă totală, 5.782 de kilometri; cost total călătorie, 5.045 de euro (pentru mine şi sora mea)

Siria

2012

27 iulie

2014

august în aceeaşi zi

UN AN MAI TÂRZIU

Alep-Manbij

91 de kilometri cu microbuzul

Manbij-Jarablus

39 de kilometri cu maşina unchiului Ahmed 50 de dolari (46 de euro) pentru a trece graniţa Jarablus-Gaziantep (Turcia) 173 de kilometri cu maşina unchiului Ahmed

Turcia

2015

22 august Gaziantep-izmir
1.113 kilometri cu avionul: 300 de euro de persoană
Aeroportul izmir - Piaţa Basmane 30 de kilometri cu taxiul: 15 euro izmir-Behram
251 de kilometri cu autocarul şi taxiul: 100 de euro Behram - Skala

1 septembrie Sikamineas, Lesbos (Grecia)
2 septembrie 13 kilometri cu barca: 1.500 de dolari (1.330 de euro) de persoană, plus 50 de euro de persoană pentru vestele de salvare

Grecia

Skala Sikamineas - Mytilene
49 de kilometri cu maşina (transport oferit de un voluntar)

3 septembrie Mytilene-Atena
taxi de la tabăra Pikpa la feribot: 10 euro

9 septembrie 420 de kilometri cu feribotul: 60 de euro de persoană

Atena-Salonic
503 kilometri cu trenul: 42 de euro de persoană Salonic-Evzonoi

14 septembrie 89 de kilometri cu taxiul: 100 de euro Evzonoi-Gevgelija

15 septembrie (Macedonia) 2 kilometri pe jos

Macedonia

15 septembrie Gevgelija-Lojane

202 kilometri cu taxiul: 200 de euro

Lojane-Miratovac (Serbia)

3 kilometri pe jos (sau cu scaunul cu rotile)

Serbia

15 septembrie Miratovac-Belgrad

391 de kilometri cu autocarul: 35 de euro de persoană

Belgrad-Horgos

200 de kilometri cu taxiul: 210 euro

16 septembrie Horgos-Roszke

12 kilometri cu autocarul: 5 euro de persoană Roszke-Apatin

126 de kilometri cu taxiul: aprox. 125 de euro

Croaţia

16 septembrie	Din Apatin, pe câmpuri, spre Croaţia, apoi cu duba poliţiei spre un sat mic (nume necunoscut) Sat mic - Zagreb 337 de kilometri cu autocarul
17 septembrie	Zagreb - şoseaua Zumberacki 34 de kilometri cu taxiul: 100 de euro Şoseaua Zumberacki - Slovenska Vas (Slovenia) 1 kilometru pe jos
Slovenia 17 septembrie	Slovenska Vas - Perisce 4 kilometri cu duba poliţiei Perisce-Postojna 161 de kilometri cu autocarul
18 septembrie	Postojna-Logatec 28 de kilometri cu autocarul
20 septembrie	Logatec-Maribor

160 de kilometri cu trenul Maribor-Spielfeld (Austria)

23 de kilometri cu taxiul: 5 euro

Austria

20 septembrie, Spielfeld-Graz

miezul nopţii 50 de kilometri cu autocarul

21 septembrie Graz-Salzburg

279 de kilometri cu trenul: 60 de euro de persoană

Salzburg - podul Saalach 8 kilometri cu autocarul

poliţiei podul Saalach - Rosenheim (Germania) 81 de kilometri cu autocarul

Germania 22

Rosenheim-Neumarkt

septembrie 220 de kilometri cu autocarul

Neumarkt-Nürnberg

45 de kilometri cu taxiul: 50 de euro

Nürnberg-Köln

430 de kilometri cu trenul: 115 euro de persoană
Köln-Dortmund (centrul pentru refugiaţi)

95 de kilometri cu trenul: 45 de euro de persoană

23 septembrie Dortmund-Essen

48 de kilometri cu autocarul

24 septembrie Essen-Wesseling

84 de kilometri cu microbuzul

: 15 octombrie

Mulţumiri

Ii mulţumesc familiei mele că a primit din toată inima acest copil neaşteptat şi pentru că a dat mereu dovadă de atâta răbdare cu mine.

Ii mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a dat tot ce am şi mă rog ca povestea vieţii mele să aibă un final fericit.

Ultimul an a fost o călătorie pe care nu mi-aş fi imaginat-o când stăteam în apartamentul de la etajul cinci din Alep. Fata care nu părăsea niciodată camera şi vedea lumea de afară numai la televizor a ajuns să traverseze un continent întreg folosind toate mijloacele de transport - mai puţin telefericul, submarinul şi, desigur, nava spaţială!

Sunt doar unul dintre milioanele de refugiaţi, mulţi dintre ei copii ca şi mine, iar călătoria mea a fost mai uşoară decât a multora. Dar nu ar fi fost posibilă fără toţi oamenii buni care ne-au ajutat pe drum, de la bătrânele doamne şi pescarii de pe plaja din Lesbos până la voluntarii şi lucrătorii umanitari care ne-au dat apă şi au ajutat-o pe Nasrine să mă împingă.

Nu-mi pot exprima îndeajuns recunoştinţa faţă de doamna Merkel şi Germania pentru că mi-au oferit un cămin şi prima mea experienţă şcolară. La şcoală am fost ajutată enorm de profesorii mei Ingo Schrot, Andrea Becker şi Stefanie Vree, precum şi de fizioterapeuta mea, Bogena
Schmilewski. Ii mulţumesc tutorelui meu german, Ulrike Mehren, pentru că m-a îndrumat.

Le mulţumesc, de asemenea, scenariştilor *Zilelor din viaţa noastră,* care habar nu aveau că îi ofereau o educaţie unei fetiţe din Alep. In special Melissei Salmons, care a lucrat la scenariul cu EJ şi Sami - şi pentru bunătatea fanilor săi minunaţi, mai ales Giselle Rheindorf Hale.

Le sunt extrem de recunoscătoare Christinei pentru că mi-a pus povestea în cuvinte şi rudelor ei Paulo şi Lourenşo pentru sprijinul acordat (chiar dacă lor le place Cristiano Ronaldo - şi, apropo, felicitări Portugaliei pentru câştigarea Campionatului European de Fotbal, păcat că n-a fost Spania!).

Iţi mulţumesc, Fergal Keane, că ne-ai adus pe toţi împreună! Christina ar vrea să le mulţumească tuturor celor care au ajutat-o în relatarea crizei refugiaţilor, în special lui Babar Baloch de la UNHCR, lui Alison Criado-Perez de la MSF şi familiei Catrambone. Amândouă am vrea să îi mulţumim lui Hassan Kadoni. Le mulţumim şi agentului nostru, David Godwin, şi fantasticei Arabella Pike, redactor, precum şi echipei sale, Joe Zigmond şi Essie Cousins, minunatului corector Peter James, designerului Julian Humphries şi lui Matt Clacher şi Laurei Brooke pentru tot sprijinul acordat acestei cărţi.

Mai presus de toate, îi mulţumesc surorii mele Nasrine că m-a împins tot drumul, de la un capăt la altul al Europei, şi a suportat toate informaţiile pe care i le dădeam, chiar dacă nu asculta întotdeauna.

Index-

Acordul Schengen 106
Ahmed (unchi) 12, 91-94, 113-116, 118, 120, 122-125, 138, 187 al Arabiya 118 al-Assad, Asma 33
al-Assad, Bashar 17, 32-33, 37, 93, 169, 179, 182, 211 afişe 58, 60 cultul personalităţii 32 organizează alegeri 104 primeşte sprijin din partea Rusiei 61, 213 şi Revoluţia Siriană 46, 48-51, 54, 61-62, 67, 83, 94, 170 al-Assad, Basil 32 al-Assad, Hafez 32, 48, 51 al-Assad, Rifat 51 alawiţi 32, 49, 54, 94 al-Azma, Yusuf 21 al-Bab 85
al-Baghdadi, Abu Bakr 90 Albert, prinţ-consort 101-102 albinele miros explozibilii 63 Albright, Madeleine 204 al-Dana 84 *Al Darb* 41
al Doilea Război Mondial 69, 222 Alep
  Assad lansează atacul masiv asupra ~ 213
  atacuri chimice 79
  atacuri cu rachete 78 bombe-butoi 67 familia pleacă din ~ 64-65, 70 familia se întoarce după obiectele personale 78-79 familia se mută în ~ 28-29 film din ~ 212 incendierea suk-ului 67 şi Revoluţia Siriană 54, 57-67 şi turismul 34 Alexandru cel Mare 9, 56, 144, 146-147 Alexandru I, ţar 102 alfabetul kurd 22 Algeria 47 al-Hasakah 47, 76 Ali (unchi) 39
Al Jazeera 44-45, 51, 85, 167 al-Mohammad, Ahmad 200
al-Qaeda 67 Al Salam, spital 38, 43 *America's Got Talent* 88 Anastasia, prinţesă 17 *Anlaufbescheinigung* 183
Apatin 159
Arabia Saudită 47, 55, 61, 85 Arai 93
Aristotel 9, 120, 140
Armata Siriană Liberă (ASL) 53-54, 61, 63, 93 în Manbij 64, 66, 70-71, 84 puncte de control 73, 77 armeni 54
Armstrong, Neil 40, 66
asirieni 54
Assos 9, 120
Atena 138-140, 157, 169
atentatori sinucigaşi 200-201

Austria 118, 153, 167, 173-179, 182
Ayee (mamă) 19, 23-24, 29, 39, 59, 103, 223
îi place să se uite la tenis 41 Nujeen o visează 167 pleacă din Manbij 96
se întoarce în Alep după obiectele personale 78-79 şi căsătoria lui Mustafa 87 şi căsătoriile aranjate 206 şi invaliditatea lui Nujeen 27-28, 30, 35 şi întoarcerea familiei în Manbij 65, 71-72, 75, 91 şi plecarea lui Nujeen 99-100 şi sosirea lui Nujeen în Germania 181, 206 şi televizorul 40-41, 43 Azaz 113 Azmar (văr) 77

Baath, partid 24, 48-49 Bagdad 51 Bahrain 47, 103
baloane pentru a proteja telefoanele mobile 11, 115
BAMF (Oficiul Federal pentru Migraţie şi Refugiaţi) 186
Barzani, Masoud 189
Bavaria, atitudinea faţă de refugiaţi 185
beduin 19
Belgrad 108, 150
Ben Ali, Zine al-Abidine 47
Berlin 187, 216, 218
Bieber, Justin 204
Bland (frate) 25, 28, 39, 41-42
călătoria din Siria 91-95, 100, 106-109, 130, 151
primeşte azil 217
se teme de recrutare 62, 65
şi atacurile de la Paris 201
şi călătoria lui Nujeen 105, 109, 134, 166, 181, 183
şi filmul lui Shiar 82
şi întoarcerea familiei în Manbij 65, 71-72 şi Revoluţia Siriană 44-55, 48-49, 54, 57, 59 şi sosirea Daesh 84, 90
şi sosirea lui Nujeen în Germania 185-186, 195-196 Bocelli, Andrea 90 bombe-butoi 67, 213 Bouazizi, Mohamed 46 Bozan (unchi) 77-78, 90, 103-104, 132 Braun, Eva 57, 216 brăţări 175, 182 Bremen 186 Bremer, Ulrich 209 Brin, Sergey 30 Brühl 199 Bruxelles, atacurile de la 214

Budapesta 153, 156, 172, 177, 201
Bulgaria, traseul solicitanţilor de azil 106-109, 130

Cameron, David 189-190, 222 cartele SIM 134 Caterina de Medici 216 căsătorii aranjate 43, 206
câini şi pisici 25, 28, 64, 92, 100, 112, 136-137, 222
centrul de terapie „Fraternitatea" 30
Chios 109
circazieni 54
Coca-Cola 161
Cockta, băutură 170
Consiliul Central pentru Musulmani 208
Consiliul Naţional Sirian 93
Convenţia ONU privind statutul refugiaţilor 106
Cook, căpitanul James 36
Coranul 25, 46, 103, 118
creştini 27, 29, 32, 53-54
creştinism 153, 165
Croaţia 157-160, 162-164, 167, 200

Daesh
antipatia faţă de Zenobia 102 atitudinile occidentale faţă de ~ 214 înaintează spre Kobane 102- 103 membrii săi se ascund printre refugiaţi 185, 201 proclamă califatul 90 sosirea ~ 82-84, 89-91 şi atacurile de la Paris 200 şi implicarea ruşilor în Siria 213 şi trecerea graniţelor 92 ucide un pilot iordanian 104
yazidiţii fug de ~ 168 Damasc 47, 50, 61, 64, 89, 93, 176
bombardarea de către francezi 53 Danemarca, descurajează refugiaţii 190 Daraya 213
Darwish, Abdulhamid Haji 52 *dawa*, forumuri 83
decapitări 84, 90, 92, 104 Deir al-Zour 50, 76 Deraa 47, 49-52, 117 Derik 52
dilatare temporală 142 Dilba (văr) 104, 113 Direcţia pentru Securitate Politică 48 Djokovic, Novak 149, 151
Dortmund 183, 185-186

Dozgeen (soţia lui Mustafa) 77, 86-87, 91, 93, 218 dragoni, pui 171
Dresda, bombardamentul asupra ~ 69, 213
Dr. Oz 88, 150
Drumul către Lună 71
Drumul spre Alep 82
druzi 53
Düsseldorf 186

Ecaterina cea Mare, împărătească
Egipt 18, 102
şi Primăvara Arabă 45-46, 52, 58 Eid, festivaluri 31, 64, 67, 71, 91, 117 Einstein, Albert 203, 216 Elisabeta a II-a, regină 17, 66, 157, 189
Emiratele Arabe Unite 103 emisiuni-concurs 41, 96
Erdogan, Recep Tayyip 93, 214 Eritreea 18 Essen 187-188, 196 Estefan, Gloria 204 Eufrat, fluviu 19, 92 Evelin (verişoară) 218 evrei 54
Evzonoi 143-144

familia algeriană 196 familia palestiniană 168-169 Faraonul şi sfinxul 202
Farhad (frate) 25, 29, 42, 61-62, 64, 77, 82, 151, 179
Farmana (soţia vărului) 113
Faymann, Werner 155
Federer, Roger 41
Flüchtling 18, 219
fotbal 30, 41-42, 199-200, 215
Franz Ferdinand, arhiduce 69, 174
Frăţia Musulmană 51
Freilassing 181
Friedrich, Hans-Peter 185
Frumoasa şi Bestia 23, 216
fumat 31

Gaddafi, Muammar 46, 54, 119 Gagarin, Iuri 40 Gambia 18
Gandhi, Mahatma 56, 174 Gates, Bill 216
Gaziantep 91, 94-96, 102-103, 110, 126, 157, 181, 214
Nuj een pleacă din ~ 99-100
Germania
beneficiile economice ale migraţiei 221-222 numărul refugiaţilor 210, 219 politica în privinţa refugiaţilor 114 populaţie în scădere 221-222 Gevgelija 146 Ginghis Han 146 girafe - nu au corzi vocale 215 Gonsalvus, Petrus 216
Google 30, 36, 96 Graz 173-174, 177
Grădina Zoologică din Köln 215-216, 219 greci 54

Ha, Christine 69 Haifa 20
Halabja 36, 85, 103 Hama 50-52, 58, 78 Hamber, Dr. 217 Hamburg 208, 218 Hamza cel Viteaz 118 *Hänsel şi Gretel* 180 Haql al-rmy 38 Havliza, Barbara 220 Hawking, Stephen 203 *Heidi* 81, 178
Helda (văr) 113
Henric al II-lea, rege al Franţei 216 Hess, Rudolf 199 Hezbollah 62, 67 Hiba (student) 176 hipocamp 124
Hitler, Adolf 56-57, 114, 172, 216
Homs 39, 50, 52-55, 60-61, 63, 76, 78, 213
Hoover, J. Edgar 17
Horgos 108, 151
Hughes, Howard 17
Hussein, Saddam 36-37, 117, 127

I Used to Be Fat 139
Idlib, familia din 166, 170, 173, 206
Idomeni 218
Iisus Hristos 27
Imperiul Otoman 20
Iordania 47, 61, 103, 105, 219
Iosif (Yusuf) 121
Iran 18, 85
Irod, rege 121

Islam 19, 84, 200, 215, 220
Ismael (unchi) 112
Israel 48, 141, 168
Istanbul 21, 106
Italia 107, 161, 183
Izmir (Smyrna) 11-12, 100, 111-117, 119, 122, 124, 129, 139

Îţi joacă mintea? 13, 123

Jabhat al-Nusra (Frontul al-Nusra) 67, 76, 83, 166 Jäger, Ralf 208
Jamila (soră) 18, 25, 41, 103, 218, 223 căsătoria 29-30, 38, 43 soţul ~are două neveste 80 şi întoarcerea familiei în Manbij 65, 71-72, 78
Jarablus 84, 92, 94, 218 Jinderes 95 Jobs, Steve 204, 216
Juncker, Jean-Claude 168
jurnalistă pune piedică unui refugiat 153, 190

Karadzic, Radovan 149 Kármán, linia 40, 101 Keane, Fergal 157, 189 Kemal Atatürk, Mustafa 20-21 Khani, Ahmad-i 21 Kirkuk 20
Kobane 9, 22, 60, 76-77, 90, 126, 190, 218
evacuarea oraşului 103-104 Köln 184-185, 187, 189, 195-196, 222
atacul asupra lui Henriette Reker 198-199 atacurile de Anul Nou 207, 209, 217 *Königsteiner Schlüssel* 187 Kori Beg, trib 19-20 Kos 109, 126, 169 Kristine (voluntară) 131-133, 135 Kurdi, Abdullah 126 Kurdi, Aylan 126, 134
Kurdistan (Rojavo) 20-21, 37, 51, 89, 214, 223 Kurdistanul Irakian 189 Kurmanji (limba kurdă) 19, 168 kurzi 19-23, 89-90, 103, 216 festivaluri 37-38 în Turcia 103 primesc cetăţenie 51 se stabilesc în Germania 187 şi educaţia femeilor 24-25 şi Primăvara Arabă 51 şi revoluţia din Siria 52-53, 55 Vinerea Sângeroasă 36-37

Laachroui, Najim 201 Lampedusa 115, 183

Last Week Tonight 189
Leonardo da Vinci 65
Leros 200
Lesbos 7, 9, 109, 118, 125-126, 129, 131-132, 134-135, 140, 166, 169, 188, 218
Liban 61, 105, 166, 169, 218
Libia 46, 54, 105, 115, 183
Liceul muzical 203
lipie 91, 114, 197
Ljubljana 164
Logatec 170, 173
Lojane 148
luarea amprentelor 107, 114, 136, 160, 163, 174, 177, 183

Macedonia 118, 138-139, 143-146, 148-149, 156, 163, 218 Mahmud (vărul lui Mustafa) 115-116, 124-125 Mahomed, profet 165 Malta 107
Manbij 19-20, 24, 28-29, 133, 188, 197 brigăzi militante 73-74 Consiliul Revoluţionar 73 familia pleacă din ~ 91-96 familia se întoarce în ~ 64-66, 70-74 raiduri aeriene americane 214 raţionalizarea electricităţii 87 răpiri 78 recuperat de YPG 214
sosirea Daesh 83-85, 90
Mandela, Nelson 56, 165
Marea Revoltă 53 Maribor 173 Maroc 47
Marquez, Gabriel Garcia 81, 89 *MasterChef* 69, 88, 130 Mazjek, Almin 209 mâncare occidentală 130, 188, 204 McDonald's 161, 184, 220
Mem şi Zîn 22-23, 177 mercenari afgani 85
Merkel, Angela 114, 118, 154, 169, 185, 220-221 şi atacurile din Köln 208-209
Mergând 23 Messi, Lionel 41, 69
Meyer, Stephenie 101 Mihail, ţar 17 Miratovac 149
Mohammed (ruda lui Mustafa) 112, 133
Mohammed (văr) 29, 78, 105, 113-114, 119, 135-136, 139
Mohammed (alt văr) 188
monede de aur 61

Moria, tabără 32, 136
Mosul 20, 90
Mubarak, Hosni 44-46
Mukhabarat 33
München 183, 220-221
Muntele Sinjar, masacrul de pe ~ 102-103
Murray, Andy 41
Mustafa (frate) 10, 25, 29, 35, 40, 42 cere viză pentru America 218 este de acord să se însoare 76-77, 86 jefuit de militanţi 75-76 refuză să se însoare 43, 50 şi călătoria lui Nujeen 105, 151, 179, 196 şi întoarcerea familiei în Manbij 65, 74-76 şi plecarea familiei din Siria 91, 93, 95-96, 100 şi revenirea lui Shiar 82 şi revoluţia din Siria 45, 52, 54, 60-61 şi sosirea Daesh 83 Mustafa (soţul Nahdei) 111-112, 122, 125, 218 Muzeul Victoria şi Albert 134 muzică, Daesh interzice ~ 90 Mytilene 126, 129, 132, 137, 170

Nadal, Rafael 41
Nahda (soră) 25, 28-29, 39, 46, 77
călătoria spre continent 135-136
călătoria spre Lesbos 9, 111-112, 115, 120, 123-124, 128-129, 132-133 primeşte azil 217 rudele prin alianţă 112, 138-139 soseşte în Germania 144, 185-186, 188-189 şi limba germană 197 Nahra (soră) 25, 29, 31, 56, 210, 218 Najeeb, generalul Atef 48-49 Napoleon Bonaparte 102 Nasrine (soră) 18, 22, 25, 27, 29-31, 35, 43, 67
călătoria spre Lesbos 9-10, 12, 113, 116, 119-127, 131, 133-134
călătoria spre Macedonia 142-147
călătoria spre Ungaria 148-158
decide să ajungă în Europa 109
experienţa din Slovenia 161-171
îi place să se uite la tenis 41
împlineşte douăzeci şi şase de ani 181
învaţă germana 215
merge la facultate 39, 57, 72-73
o încurajează pe Nujeen să fie independentă 205-206
pleacă din Siria 91, 93-96
pleacă din Turcia 99-100

primeşte azil 217
se întâlneşte cu Fergal Keane 157
se întoarce în Alep după obiectele personale 78-79
soseşte în Atena 138-141
soseşte în Austria 172-179
soseşte în Germania 180-189
stă în scaunul cu rotile 205
şi alimentaţia lui Nujeen 188, 204
şi atacurile cu rachete 78
şi atacurile din Köln 208-209
şi atacurile din Paris 200
şi căţelul din Lesbos 137
şi călătoria pe Rin 219
şi cititul 80-81, 89
şi creştinismul 165
şi execuţia lui Saddam Hussein 117, 127 şi întoarcerea familiei în Manbij 65, 71-72, 75, 78, 85 şi revoluţia din Siria 45-48, 57-60, 62 şi sosirea Daesh 84, 90 şi vedetele din serialul de televiziune 191 teama de zborul cu avionul 110-111 vizita în Berlin 216-217 Neumarkt 184
Nevruz, festival 37-38, 46, 51, 207 New York 211
Nicolae al II-lea, ţar 17 Nujeen
„avantajele invalidităţii" 45, 81, 131, 150, 182, 188
călătoria pe Rin 219
călătoria spre Lesbos 7-13, 119-137
călătoria spre Macedonia 142-147
călătoria spre Ungaria 148-158
culoarea preferată 9, 215
decide să ajungă în Europa 109
devine mai independentă 205-206
experienţa din Slovenia 161-171
impresii despre Germania 196-199, 201
invaliditate 27-28, 30-31, 35, 112-113, 186
îşi imaginează viitorul în Europa 159
îl întâlneşte prima dată pe Shiar 82
înfăţişare 27
învaţă araba 31, 56

învaţă germana 176, 188, 197, 212, 215
merge în excursie cu şcoala 211-212
merge la biserică 215
merge la şcoala specială 202-205
merge la spital în Bonn 205
operaţia la picioare 38, 41-42
pleacă din Gaziantep 99-100
pleacă din Siria 91-96
primeşte un nou scaun cu rotile 215
„principiile lui Nujeen" 33, 117, 201
proverbul preferat 33 recunoscută din
fotografie 162 semnificaţia numelui 18
solicită azil 186 soseşte la Atena 138-141
soseşte în Austria 172-180 soseşte în
Germania 180-189 suferă de astm 28, 30-
31, 55, 144 şi căsătoria 206 şi cititul 80-
81, 89
şi execuţia lui Saddam Hussein 117, 127
şi nunta lui Mustafa 86 teama de zborul
cu avionul 110-111 vizita la Berlin 216-
217
vorbeşte engleza 88, 101, 127, 130, 132, 135, 151, 154, 157, 203, 221
Nürnberg 184

O'Brien, Stephen 213
oase, numărul ~ din corpul uman 113
Obama, Barack 103
Öcalan, Abdullah 166
Oliver, John 189
Oman 47
Orbán, Viktor 152-154 Orhan (văr) 22

Pakistan 18
Palmira 102, 104, 213
Panarbora, parc 211
Paris, atacurile din 199-201, 214

Partidul Progresist Democrat Kurd 52
Pavel, apostol 9
paza de coastă 12-13, 122, 125, 128
păsările simt bombardamentele 63 *Pe aripile vântului* 80-81, 204
Pegida 208 Perisce 163
Piaţa Marja, execuţii publice 53
Picot, Georges 20
Pikpa, tabără 133
PKK 76, 166
Platon 9
Platoul Golan 48 Poseidon 124
Postojna, Centrul din 164, 170 Power, Samantha 216 Primăvara Arabă 44-47
Primăvara din Damasc 33, 46 Primul Război Mondial 69, 149 Princip, Gavrilo 69, 149 Prinţul (comandant al rebelilor) 74

Qatar 55, 61 quarc 219

Ramadan 61, 64-66, 71, 117, 215
Raqqa 50, 85, 89, 214
Războiul de Şase Zile 48
Războiul din Golf 24
Războiul dintre Iran şi Irak 36
războiul greco-turc 129
recrutare 62, 157
refugiaţi SIA 145-146
refugiaţi sufocaţi în camion 172, 176
Regatul de gheaţă 204
Regulamentul Dublin 107, 114, 136
Reker, Henriette 198-199, 219
Revolta Arabă 20
rihlat al-moot (drumul morţii) 13

Rodrigo, „Concierto de Aranjuez" 90
Rosenheim 182 Röszke 152 rugăciuni şiite
165

S., Frank 198-199, 219
Saladin 21
salep 25
Salonic 142-143
Salzburg 179
Samar 72
Samos 109
Sankt-Petersburg 211
Sardar (lucrător umanitar) 131, 135
Scott, James 101, 190, 207
Scud, rachete 78
Seehofer, Horst 185
Serbia 107-108, 146-149, 152-154, 159, 200
Serviciul de Informaţii al Forţelor Aeriene 59
shabiha 59, 62
Shamsa (mătuşă) 77-78, 90-91, 103-104
Sharm El-Sheikh 46
Shereen (mătuşă) 113, 124, 128, 138, 187 Shiar (frate)
18-19, 23-25, 28-29, 43 fiica lui ~ 35, 83 filmează în
Siria 81-83, 85, 88 merge la Atena 140-141 şi plecarea
familiei din Siria 95-96, 101 şi revoluţia din Siria 61,
64 şi sosirea lui Nujeen în Germania 184-187, 199
transferă bani 116 Skala Sikamineas 129 Slovenia 157,
159-170, 173-174, 179 Sofia 106-107 Somalia 18
Soros, George 204 Spielfeld 174
Sriaa (ţestoasă) 39-40
Stalin, Iosif 56-57 *Străzile*
libertăţii 73 *Sunetul*
muzicii 179 Sweeney,
Alison 101, 190 Sykes,
Mark 20

Tahrir, piaţă 45 Talabani,
Jalal 52 taliban 182
Teheran 21 tenis 41
Thatcher, Margaret 216
Tishrin, baraj 19 Tomislav,
rege 160 tortură 48
traficanţi de persoane 116-117
Tratatul de la Sèvres 20 Tripoli
54 Tunisia 46, 52 turcificare 21
turkmeni 54 Turnul Londrei
211 Tutmes, faraon 202

ţestoase 39-40

UE şi criza refugiaţilor 105-109, 118, 168, 218, 222
Ungaria 108, 118, 145, 148-157, 167, 176-177, 179
UNHCR 146, 152, 164, 218 Universitatea din Alep
39, 62
protestele studenţilor 57-59, 61-62
Vagabondul milionar 96 vendete 86
veste de salvare 115 Victoria,
regină 17, 101-102 Viena 108, 172
Vinerea Sângeroasă 36-37 von
Trapp, familie 179 *Vrei să fii
miliardar?* 41

Wesseling 195, 212 William, prinţ
86, 165 Würzburg, atacul din 220

Yaba (tatăl) 19, 21, 23, 25, 39, 223
se întoarce în Alep după obiectele personale 78-79
şi întoarcerea familiei în Manbij 71, 76
şi invaliditatea lui Nujeen 28, 34-35

şi plecarea lui Nujeen 99
şi revoluţia din Siria 51-52, 54, 58-61, 64
şi sosirea lui Nujeen în Germania 181, 206
şi ţestoasa 39
tristeţe în ceea ce priveşte Siria 214 Yarmouk 169
yazidiţi 102-103, 164, 168 Yemen
47
YPG 53, 61, 63, 89, 103-105, 214

Zagreb 160
Zenobia, regină 102, 118 Zidul
Berlinului 114, 216
Zile din viaţa noastră 43-44, 62, 79, 85-86, 88-89, 95-96, 101, 135, 157 fanii
trimit cadouri 212, 219 Nujeen vorbeşte cu vedetele din ~ 189-191 Zilele
Furiei 47-48
Ziua Mamei 38 *Zorba Grecul* 19 Zorii Aurii 140 Zuckerberg, Mark 101 Zuhak şi Kawa 22,
37
v
Zumberacki put 162

- Numărul paginilor se referă la ediţia tipărită a cărţii şi la ediţia digitală în format PDF.